

Աստծո ժողովուրդի

ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ

ՆՎԻՐՎԱԾ

ԱՍՏՈՒ ԺՈՂՈՎՆԵՐԻ

100 -ԱՄՅԱ

ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ

2014

Համար 34

«Ֆլաուեր» Հոգեգալստական Ժառանգության կենտրոն

Պահպանել և փոխանցել մեր ժառանգությունը

ԱՌՑԱՆՑ

iFPHC.org

Օգտվեք 300.000 էջ թվայնացված պարբերականներից, 21.000 լուսանկարներից և ուսումնասիրության համար նախատեսված այլ նյութերից

«ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ» ԱՄՍԱԱԳԻՐ

Ընթերցեք վառ, ոգեշնչող և հուշեր արթնացնող պատմություններ մեր Հոգեգալստական անցյալից

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Հետազոտեք աշխարհի ամենամեծ Հոգեգալստական պահոցը

ԹԱՆԳԱՐԱՆ

Հայտնաբերեք մոտ 280քմ տարածքում գտնվող տպավորիչ ցուցանմուշները և ինտերակտիվ տեսատաղավարները:

Գտնվում է «Աստծո ժողովների» Ազգային Գրասենյակում
Բաց է ամեն օր՝ երկուշաբթիից ուրբաթ, 9:00-16:30-ին:
Անվճար մուտք | Անվճար կայանատեղի | Հասանելի հաշմանդամների համար

«Ֆլաուեր» Հոգեգալստական Ժառանգության կենտրոն

Դարին Ջ. Ռոջերս
ԽՄԲԱԳԻՐ ԵՎ ՏՆՕՐԵՆ

Գլեն Վ. Գոբ
ՊԱՀՈՑԱՊԱՆ-ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ԵՎ
ԳՐԱԿԱՆ ԽՄԲԱԳԻՐ

Վիլյամ Ջ. Մոուլար
ԹՎԱՅԻՆ ՊԱՀՈՑԱՊԱՆ

Սառա Է. Չոյնարդ
ՊԱՀՈՑԱՊԱՆ

Ջոյս Է. Լի
ՕԳՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

Ժանին Մ. Բարդելս
ԱԴՄԻՆԻՍՏՐԱՏԻՎ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՂ

Ջոշուա Դ. Թոմասսեն
ԱՄՍԱԳՐԻ ՁԵՎԱՎՈՐՈՂ

Ուեյն Է. Ուորներ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԽՄԲԱԳԻՐ

Գինը. 8.00 դոլար

«Ժառանգություն» ամսագիրը
գրանցված է Ամերիկայի
Աստվածաբանական գրադարանների
միության կողմից հրատարակված
ԱԱԳՄ (ATLA) կրոնական տվյալների
բազայում, 250 Ս Ուաքեր Դրայվ, 16-րդ
հարկ, Չիկագո, Իլլինոյս 60606
Էլ. հասցե. atla@atla.com
Կայք. www.atla.com

ԱԱԳՄ Կրոնական տվյալների բազան
(RDB) հասանելի է «CD-ROM» և «US
MARC» ձևաչափերով անմիջապես
ԱԱԳՄ-ից, ինչպես և առցանց հինգ
տարբեր կուտակիչների միջոցով,
որոնք են՝ «OCLC's FirstSearch»,
«EBSCO Information Services»,
«SilverPlatter», «Ovid Technologies»,
և «Cambridge Scientific Abstracts».
«Ժառանգության» միկրոժապավենը
հասանելի է Աստվածաբանական
հետազոտությունների փոխանակման
ցանցից (TREN): Փ.Ա. 30183, 5420
Ն. Է. Գիլյան, Փորթլենդ, Օրեգոն
97294-3183: «Ժառանգություն»
ամսագիրը «CD» ձևաչափով հասանելի
է «Ֆլաուեր» Հոգեգալստական
ժառանգության կենտրոնից:

© Հեղինակային իրավունքները՝
2014թ. «Gospel Publishing House»,
1445 Ն. Բունվիլ Պող., Սփրինգֆիլդ,
Միսուրի 65802-1894

ՓՈՍՏԱՊԵՏ. Ուղարկման հասցեն
փոխվել է «Ժառանգություն», 1445 Ն.
Բունվիլ Պող., Սփրինգֆիլդ, Միսուրի
65802-1894-ի

4 **Ամբողջովին ընծայված**
«Աստծո ժողովների» 100-ամյա պատմության
ամփոփում:
ԴԱՐԻՆ Ջ. ՌՈՋԵՐՍ

16 **Թոմաս Քինգ Լեոնարդ.**
Ճշմարտապես անփոխարինելի մարդ
«Աստծո ժողովների» հիմնադիրներից և
առաջնորդներից մեկի մոռացված պատմությունը:
Փ. ԴԱԳԼԱՍ ՉԵՓՄԵՆ

26 **Ո՞վ ով էր Հոթ Սփրինգսում**
Մանրամասն զեկույց առաջին Գլխավոր խորհրդի
մասնակիցների մասին:
ԳԼԵՆ Վ. ԳՈՐ

36 **Ամերիկայի միսիոներական դաշտը.**
Միջմշակութային ծառայություն
«Աստծո ժողովները» ծառայել է ազգային
փոքրամասնություններին իր հիմնադրման
պահից ի վեր:
ՎԻԼՅԱՄ Ջ. ՄՈՌԻԼՆԱՐ

46 **Այլևս լուռ չենք լինելու.**
Դեմետրիո Բազան և Խոսե Գիրոն
Այս տղամարդիկ ղեկավարում էին Լատինական
Ամերիկայի Շրջանը 1939-ից 1971 թվականները:
ԳԱՍՏՈՆ ԷՍՊԻՆՈՋԱ

56 **Քրիստոնեական միաբանություն**
«Աստծո ժողովների» հիմնադիրները
մարգարեաբար քրիստոնեական միաբանության
կոչել էին անում:
ՎԻԼՅԱՄ Ջ. ՄՈՌԻԼՆԱՐ

66 **Ի՞նչը դրդեց նրանց մտածել,**
որ իրենք կարող էին
Պատմություններ «Աստծո ժողովների» վաղ շրջանի
կին միսիոներների մասին
ՌՈՋՄԱՐԻ ԴԱՀԵՐ ԿՈՎԱԼՍԿԻ

ԽԱՄՔԱԳՐԱԿԱՆ. ՀԱՄԱՉԽԱՐԻԱՅԻՆ, ՔԱԳՄԱԳԱՆ և աճող

Դարին Զ. Ռոջերս

«Աստծո ժողովները» 100-ամյա երիտասարդ ընկերակցությունն է: Երբ 1914 թվականի ապրիլին մոտ 300 ծառայող հավաքվեցին Հոթ Սփրինգսում՝ Արկանզասում, և հիմնադրեցին «Աստծո ժողովները», նրանք չէին կարող պատկերացնել, թե ինչ կկատարվեր հաջորդ 100 տարվա ընթացքում:

«Աստծո ժողովները» (ԱԺ) կազմվեց ծառայողների ընդարձակ միության կողմից, ովքեր ցանկանում էին համագործակցել ընդհանուր նպատակներ իրականացնելու համար, որոնց թվում էր միսիոներներ ուղարկելը, դպրոցներ հիմնադրելը և հաղորդակցություն ու հաշվետվողականություն ապահովելը: Քանի որ ԱԺ-ն կազմվեց համաշխարհային Հոգեգալստական արթնության ընթացքում, այն արագորեն արմատներ գցեց այլ երկրներում, և հիմնադրեց տեղական ազգային կազմակերպություններ:

Համաշխարհային ընկերակցություն

ԱՄՆ-ի «Աստծո ժողովները»՝ «Աստծո ժողովների» Համաշխարհային ընկերակցության (ԱԺՀԸ) լիիրավ անդամ է: ԱԺՀԸ-ը ամենամեծ քրիստոնեական եկեղեցիների ընտանիքներից մեկն է աշխարհում: Այնուամենայնիվ, ԱԺ-ի միջազգային ղեկավարման կենտրոն գոյություն չունի: ԱԺՀԸ-ը իրավաբանական մարմին չէ: Ավելի, քան 140 անդամ-ընկերակցությունները, որոնք սփռված են ողջ աշխարհով մեկ, հավասար են մեկը մյուսին և ունեն միայն եղբայրական հարաբերություններ¹: Այս տարի նաև ԱԺՀԸ-ն 25-ամյակն է: Այն հիմնադրվել էր 1989թ.-ին Ինդիանապոլիսում կայացած Գլխավոր խորհրդից ընդամենը օրեր անց:

Դեռ 1989թ.-ին ԱԺ-ի թվում էին 2.137.890 հետևորդ ԱՄՆ-ի 11.192 եկեղեցիներում և 18.552.282 հետևորդ ամբողջ աշխարհում գտնվող 128.307 եկեղեցիներում: Այս թվերը մեծապես աճել են: Արդեն 2013թ.-ին ԱԺ-ի թվում էին 3.127.857 հետևորդ ԱՄՆ-ի 12.792 եկեղեցիներում և 67.512.302 հետևորդ ամբողջ աշխարհում գտնվող ավելի, քան 366.000 եկեղեցիներում: Սկսած 1989թ.-ից, հետևորդների թիվն ԱՄՆ-ում աճել է 46%-ով, իսկ ամբողջ աշխարհում՝ 264%-ով:

ԱԺ-ը հավատացյալների համաշխարհային ընկերակցությունն է, որով-

հետև իր հիմնադրումից ի վեր իր ԴՆԹ-ի հիմքում եղել են խոր հոգևոր կյանքը և միսիոներական գործունեությունը: ԱԺ-ի հիսուներորդ տարեդարձին՝ 1964թ.-ին, գլխավոր վերակացու Թոմաս Ֆ. Յիմմերմանը գրեց, որ առաջին Գլխավոր խորհրդի անդամներին միավորում էր երկու ընդհանուր նպատակ. «...հոգևոր բնույթի հարցերը և Ավետարանը ողջ աշխարհով տարածելու ձգտումը»²:

Մարդիկ և ծրագրերն անցողիկ են, բայց ուշադրությունն այս երկու գերբնական նպատակներին, որոնք են խոր հոգևոր կյանքը, որը խարսխված է Աստծո Խոսքի մեջ, և նվիրվածությունը միսիոներական գործին, թույլ չեն տա ԱԺ-ին շեղվել իր հիմնարար գաղափարներից:

Ժողովում ենք թվերը

ԱԺ-ն անընդմեջ աճ է ցուցաբերել ԱՄՆ-ի հետևորդների թվում ամեն տարի՝ սկսած 1990թ.-ից: Մենք ունեցել ենք կայուն աճ 24 տարի շարունակ, այն դեպքում, երբ Միացյալ Նահանգների գլխավոր հարանվանությունների մեծ մասը նվազում է:

2013թ.-ին ԱԺ-ի աճը 1.0% էր, այն դեպքում, երբ ԱՄՆ-ի բնակչության աճն ընդամենը 0.7% էր: ԱՄՆ-ում հետևորդների թիվն աճել է հարաբերականորեն

կայուն տեմպերով՝ միջինը տարեկան 1.525%-ով 1989-2000թթ.-ին, և 1.515%-ով 2001թ.-ից հետո:

«Աստծո ժողովների» աճը նկատելի կերպով հակադրվում է շատ այլ հարանվանությունների նվազմանը: Վերջին տասնամյակներում ԱՄՆ-ի գլխավոր բողոքական հարանվանությունների մեծ մասը զգալիորեն նվազել է: Սկսած 1960-ից մինչև 2011 թվականները, Քրիստոսի Միացյալ Եկեղեցին կորցրել է իր հետևորդների 48%-ը, Եպիսկոպոսական Եկեղեցին՝ 43%-ը, Երիցական եկեղեցին (ԱՄՆ)՝ 35%-ը, Միացյալ Մեթոդիստական եկեղեցին՝ 29%-ը, և Ամերիկայի Ավետարանական Լյութերական եկեղեցին՝ 19%-ը: Այլ եկեղեցիներ աճ են ունեցել: Դրանց թվում են Հարավային Մկրտականների կոնվենցիան (66%), և Հռոմի Կաթոլիկ եկեղեցին (62%): Նույն ժամանակահատվածում ԱԺ-ի աճը հասել է 498%-ի 508.602 հետևորդներից, որոնք կային 1960թ.-ին:

Թեև գլխավոր հարանվանությունները նվազում են արդեն տասնամյակներ շարունակ, վերջին մի քանի տարիների ընթացքում որոշ ավետարանական խմբեր, օրինակ՝ Հարավային Մկրտականների կոնվենցիան (ՀՄԿ), նույնպես սկսել են նվազել: Վերջերս ՀՄԿ-ի առաջնորդներն անհանգստություն հայտնեցին մկրտությունների և դարձերի նվազման պատճառով: ՀՄԿ-ի մկրտությունների քանակը կրճատվում է արդեն յոթ տարի շարունակ: Այսօրինակ նվազման պատճառով որոշ վերլուծաբաններ կանխատեսում են ավետարանական շարժման դանդաղ մահը³:

Հոգեգալստական եկեղեցիների առողջ աճը, որոնց թվում նաև ԱԺ-ն է, այլ պատկեր ունի: Անցյալ տարվա տվյալներով, ԱԺ-ի վիճակագրությունը ջրով մկրտությունների, Հոգով մկրտությունների, անդամության, հաճախելիության, դարձերի, ինչպես նաև հետևորդների, եկեղեցիների և ծառայողների մասին աճ են ցույց տալիս: Այլ

ԱՄՆ	1989	2012	2013	1989-2013 Աճ	2012-2013 Աճ
Հետևորդներ	2.137.890	3.095.717	3.127.857	46.3%	1.0%
Եկեղեցիներ	11.192	12.722	12.792	14.3%	0.6%
Անդամներ	1.266.982	1.780.468	1.805.381	42.5%	1.4%
Մեծ ծառերին հաճախողներ	1.432.947	1.880.269	1.918.686	33.9%	2.0%
Մկրտություններ ցրով	86.365	131.713	137.375	59.1%	4.3%
Մկրտություններ Հոգով	71.592	81.345	83.731	17.0%	2.9%
Դարձեր	251.897	453.496	456.395	81.2%	0.6%
Հավատարմագրված ծառայողներ	30.471	35.867	36.434	19.6%	1.6%

Այլ երկրներ	1989	2012	2013	1989-2013 Աճ	2012-2013 Աճ
Հետևորդներ	18.552.282	66.383.778	67.512.302	263.9%	1.7%
Եկեղեցիներ և հավաքույթների վայրեր	128.307	362.791	366.105	185.3%	0.9%

կարգերը, որոնց թվում են Կիրակնօրյա երեկոյան և շաբաթամիջի ծառայությունների հաճախելիությունը, նվազել են: Աժ մամլո հաղորդագրություններից մեկը հիմնականում վերագրեց այս աճը ազգային փոքրամասնություններից բաղկացած եկեղեցիների և երիտասարդության թվի ավելացմանը. «Ազդեցությունը հատկապես ակնհայտ է լատինաամերիկյան հետևորդների միջև, ովքեր կազմում են Ընկերակցության 20%-ը (ազգային փոքրամասնությունները կազմում են բոլոր հետևորդների ավելի, քան 40%-ը), նաև այսպես կոչված «հազարամյակայինների» միջև (ծնված 1980-1990-ական թթ.-ին, 18-34տ.), ովքեր 2001-ից 2013թթ.-ին կազմել են Ընկերակցության աճի 21%-ը»⁴:

Ազգային բազմազանություն

2013թ.-ի վիճակագրությունը ցույց է տալիս նկատելի ազգային բազմազանություն Աժ-ում. Ասիայի բնակիչներ և Խաղաղ օվկիանոսի կղզիաբնակներ (4.4%), սևամորթներ (9.6%), իսպանալեզու ժողովուրդներ (21.7%), բնիկ ամերիկացիներ (1.5%), սպիտակամորթներ (58.7%) և այլ (4.0%): Համաձայն այս թվերի՝ Աժ-ն գրեթե արտացոլում է ԱՄՆ-ի բնակչության պատկերը: 2010

թվականի ԱՄՆ մարդահամարը ցույց տվեց ԱՄՆ-ի բնակչության հետևյալ ռասայական կազմը. Ասիայի բնակիչներ և Խաղաղ օվկիանոսի կղզիաբնակներ (5%), սևամորթներ (12.6%), իսպանալեզու ժողովուրդներ (16.3%), բնիկ ամերիկացիներ (0.9%), սպիտակամորթներ (63.7%) և այլ (6.2%):

Վերջին տասնամյակներին Աժ-ի աճը եղել է մեծ մասամբ ազգային փոքրամասնությունների հաշվին: ԱՄՆ հետևորդների թիվը 2003-ից մինչև 2013թթ.-ը ավելացավ 14.6%-ով՝ 2.729, 562-ից մինչև 3.137.857-ը: Այս ընթացքում, սպիտակամորթ հետևորդների թիվը նվազեց 1.9%-ով (-34.922), իսկ ոչ սպիտակամորթ հետևորդների թիվն ավելացավ 50.5%-ով (+433.217):

Աժ-ի աճն Ամերիկայում մասամբ ներգաղթի հաշվին է: Աժ-ը համաշխարհային եկեղեցի է: Ողջ աշխարհի բնակչության մոտավորապես 1%-ն Աժ-ի հետևորդ է համարում իրեն: ԱՄՆ-ում բնակվում է ամբողջ աշխարհում Աժ-ի հետևորդների միայն 4.6%-ը:

Աշխարհի այլ հաստատվածներից Ամերիկա տեղափոխվող հոգեգալստականները հաճախ բերում են իրենց հետ իրենց հալածանքներով և զրկանքներով հղկված հավատքը, որը նրանց

ինքնության կարևոր մասն է: Ամերիկա տեղափոխվող հոգեգալստականները նման են քամուց տարածվող ծաղկափոշու. նրանք եկեղեցիներ են սկսում ամենուր, ուր հայտնվում են: Ազդեցիկ աֆրիկական, սլավոնական, ասիական, խաղաղ օվկիանոսների կղզիաբնակների և իսպանալեզու Աժ եկեղեցիներն արմատանում են Ամերիկայի հողում, և նրանց համայնքները երգում են, քարոզում են և վկայում են իրենց ծննդավայրերի լեզուներով:

Հետաքրքրական է, որ այս ժողովրդագրական փոփոխությունը նույնպես օգնում է մեզ դիմավորել համաշխարհային վերախմբավորումը քրիստոնեության մեջ: Բազմաթիվ Անգլիկան, Երիցական և Մեթոդիստական քրիստոնյաներ Աֆրիկայում, Ասիայում և Լատինական Ամերիկայում թեև ավետարանական են իրենց հավատքով, սակայն ավելի հոգեգալստական են երկրպագությամբ, և հաճախ նրանք ավելի շատ ընդհանրություններ են գտնում Աժ-ի երբայրների և քույրերի հետ, քան Արևմուտքում գտնվող իրենց հարանվանությունների լիբերալ անդամների:

Գալիք արթնությունը

Այս ժողովրդագրական փոփոխությունը մեծ նշանակություն ունի եկեղեցու ապագայի համար: Աժ-ի որոշ հատվածներ հոգևորապես և քանակապես նվազում են՝ արտացոլելով Արևմտյան մշակույթի ընդհանուր անկումը և աստվածաշնչյան արժեքների մերժումը: Ոչ սպիտակամորթները և ներգաղթյալները, ովքեր հաճախ ավելի ամուր են պահում իրենց հոգեգալստական ինքնությունը, ազդեցություն են ձեռք բերում:

Կառլ Բրյումբաքը կանխագագ այս պահը՝ գրելով այս մասին իր 1961թ.-ին լույս տեսած Աժ-ի պատմության մեջ: Նա գանգատվում էր հոգևոր վիճակի անկումից, որը նկատում էր Ամերիկայի հոգեգալստականների մոտ ավելի, քան 50 տարի առաջ: Նա գրում էր, որ «պարտվողական դառնալն ավելի հեշտ է լինելու»: Այնուամենայնիվ, նա կանխատեսեց գալիք արթնություն, որը, նրա համոզմամբ, լինելու էր Հովել 2.28-ի և Գործք 2.17-ի մարգարեությունների իրականացումը. «Հետի օրերում... Իմ Հոգուց կթափեմ ամեն մարմնի վրա»⁵:

Բրյումբաքի կանխատեսումն իրականանում է մեր աչքերի առջև: Նա նշեց երկու միտում, որոնք այդ ժամանակ դեռ իրենց զարգացման վաղ շրջանում էին: Այդ միտումները մեծ լավատեսություն հաղորդեցին նրան Աժ-ի ապագայի վերաբերյալ: Առաջինը՝ նա տեսավ հոգեգալստական

Շարունակելի էջ 78-ում:

Evangel

IN THE HOUSE OF PRAYER

1912

7th Edition

913

\$1.00 a Year.

is a paper that has been instrumental in the work of the Lord for the past 40 years.

It is a paper that has been instrumental in the work of the Lord for the past 40 years. It is a paper that has been instrumental in the work of the Lord for the past 40 years.

It is a paper that has been instrumental in the work of the Lord for the past 40 years. It is a paper that has been instrumental in the work of the Lord for the past 40 years.

It is a paper that has been instrumental in the work of the Lord for the past 40 years. It is a paper that has been instrumental in the work of the Lord for the past 40 years.

It is a paper that has been instrumental in the work of the Lord for the past 40 years. It is a paper that has been instrumental in the work of the Lord for the past 40 years.

It is a paper that has been instrumental in the work of the Lord for the past 40 years. It is a paper that has been instrumental in the work of the Lord for the past 40 years.

It is a paper that has been instrumental in the work of the Lord for the past 40 years. It is a paper that has been instrumental in the work of the Lord for the past 40 years.

It is a paper that has been instrumental in the work of the Lord for the past 40 years. It is a paper that has been instrumental in the work of the Lord for the past 40 years.

It is a paper that has been instrumental in the work of the Lord for the past 40 years. It is a paper that has been instrumental in the work of the Lord for the past 40 years.

It is a paper that has been instrumental in the work of the Lord for the past 40 years. It is a paper that has been instrumental in the work of the Lord for the past 40 years.

G. N. Belk's List

1912

WORD AND WITNESS

There is Safety in Counsel

Editor E. N. Bell tells why He was baptized in the Name of Jesus Christ, and shows the Necessity for the Brethren to meet together in General Council.

- Amber, Harry B. - West Plains, Mo.
- Amber, Harry B. - West Plains, Mo.
- Amber, Harry B. - West Plains, Mo.
- Amber, Harry B. - West Plains, Mo.
- Amber, Harry B. - West Plains, Mo.

Seven Years of Pentecostal Blessing

ALICE BRYNOLDS FLOWER.
"Draw me, so will run after thee, the King hath brought me into his chambers; we will be glad and rejoice in thee, we will be glad for ever." 2. of P. 1:4.
Facts, thus a seven a seven peculiarly sacred to me. I have true my heart throbs with joy to see the natural joyfulness of his opening, with its new life and fresh joy and certainty as I remember God's great promise to me. Seven years ago, this time-time on a beautiful Easter Sabbath, a blessed Comforter, the Gift of my soul, to abide. To abide—ah, yes, that is another His love. There was never a time when I did not feel God's presence in some measure with my heart. A Christian home, and particularly for this. I thank God for His atmosphere, the example, the teaching, the constantly God's...

ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ԸՆԾԱՅՎԱԾ.

«Աստծո ժողովների» 100 տարին

Դարին Զ. Ռոջերս

Ինչն է ամենակարևոր բանը, ինչը պետք է հիշել «Աստծո ժողովներում»: 1914թ.-ի դեկտեմբերին գրված «Գլխավոր խորհրդի նպատակները» հոդվածում Աժ-ի հիմնադիր նախագահ Յ. Ն. Բելլը հայտարարեց, որ «մեր առաջին նպատակը և աղոթքն» է հոգևոր կյանքի վրա կենտրոնանալը: «Եկեք պահենք մեր առջևում», - գրում էր նա, - «խոր հոգևոր կյանքը մեր անձերում և Աստծո զորությունը և օժտությունը՝ մեր ծառայության մեջ»: «Աստծո ժողովները» հիմնադրող տղամարդկանց և կանանց մեծագույն ցանկությունն էր՝ լիովին նվիրված լինել Քրիստոսին և Նրա առաքելությանը: Այս առաջադասանքների թվում էին երիտասարդներ և փորձառու քարոզիչներ, իղեպիստներ և ջանասեր ու հավատարիմ մարդիկ, տնային տնտեսուհիներ և աշխատավորներ:

Նրանք միավորված էին խոսքի և Հոգու ընդհանուր փորձառությանը, ինչը մոտեցրեց նրանց Աստծուն և բարձրացրեց՝ այս աշխարհին վկայելու համար: Նրանց առաքելությունն էր՝ հայտնել Հիսուսի սերը խոսքով և գործով: Նրանք քարոզում էին Ավետարանը, աղոթում էին հիվանդների համար, հրաշքների ականատեսներ էին լինում, հրատարակում էին նյութեր, որոնք լի էին խոր հայտնություններով հոգևոր կյանքի մասին, նաև հիմնում էին եկեղեցիներ, դպրոցներ, մանկատներ և փրկարար միսիայի կենտրոններ:

Այս առաջադասանքներից ոմանք հիմնեցին եկեղեցիներ, որոնք ծաղկունք ապրեցին և աճեցին: Մյուսների անունները պարբերաբար հայտնվում էին թերթերի վերնագրերում մեծ արձագանք ստացած արթնությունների պատճառով: Այնուամենայնիվ, նրանց մեծամասնությունը գործում էր հարաբերական անհայտության մեջ՝ նվիրելով ողջ հասանելի ժամանակը և միջոցները ծառայությանը իրենց տեղական համայնքներում: Միասին այս սրբերը կառուցեցին «Աստծո ժողովների» հիմքը:

«Աստծո ժողովները» հիմնադրվեց 1914թ.-ի ապրիլին Հոթ Սփրինգսում Արկանզասում: Նպատակն էր՝ ապահովել հաշվետվողականություն, կազմակերպչական կառուցվածք և միաբանություն, որպեսզի հոգեգալստականներն ավելի արդյունավետ կերպով իրականացնեն Աստծո առաքելությունն իրենց համայնքներում և ամբողջ աշխարհում: Այս տեսիլքը գերազանցեց ռասայական և հասարակական սահմանները, և «Աստծո ժողովներն» աճեց՝ վերածվելով տարբեր ազգերից բաղկացած միջազգային շարժման: Մոտավորապես 300 տղամարդիկ և կանայք, ովքեր հավաքվեցին Հոթ Սփրինգսում, հիմնադրեցին մի Ընկերակցություն, որը հարյուր տարվա ընթացքում դարձավ քրիստոնեական եկեղեցիների ամենամեծ ընտանիքներից մեկն աշխարհում:

Նրանց պատմությունը՝ մեր պատմությունն է:

Վաղ շրջանի հոգեգալստական արթնություն

«Աստծո ժողովները» այն մի քանի հարանվանություններից մեկն է, որոնք ծնվեցին քսաներորդ դարի սկզբի հոգե-

գալստական արթնությունից: Վաղ հոգեգալստականների ընդունած աշխարհայացքի գլխավոր շեշտադրումն էր՝ հանդիպումն Աստծո հետ, որը վերափոխում է մարդուն:

Հոգեգալստականների հավատքը կառուցվում էր Ավետարանական շարժման համոզմունքների վրա: Ինչպես մյուս ավետարանականները, նրանք հեղինակություն էին համարում Աստվածաշունչը: Ինչպես Սրբության շարժման մյուս հետևորդները, նրանք ձգտում էին լիարժեք կերպով նվիրվել Աստծուն, ինչը նշանակում էր՝ առանձնանալ մեղքից և ամբողջովին նվիրվել Քրիստոսին և Նրա առաքելությանը: Շատերն ընդունեցին ամբողջական սրբացման վեսիլական վարդապետությունը՝ գաղափարն այն մասին, որ Սուրբ Հոգու օգնությամբ հավատացյալի ցանկությունները կարող են փոխվել, և նա կարող է կատարյալ դառնալ սիրո մեջ: Մյուսներն ընդունեցին Ռեֆորմացիայի շեշտադրումն այն մասին, որ Հոգու մկրտությանը զորացնում է մեզ քրիստոնեական ծառայության համար: Հոգեգալստականների մեծամասնությունը համաձայն էր դասական նախահազարամյակային վաճխանաբանության հետ, որը կանխատեսում էր արագ հասարակական անկման ժամանակաշրջան և դրան հաջորդող Քրիստոսի վերադարձը: Եվ հոգեգալստականները դարձան հավատքով բժշկության շարժման ամենակենսառու մասնակիցները:

Թեև հոգեգալստականները սնվում էին Ավետարանական շարժման մեջ գտնվող տարբեր աստվածաբանական հոսանքներից, նրանք հիմնադրեցին առանձին շարժում մեկ ընդհանրությամբ, որը Սուրբ Հոգու մկրտության վերապրումն էր: Շեշտադրումը դարձին հետևող Հոգու մկրտությանը լայնորեն տարածված էր տասնիններորդ դարի և քսաներորդ դարի սկզբի որոշ ավետարանական շրջանակներում:

Ինչո՞ւ Սուրբ Հոգով մկրտության վարդապետությունը և փորձառությունը գրավիչ դարձան բազմաթիվ մարդկանց համար: Պատճառն այն էր, որ այս վերապրումը լրացնում էր նրանց ամենագլխավոր հոգևոր ձգտումներից մեկը՝ Աստծուն մոտ լինելու ցանկությունը: Շատ հավատացյալներ համակված էին Քրիստոսին ավելի խորը ճանաչելու ցանկությամբ: Նրանք հոգևորապես քաղցած էին և ցանկանում էին ավելի նվիրվել Քրիստոսին: Այս եռանդուն փնտրողները տեսան Սուրբ գրքում, որ Հոգու մկրտությունը զորություն էր տալիս՝ հասարակ մարդկային գոյությունից վեր ապրելու համար: Այս վերափոխող հանդիպումն Աստծո հետ օգնեց հավատացյալներին ավելի մտերիմ հաղորդություն ունենալ Աստծո հետ, և զորացրեց նրանց վկայելու համար:

Թեև շատերն էին ձգտում ստանալ Հոգու մկրտությունը, նրանք համոզված չէին, թե ինչպես որոշել, որ մարդը ստացել է այն: Պատասխանելով այս հարցին՝ Կանգասի Սրբության շարժման ավետարանիչ Չարլզ Ֆ. Փարհեմը ցույց տվեց սուրբգրային հաջորդականությունը, որը Հոգու մկրտության «Աստվածաշնչյան ապացույցը» (որը հետագայում կոչվեց

**«Աստծո ժողովները»
հիմնադրող
տղամարդկանց և կանանց
մեծագույն ցանկությունն
էր՝ լիովին նվիրված լինել
Քրիստոսին և
Նրա առաքելությանը:**

GENERAL CONVENTION OF PENTECOSTAL
SAINTS AND CHURCHES OF GOD IN CHRIST

HOT SPRINGS, ARKANSAS, APRIL 2 TO 12, 1914.

We desire at this time to make this preliminary announcement of this general meeting so that workers far and near, at home and abroad, may sidetrack everything else and be present. Laymen as well as preachers are invited. Especially do we urge all elders, pastors, ministers, evangelists and missionaries to be present. This call is to all the churches of God in Christ, to all Pentecostal or Apostolic Faith Assemblies who desire with united purpose to co-operate in love and peace to push the interests of the kingdom of God everywhere. This is, however, only for saints who believe in the baptism with the Holy Ghost with the sings following, Acts 2:4; 10:46; 19:6; Mark 16:16-18; 1 Cor. 12:8-11. Neither is this meeting for any captious, contrary, divisive or contentious person. But we leave for the body itself to take up any subjects it desires more than what is herein afterwards mentioned.

PURPOSES.

First—We come together that we may set a better understanding of what God would have us teach, that we may do away with so many divisions, both in doctrines and in the various names under which our Pentecostal people are working and incorporating. Let us come together as in Acts 15, to study the Word, and pray with and for each other—unity our chief aim.

Second—Again we come together that we know how to conserve the work, that we may all build up and not tear down, both in home and foreign lands.

Third—We come together for another reason, that we may get a better understanding of the needs of each foreign field, and may know how to place our money in such a way that one mission or missionary shall not suffer, while another not any more worthy, lives in luxuries. Also that we may discourage wasting money on those who are running here and there accomplishing nothing, and may concentrate our support on those who mean business for our King.

Fourth—Many of the saints have felt the need of chartering the churches of God in Christ, putting them on a legal basis, and thus obeying the laws of the land, as God says. See Rom. 13. We confess we have been "slothful in business" on

this point, and because of this many assemblies have already chartered under different names as a local work, in both home and foreign lands. Why not charter under one Bible name, 2 Thes. 2-14. Thus eliminating another phase of division in Pentecostal work? For this purpose also let us come together.

Fifth—We may also have a proposition to lay before the body for a general Bible Training School with a literary department for our people.

Now, brethren, as it is very important for all Pentecostal preachers to be present, you lay this before your people and get them to pay your fare to and fro. Winter tourist round trip tickets at cheap rates are on from nearly all over the country to Hot Springs up to April 30th, good to return up to June 1st, and you should buy these cheap round trip tickets. But if you fail in this, we want you to come anyhow, and if you have not faith to get home after you are here, then we will stand with you in trusting God for your return fare or to get out on the field. As we feel this General Assembly will do much good in spreading this glorious gospel around the world, we ask all the saints everywhere to send offerings to Financial Secretary H. A. Goss, Hot Springs, Ark., for the expenses of the meeting. In this way only can entertainment be provided. As far as possible let all come prepared to care for their own expenses.

The meeting will be held in the old Grand Opera House on Central Avenue, Hot Springs, Ark.

Many have expressed a desire for such a general meeting and it is with the encouragement of all these that we call this assembly. Only to get the matter before the brethren at once do the undersigned make the formal call. We expect to add the names of other brethren later. Let the leaders send their names to E. N. Bell, Malvern, Ark., to go on this list below.

The scope of the meeting may be enlarged as the Lord shall lead the brethren to do so. Meetings will go on day and night for the good of the saints.

- M. M. Pinson, Phoenix, Ariz.
- A. P. Collins, Ft. Worth, Tex.
- H. A. Goss, Hot Springs, Ark.
- D. C. O. Opperman, Houston, Texas.
- E. N. Bell, Malvern, Ark.

«սկզբնական ապացույց») լեզուներով խոսելն էր:

Կանգաւ նահանգի Թոփեքա քաղաքի Աստվածաշնչյան դպրոցի ուսանողները սկսեցին խոսել լեզուներով 1901թ.-ի հունվարի 1-ի աղոթքի ծառայության ժամանակ: Իր Առաքելական հավատքի շարժման միջոցով, որը գործում էր ԱՄՆ-ի հարավային կենտրոնական նահանգներում, Փարիսնը որոշ չափով կարողացավ տեղեկացնել մարդկանց լեզուների պարզ-կի մասին:

Լուս Անջելեսի Ազուգա փողոցի արթնությունը, որը սկսվեց Առաքելական հավատքի միսիայի շենքում 1906 թվականին, բերեց երիտասարդ շարժումն ի հանդես ավելի լայն հանրության: Սևանորթ ամերիկացի Վիլյամ Սեյմուրը, ով նախկինում Փարիսնի աշակերտներից էր, առաջնորդեց Ազուգա փողոցի արթնությունը: Այն տեղե երեք տարի, և համաձայն մեզ հայտնի տեղեկությունների՝ ծառայությունները չէին դադարում ցերեկ ու գիշեր:

Այս արթնությունը միաբանեց տարբեր կրոնական, էթնիկական և ազգային պատկանելիություններ ունեցող տղամարդկանց և կանանց: Արթնության մասնակից Ֆրենկ Բարթոլեմյան արեց իր հայտնի դարձած ցնձագին արտահայտությունն այն մասին, որ Ազուգա փողոցում «մաշկի գույնի սահմանը լվացվեց արյամբ»: Բազմաթիվ լեզուներով իրատարակվող տասնյակ պարբերականներ լուսաբանեցին այս արթնությունն ամբողջ աշխարհում:

Երբ լուրերը Հոգու թափման մասին տարածվեցին, բազմաթիվ ծառայողներ և հավատացյալներ սկսեցին ուխտագնացություն կատարել դեպի Ազուգա փողոց՝ ցանկանալով վերապրել այդ ուշագրավ արթնությունը և մկրտվել Սուրբ Հոգով: Մասնակիցները հայտնի դարձան որպես «Պենտեկոստալներ»։ Նրանց անունն առաջացավ հրեական «Պենտեկոստե» կոչվող տոնից, որի ժամանակ Սուրբ Հոգին առաջին անգամ տրվեց

Եկեղեցուն, և հավատացյալներն առաջին անգամ խոսեցին լեզուներով (Գործք 2): Կարևոր է նշել, որ հոգեգալստականները դիտարկում էին լեզուները որպես Հոգու մկրտության ապացույց, ոչ թե որպես դրա նպատակը: Նպատակը՝ Քրիստոսին փառավորելն էր: Վիլյամ Սեյմուրը հորդորում էր մարդկանց Ազուգա փողոցի միսիայի շենքում. «Երբ գնաք այս ծառայությունից մի պատմեք մարդկանց լեզուների մասին, այլ փորձեք փրկության բերել նրանց»:

Թեև Թոփեքայի և Ազուգա փողոցի մասին շատ է գրվել, դրանք ոչ առաջին, և ոչ էլ միակ նման արթնություններն էին: Ավելի վաղ հոգեգալստականները պատմում էին նմանատիպ արթնությունների մասին, որոնք տեղի էին ունեցել ողջ աշխարհով մեկ 1800-ական թվականների վերջում և 1900-ական թվականների սկզբում, ինչպես նաև եկեղեցու ողջ պատ-

«Հոթ Սփրինգսի կանչը», որը հրատարակվեց «խոսք և վկայություն» թերթում 1913թ.-ի դեկտեմբերի 20-ին, հրավիրում էր հոգեգալստականներին հավաքվել աղոթքի և խորհրդակցության համար 1914թ.-ի ապրիլին՝ Ընկերակցություն կազմելու նպատակով: Մասնակիցները կազմեցին «Աստծո ժողովների» Գլխավոր խորհուրդը:

մության ընթացքում⁴: ԱԺ-ի վաղ շրջանի ուսուցիչ Հենրի Հ. Նեսը հայտարարում էր. «Քրիստոսից հետո 19 դարերի ընթացքում ամենուր, որտեղ հոգևոր կյանքը բարձունքի է հասել՝ արթնությունների ժամանակ, Տերը մկրտել է Սուրբ Հոգով, ինչպես Պենտեկոստեի օրը»⁵:

«Աստծո ժողովների» կազմավորումը

Բազմաթիվ հարանվանություններ չորջուրնեցին այս արթնությունը, այնպես որ դրա մասնակիցները նոր համայնքներ ձևավորելու կարիք ունեին: Քանի որ արթնությունն արագորեն տարածվում էր, շատ հոգեգալստականներ գիտակցեցին անհրաժեշտությունն ավելի մեծ կազմակերպչական կառույցի և հաշվետվողականության մեջ: Աստծո ժողովների հիմնադիր հայրերը և մայրերը հանդիպեցին Հոթ Սփրինգսում՝ Արկանզասում, 1914թ.-ի ապրիլի 2-12-ին, որպեսզի ապահովեին միաբնություն և վարդապետական կայունություն, հաստատեին սեփական իրավական կարգավիճակը, կազմակերպեին միփոններական գործունեությունը և կրթական հաստատություն հիմնադրեին ծառայողների համար: Այս գործնական հավաքույթը կոչվեց «Գլխավոր խորհուրդ», իսկ նորաստեղծ ընկերակցությունը՝ «Աստծո ժողովների Գլխավոր խորհուրդ»:

Սա նշանակալի իրադարձություն էր: Հետագայում Ուոլտեր Հիգինսը հիշում էր «փառքի շրջանը, որը հանգում էր լուսնների վրա ամեն օր... Աստված պատշաճ համարեց օրհնել այս հավաքույթն Իր Սուրբ Հոգու այցելությամբ: Փառաբանությունը բարձրանում էր ծառայությանը հավաքված մարդկանցից՝ մեծ ծովի ձայնի պես»⁶:

Առաջին Գլխավոր խորհրդի մասնակիցները տարբեր անկախ եկեղեցիների և եկեղեցական խմբերի ներկայացուցիչներ էին: Դրանց թվում էին «Քրիստոնեական ժողովների միությունը»՝ Ինդիանա նահանգից, և մի խումբ, որը կոչվում էր «Աստծո եկեղեցին Քրիստոսում և միության մեջ՝ առաքելական հավատքի շարժմամբ»: Վերջինս գործում էր Ալաբամա, Արկանզաս, Միսիսիպի և Տեխաս նահանգներում: Այն առաջացել էր Փարիսի ազդեցության ներքո, բայց չնայած իր անվանը՝ կառուցվածքորեն անջատ էր Եպիսկոպոս Չարլզ Հ. Մեյտոնի «Աստծո եկեղեցին Քրիստոսում» հարանվանությունից, որը հիմնականում բաղկացած էր սևամորթ ամերիկացիներից⁷:

Եպիսկոպոս Մեյտոնն առաջին Գլխավոր խորհրդի խոսնակներից մեկն էր: Նա օրհնեց Աստծո ժողովների կազմավորումը⁸: Նա նույնպես բերել էր իր հետ Միսիսիպի նահանգի Լեքսինգտոն քաղաքում գտնվող «Աստծո եկեղեցին

Ջ. Ռոսվել Ֆլաուեր և Յ. Ն. Բեյլ (ձ-ա), մոտ 1920թ.: Բեյլը և Ֆլաուերը ընտրվեցին հիմնադիր Գլխավոր խորհրդի կողմից՝ ծառայելու համապատասխանաբար որպես «Աստծո ժողովների» առաջին նախագահ և քարտուղար: Իրենց ընտրության ժամանակ, Բեյլը 47-ամյա հոգևոր կրթություն ունեցող փորձառու հովիվ էր, իսկ Ֆլաուերը 25-ամյա ծառայող էր: Նրանք ճանաչված էին որպես վաղ շրջանի հայտնի հոգեգալստական թերթերի հրատարակիչներ:

Քրիստոսում» հարանվանության դպրոցի սևամորթ երգչախումբը, որը երգեց առաջին Գլխավոր խորհրդի ժամանակ: Սա շատ ուշագրավ բայլ էր: Թեև այդ օրերին գործում էին սևամորթների սահմանափակող օրենքներ, Մեյտոնը և «Աստծո ժողովները» ցանկանում էին անցնել այն սահմանը, որը որոշվում էր մաշկի գույնով⁹:

Հայտնի չէ, թե ինչ բնույթի հարաբերություններ ունեին Մեյտոնը և «Աստծո ժողովների» հիմնադիրները: Նրանք առնվազն ճանաչում էին և հարգանքով էին վերաբերվում միմյանց: Հավանաբար, այս երկու կազմակերպությունների միջև եղել են պաշտոնական հարաբերություններ, բայց այդ մասին երբեք չի խոսվել պատմական տեղեկությունների բացակայության պատճառով¹⁰:

Վարդապետությունը

«Աստծո ժողովները», ինչպես և մյուս Դասական հոգեգալստականները, համարում են իրենց ավելի լայն Սրբության շարժման հետևորդներ: Այս շարժումը համադրեց ավետարանական վարդապետությունն ավելի խոր հոգևոր կյանքի անհրաժեշտության հետ: Փրկությունը և սրբացումն այս շարժման առաջնային նպատակներն էին:

«Աստծո ժողովները» չընդունեց պաշտոնական աստվածաբանական դավանանք իր առաջին Գլխավոր խորհրդին. այն միտումնավոր կերպով թույլ տվեց որոշակի աստվածաբանա-

կան բազմազանություն՝ Սրբության շարժման աշխարհայացքի սահմաններում: «Աստծո ժողովների» առաջին սահմանադրության նախաբանի նպատակը միաբանությունն էր՝ չնայած տարբերությունների. «Ջանալով Հոգու միաբանությունը պահել խաղաղության կապով, մինչև որ բոլորս հասնենք հավատքի միությանը»¹¹:

Առաջին ամենախոշոր տարածանություններից մեկը Հոգեգալստական շարժման մեջ վերաբերվում էր սրբացմանը: Ոմանք հարում էին ծայրահեղ վեսիլական տեսակետին այն մասին, որ մեղավոր բնությունը կարող է ջնջվել սրբացման ակնթաթային վերապրման արդյունքում: Շատերը, ովքեր համաձայն չէին սրա հետ, կողմնակից էին ավելի ավանդական վեսիլական տեսակետին (որը կոչվում էր «Կատարված աշխատանք»)՝ պնդելով, որ սրբացումն աստիճանական է, ոչ թե ակնթաթային, և որ այս երկուսն հնարավոր չէ կատարելության հասնել: «Աստծո ժողովների» հիմնադիրների մեծ մասը հարեց «Կատարված աշխատանքի» տեսակետին¹²:

«Աստծո ժողովների» առաջնորդներն արագորեն գիտակցեցին աստվածաբանական սահմաններ որոշելու անհրաժեշտությունը: Գրեթե անմիջապես նրանք բախվեցին նոր ուսմունքի հետ, որը մերժում էր երրորդության վարդապետությունը: Այս նոր ուսմունքը (որը կոչվում էր «Նոր ուղղություն»

կամ «Միարարական աստվածաբանություն») տարածվեց Հոգեգալստական շարժման մեջ, և «Աստծո ժողովների» ծառայողների բավականին ստվար զանգված ընդունեց այն: 1916 թվականին Գլխավոր խորհուրդն ընդունեց Հիմնարար ճշմարտությունների դավանանք, որը հաստատեց Ընկերակցության հիմքերը Երրորդության և ավետարանական ուսմունքների վրա:

ի քաղաքում, 1915թ.-ին տեղափոխվեց Սենտ Լուիս, և վերջապես՝ 1918թ.-ին, Սփրինգֆիլդ, Միսուրի:

«Աստծո ժողովներն» ընդունեց երկու պաշտոնական պարբերական ամսական «Խոսք և Վկայություն» և շաբաթական «Քրիստոնեական Ավետարան» թերթերը: Այս երկու պարբերականները միացան 1916թ.-ին, և արդյունքում ստացված շաբաթական պարբերականը

նպատակներից մեկն էր՝ խրախուսել թե՛ ծառայողական, թե՛ հումանիտար կրթությունը¹³:

Սկզբնական շրջանում «Աստծո ժողովները» հիմնադրեց մի քանի ոչ մեծ տարածքային Աստվածաշնչյան կրթական հաստատություն: Մի քանիսին հաջողվեց գոյատևել և խոշոր համալսարաններ դառնալ, իսկ մյուսները ծուլվեցին այլ հաստատությունների հետ կամ փակվեցին: «Աստծո ժողովները» հիմնադրեց իր առաջին ազգային համալսարանը՝ «Միդվեսթ» Աստվածաշնչյան դպրոցը, Օբորնում, Նեբրասկայում: Այն բացվեց 1920թ.-ին և փակվեց հաջորդ տարի: Ազգային համալսարան ստեղծելու երկրորդ փորձը պսակվեց հաջողությամբ: «Կենտրոնական Աստվածաշնչյան համալսարանը», որը հետագայում կոչվեց «Կենտրոնական Աստվածաշնչյան քոլեջ», հիմնադրվեց Սփրինգֆիլդում, Միսուրիում: Սփրինգֆիլդում հիմնադրվեց ուսանողական հանրակացարան ունեցող ևս երկու ազգային կրթական հաստատություն՝ «Էվանջել» քոլեջը (1955թ.), որը վերանվանվեց «Էվանջել» գիտության և արվեստի համալսարանի, և «Աստծո ժողովների բարձրագույն դպրոցը» (1973թ.), որը հետագայում վերանվանվեց «Աստծո ժողովների աստվածաբանական սեմինարիա»:

Այլ գործող կրթական հաստատությունների թվում էին Հարավային Կալիֆոռնիայի «Վանգարդ» համալսարանը (1920թ.) Կոստա Մեսայում, «Լատինամերիկյան Աստվածաշնչյան ինստիտուտը» (1926թ.) Լա Պուենտեում, Կալիֆոռնիայում, «Լատինամերիկյան Աստվածաշնչյան ինստիտուտը» (1926թ.) Սան Անտոնիոյում, Տեխասում, «Աստծո ժողովների Հարավ-Արևմտյան համալսարանը» (1927թ.) Վաքսահաշիում, Տեխասում, «Հյուսիսային Կենտրոնական համալսարանը» (1930թ.) Մինեսոտայիում, Մինեսոտայում, «Հարավ-Արևելյան համալսարանը» (1935թ.) Լեյքլենդում, Ֆլորիդայում, «Վելլի Ֆորջ» Քրիստոնեական քոլեջը (1939թ.) Ֆինիքսվիլում, Փենսիլվանիայում, «Երրորդություն» Աստվածաշնչյան քոլեջը (1948թ.) Էլենդեյլում, Հյուսիսային Դակոտայում, «Ամերիկյան հնդկացիների քոլեջը» (1957թ.) Ֆինիքսում, Արիզոնայում, «Կարիբյան աստվածաբանական քոլեջը» (1959թ.) Բայամոնում, Պուերտո Ռիկոյում, «Արևմտյան Աստվածաշնչյան քոլեջը» (1967թ.) Ֆինիքսում, Արիզոնայում, «Բնիկ ամերիկացիների Աստվածաշնչյան քոլեջը» (1968) Շենոնում, Հյուսիսային Կարոլինայում, «Նորփոյնթ» Աստվածաշնչյան քոլեջը Հեյվելիում, Մասաչուսեթսում, (Նախկինում՝ Սիոն Աստվածաշնչյան քոլեջ, որը հիմնադրվեց որպես անկախ համալսարան

Մինչև 1930-ական թվականները «Աստծո ժողովների» համայնքները տարածվեցին ողջ Ամերիկայով: Այս լուսանկարում կիրակնօրյա դպրոցի աշակերտները կանգնած են «Աստծո ժողովների» «Խորան» եկեղեցու առջև (Սենտ Լուիս, Միսուրի) 1935թ.:

արդյունքում «Աստծո ժողովներից» հեռացան թե՛ Միարարական շարժման կողմակիցները, թե՛ նրանք, ովքեր դեմ էին այսպես կոչված «դավանանքային դիրքորոշմանը»:

Կազմակերպչական զարգացումը

Սկզբնական շրջանում «Աստծո ժողովների» գլխավոր գրասենյակի առաջադրանքն էր՝ գրականություն հրատարակել իր «Ավետարան» հրատարակչությունում («Gospel Publishing House»): Երբ երկրի ներսում և երկրից դուրս ծավալող գործունեության կառավարումը խիստ ծավալուն դարձավ, այն ստեղծեց Միսիոներական բաժինը 1919թ.-ին և Ներքին միսիայի և կրթության բաժինը՝ 1937թ.-ին: Ստեղծվեցին նաև այլ բաժիններ (օրինակ՝ Երիտասարդական, Կիրակնօրյա դպրոցների, Փոքրիկ միսիոներուհիների, Արքայական ռեժեներների): Գլխավոր գրասենյակը, որը սկզբում գտնվում էր Օհայո նահանգի Ֆինդ-

վերանվանվեց «Հոգեգալստական Ավետարանի» (1919թ.): «Ավետարանը», որն աշխարհում ամենամեծ շրջանառություն ունեցող հոգեգալստական պարբերականներից մեկն էր, կապ էր ստեղծում սփռված հավատացյալների միջև և օգնում էր միաբանություն հաստատել Ընկերակցության մեջ:

Կրթություն

«Աստծո ժողովներն» իր գործունեության սկզբից խթանում էր կրթական հաստատությունների ստեղծումը: «Հոթ Սփրինգսի կանչի» հինգերորդ նպատակն էր՝ «ստեղծել Ընդհանուր աստվածաշնչյան կրթական հաստատություն՝ գրական բաժնով, մեր անդամների համար»: «Գրական բաժին» արտահայտությունը գործածական էր 19-րդ դարում և 20-րդ դարի սկզբում, և ուներ գրեթե նույն իմաստը, ինչ ժամանակակից հումանիտար ֆակուլտետը: «Աստծո ժողովների» կազմավորման

Bi-Ennial Inter-State CAMP MEETING

EUREKA SPRINGS, ARKANSAS MUNICIPAL AUDITORIUM

August 27th to Sept. 7th, 1936

MODERN TOURIST CAMPS, FURNISHED COTTAGES, APARTMENTS AND ROOMS TO BE HAD AT REASONABLE RATES. FREE CAMP GROUNDS, IF YOU BRING YOUR TENT AND BEDDING. MEALS REASONABLE, OR PREPARE YOUR OWN IN CAMP OR COTTAGE.

Elder W. T. Gaston, Sacramento, California, Evangelist. This gifted minister's messages will stir deeply all who hear him.

Fred Henry, Tulsa, Oklahoma, Pastor—accompanied by Mrs. Henry, gifted singer.

Elder Donald Cox, Edinburg, Texas, Bible Teacher. Friends everywhere are pleased that this man has been selected again as Bible teacher.

Rev. Carl Barnes, Springfield, Missouri, Choir Director and Special Singer. Mrs. Barnes, Lucetta and the girls, who are all musicians and experts in their talents.

BIG
SUNDAY SCHOOL,
BOTH SUNDAY
MORNINGS WITH
GREAT
MISSIONARY
SERVICE IN
CHARGE OF
NOEL PERKINS
BOTH SUNDAY
AFTERNOONS

DIFFERENT
GENERAL
COUNCIL
OFFICIALS
WILL BE PRESENT
DURING
MEETING

Meeting is sponsored by Five District Councils of the Assembly of God, embracing the states of Texas, Oklahoma, Kansas, Missouri, Arkansas and Louisiana. CHAIRMAN: Elder Fred Vogler, 1017 Market Street, Phone 3-2914, Wichita, Kansas, Chairman; Elder E. J. Brown, 2802 Chestnut Street, Phone 1097, Pine Bluff, Arkansas, Secretary-Treasurer; Elder P. C. Nelson, 518 East Cherokee Street, Earl, Oklahoma; Elder E. L. Dawley, 2821 West 28th Street, Fort Worth, Texas; Elder Stanley B. Frothingham, 208 West Pacific Street, Springfield, Missouri.

TEN DAYS

Three Main Services Daily—Special Prayer Meeting and Park Services in addition. Remember the last day, Sept. 7th, is Labor Day. Plan to remain over the weekend. Attend evening services, Monday, the 7th.

Ճամբարային հավաքությունները և համաժողովներն կարևոր դեր են ունեցել «Աստծո ժողովների» ողջ պատմության ընթացքում:

սարան 1924թ.-ին, և միացավ Աժ-ին 1999թ.-ին: «Բեթանի համալսարանը» (հիմնադրվել է 1919թ.-ին), եղել է «Աստծո ժողովների» ամենահին գործող համալսարանը, մինչև իր փակվելը 2011 թվականին:

«Համաշխարհային համալսարանը» («Global University», որը կազմվեց ամերիկյան «Բեռլայն Աստվածաշնչյան համալսարանից» և օտարերկրյա «Միջազգային հեռակա համալսարանից»), հավատարմագրված հեռակա կրթություն է տրամադրում այն մարդկանց, ովքեր ցանկանում են կրթություն ստանալ տարբեր քրիստոնեական ծառայությունների համար: Արդեն

2014 թվականին, Միացյալ Նահանգներում գոյություն ունի 16 հավատարմագրված բարձրագույն կրթական հաստատություն՝ Աստվածաշնչյան ինստիտուտներից մինչև քոլեջներ և համալսարաններ: Նույնպես գոյություն ունեն հարյուրավոր ավելի փոքր Աստվածաշնչյան կրթական հաստատություններ, որոնք հովանավորվում են եկեղեցիների կամ շրջանների կողմից:

Միսիոներական գործունեություն

Համաշխարհային միսիան մշտապես եղել է «Աստծո ժողովների» ինքնուրույն կենտրոնում: Երկրորդ Գլխավոր խորհրդի (1914թ.-ի նոյեմբեր)

պատվիրակները որոշում կայացրին իրականացնել «մեծագույն ավետարանչությունը, որն այս աշխարհը երբևէ տեսել է»¹⁴: Մինչև 1915թ.-ը «Աստծո ժողովներն» ուղարկել էր մոտ 30 միսիոներ: Նրանք անկախ էին իրենց գործունեության մեջ և հիմնականում գործում էին քրիստոնեական միսիայի ավանդական դարձած տարածքներում՝ Աֆրիկայում, Հնդկաստանում, Չինաստանում, Ճապոնիայում և Մեքսիկայի Արևելքում: Այլ միսիոներներ ծառայում էին Եվրոպայում, Լատինական Ամերիկայում և Օվկիանիայում:

«Աստծո ժողովների» մեծագույն հերոսներից ոմանք գոհել են ամեն ինչ, ներառյալ իրենց կյանքերը, որպեսզի միսիոներական ծառայություն իրականացնեն թշնամաբար տրամադրված տարածքներում: «Աստծո ժողովների» միսիոներ Իվան Վորոնայեվը, ով գնաց Ռուսաստան և Ուկրաինա 1920թ.-ին, օգնեց կազմակերպել մոտավորապես 500 սլավոնական եկեղեցիների գործունեությունը: Խորհրդային իշխանությունները ձերբակալեցին նրան 1930թ.-ին՝ ուղարկելով սիբիրյան բանտային ճամբարներ: Վորոնայեվի դժվարին կացությունը լուսաբանվեց «Ավետարան» պարբերականում: Ամերիկյան հավատացյալներն աղոթում էին նրա համար: Խորհրդային իշխանությունները գումար պահանջեցին, որպեսզի ազատ արձակեին նրան: Աժ-ն վճարեց անհրաժեշտ գումարը, բայց Վորոնայեվն ազատ չարձակվեց: Նա նահատակվեց բանտում 1937թ.-ին¹⁵: Ջ. Վ. Թաքերը, ով միսիոներ էր Կոնգոյում, նույնպես կորցրեց իր կյանքը հանուն Ավետարանի: Ապստամբները ձեռի ենթարկելով սպանեցին նրան 1964թ.-ին: Նրա այրիացած կինը մի գիրք գրեց իր ամուսնու կյանքի մասին՝ անվանելով այն «Նա երկնքում է»¹⁶: Վորոնայեվը, Թաքերը և բազմաթիվ այլ միսիոներներ օգնեցին ոգեշնչել Աստծո ժողովների անդամներին միսիայի մեջ մասնակցություն ունենալու համար նվիրատվությունների և անձնական ծառայության միջոցով:

Սկզբում Միսիոներական բաժնի գլխավոր գործառնություններն էին՝ միսիոներների ուղարկել և փոխանցել նվիրատուների միջոցները միսիոներներին: Սկսած 1943թ.-ից, այն սկսեց վճռակա նորեն նախաձեռնել ողջ միսիոներական գործունեության ընթացքը:

«Աստծո ժողովներն» ընտրեց միսիոներական մարտավարություն 1921թ.-ին, որն էր՝ հաստատել ինքնակառավարվող, ֆինանսապես անկախ և ինքնապահպանվող եկեղեցիներ միսիոներական դաշտերում: Էլիս Է. Լուսը, ով Հոգով մկրտված Անգլիկան միսիոներ էր Հնդկաստանում և տեղափոխվել էր «Աստծո ժողովներ» 1915թ.-ին,

դրդեց «Աստծո ժողովներին» ընդունել տեղական եկեղեցիներ բարձրացնելու այս սկզբունքը շատ ավելի վաղ, քան այն ընդունվեց մյուս հիմնական Բողոքական հարանվանությունների կողմից: Այս քաղաքականությունը չգործադրվեց անխտիր կերպով. 20-րդ դարի առաջին տասնամյակներին «Աստծո ժողովներին» որոշ միսիոներներ շարունակում էին հետևել մյուս արևմտյան եկեղեցիների ավանդական մեթոդներին:

Սկսած 1950-ական թվականներից՝ Աստծո ժողովների միսիոներները սկսեցին ավելի մեծ շեշտադրում անել տեղական առաջնորդներ կրթելու վրա: Այս անցումն ավանդական մեթոդներից դեպի համագործակցությունը շեշտակի եկեղեցական անբերեց բազմաթիվ երկրներում: Միսիայի ղեկավարները, որոնց թվում էին Ռալֆ Դ. Վիլյամսը, Ջ. Ֆիլիպ Հոգանը և Մելվին Լ. Հոդջսը, օգնեցին գործադրել այս ռազմավարությունը, որի արդյունքում ողջ աշխարհով մեկ հիմնվեցին հարյուրավոր կրթական հաստատություններ ծառայողների համար:

1968թ.-ի Գլխավոր խորհուրդը վերահաստատեց ԱԺ-ի գոյության երեք պատճառները՝ համաշխարհային ավետարանչությունը, Աստծուն երկրպագելը և քրիստոնյաներին աշակերտելը: Չնայած ծախողումներին ամբողջական միսիայով զբաղվելու մեջ (օրինակ՝ աղքատության կամ սովի խնդիրների լուծումը), «Աստծո ժողովներին» միսիան, որն արդեն ամբողջական է շատ տարածաշրջաններում, սկսեց ավելի ու ավելի ձգտել դրան՝ առանց նվազեցնելու Ավետարանի հոչակման կարևորությունը: Այս ծառայությունների թվում էին Լիլիան Թրեշերի Մանկատունն Ասյութում՝ Եգիպտոսում, Գթության միսիայի Հիվանդանոցը և Հետազոտական կենտրոնը Կակաթայում՝ Հնդկաստանում, «Առողջապահական ծառայությունը» («HealthCare Ministries») և «Աստծո ժողովներին» հետ առընչվող «Հույսի շարասյունը» («Convoy of Hope»): 2009թ.-ին Գլխավոր խորհուրդն ավելացրեց գթությունը որպես իր գոյության պատճառների չորրորդ կետ՝ ակնհայտ դարձնելով այն, ինչը երկար ժամանակ է, ինչ անվերապահելի կերպով ընդունված էր: 2013թ.-ին ԱՄՆ-ի «Աստծո ժողովները» ներկայացրեց իր զեկույցում 2.750 միսիոներների և միսիոներների օգնականների ամբողջ աշխարհում: Եթե հաշվի առնենք նաև ԱԺ-ի ազգային ընկերակցությունների կողմից (ոչ ԱՄՆ-ից) ուղարկված միսիոներներին, կարելի է պատկերացում կազմել, թե որքան մեծ է «Աստծո ժողովներին» համատեղ ազդեցությունն ամբողջ աշխարհում:

«Աստծո ժողովները» հիմնեց ծառայություններ բոլոր տարիքային խմբերի համար: Այստեղ պատկերված է «Փոքրիկ միսիոներուհիներ» (ներկայումս՝ Աղջիկների ծառայություն) ամսագրի համարներից մեկը: Այս ծրագիրն աղջիկների համար սկիզբ առավ 1955թ.-ին:

2013թ.-ին «Աստծո ժողովներ» Համաշխարհային ընկերակցությունը զեկույցեց ավելի, քան 67 միլիոն հետևորդների մասին: «Աստծո ժողովները» դարձել է ամենամեծ Բողոքական եկեղեցիների ընտանիքներից մեկն աշխարհում: Այս անհավատալի աճը, ըստ Ջ. Ֆիլիպ Հոգանի, ոչ միայն մարտավարության, այլև Սուրբ Հոգուն վստահելու արդյունքն է. «Քրիստոնեության լավատեսության էությունն այն է, որ Սուրբ Հոգին՝ այն ուժն է, որը կարող է անկանխատեսելի փոփոխությո-

յուն բերել ամենախիստ հեթանոսական միջավայրում, քայքայել ամենակարծր արմատականությունը, կյանքով լցնել ամենամահացած կազմակերպչական կառուցվածքը և բերել Հոգեգալստի փառքը»¹⁷:

Ազգային ծառայություններ

«Աստծո ժողովներին» ստեղծման հիմնական նպատակն տեղական եկեղեցու ծառայություններին աջակցելն էր: Տարիների ընթացքում ազգային ծառայությունները զարգացան՝ հոգալու հա-

մար մարդկանց կարիքներն օրորոցից մինչև գերեզմանը: Ազգային մանկապատանեկան ծառայությունները սկիզբ առան 1920-ական թվականներին՝ Կիրակնօրյա դպրոցի ծրագրերից, որոնք կազմված էին ըստ դպրոցական դասարանների, և «Քրիստոսի դեսպանները» կոչվող պատանե-երիտասարդական կազմակերպությունից:

Նոր ծառայություններ սկիզբ առան 20-րդ դարի կեսերին, ներառյալ «Արագացրու լույսը» (1944թ.), «Միսիոներական կոչ տղաներին և աղջիկներին» (1949թ.), «Զի Ալֆա» (1953թ.), «Լույս՝ կորածների համար» (1953թ.), «Փոքրիկ միսիոներուհիներ» (1955թ., ներկայումս՝ «Աղջիկների ազգային ծառայություն»), «Թագավորական ռեյնջերներ» (1962թ.), «Աստվածաշնչյան հարցախաղ՝ դեռահասների համար» (1962թ., ներկայումս՝ «Աստվածաշնչյան հարցախաղ») և «Կերպարվեստի ուսուցում» (1963թ.): «Արթնության ժամը» 30-րդականոց ռադիո հաղորդումը, որի հաղորդավարը Վեսլի Սթիլբերգն էր, սկսվեց հեռարձակվել 1950թ.-ից: Հաջորդ երկու հաղորդավորները, որոնք հեռարձակվում էին «Էյ-Բի-Սի» ռադիոկայանների ցանցով՝ Ս. Մ. Ուորդը (1953-1978թթ.) և Դեն Բեթսերը (1979-1955թթ.), դարձան երկու ամենաճանաչված մարդիկ «Աստծո ժողովներում»: Այս և մյուս ազգային ծառայությունները ոչ միայն օգնում էին քարոզել Ավետարանը և աշակերտել հավատացյալներին, այլև հաղորդում էին «Աստծո ժողովներին» ազգային ինքնության զգացում և դառնում Աժ-ի որականիշը:

Այս ծրագրերն օգնեցին ձևավորել «Աստծո ժողովուրդների» երիտասարդ սերունդները: «Աստծո ժողովներում» աշխատող ուսուցչուհի Բիլլի Դեվիսը ծնվել էր աղքատ ներգաղթյալ աշխատավորների ընտանիքում և մեծացել էր որպես թափառաշրջիկ երեխա: Այս կինը համարում էր, որ հենց Կիրակնօրյա դպրոցն էր իր կյանքի ձեռքբերումների պատճառը. «Մանուկ հասակում, սովորելով Կիրակնօրյա դպրոցում, ես ձեռք բերեցի հույս և խիզախություն, խաղաղության դիրքորոշում դժվարությունների ժամանակ և բարի ու ներողամիտ վերաբերմունք մարդկանց հանդեպ: Շնորհիվ Հիսուս Քրիստոսի փրկիստիպության և կրոնի, ես կարողացա ապրել առանց դառնության թափառաշրջիկների ջունգլիների մեջ՝ հայիտյով և դառնացած մարդկանց, ովքեր ապրում էին զրկանքներով և փորձում էին մեղմացնել իրենց ցավը՝ մեղադրելով ուրիշներին: Կարելի է ասել, որ սա գրեթե հրաշք էր»¹⁸:

Ազգային բազմազանություն

Թեև այն 300 ծառայողները, ովքեր մասնակցում էին Աժ-ի հիմնադրման Գլխավոր խորհրդին Հոթ Սփինգսում,

մեծ մասամբ սպիտակամորթներ էին, «Աստծո ժողովները» շուտով անցավ ազգային սահմանները: Հիմնադիր անդամներից առնվազն երկուսը բնիկ ամերիկացիներ էին: Չերոկի հնդկացիներ Վիլյամ Հ. Բոյլսը և Ուոթ Ուոլթերը Օկլահոմա նահանգից, ներկա էին Հոթ Սփինգսի պատմական հավաքույթին: «Աստծո ժողովները» ձեռնադրեց առաջին հայտնի իսպանալեզու ծառայողին 1914թ.-ին (Անտոնիո Ռիո Մորինին), և առաջին սևամորթ ամերիկացի ծառայողին՝ 1915թ.-ին (Էլսվորտ Ս. Թոմասին): Աժ-ն հիմնադրեց համաժողով իսպանալեզու եկեղեցիների համար ԱՄՆ-ում 1918թ.-ին (հետագայում՝ Լատինաամերիկյան շրջան):

Աժ-ի առաջին սևամորթ ամերիկացի միսիոներներն Այգել և Մարթա Նիլիններն էին: Նրանք նշանակվեցին որպես միսիոներներ Լիբերիայում 1913թ.-ին հիմնականում սպիտակամորթներից բաղկացած «Աստծո եկեղեցին Քրիստոսում և միության մեջ՝ առաքելական հավատքի շարժմամբ» խմբի կողմից: Երբ 1914թ.-ին այս խումբը տարրալուծվեց, Նիլինները պաշտոնապես չտեղափոխվեցին նոր ձևավորված «Աստծո ժողովներ»: Նրանք մնացին Լիբերիայում չորս կամ հինգ տարի և շարունակեցին աջակցություն ստանալ այն եկեղեցիներից, որոնք միացել էին «Աստծո ժողովներին», որոնցից ամենանշանավորը «Քար» եկեղեցին («Stone Church») էր Չիկագոյում: Նրանք վերադարձան Ամերիկա 1920թ.-ին և ստացան հավատարմագրեր «Աստծո ժողովներից»՝ որպես ավետարանիչներ: 1923թ.-ին նրանք նշանակվեցին որպես «Աստծո ժողովներ» միսիոներներ Լիբերիայում: Նրանց նշանակումն ուժի մեջ էր մտնելու 1924թ.-ին, սակայն Այգելը մահացավ 1923թ.-ին, և Մարթան միայնակ վերադարձավ Լիբերիա¹⁹:

Գերմանական մասնաճյուղը կազմվեց 1922թ.-ին, իսկ 1940-1950-ական թվականներին կազմվեց ևս ութ լեզվական մասնաճյուղ, հիմնականում այն եվրոպացիների համար, ովքեր բնակություն էին հաստատել Միացյալ Նահանգներում: Մինչև 1970-ական թվականները, եվրոպական ներգաղթյալների համար ստեղծված լեզվական մասնաճյուղերի մեծ մասը կազմալուծվեց, քանի որ դրանց անդամներն ամերիկյան ինքնություն ձեռք բերեցին: 1973թ.-ին լեզվական մասնաճյուղերը վերանվանվեցին շրջանների: Սկսած 1980-ական թվականներից, կազմվեցին նոր լեզվական շրջաններ նոր ներգաղթյալների համար (Կորեական, Բրազիլական, Սլավոնական և Սամոական): Կազմվեցին Ընկերակցություններ 21 հավելյալ ազգայնությունների համար²⁰:

Չնայած «Աստծո ժողովների» վաղ շրջանի միջոցառական բնույթին և այն

բանին, որ իր արմատները սկիզբ էին առնում Ազուգա փողոցի միջոցառական արթնությունից, ազգային մշակույթում առկա ռասայական լարվածությունը մուտք գործեց Ընկերակցություն: Որոշ սպիտակամորթ առաջնորդներ վերահսկողություն էին իրականացնում իսպանալեզու և այլ մշակույթներին պատկանող անդամների հանդեպ: Բայց ռասայական խտրականության ամենակոպիտ օրինակը 1939թ.-ի որոշումն էր, ըստ որի սևամորթ ամերիկացիները չէին կարող ազգային առաջնորդներ նշանակվել: Այնուամենայնիվ այս որոշումը ոչ լայն տարածում գտավ, ոչ էլ հետևողականորեն կիրառվեց²¹:

Սևամորթ Բոբ Հարիսոնը, ով Բիլի Գրեհեմի տաղանդավոր օգնականներից մեկն էր, խթան հանդիսացավ, որ 1962թ.-ին այս որոշումը չեղյալ համարվեր: Հարիսոնը դարձավ «Աստծո

Սլավոնական միսիոներ Իվան Վորոնայեվը նահատակվեց 1937թ.-ին:

ժողովների» ակնառու ավետարանիչ և միսիոներ: Նա խրախուսում էր տարբեր ռասայական պատկանելիություն ունեցող հավատացյալների միաբանվել ծառայության մեջ. «Թող որ բոլոր «գույները» քրիստոնյաները միաբանվեն հաղթանակի համար: Որովհետև թշնամին ոչ սպիտակամորթ մարդն է, ոչ էլ սևամորթ մարդը, այլ սատանան: Եկեք միասին լինենք ավելի, քան հաղթողներ Քրիստոսի համար»²²:

Վերջին տասնամյակների ընթացքում մեծ ջանքեր են արվել՝ ռասայական խտրականությունից ապաշխարելու և ռասայական միաբանություն կառուցելու համար: 1989թ.-ի Գլխավոր խորհրդի նիստում ընդունվեց բանաձև ընդդեմ «ցանկացած կերպով դրսևորվող ռասայական խտրականության մեղքի», որն ապաշխարության կոչ էր անում ամեն մեկին, ով ռասայական խտրականություն էր ցուցաբերել

Կոռնելյա Ջոնս Ռոբերտսոն, 1930թ.: Նշանակվել է ծառայության «Աստծո ժողովների» կողմից 1923թ.-ին: Նա մասնակցել է Ազուգա փողոցի արթնությանը և եղել է ավետարանիչ և եկեղեցիներ հիմնադրող Սան Ֆրանցիսկոյում: Նաև ավետարանիչ Բոբ Հարիսոնի կնքամայրն է:

«սեփական մտքերի կամ գործողությունների, կամ էլ եկեղեցական կամ հասարակական կառույցների միջոցով»²³: 1995թ.-ին կայացած Գերագույն խորհրդի նիստում որոշում կայացվեց «խրախուսելու սևամորթ եղբայրների և քույրերի մասնակցությունը «Աստծո ժողովների» գործունեության բոլոր բնագավառներում»²⁴: 1997թ.-ին Գլխավոր խորհուրդը կողմ քվեարկեց ազգային ընկերակցությունների ներկայացուցիչներին Գլխավոր երիցական կազմի և Գործադիր երիցական կազմի մեջ ընդգրկելուն: 2007թ.-ի ընտրությունը շրջադարձային դարձավ. գործադիր երեք Զոլի Սմիթը, ով սևամորթ էր, ընտրվեց որպես ԱՄՆ Միսիսիպի գործադիր տնօրեն:

Վերջին տարիներին «Աստծո ժողովների» ոչ սպիտակամորթ հետևորդների թիվն աննախադեպ աճ է ապրել, իսկ սպիտակամորթների թիվը գրեթե հավասարվել է նրանց: Սպիտակամորթ հետևորդների թիվը նվազել է 68.6%-ից՝ 2003թ.-ի տվյալներով մինչև 58.7%-ը՝ 2013թ.-ի տվյալներով: «Աստծո ժողովները» շարունակում է տպավորիչ թվային աճ ցուցաբերել, մասնավորապես՝

այլ խոշոր հարանվանությունների համեմատ, և հիմնականում ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչների միջև տեղի ունեցող աճի շնորհիվ:

Կանայք ծառայության մեջ

Հավատարիմ մնալով Սրբության շարժման ավանդույթին՝ կանայք կարևոր դեր էին կատարում վաղ հոգեգալստական շարժման մեջ և «Աստծո ժողովներում»՝ որպես ավետարանիչներ, միսիոներներ և հովիվներ: Սկզբնական շրջանում Գլխավոր խորհուրդը նշանակում էր կանանց միայն որպես ավետարանիչներ և միսիոներներ, բայց 1935թ.-ից նրանց սկսեցին նշանակել նաև որպես հովիվներ: Այնուամենայնիվ, մինչև 1935թ.-ը, բազմաթիվ կանայք արդեն ծառայում էին որպես հովիվներ՝ առանց համապատասխան հարանվանական ճանաչում ունենալու: Այս կանանց համար Աստծո կանչն ավելի մեծ նշանակություն ուներ, քան պաշտոնական եկեղեցական հավանությունը: Բողոքական շարժման սկզբունքներից մեկը բոլոր հավատացյալների քահանայությունն է: Հոգեգալստական շարժումն արմատական կերպով կիրառեց

այս սկզբունքը՝ հավանություն տալով կանանց ծառայությանը:

Մինչև 1950թ.-ը ավելի, քան հազար կին ավետարանիչ ճանապարհորդեցին ողջ երկրով մեկ՝ ավետարանելով և եկեղեցիներ հիմնելով: Մեծ ազդեցություն ունեցող կանանց թվում էին Ջելմա Արգյուն, Մարի Բեջիս Բրաունը, Էտտա Կալիոնը, Էլիս Ռեյնոլդս Ֆլաուերը, Հեթի Համոնդը, Չոնիտա Հովարդը, Էլիս Է. Լուսը, Էյմի Սեմփլ ՄակՖերսոնը («Աստծո ժողովների» կազմում 1919-ից մինչև 1922թթ.-ը), Քերի Ջադ Մոնտգոմերին, Լուիս Նանկիվելը, Ֆլորենս Սթեյդելը, Լիլիան Թրեշերը, Լուիս Ջեթեր Ուոլկերը, Ալտա Ուոշբորնը և Միլդրեդ Ուիտնին:

Թեպետ այս կին ծառայողներն առաջ էին իրենց ժամանակակից, նրանց ծառայությունը բարձրացել էր իրենց նվիրվածության, ոչ թե իրենց ժամանակակից հասարակական գաղափարախոսության պատճառով: Ծառայողական դոները բացվել էին նրանց առջև խոր հոգևոր կյանքի շնորհիվ: Հեթի Համոնդը քաջ հայտնի էր այն բանով, որ խրախուսում էր հավատացյալներին ձգտել ավելի խոր կյանքի Հիսուս Քրիստոսի մեջ. «Ես համոզված եմ, որ մենք պետք է սպասենք Տիրոջ առջև, մինչև որ հասկանանք, որ Աստծո ներկայության մեջ ենք, մինչև որ ամեն միտք գերվի, և մենք բարձրանանք աշխարհից և փակվենք Աստծո մեջ, ասես թե ողջ աշխարհում չլինեք այլևս ոչ ոք, այլ միայն Տեր Հիսուսը և մենք»²⁵:

Այնուամենայնիվ, մինչև դարի կեսերը հավատարմագրեր ունեցող ծառայող կանանց թիվը կտրուկ նվազեց, ինչը պայմանավորված էր մի շարք գործոններով: Որոշ եկեղեցիներ, օրինակ, ընդունեցին այնպիսի աստվածաբանական և մշակութային դիրքորոշում, որը հավանություն չէր տալիս կանանց հոգևոր առաջնորդությանը: Կին ծառայողների թվի նվազման գլխավոր պատճառներից մեկը, հավանաբար, այն էր, որ կանանց կողմից իրականացվող ծառայությունների պահանջարկը սկսեց նվազել: Վաղ շրջանի կին ծառայողները մեծ մասամբ հաստատված համայնքների հովիվներ չէին. նրանք ինքնուրույն էին նախաձեռնում իրենց ծառայությունը՝ որպես ավետարանիչներ կամ եկեղեցիներ հիմնադրողներ: Մինչև քսաներորդ դարի կեսերը, «Աստծո ժողովների» որոշ առաջնորդներ փորձեցին պաշտպանել հաստատված եկեղեցիները՝ թույլ չտալով, որ նոր եկեղեցիներ հիմնվեին նույն քաղաքում կամ տարածքում, ինչը նրանք մրցակցություն էին համարում: Նման քաղաքականությունն օգնեց գոյություն ունեցող եկեղեցիներին, որոնք գերադասում էին տղամարդ հովիվներ ունենալ: Վերջին տասնամյակներին այս միտումը փոխվում է: Կին ծառայողների թիվն «Աստծո ժողովներում» ավելացել է

Թոմաս Ֆ. Ցիմմերմանը (աջ կողմից) զրուցում է Հարոլդ Օքենգայի հետ «Ավետարանականների ազգային միության» ամենամյա համաժողովին Գրանդ Ռեփիդում՝ Միչիգանում, 1961թ.-ին: Ցիմմերմանը, ով ամենաերկար ծառայած Գլխավոր վերակազմում էր (1959-1985թթ.), կամուրջներ էր կառուցում հոգեգալստականների և ավետարանականների միջև:

14.9%-ից՝ 1990թ.-ի տվյալներով, մինչև 22.3%-ը՝ 2013թ.-ի տվյալներով: Կին ավագ հովիվների թիվն ավելացել է 400-ից՝ 2000թ.-ի տվյալներով, մինչև 529-ը՝ 2012թ.-ի տվյալներով, թեև նրանցից ոմանք առաջնորդում են եկեղեցիներ, որոնք չեն մտնում «Աստծո ժողովների» մեջ: Այս շրջադարձին նպաստող գործոններից են մշակութային անցումը, որի պատճառով փոխվեց վերաբերմունքը կին ծառայողների հանդեպ, հարանվանական առաջնորդների աջակցությունը և նորովի ծագած անհրաժեշտությունը եկեղեցիներ հիմնելու մեջ:

Համագործակցություն

Վաղ հոգեգալստականները հաճախ էին համագործակցում տեղական մակարդակի վրա քաղաքային ավետարանչական ծառայությունների և նմանատիպ կամպանիաների ժամանակ: Նրանք հատում էին ռասայական, հարանվանական և հասարակական սահմանները գործնական ծառայողական ջանքերով: Այսպես էր 100 տարի առաջվա վրանային հավաքույթների ժամանակ, 1950-ական թվականների փրկության և բժշկության կամպանիաների ընթացքում և 1960-1980-ական թվականների խարիզմատական նորոգման շրջանում:

«Աստծո ժողովները» ղեկավարում էր 1940-ական թվականներին հիմնադրված մի քանի նոր կազմակերպություններ, որոնք միավորում էին ավետարանական

և հոգեգալստական քրիստոնյաներին: «Աստծո ժողովները» 1942թ.-ին կազմված «Ավետարանական քրիստոնյաների ազգային միության» (ԱՔԱՄ) հիմնադիր անդամ էր: ԱՔԱՄ-ը դարձավ ազգային ավետարանական շարժման ձայնը մի շարք հարցերում, որոնց թվում էին կրոնի ազատությունը, ինչպես նաև խրախուսեց համագործակցությունը՝ համաշխարհային ավետարանչության համար: Անդամությունն ԱՔԱՄ-ում օգնեց «Աստծո ժողովներին» նույնանալ ավելի լայն ավետարանական շարժման հետ, և հենացրեց աղանդի կարգավիճակը, որով մի քանի դիտորդներ պիտակել էին այն: Աստծո ժողովների Գլխավոր վերակազմում Թոմաս Ֆ. Ցիմմերմանը (1959-1985թթ.), ավելի, քան այլ հոգեգալստականներ, ջանում էր կամուրջներ կառուցել ավետարանական և հոգեգալստական քրիստոնյաների միջև:

«Աստծո ժողովները» նույնպես հիմնադրեց «Հոգեգալստական համաշխարհային համաժողովը» (1947թ.) և «Հյուսիսային Ամերիկայի Հոգեգալստական ընկերակցությունը» (1948թ.), ինչպես նաև համագործակցեց «Լոզանի համաշխարհային ավետարանչության կոմիտեի», «Համաշխարհային ավետարանական միության» և «Վեսլիական Սրբության կոնսորցիումի» հետ:

Հոգեգալստականները կասկածանքով են վերաբերվել այն էկումենիկ միտումներին, որոնք առկա են խոշոր

հարանվանություններին պատկանող եկեղեցիներում՝ համարելով դրանք փոխզիջում վարդապետության և էթիկայի մեջ հանուն կազմակերպական միաբանության: Այդ իսկ պատճառով, «Աստծո ժողովները» չի ընդգրկվել այնպիսի միջեկեղեցական խորհուրդներ ներկայացնող կազմակերպություններում, ինչպիսիք են «Եկեղեցիների ազգային խորհուրդը» և «Եկեղեցիների համաշխարհային խորհուրդը»:

Արթնության նոր շարժումներ

Աստծո հետ ավելի մտերիմ լինելու քաղցը, նաև Քրիստոսին և Նրա առաքելությանը լիովին նվիրված լինելու ցանկությունը «Աստծո ժողովների» հոգևոր ԴՆԹ-ի մասն է: «Աստծո ժողովները» ծնվել է քաներորդ դարի սկզբի արթնության արդյունքում: «Աստծո ժողովների» հիմնադիրներն աղոթում էին Աստծո Հոգու թարմ թափումների համար ապագայում: 1938թ.-ին Էնդրյու Արգյուն գրեց. «Մենք գտնվում ենք դեռ երիտասարդ շարժման մեջ, որը լի է երիտասարդներով: Այս շարժումը կենդանի է, որովհետև այն ստեղծվեց պայքարելով հավատքի համար, և այն կենդանի կմնա, քանի դեռ շարունակի պայքարել հավատքի համար»²⁶:

Նախորդ 100 տարվա ընթացքում երևան եկան նոր արթնության շարժումներ, որոնք բերեցին և խրախուսեցին, և դժվարություններ: Նոր արթնության շարժումներից մեկը, որը կոչվեց «Վերջին անձրևի նոր կարգ», ծագեց «Շերոն» հանրային դպրոցների և «Շերոն» մանկատան հոգեգալստականների մեջ Նորթ Բեթֆորդում՝ Սասկաչևանում, Կանադայում, 1948թ.-ին: «Վերջին անձրևի» կողմնակիցները, ինչպես և վաղ հոգեգալստականները, հավատում էին, որ իրենք վերականգնում էին նորկտակարանյան եկեղեցուն տրված Սուրբ Հոգու բոլոր պարգևները: Այնուամենայնիվ, «Վերջին անձրև» շարժման մեջ ներգրավված մարդիկ սկսեցին առանձնանալ այլ հոգեգալստականներից:

«Վերջին անձրևի» որոշ կողմնակիցներ կոնգրեգացիոնալիզմի (ինքնակառավարվող տեղական համայնքների) եռանդուն ջատագովներ էին, ինչը գործնականում հանգեցրեց այն բանի, որ նրանք ոչ ոքի հաշվետու չէին: Բացի այդ՝ հայտնվեցին մի քանի վիճարկելի բարոյական նկարագիր և վարդապետություններ ունեցող ինքնահոշակ մարգարեներ և առաքյալներ, որոնք վարկաբեկեցին ողջ Հոգեգալստական շարժումը: Հոգեգալստական հարանվանությունների մեծ մասը, ներառյալ «Աստծո ժողովները», դատապարտեցին նրանց ծայրահեղությունները: Թեև այս շարժումը չհանգեցրեց հարանվանական պառակտման, որոշ առաջնորդներ և համայնքներ անջատվեցին «Աստծո ժողովներից»:

Աղոթքը մշտապես եղել է Գլխավոր խորհրդի հավաքույթների կարևոր մասը: Այս լուսանկարում մարդիկ հավաքվել են խորանի մոտ 1959թ.-ի Գլխավոր խորհրդի հավաքույթներից մեկի ժամանակ Սան Անտոնիոյում՝ Տեխասում:

Միևնույն ժամանակ, ուշ 1940-ական թվականներին առաջացավ մեկ այլ շարժում, որի շեշտադրումը փրկությունը և բժշկությունն էր: Այն ընդգրկում էր մի շարք ակնառու ավետարանիչների (Է. Է. Ալեն, Ու. Վ. Գրանտ, Ջեյ Կոու), ովքեր սկսեցին իրենց ծառայությունն «Աստծո ժողովներում», բայց, ի վերջո, կազմեցին անկախ ծառայություններ: Այդ շարժման ամենամտահոգիչ հետևանքներից մեկը ազդեցիկ անկախ ավետարանիչների մեծ ցանցի ձևավորումն է, որոնք գրեթե հաշվետու չեն ոչ ոքի:

Փրկություն և բժշկություն քարոզող ավետարանիչները գրավեցին բազմաթիվ ոչ հոգեգալստականների ուշադրությունը, ինչի արդյունքում 1950-ական թվականներին բռնկվեց հոգեգալստական արթնություն այնտեղ, որտեղ հոգեգալստականներն ամենից քիչ էին ակնկալում՝ խոշոր հարանվանություններին պատկանող եկեղեցիներում: Այս արթնությունը, որը հայտնի դարձավ որպես խարիզատական նորոգում, որոշակի շփոթումը ստեղծեց հոգեգալստականների միջև, ովքեր չգիտեին, թե ինչպես արձագանքել դրան:

Հոգեգալստականները կարծում էին, որ նոր խարիզատները կթողնեն իրենց հին եկեղեցիները և կմիանային հոգեգալստական եկեղեցիներին, բայց խարիզատներից շատերը չհեռացան իրենց համայնքներից: «Վերջին անձրևի» առաջնորդները նույնպես միացան այս արթնությանը՝ փոփոխելով իրենց ուսմունքները և հարմարեցնելով դրանք խարիզատական լսարաններին: Խա-

րիզատական նորոգման ընթացքում «Վերջին անձրևի» շեշտադրումները կրկին սկսեցին քարոզվել, այդ թվում՝ ուսմունքները դևեր հանելու մասին, աշակերտության շարժումը, դրական դավանության աստվածաբանությունը և հետաքրքրությունը ժամանակակից առաքյալների և մարգարեների հանդեպ:

Հոգեգալստականները և խարիզատները հաղորդակցվում էին միմյանց հետ բազմաթիվ միացյալ աղոթքայամբերի, համաժողովների և այլ միջոցառումների ժամանակ: «Աստծո ժողովների» առաջնորդներն առաջարկեցին չափավոր արձագանք խարիզատական նորոգմանը 1972թ.-ին.

«Հոգու քամիներն ազատորեն փչում են հայտնի Հոգեգալստական ընկերակցության սահմաններից դուրս... «Աստծո ժողովները» հավանություն չի տալիս այն ամենին, ինչն ակնհայտորեն սուրբգրային չէ վարդապետության և վարքի մեջ: Բայց մենք ոչ էլ կտրականապես դատաարտում ենք այն ամենը, ինչը լիովին չի... համապատասխանում մեր չափանիշներին... Կարևոր է գտնել մեր ճանապարհը ողջամիտ սուրբգրային կերպով՝ խուսափելով երկու ճայրահեղություններից, որոնք են այնպիսի էկզոցենտր, որը փոխզիջման է ենթարկում սուրբգրային սկզբունքները, և այնպիսի բացառողականությունը, որը չի ընդունում ճշմարիտ քրիստոնյաներին»²⁷:

Նոր արթնության շարժումները, ինչպիսիք են «Պենսակոլայի թափումը» Բրաունսվիլի «Աստծո ժողովների» եկեղեցում (Պենսակոլա, Ֆլորիդա), որը սկսվեց 1995թ.-ին և գրավեց ավելի քան 2.5 միլիոն այցելուի, հոգևորապես կազդուրեց և զորացրեց «Աստծո ժողովների» բազմաթիվ հետևորդների:

Ապագան

Առաջին հարյուրամյակը հատելու շեմին «Աստծո ժողովներն» առաջընթացի լուրջ նշաններ է ցույց տալիս, և նույնպես կանգնած է մեծ մարտահրավերների առջև: Անցյալ տասնամյակի ընթացքում «Աստծո ժողովները» սկսեց նորովի կենտրոնանալ եկեղեցիներ հիմնելու, կրթության, միսիայի, նաև կանանց և ազգային փոքրամասնություններին ավելի արդյունավետ կերպով եկեղեցիների առաջնորդական կազմի մեջ ընդգրկելու վրա: «Աստծո ժողովները» հետևողական աճ է ցույց տալիս, որը շատ ավելին է, քան Միացյալ Նահանգների խոշոր հարանվանությունների մեծ մասի աճը: Ունենալով ավելի քան 3.1 միլիոն հետևորդ 2013թ.-ին՝ «Աստծո ժողովներն» իններորդ հարանվանությունն է Միացյալ Նահանգներում իր հետևորդների թվով:

Թերևս կա վտանգ, որ այս խրախուսական վիճակագրությունը կարող է գերազանցության զգացում առաջացնել: Այն հավատացյալները, ովքեր հիմնադրեցին «Աստծո ժողովները», գովեստի են արժանի միլիոնավոր մարդկանց Քրիստոսին բերելու համար, ինչպես

նան հավատարիմ ծառայության համար, որի նպատակն էր՝ իրականացնել Մեծ Հանձնարարականը: Այնուամենայնիվ, հոգեգալստական պատմությունը ցույց է տալիս, որ ամեն ինչ այդքան պարզ չէ. դրանում կան թե՛ վկայություններ փրկված կյանքերի, վերականգնված ընտանիքների և բժշկված մարմինների մասին, թե՛ պատմություններ մարդկային թուլության, կորուստների և դժվարությունների մասին:

Գրեթե բոլոր արթնության շարժումները քրիստոնեության պատմության մեջ կորցրել են իրենց կրակ մի քանի սերունդ անց՝ թողնելով իրենցից հետո հաստատություններ, որոնք լի են մարած հուշերով իրենց ծնունդ տվող հոգևոր ջերմեանդության մասին: Արդյո՞ք «Աստծո ժողովները» կպահպանի իր հոգեգալստական ինքնությունը: Արդյո՞ք այն կշարունակի խրախուսել մարդկանց քրիստոսին և Նրա առաքելությանը լիովին նվիրվելու համար:

Հոգեգալստականները սկսեցին քսաներորդ դարը որպես փոքրիկ մեկուսացված խումբ, որը տարբերվում էր իրեն շրջապատող հասարակությունից իր կենսաոճով: Մինչև դարի ավարտը, Հոգեգալստական շարժման սովորաբար հատվածներ հարմարվեցին ամերիկյան հասարակության մշակութային նորմերին: Մի ժամանակ անձի հաջողությունը գնահատվում էր մաքրությամբ, իսկ ներկայումս բազմաթիվ հոգեգալստականներ մերժում են աշխարհից առանձնանալը՝ դա օրինապաշտություն համարելով:

Ինչպիսին է լինելու «Աստծո ժողովների» ապագան: 1953թ.-ին նախկին Գլխավոր վերակազմի Վ. Տ. Գաստոնը (1925-1929թթ.) առաջարկեց. «Եթե մենք ցանկանում ենք ունենալ այնպիսի ապագա, որն ավելի լավ է մեր անցյալից կամ նույնիսկ համեմատելի է մեր անցյալի հետ և արժանի է դրան, մենք պետք է կրկին որոշ դասեր քաղենք մեր անցյալից»²⁸: Նա գրում էր, որ ամենակարևոր դասերից մեկը, որը մենք պետք է նորովի յուրացնենք, «մաքուր և անբիծ» կրոնը խթանելն է:

Համաձայն Գաստոնի՝ պատմության «ողբերգական դասն» այն է, որ թեև եկեղեցին ամուր հիմքը ունի, «ներսի մարմնական տարրերը», միևնույն է, կարող են ապականվել: Նա արեց այս գզուշացումն այն ժամանակ, երբ մի քանի հոգեգալստական հեռուստատեսային բժշկող ավետարանիչներ, որոնց անբարո կենսաոճը բացահայտվել էր, շարունակում էին տարածել իրենց ոչ աստվածաշնչյան ուղերձն այն մասին, որ Աստված ֆինանսական բարգավաճում է երաշխավորում:

Գաստոնը հիշեցրեց «աղքատության կամ հարստության կամ սոցիալա-

կան կարգավիճակի լիովին անտեսումը», որի ականատեսը նա եղել էր վաղ շրջանի հոգեգալստական շարժման մեջ. «Լիովին բավականացած՝ առանց այս աշխարհի փայլազարդերի, և գոհ՝ լինելու այս աշխարհի ծաղրի և ատելության առարկաները, այդ խստաբարո առաջագնացների մեջ կար այնպիսի բան, ինչը հրապուրիչ և համոզիչ էր դարձնում նրանց»:

Գաստոնի դիտարկումները պետք է դրդեն «Աստծո ժողովների» ներկա անդամներին քննել իրենց անձերը: Ես աղոթում եմ, որ հոգևոր կյանքը, որը պետք է ապրել սրտի մաքրությամբ և Խոսքը վկայելու գործությամբ, շարունակի մնալ մեր հոգեգալստական առաջնահերթությունը: Եթե երիտասարդ հոգեգալստականներն ականջ դնեն ավագ սերնդի դասերին, «Աստծո ժողովների» ապագան ապահով ձեռքերում կլինի:

Դարին Ջ. Ռոջերսը Հունանիտար գիտությունների մագիստրոս և Իրավագիտության դոկտոր է, «Ֆլուորե» հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնի տնօրենը և «Աստծո ժողովների ժառանգություն» ամսագրի խմբագիրը:

ՆՇՈՒՄՆԵՐ

- Յ. Ն. Բելլ. «Գլխավոր խորհրդի նպատակները», «Քրիստոնեական Ավետարան», դեկտեմբերի 19, 1914թ., էջ 1:
- Ֆրենկ Բարթոլմեյ. «Ինչպես Հոգեգալստը եկավ Լոս Անջելես» (Լոս Անջելես, Կալիֆորնիա, հրատ.-ած հեղ.-ի կողմից, 1925թ.), էջ 54:
- Ֆ. Բ. Լոուրենս. «Վերականգնված առաքելական հավատքը» (Սենթ Լուիս, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 1916թ.), էջ 86:
- Ֆ. Բ. Լոուրենս. «Վերականգնված առաքելական հավատքը» (Սենթ Լուիս, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 1916թ.): Սթենլի Հովարդ Ֆրոդշեմ. «Նշաններ, որոնք հետևում են», վերն.-ած հրատ. (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 1946թ.):
- Հենրի Հ. Նեսս. «Սուրբ Հոգու դրսևորումը՝ հայտնված Սուրբ գրքերում և հաստատված մեծ արթնությունների ժամանակ» (Սիթթի, «Հոլիվուդ Թեմփլ», 1940-ական թթ., հատակ տ.թ.-ն անորոշ է), էջ 5:
- Ուոլտեր Ջ. Հիգինս, պատմված Դեյտոն է. Վեբերին. «Հոգեգալստի առաջագնացները. Իմ փորձառությունները ծառայության 46 տարվա ընթացքում» (Բոստոնիա, Կալիֆորնիա, հրատ.-ած հեղ.-ի կողմից, 1958թ.), էջ 42:
- Դարին Ջ. Ռոջերս. ««Աստծո ժողովները» և երկար ճանապարհը դեպի ռասայական հաշտությունը», «Աստծո ժողովների ժառանգություն» հմ. 28 (2008), էջեր 54-58:

- «Հոթ Սփրինգսի ժողովը. Աստծո փառքի ներկայությունը», «Խոսք և վկայություն», հմ. 10.4 (ապրիլի 20, 1914թ.), էջ 1:
- Իթելի Ա. Վեմմոն. «Եպիսկոպոս Չ. Հ. Մեյսոնը և «Աստծո եկեղեցին Քրիստոսում» հարանվանության արմատները» (Բեյքերսֆիլդ, Կալիֆորնիա, «Պենմա Լայֆ» հրատարակչություն, 1996թ.), էջ 71:
- Ռոջերս, էջեր 54-58:
- «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ., էջ 4:
- Բյուրա է. Ռոսլայ. ««Աստծո ժողովների» Արբացման վարդապետությունը» (Թեկնածուական դիսերտացիա, Դալլասի Աստվածաբանական համալսարան, 2008թ.): Ռոսլայը պնդում է, որ «Կատարված աշխատանք» կոչվող սրբացման տեսակետը և՛ Վեսլիական է, և՛ պատկանում է «ակնթարթային սրբացման» տեսակետը չընդունողներին, և երբեմն սխալմամբ բնութագրվում է որպես Վերափոխված աստվածաբանության կամ Մկրտական տեսակետ:
- Դարին Ջ. Ռոջերս. «Պատմական բացատրություն ծառայողներին ոչ ծառայողների հետ կրթելու վերաբերյալ «Աստծո ժողովների» Գլխավոր խորհրդին պատկանող դպրոցներում», չհրատ. հոդված, 2011թ., ՖՀԺԿ:
- «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», նոյեմբեր 1914թ., էջ 12:
- Դոնի Կ. Դոնև. «Իվան Վորոնսև. Սլավոնական հոգեգալստական առաջագնաց և նահատակ», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 30 (2010թ.), էջեր 50-57:
- Էնջելին Թաքեր. «Նա երկնքում է» (Նյու Յորք, «ՄակԳրո-Հիլ», 1965թ.):
- Ջ. Ֆիլիպ Հոգան «Հոգին շարժվում է աշխարհի վրա», «Հոգեգալստական Ավետարան», մայիսի 21, 1972թ., էջ 13:
- Սիլվիա Լ.Է. «Բիլլի Դեյվիս. կրթության և ճանաչման ծայր», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 19.2 (ամսա, 1999թ.), էջ 6:
- Այգել և Մարթա Նիլի, ծառայողական և միսիոներական գործեր, ՖՀԺԿ:
- Վիլյամ Ջ. Մոուլնար. «Միջմշակութային ծառայությունները ԱՄՆ-ի Միսիայում. Տոնելով ծառայության 75 տարին» (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 2012թ.), էջեր 52-69: Մոուլնարն ընդգրկում է ազգային կամ լեզվական ճյուղերի, շրջանների և ընկերակցությունների աղյուսակ:
- Ռոջերս, «Աստծո ժողովները», էջեր 50-61:
- Բոբ Հարիսոնը Ջիմ Մինտզոմերիի հետ. «Երբ Աստված սևամորթ էր» (Գրանդ Ռեփիդս, Միչիգան, «Չոկոլետ», 1971թ.), էջ 159:
- «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1989թ., էջեր 117-118:
- «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1995թ., էջեր 72-74:
- Հեթի Համնոլդ. «Մոտենալ Աստծուն», «Հոգեգալստական Ավետարան», օգոստոսի 18, 1928թ., էջ 6:
- Է. Հ. Արգյու. «Երբ Աստված ուղարկեց «Վերջին անձրևը», «Հոգեգալստական Ավետարան», մարտի 19, 1938թ., էջ 3:
- «Խարիզմատիկ հետազոտության գեկույց», «Էրվինս», նոյեմբեր, 1972թ., էջ 3:
- Վ. Տ. Գաստոն. «Հակել մեր անգլի ժառանգությունը», «Հոգեգալստական Ավետարան», օգոստոսի 16, 1953թ., էջեր 3-4, 11:

Թոմաս Քինգ և Մերի Լեոնարդները կանգնած դրսում՝ Մեդիայում, Փենսիլվանիայում տեղի ունեցող ճամբարային հավաքույթին, մոտ 1920թ.:

Թոմաս Քինգ Լեոնարդ. Ճշմարտապես անփոխարինելի մարդ

Փ. Դագլաս Չեփմեն

Երբ 1914 թվականին առաջին Գլխավոր խորհրդի պատվիրակները հավաքվեցին Հոթ Սփրինգսում՝ Արկանզասում, քչերը կարող էին կանխատեսել, որ մի անհայտ, աննկատ հովիվ Օհայոյից անջնջելի հետք էր թողնելու «Աստծո ժողովների» պատմության մեջ՝ մի հետք, որը երևում է մինչ օրս: Թոմաս Քինգ Լեոնարդը (1861-1946թթ.) սովորական մարդ չէր. նա հովիվ, ավետարանիչ, հրատարակիչ և խմբագիր էր, ինչպես նաև Աստվածաշնչյան դպրոցի հիմնադիր, ուսուցիչ, և իմաստուն ու նախաձեռնող անձնավորություն¹:

Հովիվ Լեոնարդի ավանդն «Աստծո ժողովների» մեջ այդ Գլխավոր խորհրդի ժամանակ լիովին փաստագրված է. նա գլխավորեց այն հանձնաժողովը, որը կազմեց ընկերակցության սահմանադրության նախաբանը և բանաձևը: Նա առաջարկեց նորատեղծ ընկերակցության պաշտոնական անվանումը՝ «Աստծո ժողովներ»: Նա նվիրաբերեց ընկերակցությանը իր «Ավետարան» հրատարակությունը: Նա նվիրաբերեց իր տունը Ֆինդլիում՝ Օհայո նահանգում, որպես ընկերակցության առաջին գլխավոր ազգային գրասենյակ: Նա ընտրվեց գործադիր երիցական կազմի մեջ, և նրա Աստվածաշնչյան դպրոցն առաջադրվեց որպես Գլխավոր խորհրդի առաջին կրթական հաստատությունը ծառայողների համար²: Զարմանալի չէ, որ պատմաբան Կառլ Բոյումբաքն անվանեց Թ. Ք. Լեոնարդին «Ճշմարտապես անփոխարինելի մարդ Հոթ Սփրինգսում»³: Անկախ այս տպավորիչ աջակցությանը՝ զարմանալիորեն քիչ տեղեկություններ են հրապարակվել այս մարդու կյանքի և ծառայության մասին⁴:

Վաղ տարիները

Թոմաս Քինգ Լեոնարդը ծնվել է 1861թ.-ի փետրվարի 14-ին Վեսթ Ինդեփենդենս բնակավայրում, որը Հենքոք Քանթոնում է Օհայոյում: Նա հինգերորդն էր Սթիվեն (1833-1905թթ.) և Մելվինա (1835-1879թթ.) Ուելս-Լեոնարդների տասնմեկ երեխաներից⁵: Արդեն հասուն տարիքում նա վերագրում էր իր հանդիպումն Աստծո հետ իր մոր աղոթքներին. «Ես շնորհակալ

եմ Աստծուց այնպիսի մոր համար, ով գիտեր, թե ինչպես աղոթել, և երբ նա «ճեղքեց աղոթքի մեջ», Աստված պատասխանեց և հավեց իմ սրտին»⁶:

1879 թվականի նոյեմբերի 27-ին նա ամուսնացավ Էլիս Մ. Է. Ռեյդերի հետ (1862-1888թթ.): Այս միությունից ծնվեց երեք երեխա՝ Լյուսի Է.-ն (1882-1968թթ.), Էլլա Մ.-ը (1883-1886թթ.) և Ջոն Մայքլը (1887-1894թթ.)⁷: Հիվանդությունները և մահերը հաճախ էին տեղի ունենում Թ. Ք.-ի կյանքում: Թոբախատը կործանեց նրա ընտանիքը. նրա կինը, մայրը, երկու քույրերը, եղբայրներից մեկը և նրա հորաքույրներից և հորեղբայրներից մի քանիսը մահացան այս սարսափելի հիվանդությունից⁸: Նրա երեխաներից երկուսը՝ Էլլան և Ջոնը, վարակվեցին դիֆտերիայիով և մահացան վաղ հասակում⁹:

Էլիսի վաղաժամ մահից 14 ամիս անց, Լեոնարդն ամուսնացավ Մերի Էլլա Բրաունի հետ (1871-1947թթ.): Նրանք չորս երեխա ունեցան՝ Էյթեր Վիոլան (1892-1968թթ.), Փոլ Էլսվորտը (1894-1976թթ.), Ջորջ Վաշինգտոնը (1896-1974թթ.) և Լորա Նատմին (1905-1989թթ.)¹⁰: 1890-ական թվականների կեսերին Թոմաս Քինգը և Մերին վարակվեցին թոբախատով, բայց Տերը բժշկեց նրանց¹¹:

Ամենավաղ հիշատակումը Լեոնարդի ծառայողական կյանքի մասին թվարկվում է 1890թ.-ին, երբ նա համագործակցում էր «Քրիստոնեական միության» հետ (որը փոքր տեղական ավետարանական հարանվանություն էր): Նա նույնպես մասնակցություն ցուցաբերեց, երբ այն միացավ «Քրիստոնեական եկեղեցուն»¹²: 1894թ.-ի ամռանը Հյուսիսային Օհայոյի ամենամյա խորհուրդը նշանակեց նրան Հյուսիսային Օհայոյի Քարտուղարի և Ավետարանիչ պաշտոնին¹³: Վեց տարի անց՝ 1901թ.-ի նոյեմբերի 20-ին, նա ձեռնադրվեց «Օհայոյի Հյուսիսարևմտյան քրիստոնեական համաժողովին» կողմից, որի հավաքույթներն անցնում էին Սփենսերվիլում՝ Օհայոյում¹⁴:

Ծառայողական պատրաստություն ստանալու համար 1892թ.-ին Լեոնարդն ընդունվեց «Ֆինդլի Քոլեջ», որտեղ նա ուսումնասիրեց աստվա-

ծաբանություն և ճարտասանություն երկու տարվա ընթացքում¹⁵: Այդ համալսարանի հրատարակություններից մեկում գրված էր, որ «Վերայ. Թոմաս Քինգ Լեոնարդն» անցկացրեց մի քանի «շատ հաջողակ արթնության հավաքույթներ Հենքոք և Վայննոտ բնակավայրերում» 1894թ.-ի ձմռան ընթացքում¹⁶:

1894-1906թթ.-ի ընթացքում Լեոնարդը հովվել է երեք եկեղեցի «Քրիստոնեական միության» կազմում, որոնք, համաձայն առկա տեղեկությունների, գտնվում էին Դյուվիլիում, ՄակԿոմբում և Հոյտվիլում¹⁷: Իր հովվական պարտականությունների հետ մեկտեղ, նա ժամանակ էր գտնում արթնությունների հավաքույթներ և հոգեհանգիստների ծառայություններ անցկացնելու համար հյուսիս-արևմտյան Օհայոյի ողջ տարածքով մեկ¹⁸:

Իր ծառայության այս շրջանում Լեոնարդն ուներ մի բարգավաճ ազգային, որը մոտ երեք կիլոմետրով հեռու էր ՄակԿոմբից: Այնուամենայնիվ, նա հավատում էր, որ Աստված կանչել էր իրեն սարելու հավատքով: «Թվում էր՝ Հոգին հանգիստ չէր տալիս ինձ», - հիշում էր նա 1912թ.-ին, - «մինչև որ ես ստիպված եղա վաճառել իմ ունեցվածքը և նվիրել ինձ՝ իմ հոգին, անձը և մարմինը, Տեր Հիսուսին ծառայելուն»²⁰: 1906թ.-ի սեպտեմբերին Թոմաս Քինգը վաճառեց իր ազարակը և պատրաստվեց «լիովին վստահել Նրան»²¹:

Տեղափոխություն Ֆինդլի, Օհայո

Լուրերը Սուրբ Հոգու թափման մասին Լոս Անջելեսի Ազուգա փողոցի Առաքելական հավատքի միսիայի շենքում բորբոքեցին մարդկանց քաղցր Հոգեգալստի հանդեպ ողջ երկրով մեկ, ինչպես նաև Օհայոյում: 1906թ.-ի վերջում Ֆինդլիի Քրիստոնեական և Միսիոներական միության շենքում, որը հայտնի էր «Փանուել» անվանումով, արթնության հավաքույթներ սկսվեցին: Վերայ. Քլոդ Ա. ՄակԿինին, ով ավետարանիչ էր Օհայո նահանգի Ակրոնի «Միացյալ Ավետարանի Միսիայից», հոչակեց Հոգեգալստի ուղերձը: Հոգեգալստի գործունեությունն իջավ, և շատերը մկրտվեցին Սուրբ Հոգով և ստացան լեզուներով խոսելու նշանը:

Այդ մարդկանց թվում էր նաև Թ. Ք. Լեոնարդը²²:

Որոշ ժամանակվա ընթացքում Լեոնարդը մտածում էր միսիոներական աշխատանք սկսելու մասին Ֆինդլիում՝ Հանքոք Քանթրիի ամենամեծ քաղաքում, որի բնակչությունը 1900թ.-ին գերազանցում էր 17.600-ը²³: Նա ավետարանչական վրանային հավաքություն էր անցկացրել այդտեղ, և նրա գործընկերներից մի քանիսը խոստացել էին ֆինանսապես աջակցել նրան այդ գործում²⁴: 1907թ.-ի հունվարին նրանք գնման պայմանագիր կնքեցին «Օփ» հյուրանոցի համար, որը գտնվում էր Իսթ Սենդասկի փողոց, 406 հասցեով²⁵: Նրանք գնեցին այս 20.000 դոլար արժողությամբ գինետունը և հյուրանոցը, որը նաև օգտագործվում էր որպես հասարակաց տուն, 5.000 դոլարով, և ծրագրեցին անմիջապես վերանորոգում սկսել՝ կրոնական ծառայություններ անցկացնելու նպատակով²⁶: Այս շենքում պետք է լինեին եկեղեցի, որը կոչվելու էր «Առաքելական տաճար», Աստվածաշնչյան դպրոց և Միսիոներների կրթական տուն, որը կոչվելու էր

Լեոնարդը որոշել էր, որ իր հիմնադրման պահից ի վեր եկեղեցին ծառայելու էր բոլոր ռասաներին և հասարակական խավերին պատկանող մարդկանց:

հատկացնեին Սուրբ Հոգու աշխատանքին: Նրա համախոհներից շատերը, այնուամենայնիվ, համաձայն չէին այդպիսի շեշտադրման հետ, և նրանք արագորեն լքեցին նախագիծը՝ թողնելով Լեոնարդին և Օուեն Յուզին ՄակԿլիրիին (1870-1932թթ.) նրա ծառայողական գործընկերներից մեկին «Քրիստոնեական միությունից», թե՛ շենքի, թե՛ դրա պարտքի հետ²⁸: Հետագայում Աննա Ռեյֆը Չիկագոյից տեղեկացնում էր, որ Լեոնարդը «թողնված էր առանց որևէ երկրային աջակցության կամ օգնության, բայց

«Առաքելական տաճարում» 1907թ.-ի մարտից: Հաջորդ ամիս «Առաքելական տաճարը» 30 օր տևող արթնության հավաքությունների համահովանավոր դարձավ: Հավաքությունները տեղի էին ունենում «Փանուել» միսիայի շենքում, և հյուր քարոզիչը վերապ. Ք. Ա. ՄակԿիննին էր: Ավելի, քան քառասուն մարդ ընդունեցին մկրտությունը Սուրբ Հոգով, երեսուն մարդ վկայեցին, որ բժշկվել էին, և տասներեք հոգի մկրտվեցին ջրով Լեոնարդի եկեղեցական շենքում³⁰: Մինչև այդ ամառվա վերջը, Լեոնարդը գովազդում էր իր եկեղեցու գործունեությունը տեղական թերթում³¹: Երկու տարի անց նա անվանեց իր աճող համայնքը «Աստծո ժողով»³²:

Այս համայնքի առանձնահատկություններից մեկը միջոցառական կազմն էր և հոգատարությունն աղքատ ու ճնշված մարդկանց հանդեպ: Լեոնարդը որոշել էր, որ իր հիմնադրման պահից ի վեր եկեղեցին ծառայելու էր բոլոր ռասաներին և հասարակական խավերին պատկանող մարդկանց: Նա ասաց. «Վերջապես ես Միսիա սկսեցի Ֆինդլիում, և իրավիճակի աղքատներին, սևամորթներին և սպիտակամորթներին, բոլոր մաշկի գույն ունեցողներին և բոլոր հասարակական խավերի ներկայացուցիչներին, և այն խեղճերից մի քանիսը, ովքեր հարբում էին նույն այս շենքի նախկին բարում (որովհետև նախկինում այն գինետուն էր), հիմա գալիս են խորանի մոտ աղոթելու. նրանց սրտերը փոխվել են, և նրանցից շատերը մկրտվել են Սուրբ Հոգով»³³: Աստված օգտագործեց մի քանի սևամորթ ամերիկացի անդամների, որոնց թվում էր մի նախկին ստրկուհի, ով հայտնի էր «Մորաքույր Կլարա» անունով, և «Եղբայր Գալլիֆորդ» անունով մի վարսավոր կոտրելու համար ռասայական կարծրատիպերը և խթանելու համար միջոցառական ներդաշնակության ճշմարիտ հոգին³⁴:

Որպես եկեղեցու ավետարանչական ծրագրի մաս՝ մշակվեց աղքատներին կերակրելու ծրագիր Մերի Լեոնարդի ղեկավարությամբ: Նա «խոհարարը, տնտեսավարուհին և գլխավոր շշեր վաճառողն էր»³⁵: Թոմաս Քինգը վկայում էր, որ մինչև 1921 թվականը «Մենք անվճար բաժանել էինք ավելի, քան 100.000 բաժին կերակուր աղքատներին և քարոզիչներին և մեզ հանդիպող մարդկանց, փառք Աստծուն»³⁶:

Ավետարանական դպրոցը
Մինչև 1907 թվականի սեպտեմբերը, Լեոնարդը բացեց «Առաքելական դպրոցը», որն առաջարկում էր «Հոգեգալստի գործությունը, Աստվածաշնչի ուսումնասիրություն և միսիոներական կրթություն»³⁷: Նա տեսնում էր այնպի-

«Օփ» գինետունը. լուսանկարը նախքան 1907թ.-ն է, երբ Լեոնարդը գնեց այն: Առաջին հարկում գինետունն էր, իսկ երկրորդ հարկում՝ 22 հյուրանոցային սենյակ (պրամադերել է Փ. Դազլաս Չեփմենը):

«Առաքելական դպրոց», ինչպես նաև տպագրատուն, որը կարճ ժամանակ անց հայտնի էր լինելու որպես «Ավետարան» հրատարակչություն²⁷:

Համոզված լինելով, որ Ֆինդլիում անհրաժեշտ է շարունակական հոգեգալստական աշխատանք իրականացնել Լեոնարդը որոշում կայացրեց, որ «Առաքելական տաճարը» և Աստվածաշնչյան դպրոցը պետք է մեծ տեղ

Աստված երբեք չթողեց նրան, և կարողություն տվեց շարունակելու Աստվածաշնչյան դպրոցը, օգնեց նրան մարել ծանր պարտավորությունները և հոգաց նրա ամենօրյա կարիքները»²⁹:

Աստծո ժողովը
Լեոնարդը և ՄակԿլիրիին սկսեցին շաբաթական ծառայություններ վարել

Ավետարանի միջազգային եկեղեցու» հետ ձուլվելու ծախողված փորձից հետո⁴⁹:

Հոգեգալստական համաժողովներ

Ֆինդլիում սկիզբ առավ մեկ այլ բնույթի հոգեգալստական ծառայություն առաջին ուսումնական տարվա ընթացքում, երբ հայտարարվեց, որ 1907թ.-ի սեպտեմբերի 4-ից մինչև 15-ը ««Առաքելական դպրոցում» հոգեգալստական հավաքություններ» էին անցկացվելու⁵⁰: Այդ հավաքություններն ակնհայտ հաջողություն ունեցան, և եկեղեցին սկսեց պարբերաբար նման հատուկ միջոցառումներ կազմակերպել: Հաջորդ 30 տարվա ընթացքում Լեոնարդն իր եկեղեցական համայնքի հետ հովանավորեց հարյուրից ավելի հոգեգալստական ճամբարային հավաքություններ, արթնության հավաքություններ և համաժողովներ⁵¹: Տարին չորս անգամ նշանավոր հովիվներ, ավետարանիչներ և միսիոներներ ողջ Ամերիկայից ուղևորվում էին Ֆինդլի, որպեսզի քարոզեին, աղոթեին, և ծառայեին ողջ Օհայոյից, Ինդիանայից և Միչիգանից հավաքված մարդկանց:

«Առաքելական դպրոցը»՝ մոտ 1907-1909թթ.-ին, մինչև որ դրա անվանումը փոխվեց «Առաքելական ավետարանական դպրոցի»: «Առաքելական դպրոցի» ձախ կողմի շենքում գտնվում էր Ավետարանական դպրոցի հանդեսի գրասենյակը և տպագրատունը: Սա «Ավետարան» հրատարակչության առաջին շինությունն է (տրամադրել է Փ. Դազլաս Չեփմենը):

սի դպրոց, որը նման չէր իր ժամանակակից Աստվածաշնչյան և միսիոներական կրթական հաստատություններին: «Կրթության պակասը չէ պատճառը, որ այսօրվա եկեղեցին այս աստիճան անգոր է, այլ Աստծուն և Սուրբ Հոգու զորությունը ճանաչելու պակասը... Աստված կամենում է, որ մենք մասնագիտություն դարձնենք Հոգևորը... Աստծո ներքո, մենք առաջարկում ենք տալ Սուրբ Հոգուն Իր տեղն այս Դպրոցում»³⁶: Ուսումնական դասընթացն ընդգրկում էր Հին և Նոր Կտակարանների մեկնություն, Աստվածաշնչի թեմատիկ և հաջորդական ուսումնասիրություն, ընտրված աստվածաշնչյան ուսուցումներ, անգլերեն լեզու, գործիքային և վոկալ երաժշտություն, քարոզաբանություն, եկեղեցու պատմություն և Աստվածաշնչյան աշխարհագրություն³⁹: Բացի երկամյա ծրագրից, առաջարկվում էր Աստվածաշնչի ուսուցման տնային ծրագիր, որը կարելի էր ավարտել մեկ տարում⁴⁰:

նարդը իր անձնակազմի մի մասի հետ տեղափոխվեց Իլինոյս՝ այդ դպրոցում ծառայելու համար⁴³: Անհայտ պատճառներով, այս համաձայնությունը տևեց ընդամենը մեկ տարի. Լեոնարդը վերադարձավ Ֆինդլի, և «Ավետարանական դպրոցը» վերսկսեց իր գործունեությունը 1921թ.-ի հոկտեմբերին⁴⁴: Հասկանալով, որ դպրոցն ավելի մեծ շենքի կարիք ուներ՝ Լեոնարդը ծրագրում էր ձեռք բերել Հենքոք Քանթրիի նախկին մանկատան շենքը: Այն գտնվում էր Վեսթ Փարքում՝ Բիլսս պողոտայի և Մորիկալ բուկվարի հարավ-արևելյան անկյունում, ինչը մոտավորապես երեք կիլոմետրով հեռու էր եկեղեցու շենքից: Վեսթ Փարքի շենքը, որը կառուցվել էր 50.000 դոլարով, կտեղավորեր դպրոցը, կտրամադրեր մեծ տարածք ամառային ճամբարային հավաքությունների համար՝ մեծ վրանի տակ, և կծառայեր որպես եկեղեցու միսիոներական կենտրոն⁴⁵:

1909թ.-ին դպրոցն անվանափոխվեց «Առաքելական ավետարանական դպրոցի»: Երկու տարի անց անվանումը կրկին փոխվեց՝ «Ավետարանական դպրոցի», որը պահպանվեց հաջորդ քսան տարիների ընթացքում⁴¹: Գլխավոր խորհուրդը հավանություն տվեց «Ավետարանական դպրոցին» 1914թ.-ին՝ խրախուսելով «այն մարդկանց այդ տարածքում, ովքեր ցանկանում են աստվածաշնչյան ուսուցում ստանալ, դիմել այդտեղ»⁴²:

Թեև այս «Ավետարանական դպրոցի» մասին տեղեկություններ չեն գտնվել, հնարավոր է ի մի բերել որոշ տեղեկություններ ուսանողների թվի մասին: Ալթեա ՄակԿլիրի Էրլար՝ Օ. Է. ՄակԿլիրիի դուստրը, ով եղել է դպրոցի տնօրենը գրեթե ողջ 1920-ական թվականների ընթացքում, հիշում էր, որ ուսանողների թիվը «մոտ 35-40 էր, իսկ երբեմն՝ ավելի»⁴⁶: 1921թ.-ին սովորում էր 29 ուսանող⁴⁷: Տասնմեկ ուսանող ավարտեց 1924թ.-ին, և ինը՝ 1927թ.-ին⁴⁸:

«Ավետարանական դպրոցը» ձուլվեց Չիկագոյում գտնվող «Թաբոր սարի Աստվածաշնչի ուսուցման դպրոցի» հետ 1917թ.-ի աշնանը, և Թ. Ք. Լեո-

«Ավետարանական դպրոցը» շարունակեց Աստվածաշնչյան և միսիոներական ուսուցումներ անցկացնել մինչև 1930թ.-ը: Համաձայն մեզ հայտնի տեղեկությունների՝ այն դադարեցրեց իր գործունեությունը «Քառակողմ

Լեոնարդի հետ ծառայող քարոզիչների թվում էին Վիլյամ Հ. Դարհեմը՝ «Հյուսիսային Պողոտայի Միսիա» եկեղեցու հովիվը Չիկագոյում⁵², Էյմի Սեմփլ ՄակՖերսոնը՝ «Քառակողմ Ավետարանի միջազգային եկեղեցու» ապագա հիմնադիրը⁵³, Ֆ. Է. Իյոկամը՝ բժշկող ավետարանիչ Լոս Անջելեսից⁵⁴, Ռոբերտ Է. ՄակԱլիսթերը՝ «Կանադայի Հոգեգալստական ժողովների» ապագա առաջնորդը⁵⁵, Ջեյմս Հեբդենը՝ «Իսթ-Էնդ Միսիա» եկեղեցու հովիվը Տորոնտոյում, որն առաջին հոգեգալստական համայնքն էր Կանադայում⁵⁶, Թիմոթի Արշենը՝ միսիոներ Երուսաղեմում⁵⁷, Յ. Ն. Բեյլը՝ Աժ Գլխավոր խորհրդի առաջին նախագահը⁵⁸, Դ. Ու. Կերրը՝ վաղ շրջանի հոգեգալստական ուսուցիչ⁵⁹, Է. Հ. Արգյուի Ավետարանական թիմը⁶⁰, Կ. Ա. ՄակԿինին, ով առաջիններից մեկն էր ընդունել մկրտությունը Սուրբ Հոգու Օհայոյում⁶¹, Ջ. Է. Վիլկերսոնը՝ «Կոչ դեռահասներին» ծառայության հիմնադիր Դեյվիդ Վիլկերսոնի հայրը⁶², և Դ. Ու. Մայլենդը՝ առաջին հոգեգալստական աստվածաբաններից մեկը, Ա. Փ. Քոլինսը⁶⁴ և Է. Ն. Ռիչին⁶⁵:

Այս արթնության ծառայությունների հայտարարությունները, որպես կանոն, մոտավորապես այսպիսի բովանդակություն ունեին. «Բոլոր հոգեգալստական ավետարանիչները, հովիվները և գործիչները սրտանց հրավիրվում են մասնակցել և ազատ լինել Հոգու մեջ՝ Տիրոջ գործին օգնելու համար: Մասնակիցները հրավիրվում էին «Եկ, շտապիր, ընդունիր խոստումը» խոսքերով⁶⁶: Կան տեղեկությու-

յուններ այն մասին, որ հազարավոր մարդիկ էին հավաքվում այդ ծառայություններին⁶⁷:

Մեկ այլ ակնառու ծառայություն, որը հիմնադրեց Լեոնարդը, հրատարակական գործը և գրականության տարածումն էր: Սկսելով 1901թ.-ից՝ նա հրատարակեց մի թերթ, որը կոչվում էր «Քրիստոնեական միաբանության ազդարար»: Ֆինդլի տեղափոխվելիս դրա անվանումը փոխվեց «Առաքելական ազդարարի», և մինչև 1909թ.-ը՝ «Քրիստոնեական ավելարանական ազդարարի»: Այն վերջին անգամ փոխեց իր անվանումը 1912թ.-ին՝ դառնալով «Ավետարանական դպրոցի հանդես»⁶⁸: Թ. Բ.-ն միավորեց իր թերթը «Խոսք և Վկայություն» թերթի հետ 1914թ.-ին⁶⁹: Այնուամենայնիվ, Լեոնարդը վերականգնեց «Ավելարանական դպրոցի հանդեսի» հրատարակությունը 1915թ.-ին՝ 1.000 օրինակով⁷⁰: Այս թերթն ընդմիջումներով լույս տեսավ մինչև 1927թ.-ը⁷¹:

Գլխավոր խորհուրդը

Թ. Բ. Լեոնարդի առաջնորդությունը շատ ավելի գերազանցում իր տեղական եկեղեցու շրջանակները: Առաջին Գլխավոր խորհրդից հետո ավելի, քան տասնհինգ տարվա ընթացքում նա ահռելի ներդրում ունեցավ «Աստծո ժողովների» մեջ, թե՛ ազգային, թե՛ շրջանային մակարդակի վրա: Նա ծառայեց որպես Գլխավոր խորհրդի գործադիր երեց 1914-1915թթ.-ին, և որպես Գլխավոր խորհրդի անդամ՝ 1914-1921 և 1923-1929թթ.-ին⁷²:

Գլխավոր խորհրդի կոմիտեի անդամ

Որպես Գլխավոր երիցական կազմի անդամ՝ Լեոնարդը ծառայեց Գլխավոր խորհրդի մի քանի կոմիտեներում. համաժողովների կոմիտեում՝ 1914թ.-ին, օրենսդիր կոմիտեում՝ 1916թ.-ին, և նշանակման կոմիտեում՝ 1917 և 1923թթ.-ին⁷³: Միգուցե նրա ամենանշանակալից ներդրումը Երիցական կազմում 1916 թ.-ին էր, երբ նա ծառայեց Հիմնարար ճշմարտությունների դավանանքը կազմող կոմիտեում⁷⁴:

Չբաղեցնելով գործադիր երեցի պաշտոնը՝ Լեոնարդը համակարգեց ծառայողական հավատարմագրերի տրամադրումը «Աստծո ժողովների» անունով երկրի հյուսիսային և արևելյան հատվածներում ապրող բոլոր ծառայողների համար⁷⁵:

Գլխավոր խորհրդի խոսնակ

Մի քանի Գլխավոր խորհուրդների ժամանակ ազգային առաջնորդները հենվում էին Թոմաս Քինգի իմաստությանը, առաջնորդությունը և պարզաբանումներին Աստվածաշնչյան կարևորություն ունեցող հարցերում: 1914թ.-ին նա մասնակցեց ընդհանուր

THE GOSPEL SCHOOL REVIEW

Published Monthly
Vol. 15

by The Gospel School,
Findlay, Ohio, U. S. A. May, 1922

12 issues for 25 cents.
Special Number.

OUR NEW BUILDING.

This valuable building, (the Orphans Home) cost the city and county over fifty thousand dollars and has been put in good repair and is most suitable for school purposes. We purchased the same over a year ago and lodged our school of about 30 students, teachers, etc. for seven months of successful school. The next term will open October 2, 1922 to continue until in May, 1923.

Send for THE GOSPEL SCHOOL REVIEW "Special School Information Number" and Application Blank which will be sent promptly.

We are showing above a picture of our new building. With it there is a large new barn and twenty lots. Ten surround the building affording ample room for Garden, Vineyard and Lawn where we pitched our tents for Camp-meeting. The other ten lots are in alfalfa.

The main part of the Building is 100x60 feet. It has its own Water System, supplied from an excellent well. Has Steam Heating Plant, Electric Lights, Baths and Toilets. The rooms are all to the outside and are well lighted and ventilated, and will afford accommodations to fifty students when fully equiped. Hence,

to furnish it with the necessary furniture, beds, mattresses, range, etc., besides laying in a supply of coal we are calling upon the friends of the work for any help the Lord suggests.

WANTED, WANTED.
As a means to systematically provide a fund, and give all an opportunity to have a part in this work, the Directors decided on a plan to secure 500 "Helping Hands" to pledge One Dollar each per month for One Year. This will enable them to set things in order and have all in readiness in due season for the next term of School, which begins October 2nd

Here is an opportunity for you to come to the help of the Lord. Write us at once that you will be one of the 500 "Helping Hands." If you think you can only do half this amount, get some one to assume the other half, and combine forces.

The following Board of Directors in conjunction with the Central District Council Co-operative and Advisory Committee will carefully guard the interest and finances of the School.
Eld. T. K. Leonard, 404 East Sandusky St., Findlay, Ohio, Chairman.
B. F. Fry, East Sandusky St., Findlay, Ohio, Treasurer.
B. F. Davis, Findlay, O.

Eld. R. W. Hudson, Toledo, Ohio.
Eld. C. A. McKinney, Cuyahoga Falls, Ohio.

COUNCIL COMMITTEE
J. N. Gortner, Cleveland, Ohio
J. R. Kline, Detroit, Mich.
E. L. Banta, Mattoon, Ill.

We have printed Pledge Cards which will enable us to systematize our accounts, which we will furnish to those wishing to help us. Also we will much appreciate the co-operation of pastors and friends of the School, and will gladly furnish pledge cards to those desiring them to secure pledges.

We need Quilts, Comforts, Pillows, etc., to furnish the beds in the School. Please send your donation plainly marked that we may acknowledge same.

Send all pledges and money to
T. K. LEONARD, Findlay, Ohio.

ROOM IN OUR BARN.

We have room in our barn for four good milk cows. Have you more cows than room and feed? The Lord hath need of it. Bring it and tie it to our manger. Also there is room in our hay loft for several more loads of feed, don't stack it out, put it under our roof.

Թոմաս Քինգ Լեոնարդի «Ավետարանական դպրոցի հանդեսի» առաջին էջը՝ «Ավետարանական դպրոցի» շենքի լուսանկարով Վեսթ Փարքում, մայիս, 1922թ.:

նիստի, որտեղ քննարկվում էր եկեղեցու բնությունը⁷⁶: Երկու տարի անց, նա խոսեց ավետարանչության թեմայի մասին⁷⁷: 1918թ.-ին նա խոսեց Սուրբ Հոգով մկրտվելու կարևորության մասին, և դրան ուղեկցող սկզբնական ֆիզիկական նշանի, որը այլ լեզուներով խոսելն է⁷⁸: 1925թ.-ին նա «մի տպավորիչ ուղերձ քարոզեց աղոթքի մասին»⁷⁹:

Խոսնակ Հյուսիսային Ամերիկայում

Թոմաս Բ. Լեոնարդը մշտապես քարոզում էր Հիսուս Քրիստոսի Ավետարանը և հոգեգալստական ուղերձը: Նա կտրում-անցնում էր ողջ երկիրը՝ Նյու Յորքից Կալիֆորնիա և Կանադայից Տեխաս, որպեսզի քարոզեր շրջանային խորհուրդներին, վրանային հավաքույթներին և տեղեկան

եկեղեցիների արթնության ծառայություններին: 1914-1929թթ.-ի ընթացքում նա քարոզեց տասնհինգ նահանգներում և ծառայեց իր ժամանակվա ամենաազդեցիկ հոգեգալստական եկեղեցիներից մի քանիսում, որոնց թվում էին «Քար» եկեղեցին Չիկագոյում, որի հովիվը Ռ. Լ. Էրիկսոնն էր, «Առաքելական հավատքի ժողովը» Ինդիանայի իստում, որի հովիվը Գ. Թ. Շելվուդն էր, «Բարի Լուր ժողովը» Նյու Յորք Սիթիում, որը հովվում էին Ռոբերտ և Մերի Բրաունները, և «Հրեշտակային տաճար» եկեղեցին, որի հովիվն էլ մի Սենվիլ ՄակՖերսոնն էր⁸⁰: Նրա քարոզներն ընդունվում էին մեծ խանդավառությամբ, շնորհակալությամբ և գնահատանքով: «Մենք հրաշալի ճամբարային հավաքույթ անցկացրինք Թոփեքայում (Կանզասում)», - գրում

էր Ս. Է. Ֆոսթերը 1914թ.-ին: - «Աստված օգտագործեց եղբայր Թ. Ք. Լեոնարդին՝ տալով մեզ այն ուսմունքը, որի կարիքը մենք շատ ունեինք, և, անկասկած, սրբերը վայելեցին դա... Մենք հավատում ենք, որ դա լավագույն ճամբարային հավաքույթն էր, որը մենք երբևէ անցկացրել էինք այստեղ...»⁸¹: Օհայոյի հովիվներից մեկը նշեց. «Ես երբեք չէի լսել, թե ինչպես էր եղբայր Թ. Ք. Լեոնարդը քարոզում այսպիսի օծության ներքո. նրա բառերը հավում էին մարդկանց սրտերին»⁸²: Փենսիլվանիայի թերթերից մեկը նկարագրեց նրան որպես «հիստ և հնաճոհ հավատքի քարոզիչ, ով զորավոր ուղերձներ է ներկայացնում ամեն ծառայությանը»⁸³:

Կենտրոնական Շրջանի խորհուրդ

Հոթ Սփրինգսի 1914թ.-ի հավաքույթից երեք ամիս անց Լեոնարդը հայտարարեց, որ ցանկանում էր «հիմնադրել մի Շրջան կամ Միջնահանգային խորհուրդ, որը պետք է համագործակցեր «Աստծո ժողովների» հետ ԱՄՆ-ում, Կանադայում և օտար երկրներում»: Նա հրավիրեց բոլոր «հոգեգալստական ծառայողներին Օհայոյից, Ինդիանայից և Միչիգանից» ժամանել Ֆինդլի հուլիսի 12-ից 14-ը՝ «խորհելու գործունեության լավագույն աստվածային միջոցների մասին Հոգեգալստական շարժման մեջ»⁸⁴: Օհայոյի և Միչիգանի պատվիրակները ներկայացան, և կազմեցին «Միջնահանգային հոգեգալստական կոնվենցիա՝ ընտրելով Լեոնարդին որպես նախագահ: 1915-1917թթ.-ի ընթացքում Ֆինդլիում անցկացվեց Միջնահանգային խորհրդի առնվազն չորս հավելյալ հանդիպում»⁸⁵:

Միևնույն ժամանակ, 1917թ.-ի նոյեմբերին Միչիգան նահանգի ծառայողները հանդիպեցին Դետրոյտում, որպեսզի ստեղծեն «Աստծո ժողովների» Կենտրոնական շրջանը⁸⁶: 1920թ.-ի հոկտեմբերին հինգ նահանգներից ժամանած պատվիրակները հանդիպեցին Քլիվլենդում՝ Օհայոյում, որպեսզի վերակազմավորեն Կենտրոնական շրջանի խորհուրդը և ընդգրկեն «Միչիգանը, Օհայոն և Ինդիանան, և Իլինոյսի և Կենտակիի այն հատվածները, որոնք ընդգրկված չեն որևէ Շրջանային խորհրդում»⁸⁷: Այդ խորհրդին Թոմաս Ք. Լեոնարդն ընտրվեց որպես յոթ շրջանների երեցներից մեկը: Նա զբաղեցրեց այս դիրքը հաջորդ ինը տարուց վեց ընթացքում: Դրա հետ մեկտեղ, նա ընտրվեց նշանակման կոմիտեի մեջ, և մնաց այդ պաշտոնում հաջորդ յոթ տարվա ընթացքում⁸⁸:

1922-1927թթ.-ին Լեոնարդը հասավ իր առաջնորդության գագաթնակետին Կենտրոնական շրջանում: Նրա եկեղեցին հյուրընկալեց Կենտրոնական շրջանի խորհրդի հավաքույթները 1922

և 1925թթ.-ին⁸⁹: Նա ծառայեց Կենտրոնական շրջանում որպես նախագահի օգնական 1924-1925թթ.-ին, նահագահեց 1925 թվականի Շրջանային խորհուրդը և ընտրվեց որպես նախագահի օգնական 1926-1927թթ.-ին⁹⁰:

1920-ական թվականների ընթացքում «Ավետարանական դպրոցի» կարգավիճակը և կապը Կենտրոնական շրջանի հետ հաճախ էր քննարկվում շրջանային խորհրդի հավաքույթներին: Ընդունվեցին մի քանի բանաձևեր, որոնք առաջարկեցին, որ Կենտրոնական շրջանի խորհուր-

րանքի զգացում, որը եղբայր Լեոնարդը կարող էր ունենալ այդ որոշման պատճառով, խորհուրդը վստահության քվե տվեց նրան⁹³:

Երկու տարի անց Կենտրոնական շրջանի խորհուրդը ճանաչեց «Ավետարանական դպրոցը» որպես շրջանի հետ համագործակցող հաստատություն, որի ուսումնական ծրագիրը համապատասխանում էր Աստծո ժողովների հիմնարար ուսմունքներին, և որ հովիվները և ավետարանիչները պետք է խրախուսեին երիտասարդներին հաճախել այդ դպրոցը: Դրա

Ուսանողները և ուսուցիչներն «Ավետարանական դպրոցի» առջևի մասում, մոտավորապես 1922թ.-ին: Հայտնի են հետևյալ մարդիկ. Մերի և Թ. Ք. Լեոնարդը (ետևի շարքի մեջտեղում), Օ. Է. ՄակԿլիրին (կանգնած առջևում, վերջինը աջից), Ալեքսանդր Բենջամինը (կանգնած ՄակԿլիրիից ձախ), Ալթեա ՄակԿլիրին (նստած առջևի շարքում, 2-րդն աջից), Տկն. Ալթա ՄակԿլիրին (նստած 2-րդ շարքում, 2-րդն աջից), Ռոբերտ Բենջամինը (ետևի շարքում, 4-րդն աջից):

ղը համագործակցեր դպրոցի հետ և տնօրինել այն⁹¹: 1926թ.-ի խորհրդի ժամանակ Լեոնարդը գեկուցեց, որ «Ավետարանական դպրոցը» «հիմնականում ֆինանսավորվել է Ֆինդլիի տեղական համայնքի կողմից», և խնդրեց շրջանին թե բարոյապես, թե ֆինանսապես աջակցել դպրոցին⁹²: Դրանից հետո նա առաջարկեց վաճառել «Ավետարանական դպրոցը», դրա շենքը և գույքը Կենտրոնական շրջանի խորհրդին 6.000 դոլարով, և որ նա անձամբ կնախաձեռներ առաջին 2.000 դոլարի հանգանակությունը: Այս առաջարկին աշխույժ քննարկում հետևեց: Սկզբում խորհուրդը կողմ քվեարկեց, իսկ հետո փոխեց իր դիրքորոշումը՝ դեմ քվեարկելով: Միգուցե փորձելով մեղմել ցանկացած վիրավոր-

ներ մեկտեղ, այն առաջարկեց, որ գործադիր երեցները համագործակցեն «Ավետարանական դպրոցի» տնօրինության հետ «որպես խորհրդականներ»: Այնուամենայնիվ, դրան չհետևեց ոչ մի ֆինանսական աջակցություն⁹⁴: Այնպիսի տպավորություն էր, որ Լեոնարդը հիասթափվել էր «Ավետարանական դպրոցի» ֆինանսական աջակցության բացակայության պատճառով: Նա գրեց 1927 թվականին. «նույնիսկ հովիվներն են երբեմն հանցավոր կերպով անտարբեր» դպրոցի կարիքներին, բայց և ավելացրեց. «մենք կսպասենք այն օրվան, երբ ժողովների աջակցությունը կլուծի այս խնդիրը»⁹⁵:

Այդ ընթացքում, երկու շրջանային հովիվներ առաջարկեցին ստեղծել

նոր Աստվածաշնչյան ուսումնական հաստատություն, որը կպատկաներ Կենտրոնական շրջանի խորհրդին և կղեկավարվեր վերջինիս կողմից: Այս ուսումնական հաստատությունը լինելու էր «Ընկերության կազմում պատշաճ կերպով ընդգրկված Աստվածաշնչյան ինստիտուտ՝ Խորհրդի աջակցությունը և վավերացումն ունեցող հավատարմագրված դասախոսական կազմով»⁹⁶: Նրանց առաջարկը ներկայացվեց Կենտրոնական շրջանի գործադիր երիցական կազմին 1928թ.-ի հուլիսի 24-ին, որը և լիազորեց «Փառուել» Աստվածաշնչյան ինստիտուտի ստեղծումը Դեյտոնում՝ Օհայոյում⁹⁷: Այդ հաստատությունը բացվեց Օ. Է. ՄակԿլիրիի ղեկավարությամբ 1928թ.-ի հոկտեմբերի 18-ին, 27 ուսանողով⁹⁸: 1929 թվականի Շրջանային խորհրդի պատվիրակները հասատեցին այս որոշումը և հանգանակեցին 1.078 դոլար և 29 սենթ՝ կանխիկով և խոստումներով, նոր ուսումնական հաստատության համար⁹⁹: Այս դպրոցը երկար չգոյատևեց Մեծ Դեպրեսիայի պատճառով, և փակվեց 1933թ.-ին: 1933թ.-ին կայացած Կենտրոնական շրջանի խորհուրդը խրախուսեց սեփական շրջանի ուսանողներին հաճախել Կենտրոնական Աստվածաշնչյան ինստիտուտ¹⁰⁰:

Մինչ այս իրադարձությունները ծավալվում էին, հովիվ Լեոնարդն ուղևորվեց Կալիֆորնիա 1928թ.-ի սեպտեմբերին՝ ընտանեկան արձակուրդի համար: Այդտեղ լինելու ընթացքում նա համաձայնություն կնքեց իր դպրոցի գնման վերաբերյալ Լոս Անջելեսում գտնվող Էյմի Սեմփլ ՄակՖերսոնի «ԿՅԱՆՔ Աստվածաշնչյան դպրոցի» հետ¹⁰¹: Օհայո վերադառնալուն պես, Լեոնարդը հանդիպեց Կենտրոնական շրջանի գլխավոր երիցական կազմի մյուս անդամների հետ՝ քննարկելու համար «նրա դիրքորոշումը Դեյտոնի Աստվածաշնչյան համալսարանի, «Քառակողմ» շարժման և Գլխավոր ու Շրջանային խորհուրդների վերաբերյալ»¹⁰²: Երկու ամիս անց նա վերադարձավ Հարավային Կալիֆորնիա, որտեղ հայտարարեց Հրեշտակային տաճարում. «...մենք և «Ավետարանական դպրոցը» լիովին միավորվել ենք «Միջազգային քառակողմ փարոսների» հետ»¹⁰³: Լեոնարդը հրաժարվեց իր պաշտոնից «Աստծո ժողովներում» 1929թ.-ի հունվարի 28-ին¹⁰⁴:

Թվում էր՝ «Քառակողմ Ավետարանի միջազգային եկեղեցին» ստանձնեց վերանվանված «Քառակողմ Ավետարանական դպրոցի» ղեկավարումը 1929թ.-ի փետրվարին, երբ Ֆինդլի ուղարկվեց մի քանի անձանցից բաղկացած թիմ՝ դպրոցի ամենօրյա գործունեությունը վերահսկելու համար¹⁰⁵: Այնուամենայնիվ, մեզ անհայտ պատ-

ճառներով միությունը Լեոնարդի «Ավետարանական դպրոցի» և «Քառակողմ» ծառայության միջև տևական չեղավ: Երբ «Ավետարանական դպրոցը» բացվեց 1929թ.-ի աշնանը, այդտեղ չկար որևէ ներկայացուցչություն «Քառակողմ եկեղեցուց»¹⁰⁶:

Վերջին տարիները

1929-1938թթ.-ին Թ. Ք. Լեոնարդը շարունակում էր հովվել իր եկեղեցին Ֆինդլիում՝ «Աստծո ժողովների» Գլխավոր խորհրդից առանձին: Եկեղեցին շարունակում էր իր կիրակնօր-

Թ. Ք. Լեոնարդը՝ թոշակի անցած (պրամադրել է Պոլեպ Ջիրինգը):

յա ծառայությունների սովորական ընթացքը. Կիրակնօրյա դպրոցը ժամը 9:30-ին էր, ծառայությունները ժամը 10:30-ին և 19:30-ին, իսկ Երիտասարդական ծառայությունը՝ ժամը 6:30-ին: Աղոթքի հավաքույթներն անցկացվում էին երեքշաբթի և ուրբաթ օրերին՝ ժամը 19:30-ին¹⁰⁷: Կիրակնօրյա դպրոցը և կիրակնօրյա ծառայություններն անցկացվում էին «Ավետարանական դպրոցի» շենքում՝ Վեսթ Փարքում, որը քաղաքի ծայրամասն էր, առնվազն մինչև 1938թ.-ը¹⁰⁸: Ուշադրությամբ վերանայելով Ֆինդլիի թերթերը Լեոնարդի ծառայության ցանկացած տարում՝ կարող ենք տեսնել, որ նա սովորաբար տարեկան մի քանի տասնյակ թաղման արարողություններ է անցկացրել ողջ տարածքում:

Ողջ 1930-ական թվականների ընթացքում եկեղեցին անցկացնում էր

եռամսյակը մեկ տեղի ունեցող «Հոգեգալստական համաժողովի և միության» արթնության հավաքույթները, որոնք շատ արդյունավետ էին մարդկանց Հիսուս Քրիստոսի փրկարար գիտությանը բերելու մեջ¹⁰⁹: Համաժողովներից մեկի ընթացքում արթնության հավաքույթները շարունակվեցին վեց շաբաթ՝ 1932թ.-ի փետրվար և մարտ ամիսներին. ամեն երեկո եկեղեցին լեկ-լեցուն էր մարդկանցով, և 102 մարդ մկրտվեց ջրով¹¹⁰:

Հովիվ Լեոնարդի ազդեցությունն իր բնակավայրում շատ ավելի լայն էր իր եկեղեցու շրջանակներից¹¹¹: Նա օգնում էր տեղական դատավորին՝ խորհրդատվություն տալով այն զույգերին, որոնք ամուսնալուծության դիմում էին ներկայացնում դատարան: Տեղական շերիֆը եկեղեցի էր բերում բանտարկյալներին քաղաքային բանտից, որտեղ նրանք ընդունում էին Քրիստոսին և մկրտվում էին¹¹²: Լեոնարդը կրոնական ծառայություններ էր անցկացնում «Շրջակա միջավայրի պահպանման քաղաքացիական կորպուսում», օգնում էր Հենքոք Քանթրիի Ձինվորների, նավաստիների և պիոներների միության ամենամյա զբոսախնջույքի միջոցառման անցկացմանը, և 1933թ.-ին դարձավ ԱՄՆ-ի Սահմանադրությանը նվիրված կրոնական և հայրենասիրական հանրահավաքի նախագահը¹¹³: 1935- 1939թ.-ին նա «Թաունսենդ ակումբի» ակտիվ անդամ էր: Այս 5 միլիոն «տարեց մարդկանցից» բաղկացած ազգային կազմակերպությունը պահանջում էր կառավարությունից 200 ԱՄՆ դոլարի չափ թոշակ տրամադրել 60-ն անց բոլոր մարդկանց¹¹⁴:

Թեև այս շրջանում Լեոնարդը պաշտոնապես «Աստծո ժողովների» անդամ չէր, նա շարունակում էր ծառայել «Աստծո ժողովների» եկեղեցական համայնքներում: «Դանկիրկ ժողով» եկեղեցին հյուրընկալվեց Լեոնարդի շենքում՝ մկրտության ծառայություն անցկացնելու համար¹¹⁵: Նա հուղարկավորման ծառայություն անցկացրեց «Բեթելի Աստծո ժողով» եկեղեցում (տեղական միսիայի եկեղեցիներից մեկը, որը հաստատվեց Ֆինդլիում Լեոնարդի հրաժարականից հետո)¹¹⁶: Նա ծառայեց որպես ավետարանիչ մի քանի արթնության հավաքույթներին, որոնք անցկացնում էր «Ֆոստորիայի ժողովը», և նրա համայնքը հյուրընկալեց «Աստծո ժողովների» հուլիսի 4-ին նվիրված մի հանրահավաք, որտեղ ներկա էին Հյուսիս-Արևմտյան Օհայոյի և Հյուսիս-Արևելյան Ինդիանայի Աժ-ի եկեղեցիները¹¹⁷:

Այս տարիների ընթացքում Լեոնարդն անդամակցեց մի քանի փոքր քրիստոնեական միությունների: 1929թ.-ի հու-

նիսին նա համագործակցեց է. Բ. Էլսվորտի հետ Սեդալիայից, Միսուրիից՝ կազմելու համար «Աստծո գլխավոր ժողովի Քրիստոնեական միաբանության ծառայողական միությունը»¹¹⁸: Երկու տարի անց նա մասնակցեց «Ընդհանուր Ամբողջ Ավետարանական ծառայողական միության» հիմնադրմանը: Դիմելով այդ ընկերակցությանը՝ Լեոնարդը գրեց, որ կա «մի ընկերակցության կարիք, որը կտարածվի նույնիսկ օտար երկրներում և կփոխանցի այն, ինչ արդեն հայտնի է մեր երկրում Սուրբ Հոգու ազատությունը մեջ ապրելու մասին՝ առանց աղանդավորական միտումների»: Նա օգնեց կազմել առաջարկվող սահմանադրությունը, որը պաշտպանում էր ծառայողների կրոնական ազատությունը և տեղեկան եկեղեցու ինքնիշխանությունը և ինքնավարությունը: 1932թ.-ի փետրվարին անցկացվեց մի համաժողով, որում Լեոնարդը քարոզեց երեկոյան մեծ հավաքությամբ: Ֆինդլիի եկեղեցու երիտասարդները մասնակցեցին այդ համաժողովի երիտասարդական հավաքությամբ¹¹⁹:

Մինչև 1932թ.-ը Լեոնարդը միացավ «Հենքոք Քանթրիի ծառայողական միությանը», որը հավաքվում էր տեղական ԵՔՄ-ում (Երիտասարդների քրիստոնեական միություն, «YMCA»): Երեք տարուց ավելի նա ակտիվորեն մասնակցում էր նրանց ամսական հավաքություններին¹²⁰:

Թոմաս Բ. Լեոնարդի գործունեության բազմազանությունը եզակի կերպով բացահայտում է նրա բնավորությունը: Այն ժամանակաշրջանում, երբ հոգեգալստականները կասկածատորեն էին վերաբերվում էկումենիկ միտումներին, վախենում էին փոխզիջման գնալ խոշոր հարանվանությունների հետ համագործակցելու դեպքում և անջատված էին քաղաքական գործընթացներից, Լեոնարդը համարձակ հատում էր այդ սահմանները՝ իրականացնելով հոգևոր առաջնորդություն և տանելով Հիսուսի Ավետարանն այնտեղ, որտեղ այլ հոգեգալստականներ չէին կարող կամ չէին ցանկանում գնալ: Այնուամենայնիվ, ինչպես նշում է Բրյումբաքը, հովիվ Լեոնարդը «ըստ էության, «միայնակ գայլ» էր... կենտրոնացած սեփական անհատականության վրա, և դժվարանում էր գործել թիմի կազմում: Այդուհանդերձ, նա եկեղեցական կարգուկանոնի եռանդուն աջակից էր»¹²¹:

1938թ.-ի ամռանը Լեոնարդը դիմեց «Աստծո ժողովներ» վերականգնման համար, և ջերմորեն ընդունվեց 1939թ.-ի Կենտրոնական շրջանային խորհուրդ՝ հրավեր ստանալով առաջնորդելու պատվիրակներին աղոթքի մեջ: Մինչույն ժամանակ, Ֆինդլիի «Աստծո ժողովը» սկսեց համագործակցել խորհրդի հետ¹²²:

Վերջապես, 1941թ.-ին 80-ամյա Լեոնարդը հայտարարեց հովվական պաշտոնից հրաժարվելու մասին՝ հանձնելով ծառայությունն այն եկեղեցում, որը սկսել էր 34 տարի առաջ: Նա մտադրված էր շարունակել ուսուցանելը և քարոզելը, բայց տկարամտությունը զրկեց նրան գիտակցական կարողությունից, և նա անցկացրեց իր կյանքի մնացած տարիները հանդարտ և մեկուսի կերպով: Նա մահացավ 1946թ.-ի փետրվարի 6-ին, իսկ նրա սիրելի կինը, ում հետ նա ապրել էր 56 տարի՝ Մերի Էլվա Լեոնարդը, շուտով հետևեց նրան՝ մահանալով 1947թ.-ի մարտի 19-ին: Երկուսն էլ թաղված են «Միություն» գերեզմանատանը Մակ-Կոմբում՝ Օհայոյում, որտեղ նրանց մարմինները սպասում են սրբերի հարությանը:

Ամփոփում

Միայն հավիտենությունը կհայտնի այն ամբողջական ազդեցությունը, որն այս գորավոր Աստծո մարդն ունեցավ անթիվ քրիստոնյաների կյանքում: Նրա ծառայությունը տարածվեց ողջ Հյուսիսային Ամերիկայի աշխարհամասով, որտեղ նա հռչակում էր հոգեգալստական ուղերձը եկեղեցիներում և արթնության ու ճամբարային հավաքություններին: Հարյուրավոր մարդիկ կրթվեցին ծառայության համար «Ավետարանական դպրոցի» միջոցով, հազարավորները լսեցին Բարի Լուրը «Ֆինդլիի Աստծո ժողով» եկեղեցու ծառայության միջոցով, և միլիոնավոր մարդիկ ստացան Ավետարանի ուղերձը նրա կողմից հիմնադրված «Ավետարանական հրատարակչության» ծառայության միջոցով: Ս. Մ. Ուորդն արեց հետևյալ դիտարկումն այս «անփոխարինելի մարդու» կյանքի և ծառայության մասին.

«Թոմաս Լեոնարդն ազդեցիկ դիրք էր զբաղեցնում մինչև իր թոշակի անցնելը 1941թ.-ին: Նա հավատարմորեն ծառայեց իր Աստծուն և իր եկեղեցուն 34 տարվա ընթացքում... Երբ նա մահացավ... մենք կորցրինք մեծ մարդու: Նրա գերեզմանի վրա մեծ և գեղազարդ մարմարե արձան դրված է: Նրա արձանը՝ այն կենդանի գործն է, որը նա օգնեց ստեղծել»¹²³:

Փ. Դազլաս Չեփմենը ծառայում է որպես Հոգևոր կրթության հովիվ «Աստծո ժողովներ» «Չեփել Սփրինգս» եկեղեցում (Բրիստոու, Վիրջինիա), և առըթբր դասախոս է «Վելի Ֆորջ» քրիստոնեական համալսարանում:

Նա գիտությունների դոկտորի աստիճան ունի Բարձրագույն, Չափահասների և Անդադար կրթության բնագավառներում, Միչիգանի պետական համալսարանից:

ՆՇՈՒՄՆԵՐ

- ¹ Թոմաս Բ. Լեոնարդի ծառայակիցները սիրով անվանում էին նրան Թ. Բ. (անգլերենով՝ Թի Բեյ): Տեղ խնայելու համար երբեմն ես կօգտագործեմ այս կրճատ անունը՝ նույն հարգանքով, որը նրանք վերագրում էին այս մարդուն:
- ² Կառլ Բրյումբաք. «Հանկարծակի... երկնքից. Աստծո ժողովների պարմությունը» (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 1961թ.), էջեր 168-169, 172-181: Վիլյամ Վ. Մենգիս. «Օծված՝ ծառայելու համար» (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 1971թ.), էջեր 98-105: Գլեն Գոր. «Աստծո ժողովները. Բարի անուն», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 14.3 (աշուն, 1994թ.), էջեր 11-14, 30-31:
- ³ Բրյումբաք, էջ 187:
- ⁴ Գլեն Վ. Գոր. «Լեոնարդ, Թոմաս Քինգ», Սթենլի Բեդգեսի և Էդուարդ Մ. վան դեր Մասսի խմբ., «Հոգեգալստական և խարիզմատիկ շարժումների նոր միջազգային բառարան» (Գրանդ Ռեփիդս, Միչիգան, «Ձոնդերվան», 2012թ.), էջ 838: Մայքլ Գ. Օուեն. «Պատրաստելով ուսանողներին առաջին հունձքի համար. Հինգ վաղ Աստվածաշնչյան դպրոցներ Օհայոյում՝ ժամանակակից համալսարանների նախակարապետները», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 9.4 (ձմեռ, 1994-1995թթ.), էջեր 23-25: Ռոջեր Լ. Կալբերտսոն. «Հայացք Հին Կենտրոնական շրջանին և դրան հաջորդող Օհայոյի շրջանին», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 8.1 (գարուն, 1988թ.), էջեր 4-5: Ռոջեր Լ. Կալբերտսոն. «75 տարի առաջ. Հին Կենտրոնական շրջանի խորհուրդը», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 15.3 (աշուն, 1995թ.), էջեր 16-19:
- ⁵ Երի Ուելս. «Լեոնարդների սերնդաբանությունը» (Ֆինդլի, Օհայո, «Հենքոք Քանթրիի սերնդաբանական հաստատություն», տարեթիվը նշված չէ), էջ 1:
- ⁶ Աննա Ս. Ռեյֆ. «Պատմություններ ընծայման մասին», «Վերջին անձրևի Ավետարանը», հմ. 6:10 (հուլիս, 1914թ.), էջ 11:
- ⁷ «Մակ-Կոմբի ազդարարը» (հունվարի 9, 1914թ.), էջ 3:
- ⁸ «Վերպ. Լեոնարդի վառ վկայությունը», «Քասակոլդ խաչակիր» (հոկտեմբերի 3, 1928թ.), էջեր 2, 5:
- ⁹ Ուելս, էջ 4:
- ¹⁰ «Նշել ոսկե ամուսնությունը ճշգրիտ օրը և ժամին, երբ նրանք ամուսնացել էին», «Ֆինդլիի հանրապետական ազդարար» (հունվարի 27, 1940թ.), էջ 5:
- ¹¹ «Լեոնարդի վառ վկայությունը», էջեր 2, 5:
- ¹² «Քրիստոնեական միություն», «Նյուարքի ամենօրյա փաստաբան», հմ. XXVI: 39 (օգոստոսի 9, 1890թ.), էջ 4:
- ¹³ «Ամենամյա խորհուրդը», «Նյուարքի ամենօրյա փաստաբան», հմ. XXXVI: 79 (օգոստոսի 30, 1894թ.), էջ 5: «Նահանգային խորհուրդը», «Նյուարքի ամենօրյա փաստաբան», հմ. XXXVI: 81 (սեպտեմբերի 1, 1894թ.), էջ 8:

14 «Քրիստոնեական համաժողով», «Դեյֆո-ւյի ամենօրյա ազդարար», հմ. VIII:139 (նո-ւեմբերի 22, 1901թ.), էջ 3: Թոմաս Բ. Լեո-նարդ, ճառագրական գործ. ՖՀԺԿ:

15 «Ֆինդլիի համալսարանի Յոթերորդ ամենա-յա տեղեկագիր» (Ֆինդլի, Օհայո, «Բլեթֆորդ և Քրոնեն», 1893թ.), էջ 46: «Համալսարանա-կան նշումներ», «Օսսարիս», հմ. 4.2 (Ֆինդլի, Օհայո, «Ֆինդլիի համալսարան», հոկտեմբեր 1892թ.): «Ֆինդլիի համալսարանի Ութերորդ ամենամյա տեղեկագիր» (Հեմսթրոտ, Փենսիլ-վանիա. «Աստծո եկեղեցու հրատարակչու-թյուն», 1894թ.), էջ 84:

16 «Համալսարանի նորություններ և հայրա-րարություններ» «Օսսարիս», հմ. 5.8 (Ֆինդլի, Օհայո, «Ֆինդլիի համալսարան», ապրիլ, 1894թ.), էջ 10:

17 «Վերպ. Թ. Բ. Լեոնարդը հրաժեշտ կտա ամբիոնին այստեղ», «Հանրապետական ազդարար» (հոկտեմբերի 25, 1941թ.), էջ 10:

18 «Հենքոք քանթրիի ազդարար» (մայիսի 10, 1899թ.): «Տեղական լուրեր», «Հենքոք քանթրիի ազդարար», հմ. XXII:7 (մարտի 2, 1902թ.), էջ 5: «Տեղական լուրեր», «Հեն-քոք քանթրիի ազդարար», հմ. XXII:18 (մա-յիսի 21, 1902թ.), էջ 4: «Հենքոք Քանթրիի գյուղական իրադարձություններ», «Հենքոք քանթրիի ազդարար», հմ. XXV:21 (հունիսի 16, 1905թ.), էջ 1: «Ամփոփ տեղական լու-րեր», «Հենքոք քանթրիի ազդարար», հմ. XXVI:8 (փետրվարի 23, 1906թ.), էջ 5: «Ամ-փոփ տեղական լուրեր», «Հենքոք Քանթրիի Ազդարար», հմ. XXVI:14 (ապրիլի 6, 1906թ.), էջ 8: «Բազմաթիվ գեղեցիկ եկեղեցական շենքերը ճարտարապետական գեղեցկու-թյուն են հաղորդում Ֆինդլի քաղաքին», «Ֆինդլիի հանրապետական ազդարար», հմ. LI:259 (հունիսի 19, 1937թ.), էջ 89:

19 «Հենքոք քանթրիի ազդարար» (հոկտեմբե-րի 15, 1898թ.): «Տեղական լուրեր», «Հենքոք քանթրիի ազդարար», հմ. XIX:52 (հունվա-րի 17, 1900թ.), էջ 5: «Տեղական լուրեր», «Հենքոք քանթրիի ազդարար», հմ. XX:40 (հոկտեմբերի 24, 1900թ.), էջ 5:

20 Ռեյֆ. «Պատմություններ ընծայման մա-սին», էջ 11:

21 «Լուրեր 23-րդ ճանապարհից», «Հենքոք քանթրիի ազդարար», հմ. XXVI:37 (սեպ-տեմբերի 14, 1906թ.), էջ 1: «Անուրդ», «Հեն-քոք քանթրիի ազդարար», հմ. XXVI:42 (հոկտեմբերի 19, 1906թ.), էջ 8: Թոմաս Քինգ Լեոնարդ. «Աղոթքը, ինչպես այն սովորեցնում էր Հիսուսը. Ինչպես ընդու-նել մկրտությունը Սուրբ Հոգով», «Վեր-ջին անձրևի Ավետարան», հմ. 4:7 (ապրիլ, 1912), էջ 10:

22 Դուայթ Սապրեր. «Առաջին Աստծո ժողովի պարմությունը» (Ֆինդլի, Օհայո. «Առաջին Աստծո ժողով», նոյեմբերի 28, 1948թ.), էջ 1:

23 «Միացյալ Նահանգների Քսանթրոլը մար-դահամարը, 1900թ. Սարդահամարի արդ-յունքները», հտ. II (Վաշինգտոն ԿՀ. «Պետական տպագրատուն», 1902թ.), էջ 653:

24 «Բազմաթիվ գեղեցիկ եկեղեցական շենքե-րը», «Ֆինդլիի հանրապետական ազդա-րար», էջ 89:

25 «Hancock County Herald», հմ. XXVII:3 (հուն-վարի 18, 1907թ.), էջ 8:

26 Փոլ Ս. Թեյլոր. «Հետաքրքիր, գվարճալի, ոգեշնչող և հոգևորապես բարձրացնող փոր-ձառություններ Հոգեգալստական շարժման առաջին օրերից» (հրատարակչության վայրը և տարեթիվը նշված չեն), էջ 3:

27 «Գինետունը վերածվել է Աստծո Տան», «Ֆինդլիի առավոտյան ազդարար», հմ. XX:206 (մարտի 9, 1907թ.), էջ 2:

28 Լեոնարդ. «Աղոթքը, ինչպես այն սովորեց-նում էր Հիսուսը», էջ 10:

29 Աննա Մ. Ռեյֆ. ««Քար» եկեղեցու հին-գերորդ տարեթարձը», «Վերջին անձրևի Ավետարան» 4:4 (հունվար 1912թ.), էջ 7:

30 Ա. Ա. ՄակԿիննի. «Սքանչելիքները և հրաշք-ները Ֆինդլիում Օհայոյում», «Նոր Գործքը», հմ. III:3 (հունիս, 1907թ.), էջեր 4-5:

31 «Առաքելական միսիա», «Ֆինդլիի առավոտ-յան ազդարար», հմ. XXI:39 (օգոստոսի 31, 1907թ.), էջ 5: «Առաքելական հավաքույթ-ներ», «Ֆինդլիի առավոտյան ազդարար», հմ. XXI:43 (սեպտեմբերի 5, 1907թ.), էջ 8:

32 «Հոգեգալստական ճամբարային հավա-քույթներ», «Փեսացուի ավետարեբեր», հմ. 2:45 (սեպտեմբերի 1, 1909թ.), էջ 2:

33 Լեոնարդ Թ. Բ. «Մկրտություն Սուրբ Հո-գով», «Խոսք և գործ», հմ. XLIII:15 (հոկ-տեմբերի 22, 1921թ.), էջեր 3-4:

34 Թեյլոր, էջեր 27, 29:

35 «Լեոնարդի վառ վկայությունը», էջ 5:

36 Լեոնարդ. «Մկրտություն Սուրբ Հոգով», էջ 4:

37 «Աստծո ժողովների քրիստոնեական համա-ժողով, դեկ. 24 - հուն. 1, 1909թ.» պատաս-խով, «Ավետարանական դպրոց», «Խոսք և վկա-յություն», հմ. 10:8 (օգոստոսի 20, 1914թ.), էջ 3:

38 Նույնը:

39 «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ., էջ 7:

40 «Հոգեգալստական ճամբարային հավա-քույթներ», էջ 2: «Հոգեգալստական թեմա-ներ», «Վարսահություն», հմ. IV:6 (հունիս 1911թ.), էջ 21:

41 «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ., էջ 7:

42 «Քարոտ սարի Աստվածաշնչյան դպրոց», «Շաբաթական Ավետարան», նոյեմբերի 17, 1917թ., էջեր 15-16: «Քարոտ սարի Աստվա-ճաշնչյան դպրոց», «Շաբաթական Ավետա-րան», հունվարի 12, 1918թ., էջ 15:

43 «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1921թ., էջեր 64-65: Թոմաս Բ. Լեոնարդ. «Մեր նոր շենքը», «Ավետարա-նական դպրոցի հանդես», հմ. 15 (մայիս 1922), էջ 1:

44 Լեոնարդ. «Մեր նոր շենքը», էջ 1: «Խան-դավառությամբ լի հավաքույթներ», «Ֆինդ-լիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XXXV:174 (հունիս 20, 1921), էջ 1: «Եկե-ղեցական ծանուցումներ», «Ֆինդլիի առա-վոտյան հանրապետական», հմ. XXXVII:60 (նոյեմբերի 25, 1922), էջ 3:

45 Զեյնս Էրլս, նամակ Հովարդ Դեվիդսոնին, նոյեմբերի 9, 1989թ.: Օհայոյի շրջանի խորհրդի պահոց:

46 «Աստծո ժողովների Գլխավոր շրջանի խորհրդի միացյալ արձանագրություն» (Չիկագո, Կենտրոնական շրջանի խոր-հուրդ, 1921թ.), էջ 12:

47 «Տասնմեկ ուսանողներին», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XXX-VIII:193 (մայիսի 3, 1924թ.), էջ 11: «Ավե-տարանական դպրոցի աշխատանքն ավարտված է», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLI:173 (մայիսի 14, 1927թ.), էջ 10:

48 «Օհայո նահանգի Ֆինդլիի Ավետարա-նական դպրոցը Քառակողմ է դառնում», «Քառակողմ խաչակիր», (հոկտեմբերի 3, 1928թ.), էջ 5: «Ավարտել Ավետարանա-կան դպրոցում դասավանդելու համար», «Քառակողմ խաչակիր», (փետրվարի 13, 1929թ.), էջ 5: «Քառաքը և երկիրը», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLIV:186 (մարտի 1, 1930թ.), էջ 5:

49 «Առաքելական ազդարար», ինչպես մեջ-բերված է Դին Սապրերի «Առաջին Աստծո ժողովը. 105-ամյակին նվիրված հրատարա-կություն, 1907-2012թթ.»-ում (Ֆինդլի, Օհայո. «Առաջին Աստծո ժողովը», 2012թ.), էջ 78:

51 «Արթնության հավաքույթներ անցկացնել», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLVII:4 (սեպտեմբերի 24, 1932թ.), էջ 5:

52 «Հոգեգալստական ճամբարային հավա-քույթներ», էջ 2:

53 Էյմի Սեմփի ՄակՖերսոն. «Ահա այն. Ավե-տարանչուի Էյմի Սեմփի ՄակՖերսոնի Անձնական վերապրումները, քարոզները և գրառումները» (Լոս Անջելես, «Հարսնա-ցուի կանչը» հրատարակչություն, 1919թ.), էջեր 72-73:

54 «Միջազգային ճամբարային հավաքույթ», «Խոսք և գործ», հմ. XXXII:9 (սեպտեմբեր, 1910): «Հոգեգալստական թեմաներ», «Վա-րսահություն» (հունիս 1911թ.), էջ 141:

55 «Համաժողով Ֆինդլիում», «Խոսք և վկայու-թյուն», հմ. 9:2 (փետրվարի 20, 1913թ.), էջ 3:

56 «Ֆինդլի, Օհայո», «Քրիստոնեական Ավե-տարան», հոկտեմբերի 18, 1913թ., էջ 8:

57 Նույնը:

58 «Հոգեգալստական համաժողով», «Քրիս-տոնեական Ավետարան», հոկտիսի 18, 1914թ., էջ 3: «Ֆինդլի, Օհայո», «Խոսք և գործ», հմ. XLIV:5 (մայիս, 1922), էջ 16:

59 Գոտֆրիդ Է. Ստեֆան. «Իմ մկրտությու-նը Ֆինդլիում», «Քրիստոնեական Ավե-տարան», օգոստոսի 1, 1914թ., էջեր 1, 3: «Խմբագրականներ. Օրհնյալ համաժողով Ֆինդլիում», «Քրիստոնեական Ավետա-րան», հոկտեմբերի 17, 1914թ., էջ 2:

60 «Խանդավառությամբ լի հավաքույթներ», էջ 1:

61 «Համաժողովներ և ճամբարային հավա-քույթներ», «Շաբաթական Ավետարան», հունիսի 24, 1916թ., էջ 13:

62 «Շարունակելի ծառայություններ», «Ֆինդ-լիի առավոտյան հանրապետական», XLII:229, (հոկտիսի 28, 1928թ.), էջ 7:

63 «Նրա ողջույնի խոսքը», «Ֆինդլիի առա-վոտյան հանրապետական», XLII:13, (հոկ-տեմբերի 7, 1929թ.), էջ 6:

64 «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1916թ., էջ 5:

65 Նույնը:

66 «Ամենամյա արձակուրդային հոգեգալս-տական համաժողով», «Փեսացուի ավե-տարեբեր», հմ. 3:52 (դեկտեմբերի 15, 1909թ.), էջ 2:

67 «Խանդավառությամբ լի հավաքույթներ», էջ 1:

68 «Գինետունը վերածվել է Աստծո Տան», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XX:206 (մարտի 9, 1907թ.), էջ 2: «Հոգե-գալստական ճամբարային հավաքույթներ», էջ 2: «Ֆինդլի, Օհայո», «Խոսք և գործ», հմ. XXXIV:3 (մարտ, 1912թ.), էջ 89:

69 «Տեղափոխություն Մեյվելինից, Արկանզա-սից, և ՓեյնՖիլդից, Ինդիանայից, դեպի Ֆինդլի, Օհայո», «Խոսք և վկայություն», հմ. 10:8 (օգոստոսի 20, 1914թ.), էջ 2:

70 «Ամերիկյան թերթերի ամենամյա տեղե-կագիր» (Ֆիլադելֆիա. Ն. Վ. Այեր և Որ-դի, 1915թ.), էջեր 750, 1196: Սա պետք է որ լիներ այն բանից հետո, երբ «Խոսք և վկայություն» թերթը տեղափոխվեց Սենթ Լուիս, քանի որ տեղափոխվել էին և «Աստ-ծո ժողովների» գլխավոր գրասենյակը, և «Ավետարան» հրատարակչությունը:

71 «Ավետարանական դպրոցի հանդես», հմ. 19 (սեպտեմբեր 1907), էջ 2:

72 «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ., էջ 5: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», նոյեմբեր 1914թ., էջ 10: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1916թ., էջեր 3, 8: «Գլխավոր խորհրդի ար-ձանագրություն», 1917թ., էջ 11: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1918թ., էջ 5: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն»,

1919թ., էջ 16: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1921թ., էջ 68: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1923թ., էջ 68: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1925թ., էջ 72: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1927թ., էջ 80:

⁷³ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ., էջ 3: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1916թ., էջ 4: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1917թ., էջ 10: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1923թ., էջեր 57-58: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1920թ., էջեր 45-46:

⁷⁴ Գլեն Վ. Գոր. «Հիմնարար ճշմարտությունների դավանանքի պատմական զարգացումը», «Աստված ժողովների ժառանգությունը», հմ. 32 (2012), էջեր 62-63:

⁷⁵ Յ. Ն. Բելլ. «Ծանուցում քարոզիչներին», «Խոսք և վկայություն», հմ. 10:4 (ապրիլի 20, 1914թ.), էջ 1: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1917թ., էջ 6:

⁷⁶ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ., էջ 5:

⁷⁷ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1916թ., էջ 5:

⁷⁸ Սթենլի Հ. Ֆրոդշեմ. «1918 թվականի Գլխավոր խորհուրդը», «Քրիստոնեական Ավետարան», հոկտեմբերի 5, 1918թ., էջեր 2-3: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1918թ., էջեր 7-8:

⁷⁹ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1925թ., էջ 71:

⁸⁰ Նրա բոլոր ճանապարհորդությունների վերաբերյալ հատուկ փաստագրական տվյալների համար, տեսե՛ք իմ «Թոմաս Քինգ Լեոնարդ. Ճշմարտապետ անփոխարինելի մարդ» ամբողջական աշխատությունը, որը ներկայացվել է «Հոգեգալստական հետազոտությունների միության» 43-րդ Ամենամյա հավաքությանին, մարտի 6, 2014թ., էջեր 14-17:

⁸¹ «Թուփեթայի ճամբարի», «Քրիստոնեական Ավետարան», հոկտեմբերի 3, 1914թ., էջ 2:

⁸² «Օհայո նահանգի Յանգսթաունի Ամբողջ Ավետարանական Հոգեգալստական եկեղեցի», «Հոգեգալստական Ավետարան», մարտի 19, 1921թ., էջ 7:

⁸³ «Արթնությունը սկսվում է Հոգեգալստական եկեղեցում», «Նյու Քասթլ լորեր», XLVII:305 (օգոստոսի 31, 1927թ.), էջ 7:

⁸⁴ «Հոգեգալստական համաժողով», «Քրիստոնեական Ավետարան», հուլիսի 18, 1914թ., էջ 3:

⁸⁵ «Վերջին անձրևի Ավետարան», հմ. 7:6 (մարտ, 1915թ.), էջ 17: «Ճամբարային հավաքություններ», «Խոսք և վկայություն», հմ. 12:6 (հունիս, 1915թ.), էջ 8: «Համաժողովներ և ճամբարային հավաքություններ», «Շաբաթական Ավետարան», մայիսի 27, 1916թ., էջ 13: «Համաժողով», «Շաբաթական Ավետարան», սեպտեմբերի 15, 1917թ., էջ 16:

⁸⁶ «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1917թ., էջ 1:

⁸⁷ «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1920թ., էջ 4:

⁸⁸ Նույնը, էջեր 4-5:

⁸⁹ «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1921թ., էջ 13: «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1925թ., էջ 5:

⁹⁰ «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1924թ., էջ 10: «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1925թ., էջ 5: «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1926թ., էջեր 14-15:

⁹¹ «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1921թ., էջ 12: «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն»,

1924թ., էջեր 18-19: «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1925թ., էջեր 13-14:

⁹² «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1926թ., էջեր 11-12:

⁹³ Նույնը, էջեր 17-19:

⁹⁴ «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1928թ., էջեր 7, 10:

⁹⁵ Թոմաս Բ. Լեոնարդ. «Ժողովի հարաբերությունները Դպրոցի հետ», «Ավետարանական դպրոցի հանդես», հմ. 19 (սեպտեմբեր, 1927թ.), էջ 2:

⁹⁶ «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի Գործադիր երիցական կազմի հավաքությունների արձանագրություն», «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1929թ., էջ 26:

⁹⁷ Նույնը, էջ 27:

⁹⁸ «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1929թ., էջ 16:

⁹⁹ Նույնը, էջ 8:

¹⁰⁰ «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1933թ., էջեր 22, 37:

¹⁰¹ «Ավետարանական դպրոցը Քառակողմ է դառնում», էջ 5:

¹⁰² «Գլխավոր երիցական կազմի հանդիպման արձանագրություն, Կենտրոնական շրջանի խորհուրդ», նոյեմբերի 30, 1928թ.:

¹⁰³ Թոմաս Բ. Լեոնարդ. «Օհայո նահանգի Ֆինդլիի Ավետարանական դպրոցը Քառակողմ է դառնում», «Քառակողմ խաչակիր», հմ. III:10 (հունվարի 30, 1929թ.), էջ 8:

¹⁰⁴ Թոմաս Բ. Լեոնարդ., ծառայողական գործ, ՖՀԺԿ:

¹⁰⁵ «Հնարավոր է, որ ամռանը Էյմին քարոզի այստեղ», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLIII:83 (հունվարի 26, 1929), էջ 10: «Քառակողմ խաչակիր», հմ. III:12 (փետրվարի 13, 1929թ.), էջ 4:

¹⁰⁶ «Գովազդ», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLIV:12 (հոկտեմբերի 5, 1929թ.), էջ 6:

¹⁰⁷ «Կիրակին եկեղեցիներում», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLV:189 (մայիսի 9, 1931թ.), էջ 8:

¹⁰⁸ «Կիրակնօրյա եկեղեցու օրացույց», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական-լրաբեր», հմ. XLVIII:260 (հուլիսի 28, 1934թ.), էջ 8: «Կիրակնօրյա դպրոցը եկեղեցու օրացույցում», «Ֆինդլիի հանրապետական-լրաբեր», հմ. LII:267 (մայիսի 28, 1938թ.), էջ 10:

¹⁰⁹ «Ամառվա կեսին անցկացվող Արթնության հավաքություններ», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական-լրաբեր», հմ. LII:296 (հուլիսի 2, 1938թ.), էջ 10:

¹¹⁰ «Քաղաքը և երկիրը», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLVI:109 (փետրվարի 5, 1932թ.):

¹¹¹ «Հեկեկոններ ծնողների բաժանության դատավարությանը», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XXXVII:136 (փետրվարի 23, 1923թ.), էջ 2:

¹¹² «Բանտարկյալները մկրտվում են», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLVII:77 (դեկտեմբերի 21, 1932թ.), էջ 3:

¹¹³ «Քաղաքը և երկիրը», «Հանրապետական լրաբեր», հմ. L:131 (դեկտեմբերի 6, 1935), էջ 5: «Ջ. Ռ. Ֆրոնտիլյոն ընտրված է որպես Պիոներների միության նախագահ», «Ֆինդլիի հանրապետական-լրաբեր», հմ. XLVIII:283 (օգոստոսի 24, 1934թ.), էջ 5: «Կիրակի օրն անցկացվելիք Հայրենասիրական ծառայությունը», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական և լրաբեր», հմ. XLVII:303 (սեպտեմբերի 16, 1933թ.), էջ 8:

¹¹⁴ «Թաունսենտը ակումբն ընտրում է ներկայացուցիչներ», «Հանրապետական լրաբեր», հմ. L:76, (հոկտեմբերի 2, 1935թ.), էջ 2: «Ծրագրի վաղաժամ ընդունումն արդեն նշմարվում է», «Հանրապետական լրաբեր», հմ. L:98, (հոկտեմբերի 2, 1935թ.), էջ 2: «Ծրագրել Թաունսենտի հանրահավաքը», «Ֆինդլիի հանրապետական-լրաբեր», հմ. LIII:225, (մարտի 28, 1939թ.), էջ 12:

¹¹⁵ «Քաղաքը և երկիրը», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLVI:153 (մարտի 28, 1932թ.), էջ 5:

¹¹⁶ «Հուդարկավորություններ», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLVI:175 (ապրիլի 23, 1932թ.), էջ 2:

¹¹⁷ «Վերա. Լեոնարդը քարոզում է», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLVII:57 (տյեմբերի 26, 1932թ.), էջ 5: «Նշումներ եկեղեցում», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական և լրաբեր», հմ. XLVII:280 (օգոստոսի 19, 1933թ.), էջ 8: «Ծրագրել մկրտությունը» «Ֆինդլիի հանրապետական-լրաբեր», հմ. XLVIII:146 (մարտի 16, 1934թ.), էջ 7: «Քաղաք և երկիր», «Ֆինդլիի հանրապետական-լրաբեր», հմ. XLVIII:196 (մայիսի 12, 1934թ.), էջ 5: «Օհայո նահանգի իյուսի-արևմուտքի երիտասարդները կհավաքվեն այստեղ», «Հանրապետական լրաբեր», հմ. XLIX:238 (հուլիսի 3, 1935թ.), էջ 8:

¹¹⁸ «Քաղաք և երկիր», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLIII:196 (հունիսի 8, 1929թ.), էջ 5: «Ֆինդլիի հովիվները մեկը բարձր պաշտոն է ստանում», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLIII:204 (հունիսի 19, 1929թ.), էջ 16: «Գովազդ», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLIV:12 (հոկտեմբերի 5, 1929թ.), էջ 6:

¹¹⁹ «Ձեկույց հավաքված համաժողովի մասին», «Փետացուի ավետարաբեր», հմ. 26:282 (փետրվարի 15, 1932թ.), էջեր 4-5: «G.F.A.G.M.A. Համաժողով», «Փետացուի ավետարաբեր», հմ. 26:284 (ապրիլի 15, 1932թ.), էջ 4:

¹²⁰ «Հովիվ թեման է՝ Քարոզիչը Խոսքը», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLVI:106 (փետրվարի 2, 1932թ.), էջ 2: «Ընտրված որպես տեղական ծառայողների ղեկավար», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLVII:12 (հոկտեմբերի 4, 1932թ.), էջ 13: «Ծրագրել Կարմիր խաչի կիրակին», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLVII:42 (տյեմբերի 8, 1932թ.), էջ 2: «Անցկացրած հավաքություն», «Ֆինդլիի հանրապետական-լրաբեր», հմ. XLVIII:161, (ապրիլի 3, 1934թ.), էջ 5: «Ծառայողներն անցկացնում են առաջին աշխատանքային հավաքությունը», «Ֆինդլիի հանրապետական-լրաբեր», հմ. XLIX:8, (հոկտեմբերի 2, 1934թ.), էջ 5: «Ծառայողները հավաքվում են այսօր», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLVII:75, (դեկտեմբերի 19, 1932թ.), էջ 5: «Ձանձրայի հանրահավաքը՝ Հովիվների միության ծրագիրն է», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական և լրաբեր», հմ. XLVIII:10 (հոկտեմբերի 3, 1933թ.), էջ 5: «Ծառայողները միացյալ գոտախնջույց կկազմակերպեն», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական-լրաբեր», հմ. XLVIII:225 (հունիսի 16, 1934թ.), էջ 8:

¹²¹ Բրյունբաք, էջեր 168-169:

¹²² «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1939թ., էջեր 21, 36-37, 57:

¹²³ Սալյոեր, «105-ամյակը», էջեր 16-17:

Ո՞վ ով էր Հոթ Սփրինգսում

Կազմեց Գլեն Վ. Գորը

Մոտավորապես 300 մարդ մասնակցեց «Աստծո ժողովների» առաջին Գլխավոր խորհրդին, որն անցկացվեց 1914թ.-ի ապրիլի 2-ից մինչև 12-ը Կենտրոնական Պող. 200 հասցեում գտնվող Մեծ Օպերայի դահլիճում՝ Հոթ Սփրինգսում, Արկանզասում: Առաջին երեք օրերը նվիրված էին երկրպագությանը, աղոթքին և վկայություններին: Աշխատանքային հավաքույթները սկսվեցին երկուշաբթի՝ ապրիլի 6-ին: Օպերայի դահլիճը վարձակալված էր 6 ամսով Դ. Չ. Օ. Օպերմանի կողմից, ով հունվարից մինչև ապրիլի 1-ը կարճաժամկետ Աստվածաշնչյան դպրոց էր անցկացնում այդտեղ: Հովարդ Գորը եկեղեցական ծառայություններ էր անցկացնում Օպերայի դահլիճում նախքան Խորհրդի հավաքույթները, իսկ Յ. Ն. Բելլը հովիվ էր մոտակայքում գտնվող Մալվերն քաղաքում:

Այս բաժնում ներկայացված է Հոթ Սփրինգսի համաժողովի ներկաների ցուցակը, որը կազմված է տարբեր աղբյուրներից: Ներկաներից հինգ տղամարդիկ՝ Յ. Ն. Բելլը, Ա. Պ. Քոլինսը, Յ. Վ. Վեյլը, Վ. Տ. Գաստոնը և Ռալֆ Ռիգսը, ծառայելու էին որպես Գլխավոր Ղեկավարներ տարբեր ժամանակահատվածներում: Մյուսների թվում էին բժշկող ավետարանիչ Ջոն Ջ. Լեյքը (թեև նա այդպես էլ չմիացավ Աժ-ին), Չ. Հ. Մեյսոնը «Աստծո եկեղեցին Քրիստոսում» հարանվանությունից, «Մայր» Մերի Արթուրը, Ֆ. Ֆ. Բոս-

վորտը, Է. Ն. Ռիչին (Ռայմոնդ Տ. Ռիչիի հայրը), և Ա. Է. Համբարդը (Ռեքս Համբարդի հայրը):

Սկզբնականորեն «Հոթ Սփրինգսի կանչը» ստորազրվեց հինգ հոգեգալստական ծառայողի կողմից, ում համար սա հավատքի քայլ էր՝ Յ. Ն. Բելլի, Ա. Պ. Քոլինսի, Հ. Ա. Գոսի, Դ. Չ. Օ. Օպերմանի և Մ. Մ. Պինսոնի: Մինչև 1914 թվականի մարտ ամիսը, այս կազմակերպչական համաժողովը ստացավ երկրի տարբեր մասերում ապրող 34 ծառայողի աջակցությունը:

Համաձայն Հոթ Սփրինգսի հավաքույթի պաշտոնական ցուցակին՝ մասնակիցների թվում էին 55 հովիվ և երեք, 39 ավետարանիչ, 2 օտարերկրյա միսիոներ, 11 ներքին միսիոներ և 3 պատվիրակ, ընդհանուրը՝ 110 գրանցված մասնակից: Առնվազն երկու ականառու առաջնորդ՝ Սայրուս Ֆոկլերը և Թ. Բ. Լեոնարդը, քվեարկել էին խորհրդի ժամանակ՝ առանց գրանցվելու այս ցուցակում: Մի քանիսը, ովքեր գրանցվել էին այս ցուցակում, չէին միացել «Աստծո ժողովներին»: Չկան ոչ մի տվյալներ այն մարդկանց մասին, ովքեր միացել էին «Աստծո ժողովներին» առաջին Գլխավոր խորհրդի ընթացքում: Առաջին ծառայողական ցուցակը հրատարակվեց միայն մի քանի ամիս անց: Պաշտոնական ցուցակում գրանցված անձանց անունները նշված են աստղիկով:

Ա

- Աբբոտ Ջեյմս Ռ (Ջեյմս Ռոուզմանդ) (90) (աշխարհական)¹
- *Ադամս, Արթուր (ավետարանիչ), Մալվերն, Արկանզաս²
- Ադամս, Լ. Պ. (հովիվ), Մեմֆիս, Թենեսի³
- *Անդերսոն, Բեսս Դ. (Տկն. Ֆրանկ Ռ.) (ավետարանիչ), Մակֆի, Կենտակի⁵
- *Անդերսոն, Ֆրենկ Ռեյնի (50) (ավետարանիչ), Մակֆի, Կենտակի⁶
- *Արթուր, Մերի Աննա «Մայր» (Տկն. Է. Լ.) (23) (հովիվ), Գալվեստ, Կանզաս⁹
- Արմսթրոնգ Է. Վ. (Էդվարդ Վ.), Ինդիանապոլիս, Ինդիանա⁸

Բ

- *Բանտա, Է. Լ. (Էլիս Լաֆայեթ) (68) (ավետարանիչ), Յելվի, Արկանզաս¹²
- *Բարկեր, Ֆորեստ Գ. (Ֆորեստ Գրեդի) (89) (հովիվ), Շոունի, Օկլահոմա¹³
- *Բարնս, «Մայր» Լեոնորե Օ. (Տկն. Վիկտոր Ա.) (25) (հովիվ), Թայեր, Միսուրի¹⁴
- *Բելլ, Յ. Ն. (Յուդոորու Նեանդեր) (7) (հովիվ), Մալվերն, Արկանզաս¹⁵
- Բելլ, Քեթի (Տկն. Է. Ն.), Մալվերն, Արկանզաս¹⁶

- Բերդսոլ, Է. Գ. (Էլիս Գ.), (126), (ավետարանիչ), Դալլաս, Տեխաս¹⁷
- Բերնս, Սառա (աշխարհական), Էսեքս, Միսուրի³⁰
- Բոյլս, Վիլյամ Հ. (ծառայող), Միսուրի²⁴
- *Բոուլեն, Թոմ (Թոմաս Ջ.) (29) (ավետարանիչ), Ջեքսբորո, Տեխաս²⁰
- Բոուլի, Էթել Մեյ (41) (երեխա), Բրոքեն Էրոու, Օկլահոմա²¹
- *Բոուլի, Լիլի Հարդման (Տկն. Հարի Է.) (42) (ներքին միսիոներ), Բրոքեն Էրոու, Օկլահոմա²³
- *Բոուլի, Հարի Էդվարդ(40) (հովիվ), Բրոքեն Էրոու, Օկլահոմա²²
- Բոսվորտ Ֆ. Ֆ. (Ֆրեդ Ֆրենսիս) (30) (հովիվ), Դալլաս, Տեխաս¹⁹
- Բուտ, Աննա (Կոզադ) (Տկն. Ջեյմս Կյորտիս Բուտ) (աշխարհական պատվիրակ), Կանզաս Սիթի, Միսուրի¹⁸
- Բրայան, Լոլա (երեխա) Օկլահոմա²⁹
- Բրայան, Մոդ (Տկն. Ա. Պ.) Օկլահոմա²⁸
- Բրայան, Օ. Պ. (Օթեր Պրեստոն) (հովիվ) Օկլահոմա²⁷
- Բրեն, Օ. Պ. (Օլիվեր Պ.) (հովիվ) Կամբերլենդ, Մերիլենդ²⁵
- *Բրում, Բակ (հովիվ), Հարթֆորդ, Արկանզաս²⁶

Գ

- Գայլս Մերի Պոլին (82) (երեխա), Քոփլենդ, Արկանզաս⁸³
- *Գայլս Վիլյամ Է. (81) (ավետարանիչ), Քոփլենդ, Արկանզաս⁸⁴
- Գայլս, Բլանշ (83) (Տկն. Վիլյամ Է.) (աշխարհական), Քոփլենդ, Արկանզաս⁸²
- Գաստոն, Վ. Տ. (Վիլյամ Թեոդորե) (26) (հովիվ), Թալլա, Օկլահոմա⁸¹
- Գեմբլ, Հոմեր (132)⁸⁰
- Գլենվիլ, Ա. Մ. (Այգել Միլբորն), Դոուսոն, Այովա⁸⁵
- Գոբեն, Ջոն (58) (ավետարանիչ), Լուկաս, Այովա⁸⁶
- Գոբեն, Սոֆրոնիա (Տկն. Ջոն) (աշխարհական), Լուկաս, Այովա⁸⁷
- *Գոս, Էթել (Տկն. Հ. Ա.) (15) (հովիվ), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս⁹¹
- *Գոս, Հ. Ա. (Հովարդ Արչիբալդ) (6) (հովիվ), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս⁹²
- *Գուդման, Էդվարդ (ավետարանիչ), Դալլաս, Տեխաս⁸⁸
- Գուդվին, Լուիս (աշխարհական), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս⁸⁹
- Գուդվին, Տկն. Լուիս (աշխարհական), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս⁹⁰
- Գրանտ, Դոկ (146) (աշխարհական), Դալլաս, Տեխաս⁹³

Գրանտ, Ռոբերտ Լի (147) (աշխարհական), Դալլաս, Տեխաս⁹⁴
Գրումս, Օլի Ջեյն (ավետարանիչ), Վելսթոն, Օկլահոմա⁹⁵

Դ

Դայալ, Լի (70) (աշխարհական), Վուդվիլ, Իլինոյս⁵⁹
*Դանլափ, Հենրի (հովիվ) Կանյութ, Օկլահոմա⁶²
Դարներ, Ֆիլիպ Ա (աշխարհական), Այովա⁵⁷
*ԴեՖորեստ, Վ. Վ. (հովիվ), Օսթրոն, Կանզաս⁵⁸
*Դիլ, Ջոն (ավետարանիչ), Ուորեն, Տեխաս⁶⁰
*Դրեյն, Դոլլի Էնն (65) (ավետարանիչ), Փարիզ, Արկանզաս⁶¹

Ե

Էդիսոն, Միներվիա (Տկն. Էդվարդ Ֆ.), Վելսթոն, Օկլահոմա⁶⁶
*Էդվարդս, Օ. Վ. (Օուլթեր Վ.) (48) (ավետարանիչ), Գրինվիլ, Տեխաս⁶³
*Էմերի, Է. Ջ. (ավետարանիչ), Փայն Այլենդ, Մինեսոտա⁶⁷
Էլզոսն, Էդվարդ Ֆ. (հովիվ), Վելսթոն, Օկլահոմա⁶⁵
*Էլյավուրցել, Ջ. Վ. (Ջոն Վիլյամ) (ավետարանիչ), Սպլենդորա, Տեխաս⁶⁴
*Էնդրյուս, Միրտլ Մ. (պատվիրակ), Մանիտոբա, Կանադա⁷
Էշմոր, Գրեյս (10) (ավետարանիչ), Արկանզաս¹⁰
Էվերետ, Թոմ (աշխարհական), Մոբիլե, Ալաբամա⁷⁰
Էրդման, Ռ. Է. (հովիվ) Բուֆալո, Նյու Յորք⁶⁸
Էրիկսոն, Ռ. Լ. (հովիվ), Չիկագո, Իլինոյս⁶⁹

Թ

Թոդ, Բերտ Լ. (հովիվ), Մեմֆիս, Թենեսի²⁶⁷

Լ

*ԼաՌու, Ջոն Պերրի (113) (սարկավագ և պատվիրակ), Էստեքս, Միսուրի¹⁵⁶
*Լասատեր, Ս. Ա. (Կլեյբոուրն Ա.) (77) (հովիվ), Շոալ Քրիկ, Արկանզաս¹⁵⁷
ԼաՖլոր, Ռոբերտ (ավետարանիչ), ԴեՌիդեր, Լուիզիանա¹⁵³
*Լեյն, Ն. Է. (ներքին միսիոներ), Հյուսթոն, Տեխաս¹⁶¹
*Լեյք, Ջոն Գրեհեմ (101) (միսիոներ Հարավային Աֆրիկայում), Միլուոկի, Վիսկոնսին¹⁵⁴
*Լենկատոն, Վ. Ֆ. (43) (հովիվ), Պերկս, Իլինոյս¹⁵⁵
Լեոնարդ, Թ. Ք. (Թոմաս Քինգ) (3) (հովիվ) Ֆինդլի, Օհայո¹⁶³

*Լի, Վալերիա Ս. (ներքին միսիոներ), Սալիջենթ, Ալաբամա¹⁶²
Լինկոլնայլեր, Իզորա (երեխա), Արկանզաս¹⁶⁴
Լինկոլնայլեր, Լյուսի Բեյլ (երեխա), Արկանզաս¹⁶⁷
Լինկոլնայլեր, Ջերոմ (հովիվ), Արկանզաս¹⁶⁵
Լինկոլնայլեր, Ջոզեֆ (երեխա), Արկանզաս¹⁶⁶
Լինկոլնայլեր, Ռեյչել (երեխա), Արկանզաս¹⁶⁸
Լինկոլնայլեր, Սեմյուել (երեխա), Արկանզաս¹⁶⁹
Լինկոլնայլեր, Սինթա (Տկն. Ջերոմ) (աշխարհական), Արկանզաս¹⁷⁰
Լոխալա, Ալաբամա (Տկն. Ուոլտեր) (աշխարհական պատվիրակ), Կրոսթթ, Արկանզաս¹⁷¹
Լոխալա, Այրին (երեխա), Կրոսթթ, Արկանզաս¹⁷⁵
Լոխալա, Գլեդիս (երեխա), Կրոսթթ, Արկանզաս¹⁷³
Լոխալա, Իռա (երեխա), Կրոսթթ, Արկանզաս¹⁷⁴
Լոխալա, Յունիս (երեխա), Կրոսթթ, Արկանզաս¹⁷²
Լոխալա, Ուոլտեր, Կրոսթթ, Արկանզաս¹⁷⁶
Լոհման, Ֆրեդ (47) (ավետարանիչ), Ֆորտ Վորտ, Տեխաս¹⁷⁷
*Լոուպեր, Օրիորդ Վիլյա Բ. (107) (ներքին միսիոներ), Օկլահոմա¹⁸⁰
*Լոուսոն, Ջորջ Վ. (49) (ավետարանիչ), Էստեքս, Միսուրի¹⁵⁹
*Լոուսոն, Ջորջիա (Տկն. Ջորջ Վ.) (ավետարանիչ կին), Էստեքս, Միսուրի¹⁶⁰
*Լոուրենս, Բ. Ֆ. (Բեննետ Ֆրիման) (27) (հովիվ) Թայեր, Միսուրի¹⁵⁸
Լոուս, Գ. Ս. (հովիվ), Նոբլ, Լուիզիանա¹⁷⁸
Լոուս, Լիդիա Ռուս (Տկն. Գ. Ս.), (համատեղ հովիվ), Նոբլ, Լուիզիանա¹⁷⁹

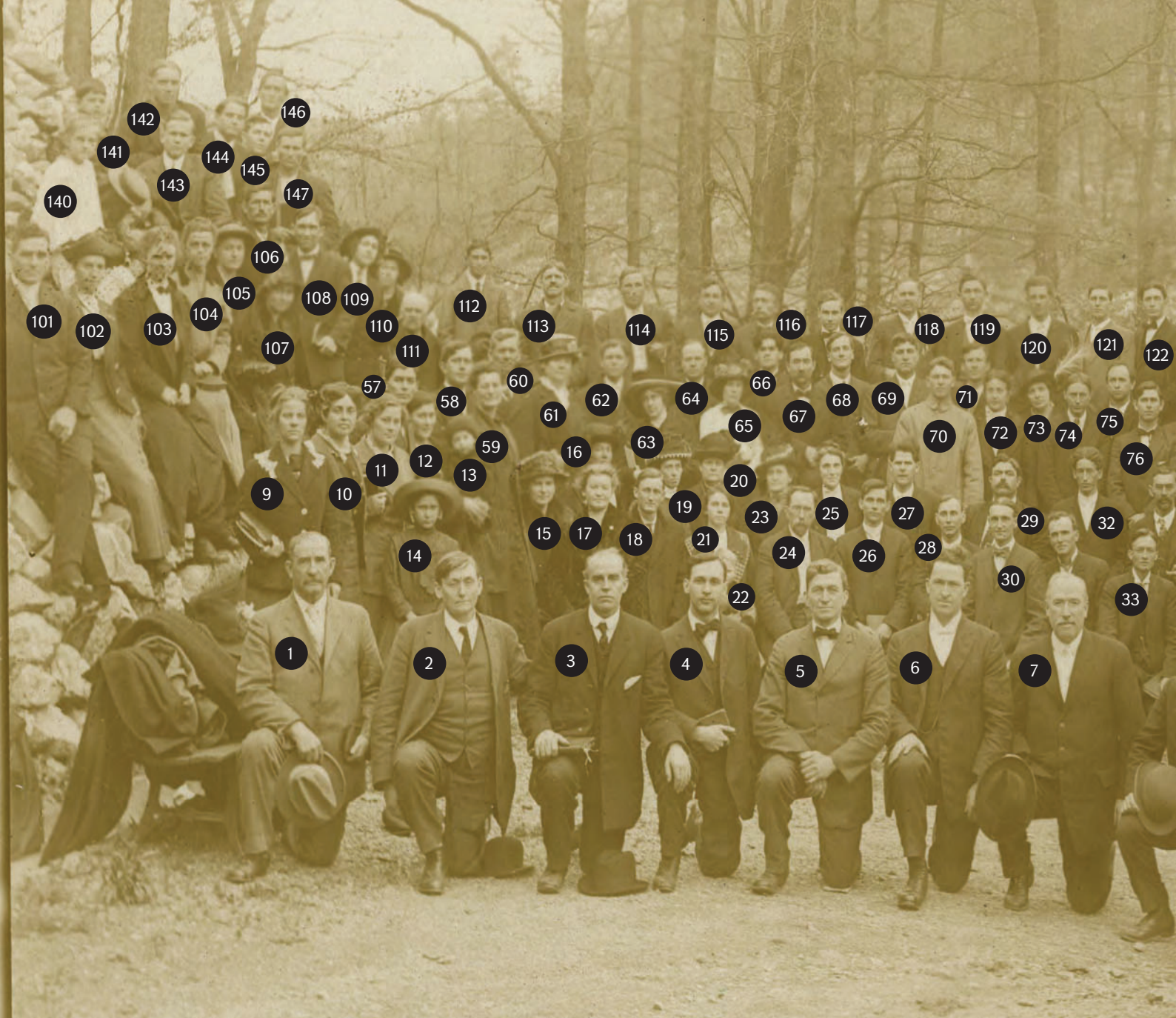
Կ

*Կազեր, Էլիս Սառա (միսիոներ Չինաստանում), Աբիլեն, Արկանզաս¹⁵²
Կերն, Վիլյամ Է. (աշխարհական), Օկլահոմա¹⁴⁶
Կիրկլենդ, Ս. Ս. (աշխարհական)¹⁴⁸
Կլիկ, Լատտի Է. (Տկն. Վիլյամ) (96) (ներքին միսիոներ), Կադդո, Օկլահոմա⁴¹
*Կլիկ, Վ. Դ. (հովիվ), Կոպպեր Սփրինգս և Սիր Սիթի, Արկանզաս⁴⁰
Կլիկ, Վիլյամ (95) (երեխա), Կադդո, Օկլահոմա⁴³
Կլիկ, Վիլյամ (97) (հովիվ), Կադդո, Օկլահոմա⁴²
*Կոլինս, Ա. Պ. (Արչիբալդ Պ.) (88) (հովիվ), Ֆորտ Վորտ, Տեխաս⁴⁵
*Կոստման, Նիկոլայ (ավետարանիչ), Բենտոն, Կանզաս⁴⁸

*Կոտչել, Վ. Ն. (հովիվ), Լիթլ Ռոք, Արկանզաս⁴⁹
*Կորբել, Ջ. Ա. (125) (ավետարանիչ), Թեքսարկանա, Արկանզաս⁴⁷
*Կուպեր, Վ. Ռ. (Վիլյամ Ռուֆոս) (69) (հովիվ), Գենեսկո, Կանզաս⁴⁶
*Կոքս Ա. Բ. (Արթուր Բլեյն) (35) (հովիվ), Քամբերլենդ, Մերիլենդ⁵⁰
Կոքս, Դորա (Տկն. Ա. Բ.) (ավետարանիչ), Քամբերլենդ, Մերիլենդ⁵¹

Հ

*Հադսոն, Ջ. Վ. (Ջոն Վիլյամ) (130) (հովիվ) Բեյլերի, Արկանզաս¹¹⁹
Հաթսել, Ջեյմս Ս., Օկլահոմա¹²⁶
*Համբարդ, Ա. Է. (Ալֆա Էդվարդ) (124) (հովիվ), Փենզբուրն, Արկանզաս¹²⁵
Հայթ, Չարլզ (136)¹¹⁶
*Հանսֆորդ Է. Լ. (հովիվ), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս⁹⁹
Հասթի, Դ. Ա. (Դեյվիդ Արթուր) (երեխա), Փերի, Այովա¹⁰⁹
Հասթի, Վիլյամ Արթուր (ավետարանիչ), Փերի, Այովա¹¹¹
Հասթի, Վիկտորիա (Տկն. Արթուր) (աշխարհական), Փերի, Այովա¹¹⁰
Հասլի, Էլիս Է. (Տկն. Մարտին Ս.) (աշխարհական), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս¹²⁰
Հասլի, Կլեննա (երեխա), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս¹²¹
Հասլի, Մարտին Սալաթիել (աշխարհական), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս¹²²
Հասլի, Մեյ Բեյլ (երեխա), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս¹²³
Հասլի, Միրթլ (երեխա), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս¹²⁴
Հարգիս, Մեյ Բեյլ (Տկն. Վ. Ա.), Թահլեքուա, Օկլահոմա¹⁰¹
*Հարգիս, Վ. Ա. (հովիվ), Թահլեքուա, Օկլահոմա¹⁰²
Հարգիս, Վաչե Ա. (երեխա), Թահլեքուա, Օկլահոմա¹⁰³
*Հարդվիկ, Վիլյամ Ֆ. (32) (հովիվ), Արիտոն, Ալաբամա¹⁰⁰
*Հարթման, Տկն. Աննա (ավետարանիչ), Բրոքեն Էրոու, Օկլահոմա¹⁰⁸
*Հարիս, Էլիս (Տկն. Ջո Ջ.) (ներքին միսիոներ), Շոուուգարտ, Արկանզաս¹⁰⁴
*Հարիս, Ջո Ջ. (հովիվ), Շոուուգարտ, Արկանզաս¹⁰⁵
Հարիսոն, Է. Պ. (Էլյան Պրեստոն) «Քեռի Պրես» (28) (հովիվ), Նյու Բլեյն, Արկանզաս¹⁰⁶
*Հարիսոն, Վիլյամ Մ. «Քիլլի» (86) (ավետարանիչ), Ուորեն, Տեխաս¹⁰⁷
*Հենմիթոն, Վ. Հ. (ավետարանիչ), Նյու Քասթլ, Տեխաս⁹⁸
Հեյմեյքեր, Չարլզ Օ, Օկլահոմա¹¹²
Հիգինս, Էթել Մեյ (երեխա), Էստեքս, Միսուրի¹¹⁴
Հիգինս, Էրին (Տկն. Ուոլտեր Ջ.) (աշխարհական), Էստեքս, Միսուրի¹¹³

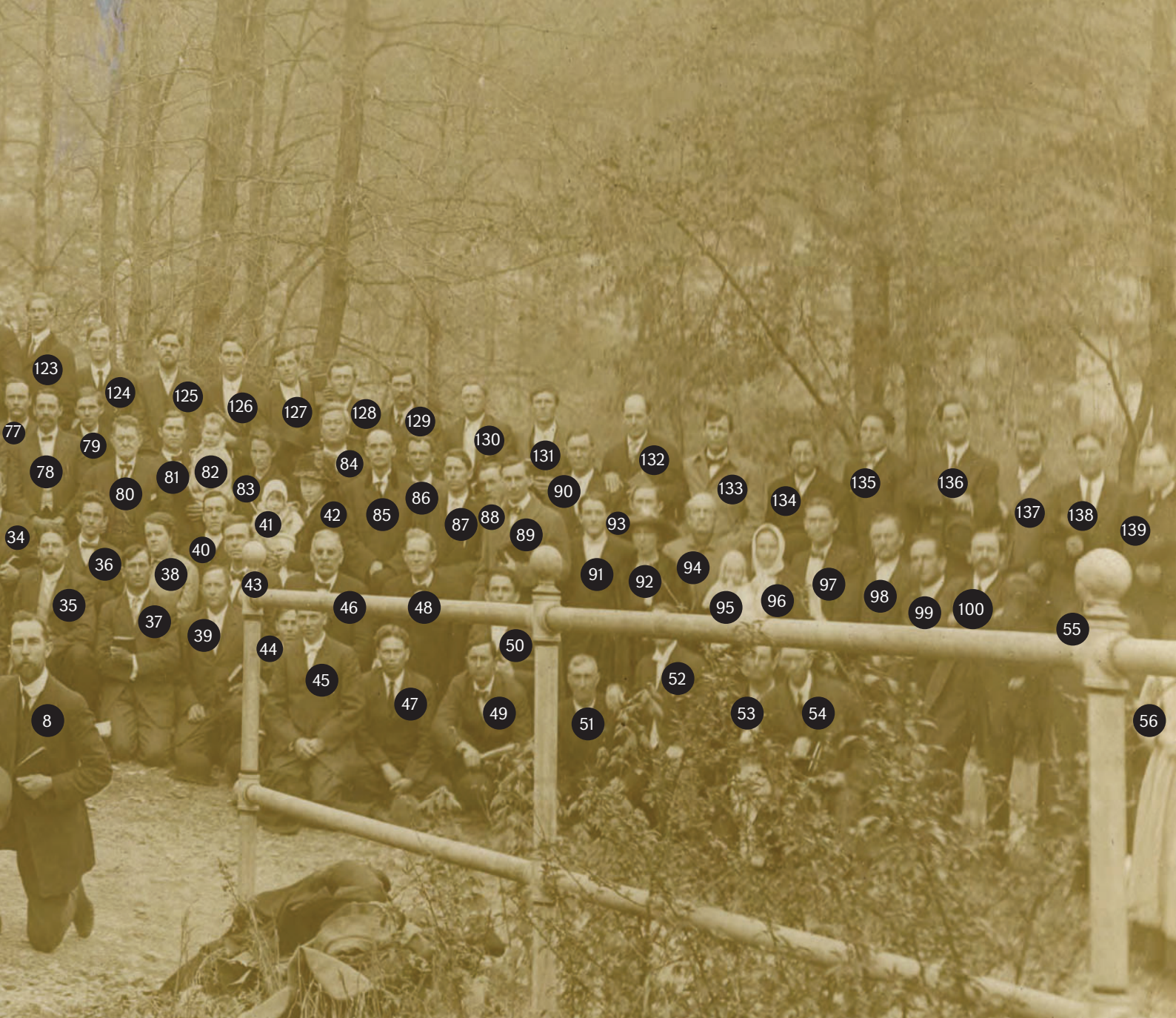

Այս խմբային լուսանկարն արվել է Օպերայի դահլիճի ետևում գտնվող բլրի ստորոտում, հորհրդի վերջին օրը՝ 1914 թվականի ապրիլի 12-ին: Առաջին գործադիր երիցական կազմը ծնկել է առաջին շարքին (ձ-ա) Զ. Վ. Վելչ, Մ. Մ. Պինսոն, Թ. Ք. Լեոնարդ, Զ. Ռոսվել Ֆլաուեր (քարտուղար), Սայրուս Ֆոկլեր, Հովարդ Ա. Գոս, Յ. Ն. Բեյլ (նախագահ) և Դ. Չ. Օ. Օպերման: Բոլոր մասնակիցները չէ, որ կարողացան ներկա լինել այս լուսանկարմանը: Այն մարդիկ, ում ինքնությունը հաստատված է, համար են կրում իրենց անունից հետո, որը ցույց է տալիս, թե որտեղ են նրանք պատկերված այս լուսանկարի վրա:

*Հիգինս, Ուոլտեր Զ. (հովիվ), Էստքս, Միսուրի¹¹⁵
 Հոլլ Ու. Վ. (Ուոլտեր Վերսթեր) (հովիվ), Լիբերտի Հիլլ, Տեխաս⁹⁶
 Հոլլ, Ջորջ Լի (ավետարանիչ), Պորտերվիլ, Կալիֆորնիա⁹⁷
 *Հորն, Ալոնսո (ավետարանիչ), Չենդլեր, Օկլահոմա¹¹⁷
 Հորնբաքլ, Շառլոտ Փաթնամ (Տկն. Սիլաս Վ.) (20) (աշխարհական պատվիրակ), Սփրինգֆիլդ, Միսուրի¹¹⁸

Մ
 ՄակԿասլին, Էվա (երեխա), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս¹⁸⁸
 ՄակԿաֆերտի, Վ. Բ. «Բարտ» (Վիլյամ Բարտոն) (44) (ավետարանիչ), Թերել, Տեխաս¹⁸⁷
 ՄակԿենզի, Գրեյս (Տկն. Ռոբերտ) (96) (աշխարհական), Արկանզաս¹⁹³
 ՄակԿենզի, Էմմա (95) (երեխա), Արկանզաս¹⁹²

ՄակԿենզի, Ռոբերտ (97) (աշխարհական), Արկանզաս¹⁹⁴
 Մակկլեյն, Ս. Կ. (Սեմյուել Կավլին) (հովիվ), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս¹⁸⁹
 *ՄակԿոնել, Հեթի Լ. (Տկն. Ջոն Ս.) (92) (ավետարանիչ), Շենոն, Տեխաս¹⁹⁰
 *ՄակԿոնել, Ջոն Ս. (91) (ավետարանիչ), Շենոն, Տեխաս¹⁹¹
 *Մարշալ, Գերտրուդ (ներքին միսիոներ), Փելախաչի, Միսսիսիպի¹⁸⁴

Մեթյուս Զ. Սթենլի (117) (մկրտական հովիվ) Ֆինցհնաստի, Օհայո¹⁸⁶

Մեյսոն, Չարլս Հարիսոն («Աստծո եկեղեցին Քրիստոսում» շարժման ղեկավար), Մեմֆիս, Թենեսի¹⁸⁵

*Մենգամ Սառա Քերոլայն «Քերի» (Տկն. Գ. Ս.) (21) (ներքին միսիոներ), Օվերտոն, Տեխաս¹⁸³

*Մենգամ, Գ. Ս. (Գրովեր Քլիվենդ) (18) (ավետարանիչ), Օվետոն, Տեխաս¹⁸¹

Մենգամ, Ջեյմս Բ. (22) (երեխա), Օվերտոն, Տեխաս¹⁸²

Մերսեր, Վիլյամ Էդիսոն Ավ. (հովիվ), Էնջելտոն, Տեխաս¹⁹⁵

*Մերֆի, Դ. Կ. (հովիվ), Պանամա, Օկլահոմա²¹⁰

*Միլլեր, «Քեռի» Ջեյքոբ (67) (հովիվ), Ֆորտ Սմիթ, Արկանզաս¹⁹⁹

Միլլեր, Գարթա Մեյ (13) (երեխա), Օկլահոմա¹⁹⁸

Միլլեր, Էզրա (աշխարհական), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս¹⁹⁶

Միլլեր, Լեոյ Ջեյքոբ («Քեռի» Ջեյքոբ Միլլերի որդին), (աշխարհական), Ֆորտ Սմիթ, Արկանզաս²⁰¹

Միլլեր, Ջոշուա Ֆրանկլին (57) (աշխարհական), Օկլահոմա²⁰⁰

Միլլեր, Սյուզի Մ. (Տկն. Ջեյքոբ) (ավետարանիչ), Ֆորտ Սմիթ, Արկանզաս²⁰²

Միլլեր, Վիլի (Բարկեր) (Տկն. Ջոշուա Ֆ.) (12) (աշխարհական), Օկլահոմա²⁰³

Միլլեր, Տկն. Էզրա (աշխարհական), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս¹⁹⁷

*Միլլս, Վ. Ն. (ավետարանիչ), Ջեքսոն, Թենեսի²⁰⁴

*Միլլս, Վ. Ս. (պատվիրակ), Տուպելո, Միսսիսիպի²⁰⁵

Միլսենիս, Վիլի Տ. (112), (ավետարանիչ), Քոփլենդ, Արկանզաս²⁰⁶

*Մորիս, Դ. Կ. (ավետարանիչ), Հորնբեք, Լուիզիանա²⁰⁷

*Մորվուդ, Վիլյամ (46) (ավետարանիչ), Հյուսթոն, Տեխաս²⁰⁸

Մուլիքեյն, Ջեֆթա «Սքվայր» (աշխարհական), Վան Բյուրեն, Արկանզաս²⁰⁹

3

*Յանգ, Գ. Վ. (հովիվ), Մենգրամ, Արկանզաս²⁸²

Յուսիգեր, Լուիս (104) (ավետարանիչ), Արկանզաս²⁶⁸

Ն

Նել, Ջոն (116) (աշխարհական քարոզիչ), Ֆինցհնաթի, Օհայո¹⁵¹

Շ

Շեփերդ, Նելլի (Տլն. Ջորջ) (108) (ավետարանիչ), Մերսեր, Միսուրի²⁵⁷

Շեփերդ, Ջորջ (108) (ավետարանիչ), Մերսեր, Միսուրի²⁵⁶

*Շիրեր, Հարվի (ավետարանիչ) Լիբերտի Հիլ, Տեխաս²⁵⁵

Ո

Ոայթ, Սթիվեն (աշխարհական), Ֆեյթվիլ, Արկանզաս²⁷¹

Ոայլի, Էֆթոն Մ. (64) (ավետարանիչ), Ջոպլին, Միսուրի²⁷²

Ոայլի, Ջո Էլեն. (14) (երեխա), Ջոպլին, Միսուրի²⁷³

Ոայլի, Օպալ Ս. (Սթոֆեր) (Տլն. Էֆթոն Մ.) (63) (հովիվ), Ջոպլին, Միսուրի²⁷⁴

Ոայլի, Ֆիլիպ. (141) (երեխա), Ջոպլին, Միսուրի²⁷⁵

Ուոլթեր, Ուոթ (ավետարանիչ)²⁶⁹

Չ

*Չայլդերս, Վ. Վ. (51) (հովիվ), Պուքսիկո, Միսուրի³⁹

Չեփմեն, Մերի Վ. (աշխարհական), Ռոչեստեր, Նյու Յորք³⁸

Պ

*Պինսոն, Մ. Մ. (Մակ Մ.) (2) (հովիվ), Ֆինիքս, Արիզոնա²¹⁸

*Պիտչեր, Ջոն Վ. (ավետարանիչ), Բալտիմոր, Մերիլենդ²¹⁹

Ջ

Ջեմիսոն, Ս. Ա. (Սեմյուել Ա.) (հովիվ), Պորտլենդ, Օրեգոն¹²⁹

Ջեյ, Լի (աշխարհական քարոզիչ), Դելավեր, Արկանզաս¹³⁰

*Ջեյմս, Ջոն Հ. (118) (ավետարանիչ), Ֆոլկներ, Կանզաս¹²⁸

*Ջեսսֆի, Ուոլտեր Բ. (45) (հովիվ), Մերիդիան, Միսսիսիպի¹³¹

*Ջեքսոն, Կերի Է. (ավետարանիչ), Հանթսվիլ, Տեխաս¹²⁷

Ջոնս, Դեյվիդ Լեյլի (երեխա), Տեխաս¹³³

Ջոնս, Ջոնա Էմիլի (երեխա)¹⁴²

Ջոնս, Լիննի Իսթեր (երեխա), Տեխաս¹³⁶

Ջոնս, Միլդրեդ Արիել (երեխա), Տեխաս¹³⁷

Ջոնս, Միներվա (աշխարհական), Վելտոն, Օկլահոմա¹³⁸

Ջոնս, Ջոսի Սուսաննա «Դոլլի» (Տլն. Ֆրենկ Լեյլի), Տեխաս¹³⁵

Ջոնս, Սելմա Ջուլիա (երեխա), Տեխաս¹⁴⁰

Ջոնս, Վիլլի (հովիվ), Դեյվենպորտ, Օկլահոմա¹⁴¹

*Ջոնս, Օսկար (37) (հովիվ), Ջեքսբորո, Տեխաս¹³⁹

Ջոնս, Ֆրենկ Լեյլի (33) (ավետարանիչ), Տեխաս¹³⁴

*Ջոնսթոն Ջ. Հ. (հովիվ), Ուայն, Արկանզաս¹³²

*Ջոլիֆ, Տլն. Ջորջիա Ս. (ներքին միսիոներ), Ռաունդ Ռոք, Տեխաս¹⁴³

Ռ

*Ռայլի, Լ. Լ. (Լյուիսեր Լի) (76) (հովիվ), Հավանա, Արկանզաս²³²

Ռայլի, Հ. Ա.²³⁰

Ռայլի, Ջոսի (Տլն. Լ. Լ.) (աշխարհական), Հավանա, Արկանզաս²³¹

Ռայլի, Վերա Հ. (երեխա), Հավանա, Արկանզաս²³⁵

*Ռայլի, Տլն. Ս. Բ. (ներքին միսիոներ), Մերիդիան, Միսսիսիպի²³⁴

Ռայլի, Օպալ Մեյ (երեխա), Հավանա, Արկանզաս²³³

Ռասսել, Էֆֆի Էստելլա (Տլն. Ջոզեֆ Ռ.) (աշխարհական), Ֆորտ Սմիթ, Արկանզաս²⁴⁷

Ռասսել, Թելմա Յուֆաուլա (երեխա), Ֆորտ Սմիթ, Արկանզաս²⁵⁰

Ռասսել, Ջեսսի Ադոն (երեխա), Ֆորտ Սմիթ, Արկանզաս²⁴⁸

Ռասսել, Ջոզեֆ Ռիչարդ (աշխարհական), Ֆորտ Սմիթ, Արկանզաս²⁴⁹

Ռասսել, Վերսի Էստելլա (երեխա), Ֆորտ Սմիթ, Արկանզաս²⁵¹

Ռաքմեն, Դեյզի (երեխա), Արկանզաս²⁴⁴

Ռաքմեն, Վադա (աշխարհական), Արկանզաս²⁴⁵

Ռաքմեն, Վելմա (երեխա), Արկանզաս²⁴⁶

Ռեքլի, Էթթի Է. (Տլն. Սեմ) (ավետարանիչ), Քամբերլենդ, Մերիլենդ²²³

Ռեքլի, Սեմ (ավետարանիչ), Քամբերլենդ, Մերիլենդ²²⁴

Ռիգս, Կալվին Մամֆորդ (հովիվ), Արկանզաս²²⁸

Ռիգս, Ռալֆ Մերեդիթ (143) (ավետարանիչ), Մեմֆիս, Թենեսի²²⁹

Ռիդ, Հ. Է. (հովիվ), Կորնիս, Արկանզաս²²⁵

*Ռիկարդ, Դենիել Բ. (հովիվ), Էվանսվիլ, Ինդիանա²²⁷

*Ռիչի, Է. Ն. «Հայրիկ» (Էլի Նոուբլ) (85) (հովիվ), Ֆորտ Վորտ, Տեխաս²²⁶

Ռոբերտս, Բերտի Ֆ. (Տլն. Պրեստոն), Օկլահոմա²³⁷

Ռոբերտս, Պրեստոն, Օկլահոմա²³⁶

*Ռոբինսոն, Չարլզ Գ., (Չարլզ Գրին) (79) (հովիվ) Փարիզ, Արկանզաս²³⁸

Ռոբինսոն, Տլն. Չարլզ Գ., Փարիզ, Արկանզաս²³⁹

Ռոբինսոն, Օտիս Հ. (երեխա), Փարիզ, Արկանզաս²⁴⁰

*Ռոուֆինս, Լաֆայետ (հովիվ), Հարտֆորդ, Արկանզաս²⁴²

*Ռոզերս, Հ. Գ. (Հենրի Գ.) (39) (հովիվ) Ջեքսոն, Թենեսի²⁴¹

Ռոսելի, Ջոզեֆ (հովիվ), Տեխաս²⁴³

Ս

Սեպինգտոն Լյուդ (հովիվ), Մեմֆոր Սիրինգ, Արկանզաս²⁵³

Սեպինգտոն, Ջոն Վ. (հովիվ), Մեմֆոր Սիրինգ, Արկանզաս²⁵²

*Սթոլպ, Հարի Է. (ավետարանիչ), Հյուսթոն, Տեխաս²⁶³

*Սիմքլեր, Ջոն Ս. (հովիվ), Չիկագո, Իլլինոյս²⁵⁸

*Սմիթ, Չարլզ Ա. (ավետարանիչ), Ռեմիդ, Տեխաս²⁶⁰

*Սմիթ, Ռոբերտ (հովիվ), Պանամա, Օկլահոմա²⁶¹

Սմոլինգ, Ջեյմս Թ., Մեմֆիս, Թենեսի²⁵⁹

*Սվիգա, Գիլբերտ Ս. (հովիվ), Էսսեքս, Միսուրի²⁶⁴

*Սվիգա, Նելլի (Տլն. Գ. Ս.) (ավետարանիչ), Էսսեքս, Միսուրի²⁶⁵

*Սփենս, Ջ. Է. (Ջեյմս Էլայջա) (84) (ավետարանիչ), Ուիսթեր, Ալաբամա²⁶²

Սքոթ, Ռոյ Է. (99) (ավետարանիչ), Միսուրի²⁵⁴

Վ

*Վելչ, Ջ. Վ. (Ջոն Վիլյամ) (1) (հովիվ), Բաքստեր Սիրինգս, Կանզաս²⁷⁰

Վիլիայթ, Ջ. Է. (Ջեյմս Էդվարդ) (114), Միսուրի²⁷⁶

*Վիլսոն, Ֆրեդ (66) (ավետարանիչ), Գասպիլ, Արկանզաս²⁷⁷

Վրեյ Ռիչարդ Ջ. (երեխա), Հարլինգեն, Տեխաս²⁸¹

Վրեյ, Հ. Հ. (Հյու Հենրի) (ավետարանիչ), Հարլինգեն, Տեխաս²⁷⁸

Վրեյ, Հիլդա (Տլն. Հ. Հ.), Հարլինգեն, Տեխաս²⁷⁹

Վրեյ, Ջ. Էլվին (երեխա), Հարլինգեն, Տեխաս²⁸⁰

Տ

Տերի, Վիլյամ (հովիվ), Յուրեկա Սիրինգս, Արկանզաս²⁶⁶

Փ

*Փոուֆ, Վիլյարդ Հ. (119) (ավետարանիչ), Բրոքեն Էրոու, Օկլահոմա²²¹

Փոուֆ, Ֆեննի (Հյու) (Տլն. Վիլյարդ Հ.), Բրոքեն Էրոու, Օկլահոմա²²⁰

Փրեստոն, Դենիել (աշխարհական), Ֆինդլի, Օհայո²²²

Ք

- *Քաղուղեր, Հ. Մ. (Հյուսիս) (120) (ներքին միսիոներ) Դես Մոյնես, Լուիզիանա³¹
- *Քաղուղեր, Մերի Բ. Քրաուզ (Տյու. Հ. Մ.) (73) (ներքին միսիոներ) Դես Մոյնես, Լուիզիանա³²
- *Քալիֆեր, Ջ. Ա. (հովիվ), Ժնև, Ալաբամա⁵⁶
- Քարնահան, Հաննա (աշխարհական), Արկանզաս³⁴
- Քարնահան, Ջեյմս (աշխարհական), Արկանզաս³⁵
- Քելլի, Ավգուստոս Հարթվել «Գուս» (աշխարհական), Մավերն, Արկանզաս¹⁴⁴
- Քելլի, Լուիս Ջոն «Փիթ» (երեխա), Մավերն, Արկանզաս¹⁴⁵
- Քենմիթեր, Ջ. Քելլի³³
- Քեյսի, Ալֆ³⁷
- Քերիցեր, Ջորջ Հ. (31) (ավետարանիչ)³⁶
- *Քիթչեն, Ջ. Տ. (ավետարանիչ), Հյուսթոն, Տեխաս¹⁴⁹
- *Քինգ, Օրիոդ Ռուտ (հովիվ), Ռիչբերգ, Միսիսիպի¹⁴⁷
- Քլոփայն, Ջորջ Վ. (115) (հովիվ), Դալաս, Տեխաս⁴⁴
- *Քնեյսի, Վ. Վ. (Ուոլտեր Վ.) (հովիվ), Վեսթ Փլեյնս, Միսսուրի¹⁵⁰
- *Քրայմս, Ջ. Դ. (հովիվ), Մերիդիան, Միսիսիպի⁵⁵
- *Քրաուզ, Էնդրյու Ֆրանկլին (122) (հովիվ), Մերսեր, Միսսուրի⁵³
- *Քրաուզ, Ջոն (121) (հովիվ), Փրինսթոն, Միսսուրի⁵⁴
- *Քրեյն, Կլարենս (հովիվ), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս⁵²

Օ

- Օգինբոգ, Սառա Լուիս (140) (երեխա), Էսեքս, Միսսուրի¹¹
- Օլիվեր, Ուոլտեր (աշխարհական)²¹¹
- Օլրեդ, Ջոն (129) (հովիվ) Արկանզաս⁴
- *Օպերման, Դ. Չ. Օ. (Դենիել Չարլզ Օուլեն) (8) (հովիվ), Հյուսթոն, Տեխաս²¹²
- Օպերման, Էսթեր (երեխա), Հյուսթոն, Տեխաս²¹³
- Օպերման, Հեթի Ռուտ (Ալեն) (Տյու. Դ. Չ. Օ.) (աշխարհական), Հյուսթոն, Տեխաս²¹⁴
- Օպերման, Ջոն (երեխա), Հյուսթոն, Տեխաս²¹⁵
- Օպերման, Ռուտ (երեխա), Հյուսթոն, Տեխաս²¹⁷
- Օպերման, Փոլ (երեխա), Հյուսթոն, Տեխաս²¹⁶

Տ

- *Տերգյուսոն, Կրետի (Տյու. Մորտոն) (հովիվ), Շաֆե, Միսսուրի⁷¹

- Տերգյուսոն, Մերի Բերնիս (Տյու. Լեոնիդա) (ավետարանիչ), Օկլահոմա⁷²
- *Տերգյուսոն, Մորտոն (հովիվ), Շաֆե, Միսսուրի⁷³
- Տերրել, Մոլլի, (Տյու. Ուիլիս)⁷⁴
- Տերրել, Ուիլիս⁷⁵
- *Տիցցերալդ, Է. Ռ. (78) (հովիվ), Ռասելվիլ, Արկանզաս⁷⁶
- *Տլաուեր, Ջ. Ռուվել (4) (ավետարանիչ), Նուրսերի, Տեխաս⁷⁷
- *Տլոյդ, Դեմիդ Լի (ավետարանիչ), Նուրսերի, Տեխաս⁷⁸
- Տոկլեր, Սայրուս Բարնետ (5) (հովիվ), Միլուոկի, Վիսկոնսին⁷⁹

ՀԱՎԵԼՅԱԼ

Երգիչները «Աստծո եկեղեցին Քրիստոսում» հարանվանությունից, ովքեր ուղեկցում էին եպիսկոպոս Չ. Հ. Մեյսոնին²⁸³

Մի կին շարժասայլակով, ում ինքնուրույնը չհաջողվեց հաստատել (աշխարհական), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս²⁸⁴

14 մարդ այն եկեղեցուց, որը հիմնադրվում է «Առաջին ժողով», Նորթ Լիթլ Ռոք, Արկանզաս²⁸⁵ ✠

Գյեն Գորը (Աստվածաբանության մագիստրոս, ԱՄՍ) «Ֆլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնի» պահոցապան-տեղեկագիրն է:

ՆՇՈՒՄՆԵՐ

Անունների հերթականությունն այս ցուցակում փոխված է անվերջն ալբերնական կարգից հանդերձ: Այս պատճառով, նշումների համարները կանոնավոր կերպով չեն հաջորդում իրար:

¹ Առաջին Գլխավոր Խորհրդի լուսանկարը, Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս, ապրիլի 12, 1914թ. (L0303):

² «Հովիվների և երեցների ցուցակը, որոնք ներկա էին Համաժողովին Հոթ Սփրինգսում, Արկանզասում, 1914թ. ապրիլին» (կազմված Գլխավոր քարտուղարի գրասենյակի կողմից), տարեթիվը նշված չէ:

³ Ջ. Ռուվել Ֆլաուեր, Հոթ Սփրինգսում ներկա ծառայողների չհրապարակված ցուցակ, կազմված 1939թ.-ի օգոստոսին: Ռալֆ Մ. Ռիպ. «Ես հիշում եմ» «Հոգեգալստական Ավետարան», հունվարի 12, 1964թ., էջ 3: Կ. Ա. Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ», «Հոգեգալստական Ավետարան», մարտի 28, 1954թ., էջեր 3, 12, ապրիլի 4, 1954թ., էջեր 8-9, և ապրիլի 11, 1954թ., էջեր 5, 10: «Հաղթանակի հիսուն տարի, 1914-1964թթ., ամփոփ պարմություն» (Սփրինգֆիլդ, Միսսուրի. Հարավային Միսսուրիի շրջան, 1964թ.), էջեր 3, 6-7, 20:

⁴ Էվերետ Վ. Ֆիլդսի (թոռ) նամակը Գլխավոր քարտուղարին, հուլիսի 15, 1997թ.: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303):

⁵ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: «Քանհինգ ծառայող, ովքեր մասնակցել էին Առաջին Գլխավոր Խորհրդին քանհինգ տարի առաջ», «Հոգեգալստական Ավետարան», հոկտեմբերի 7, 1939թ., էջ 8: Ֆրենկ Անդերսոն, նամակ Ջ. Ռուվել Ֆլաուերին, օգոստոսի 11, 1939թ.: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (Պ3914):

⁶ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Հոթ Սփրինգսի պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց Մենֆիսում (Թենեսիում, սեպտեմբեր, 1937թ. (L7209): «Քանհինգ ծառայող», էջ 8: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր Խորհրդի Ընկերակցության համար», «Հոգեգալստական Ավետարան», սեպտեմբերի 9, 1939թ., էջեր 6, 10: Անդերսոն, նամակ Ջ. Ռ. Ֆլաուերին, օգոստոսի 11, 1939թ.: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914):

⁷ Հովիվների և երեցների տպագրված ցուցակում նրա հասցեն նշված է որպես Մեթֆալդ, Կանահա: Ալենայտ Է, որ սա տպագրական վրիպակ է: «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

⁸ Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Ջ. Ռուվել Ֆլաուեր, «Աստծո ժողովների պարմությունը», չհրատարակված համակարգված նշումներ, 1950թ., էջեր 20-23: «Խոսք և վկայություն», ապրիլի 20, 1949թ.:

⁹ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303) (ինքնուրույն անորոշ է): «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր Խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Հնարավոր է, որ նրա անունը է. Լ. Արլորեյ, և գարնանի Ջոյիս Հանթերը, ում նա մեծացրել էր. տույնապես ներկա էին եղել:

¹⁰ Ավելի ուշ Տյու. Դեմիդ Ա. Ռիդ: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «1914թ. ապրիլին կայացած ԱՄ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 4:1 (գարուն, 1984թ.), էջեր 6-7: Ռոբերտ Ս. Քանհինգեմ. «Երեքը, ովքեր այնտեղ էին», «Հոգեգալստական Ավետարան», ապրիլի 2, 1989թ., էջեր 12-13, 38:

¹¹ Ջորջիա Լոուսոնի դուստրը և Ջորջ Լոուսոնի խորթ դուստրը: Հետագայում ամուսնացած Ջ. Օսին Հարթեյի հետ: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «ԱՄ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Քանհինգեմ, էջեր 12-13, 38:

¹² «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «ԱՄ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7:

¹³ Կլիվ Բարթեր Միլերի եղբայրը: «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Պատվիրակների լուսանկարը 50 տարի անց, Սփրինգֆիլդ, Միսսուրի, ապրիլ, 1964թ. (L4351): Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր Խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Լեոյ Վեյի Հոուլինս. «Աստծո ժողովների պարմությունն Օկլահոմայում. Կազմավորման պարիները, 1914-1929թթ.», մագիստրոսական թեզ, «Փանհենոլի պետական քոլեջ», 1964թ., էջեր 37, 45: Բոբ Բուրլե. «Ինչպես փոխապարանային կրակը. Աստծո ժողովների պարմությունն Օկլահոմայում» (Օկլահոմա Սիթի, Օկլահոմա, Օկլահոմայի շրջանի խորհուրդ, 1994թ.), էջեր 40-42:

¹⁴ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր Խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: «ԱՄ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7:

¹⁵ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Գլխավոր Խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.: Ուեյն Ուորներ. «Հոթ Սփրինգսի կանչը, Արկանզաս», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 2:1 (գարուն, 1982թ.), էջեր 1, 6: Կառլ

Паломник
 Матка 16:15

"PILGRIM EVANGEL"
 OFFICIAL ORGAN OF, AND PUBLISHED BY PENTECOSTAL UNION
 ASSEMBLIES OF GOD, Inc.
 48 Chaper Square, New York, N. Y., U. S. A.

Vol. 1. ТРАВЕЦЬ — ЧЕРВЕЦЬ, 1941. № 1.

СВАНГЕЛЪСЬВЕ СОНЦЕ

Сваницьскан сонце змочило сон стар
 Е ланула пресвѣтлост!
 Новон ристоплен е ристоплен стар —
 Глѣбѣн сонцет — не старет...

Licht und Leben
 Zu dem Leben und das Licht der Menschen. Joh. 1: 4

21. Jahrgang 1963

Jesus mein Alles

Der Heiland ist so wunderbar,
 Soll Gnade, erst an Wacht.
 Er hat uns mir, o Preis dem Herrn,
 Ein Gottessind armadt!

СТРАННИК

ГОД II НЮЛЬ — АГУСТ — СЕНТЯРЬ — 1940 № 3

HEBREW Evangel

Formerly The Field Notes

ASSEMBLIES OF GOD HEBREW MESSAGES

VOL. I. MAY - JUNE, 1942

Brother Pearlman's Night With The People
 JEANETTE FOX

For many weeks we have been planning and praying for the coming of the victory the night among Jewish people. Meet Brotherman from the largest crowd we have ever seen. The night goes, there we

Ամերիկայի միսիոներական դաշտը. Միջմշակութային ծառայություն

Վիլյամ Զ. Մուլնար

Ամերիկայի դեմքը փոխվում է: Իհարկե, սա նոր բան է: Ամերիկայի մշակութային կերտվածքը փոփոխվում է սկսած այն ժամանակվանից, երբ առաջին եվրոպական նորաբնակները ժամանեցին Նոր Աշխարհ: Բազմաթիվ գաղթականներ Եվրոպայից, հաճախ մրցակցելով հողատարածքների կամ աշխատանքի համար, շտապում էին դեպի Ամերիկայի ափերը: Այս նորեկներն անում էին ամեն ինչ՝ մշակութային կամ տնտեսական առավելություններ ձեռք բերելու համար, և հաճախ կասկածանքով էին վերաբերվում անձանոթ աշխարհամասերի ներկայացուցիչներին, օրինակ՝ Ասիայից և Լատինական Ամերիկայից եկած մարդկանց: Եվ մեկ խումբ, որոնց արմատներն Աֆրիկայից են, եկան այստեղ որպես ստրուկներ և երկար մաքառեցին՝ ազատություն ստանալու համար:

2011թ.-ին ԱՄՆ Մարդահամարի բյուրոն կանխատեսեց, որ ազգային փոքրամասնությունները (ոչ սպիտակամորթները, բայց և ոչ կովկասցիները) կդառնան մեծամասնություն Ամերիկայում մինչև 2050թ.-ը¹: Սպիտակամորթների ծնելիության ցածր մակարդակը համեմատած այլ ազգությունների ներգաղթի և ծնելիության բարձր մակարդակի հետ, հաստատում է այն փաստը, որ Ամերիկայի ապագան բազմամշակութային է լինելու: Այսօր Ամերիկան բաղկացած է ավելի, քան 500 ազգախմբից, և խոսում է ավելի, քան 600 լեզվով: Փոփոխվող ժողովրդագրությունը Ամերիկայի եկեղեցու թե՛ մեծագույն մարտահրավերն է, թե՛ մեծագույն հնարավորությունը: Արդյո՞ք «Աստծո ժողովները» պատրաստ է գործել այս պայմաններում:

«Աստծո ժողովների» ԱՄՆ-ի միսիայի ղեկավարները կանխատեսում էին այս եզակի պահն Ամերիկայի պատմության մեջ: 1983թ.-ին նրանք սկսեցին նոր ծրագիր՝ «Ամերիկյան միսիա», հասնելու համար չավետարանված մարդկանց «աշխարհի մեծագույն և ամենաբազմազան միսիոներական դաշտերից մեկում» Ամերիկայում²: ԱՄՆ-ի միսիայի Միջմշակութային ծառայության բաժնի նախկին քարտուղար Ջեյմս Կեսլերը հարցրեց. «Ինչպե՞ս քրիստոնյաները պետք է արձագանքեն ներգաղթի ճնշող ալիքին՝ օտարերկրյա և հակաքրիստոնեական մշակույթների ներհոսքին»: Նրա պատասխանը հետևյալն էր. «Անչափ կարևոր է, որ մենք նորովի սկենռենք մեր ուշադրությունը Քրիստոսի հանձնարարականին, և սկսենք պատասխանատվությամբ վերաբերվել Ներքին միսիային: Ամերիկյան միսիոներական դաշտ է դարձել այս արտահայտության ամենախիսկական իմաստով³:

ԱՄՆ-ի միսիայի Միջմշակութային ծառայության բաժինը վերահսկում է ԱՄՆ-ի ներքին միսիոներական գործունեությունը: Այս հոդվածն ամփոփում է Միջմշակութային ծառայության պատմությունը: Արդեն 2013թ.-ին, Միջմշակութային ծառայության հովանու ներքո ձևավորվել էր 25 տարբեր ծառայություն, հիմնականում՝ տարբեր ազգային և լեզվական խմբեր, ինչպես նաև բարեգործական ծառայություններ: Մալթոյի Բարլեյը՝ Միջմշակութային ծառայության

ազգային տնօրենը, նշում է. «Սա մեր եկեղեցու մեծագույն ժամանակն է, որպեսզի քարոզենք Ավետարանը մեր ազգի ներսում գտնվող ազգերին»⁴:

1937-1945 – «Աստծո ժողովների» ԱՄՆ-ի միսիայի վաղ տարիները

Տարբեր մշակույթների պատկանող ժողովուրդներին ծառայելը եղել է «Աստծո ժողովների» էության մասնիկն իր հիմնադրման պահից ի վեր՝ 1914թ.-ին: Մի քանի տասնամյակի ընթացքում, եկեղեցական առաջնորդները սկսեցին ձևավորել կազմակերպչական կառույցներ, որպեսզի համակարգեին այս ծառայությունն ազգային մակարդակի վրա: Ներքին միսիայի բաժինը (որը հետագայում վերանվանվեց ԱՄՆ-ի միսիայի բաժնի կամ ԱՄՆ-ի միսիայի), հաստատվեց «Աստծո ժողովների» Գլխավոր խորհրդի կողմից 1937թ.-ին: Այդ տարի եկեղեցական առաջնորդները զեկուցեցին միջմշակութային ծառայության գոյության մասին, որը գործում էր առնվազն չորս ազգային խմբերի համար. «Հյուսիսային Ամերիկայի հնդկացիների և մեքսիկացիների, ինչպես նաև աշխատանք է տարվում Ալյասկայում, և որոշակի քայլեր են արվում՝ քարոզելու Ավետարանը ԱՄՆ-ում ապրող հրեաներին»⁵:

1941թ.-ին Ներքին միսիայի առաջնորդները սկսեցին ղեկավարել ծառայություններ, որոնք ուղղված էին Ամերիկայում գտնվող բազմապիսի մշակույթների: Այդ տարի Ներքին միսիայի կոմիտեն զեկուցեց մշակույթների աճող թվի հետ աշխատանքի մասին.

«Մենք փառք ենք տալիս Տիրոջը Ներքին միսիայի բաժնի հիանալի աշխատանքի համար, որը համագործակցում է տեղական շրջանների հետ՝ հովանավորելով միսիոներական գործունեությունը հնդկացիների և հրեաների միջև, զինված ուժերում և Շրջակա միջավայրի պահպանման քաղաքացիական կորպուսներում, քանի որ սա անսահմանափակ դաշտ է, որը գրեթե չի կրել ամբողջ Ավետարանի ծառայության ազդեցությունը: Մենք խրախուսում ենք շարունակել այս ներքին միսիոներական աշխատանքը և հնարավորինս ավելացնել մշակների թիվն այս գործի համար»⁶:

Սկզբում պատասխանատվությունն այս գործի համար հանձնված էր «Աստծո ժողովների» գլխավոր վերակացուի օգնականներին մեկին, ով ղեկավարում էր Ներքին միսիան: «Աստծո ժողովների» 1943թ.-ի Գլխավոր խորհրդին ընթերցված զեկույցներից մեկը նկարագրում էր այդ օգնականի պարտականությունները՝ հաղորդելով. «Վերջին երկու տարվա ընթացքում նրա պարտականություններն ավելացել են՝ ընդգրկելով աշխատանքը հրեաների հետ, աշխատանքը հնդկացիների հետ ռեզերվացիաներում, աշխատանքը խուլերի հետ, աշխատանքը քրեակատարողական հիմնարկներում, և այլն»⁷:

Տարիների ընթացքում Միջմշակութային ծառայությունը օգնեց համակարգել միսիոներական աշխատանքն

ավելի, քան 50 ազգային, լեզվական և մշակութային խմբերի համար: Այնուամենայնիվ, այս տարբեր ծառայություններից ամեն մեկի պատմական տեղեկությունները և դրանց հետ կապված վկայությունները դեռ պետք է փաստագրվեն: Քանի որ անկարելի է հավասարապես անդրադառնալ ամեն խմբին այս կարճ հոդվածում, հաջորդ էջերում մենք համառոտ կերպով կդիտարկենք ծառայության երկու ոլորտ, որոնք պատմականորեն դեկավարվել են Միջմշակութային ծառայության կողմից. բնիկ ամերիկացիները և ազգային և լեզվական մասնաճյուղերը, շրջանները և ընկերակցությունները⁸:

Ծառայություն բնիկ ամերիկացիներին

Բնիկ ամերիկացիներն օգնել են հաստատել «Աստծո ժողովները»: Երկու չերոկի ծառայող Օկլահոմայից՝ Վիլյամ Հ. Բոյլսը և Ուոթ Ուոլքերը, մասնակցել են 1914թ.-ի հիմնադիր Գլխավոր խորհրդին Հոթ Սիբրինգում⁹: Աստծո ժողովների ամենաառաջին միսիոներներից մեկը, ով ծառայում էր բնիկ ամերիկացիներին հյուսիսային Կալիֆորնիայում, Քլայդ Թոմփսոնն էր: Նա գրեց «Քրիստոնեական Ավերարան» պարբերականում 1914թ.-ին.

«Ես դեռ Տիրոջ կողմից եմ: Ես ապրում եմ այստեղ՝ Լա Մոյնեում, Կալիֆորնիայում: Ես տեղափոխվեցի այստեղ, որպեսզի հայտնվեի անմիջապես հնդկացիների միջև: Տիրոջ օգնությամբ ես հասել եմ շատերին, և փոխանցել եմ նրանց կյանքի Խոսքը: Իմ կինն ինձ հետ է, և մենք ամենուր սերմեր ենք ցանել Հիսուսի փառքի համար: Կան մարդիկ, ում Աստված հավել է, և ես աղոթում եմ, որ նրանք ընդունեն Հոր խոստումը: Ես խնդրում եմ ձեր ջերմտանդ աղոթքները մեզ համար և թանկ հնդկացի ժողովրդի համար: Իմ առջև ավելի լայն դաշտ է, քան ես պատկերացնում էի, բայց Աստծո առաջնորդությամբ ես կկատարեմ իմ առաջադրանքը: Ես սպասում եմ Հոգու մեծ թափման: Խնդրում եմ, ավելացրեք մեզ ձեր աղոթքի ցուցակում, որպեսզի մենք տեսնենք Աստծո հայտնված փառքը»¹⁰:

Այլ առաջագնացների թվում են եղբայր Թորկիլոտոնը (Հյուսիսային Բրիտանական Կոլումբիա)¹¹, Պրն. և Տկն. Վ. Հ. Սոլմսթերը (Նավախո)¹², Պրն. Բերտ և Տկն. Ռոբերտսոնները (Կիովա)¹³, Էռնեստ և Էթել Մարշալները (Ապաչի)¹⁴, Պրն. Նորման և Տկն. Ռեմիլինկեները (Մենոմինի և Օնեյդա հոնա)¹⁵, Լեմյուել և Դորոթի Դեմիսները (Պուերթո)¹⁶, Ջ. Դ. Վելսը, Դ. Լ. Բրաունը և շատ ուրիշներ:

1926թ.-ին Պրն. Ուորեն Ա. և Տկն. Անդերսոնները, ովքեր աշխատում

էին Օրեգոնի և Նևադայի սահմանի վրա բնակվող երկու փոքրիկ ցեղերի հետ, հիշեցին մի ուղերձ լեզուներով և թարգմանությամբ, որը տրվել էր շրջանային խորհուրդներից մեկի ժամանակ. «Գնացեք սարերը, վազեք դաշտերը. Հնդկացիների անձերը, հնդկացիների անձերը՝ դուք մոռացել եք նրանց»¹⁷: Բնիկ ամերիկացիներին ծառայող առաջին միսիոներները մեծ խիզախություն և նվիրում էին ցուցաբերում՝ արձագանքելով այդ մարդկանց ծառայելու և հոգևոր խավարին հակառակվելու կանչին, որը ստացել էին Քրիստոսից: Այդ միսիոներներից մեկը՝ Պրն. Դ. Լ. Բրաունը, ասաց. «Ավելի լավ է՝ լինես հնդկացիական հյուղակում՝ Քրիստոսի արյան պաշտ-

Ուոթ Ուոլքերը, ով չերոկի հնդկացի էր Օկլահոմայից, ներկա էր առաջին Գլխավոր խորհրդին: Այս լուսանկարում նա իր կնոջ՝ Նանի հետ է, 1920-ական թվականներ:

պանության ներքո և հազած Սուրբ Հոգու զորությունը, և նույնիսկ դևերի և կախարդների միջև, քան ունենամ ցանկացած այլ դիրք այս աշխարհում, որովհետև թագավորների Թագավորը և տերերի Տերը՝ մեր Հաղթողը և Հրամանատարն է: Նա խոստացել է երբեք չթողնել և չքել մեզ»¹⁸:

«Աստծո ժողովների» բնիկ հնդկացիներից բաղկացած ամենավաղ եկեղեցիներից մեկը, որը գտնվում էր հնդկացիների Հուպա կոչվող ռեզերվացիայում, Կալիֆորնիայում, հիշատակվել էր «Ողբերգական Ավերարանի» հոդվածներից մեկում 1927թ.-ին¹⁹: Բնիկ ամերիկացիների ամենահին ժողովն Արիզոնայում (Սան Կառլոս ռեզերվացիայում), հաստատ-

վեց 1936թ.-ին Էռնեստ և Էթել Մարշալների կողմից²⁰:

Գիտակցելով այս ծառայության կարևորությունը 1929թ.-ի Գլխավոր խորհուրդը բանաձև ընդունեց բնիկ ժողովուրդների միջև ավետարանչությունը խթանելու մասին.

«Քանի որ ԱՄՆ-ում գոյություն ունի հնդկացիների սովոր բնակչություն, որոնց միջև Ավետարանի գործը կատարվում է խիստ փոքր չափով, ուրեմն, ՈՐՈՇՎԱԾ է, ՈՐ մենք՝ որպես ընկերակցություն, հայտարարում ենք, որ հանդես ենք գալիս ի օգուտ ցանկացած նախաձեռնության այս ժողովրդին ավետարանելու համար, ՆԱԵՎ ՈՐՈՇՎԱԾ է խնդրանք ներկայացնել Գլխավոր վերակացուին՝ նշանակելու երեք ծառայողից բաղկացած կոմիտե, որը կկատարի պատշաճ հետազոտություն և կմշակի ծրագիր հնդկացիների ավետարանելու համար, և կզեկուցի միսիոներական կոմիտե, որը սույնով լիազորված է ծավալելու այնպիսի գործունեություն, որը նրանք նպատակահարմար կհամարեն»²¹:

1943թ.-ին Ներքին միսիան տեղեկացրեց արթնության մասին, որը բռնկվել էր Ապաչի հնդկացիների մեջ Սան Կառլոսում Արիզոնայում, «որտեղ մարդիկ փրկվում են և հավատացյալները մկրտվում են: Այժմ կառուցման ընթացքում է մի գեղեցիկ շինություն ազգային տուֆա քարից հոգալու համար այդտեղի հնդկացիական եկեղեցու պահանջները, որը շատ արագ աճել է»²²: Եվ մինչև 1945թ.-ը, «Աստծո ժողովներն» ուներ 58 միսիոներ 37 միսիոներական կայաններում, որոնք ծառայում էին բնիկ ամերիկացիներին²³:

Բնիկ ամերիկացիների առաջին համաժողովը տեղի ունեցավ 1948թ.-ի փետրվարին Սան Կառլոս ռեզերվացիայում Արիզոնայում: Դիկ Բոնին, ով համարվում է Աժ առաջին ապաչի քարոզիչը, քարոզեց այդ համաժողովին²⁴: Քարոզիչների թվում էր Չարլի Լին՝ մի երիտասարդ Նավախո ցեղից, ով փրկվել էր ապաչիների արթնություններից մեկի ժամանակ²⁵: Բնիկ ամերիկացիների Շրջանի երկրորդ համաժողովն անցկացվեց նույն տարի հնդկացիական Սկոկմիջ ռեզերվացիայում, Աշինգտոնում²⁶:

Եվս երեք կարևոր բնիկ ամերիկացի առաջնորդներ երևան եկան 1940-ական թվականների ընթացքում: Նրանցից մեկն Էնդրյու Մարաքն էր՝ մի երիտասարդ Մոհավկ ցեղից, ով միսիոներ դարձավ իր իսկ ժողովրդի համար²⁷: Երկրորդն ավետարանիչ Ջոն Մակֆերսոնն էր Չերոկի ցեղից, ով հետագայում դարձավ հնդկացիների առաջին ներկայացուցիչը (այժմ նրանք կոչվում են բնիկ ամերիկա-

Ենդրյու և Լիլիան Մարաքլ, միսիոներներ Մոհավկում:

ցիների ներկայացուցիչներ)²⁸: Ռոջեր Քրիս, նույնպես Մոհավկ ցեղից, երրորդն էր: Քրիսի ընտանիքը լսեց Ավետարանը Էլմի Սեմիլ ՄակՖերսոնի աշակերտներից մեկի միջոցով: Դա տեղի ունեցավ Հոգեգալստական շարժման առաջին տասնամյակներին, Կանադայի և Միացյալ Նահանգների սահմանի մոտակայքում²⁹:

Ներքին միսիայի տնօրեն Հերբերտ Բրյունի պաշտոնավարության ընթացքում, (1953-1957թթ.), բնիկ ամերիկացի առաջնորդները ծառայողական դիրքեր զբաղեցնելու ավելի մեծ հնարավորություն ստացան: Օրինակ՝ Ռիչմոնդում, Կալիֆորնիայում անցկացվող Հնդկացիների Ընկերակցության 1955թ.-ի Համաժողովին ընդգրկվեցին մի շարք բնիկ ամերիկացի քարոզիչներ³⁰: Դրա հետ մեկտեղ, սկսած 1960-ական թվականներից, շրջանային ճամբարային հավաքույթները և ամառային ճամբարները բնիկ ամերիկացիների համար սկսեցին անցկացվել ամեն տարի³¹: Մինչև 1960թ.-ի ավարտը բնիկ ամերիկացիների մեջ աշխատանք էին տանում 148 նշանակված ծառայող³²:

Հիմնվեցին մի քանի Աստվածաշնչյան դպրոցներ, որոնց նպատակն էր կրթել և պատրաստել բնիկ ամերիկացի առաջնորդներ, հովիվներ և միսիոներներ «Աստծո ժողովներում»: Դրանք էին «Ամերիկացի հնդկացիների Աստվածաշնչյան քոլեջը» (Ֆինիքս, Արիզոնա)³³, «Բնիկ ամերիկացիների Աստվածաշնչյան քոլեջը» (Շենոն, Նյուսիսային Կարոլինա)³⁴, «Բլեք Հիլս» Հնդկացիների Աստվածաշնչյան քոլեջը (Ռեփիդ Սիթի, Հարավային Դակոտա)³⁵, և «Հեռավոր հյուսիս» Աստվածաշնչյան քոլեջը (Անքորիջ, Ալյասկա)³⁶:

«Աստծո ժողովների» 1977թ.-ի Գլխավոր խորհուրդը բանաձև ընդունեց Գործադիր երիցական կազմի մեջ հնդկացի ներկայացուցիչ նշա-

նակելու մասին³⁷: Ջոն ՄակՖերսոնը ծառայեց որպես առաջին հնդկացի ներկայացուցիչ 1978թ.-ի հունվարից մինչև 1990թ.-ի հունիսը³⁸: ՄակՖերսոնին հաջորդեցին Կիլյամ Դ. Լին (1991-2000թթ.)³⁹ և Ջոն Է. Մարաքլը (2000թ.-մինչ օրս)⁴⁰:

Բնիկ Ամերիկացիների Ընկերակցությունը հիմնադրվեց 1996թ.-ին, և անմիջապես սկսեց բարելավել հնդկացի եղբայրների կողմից իրականացվող միսիոներական աշխատանքը⁴¹: Ջոն Է. Մարաքլը, ով ներկայումս ծառայում է որպես Բնիկ ամերիկացիների Ընկերակցության ղեկավար, դարձավ առաջին բնիկ ամերիկացին, ով ընդգրկվեց Գործադիր երիցական կազմում 2007թ.-ին⁴²:

2014թ.-ի տվյալներով, 150 ամերիկացի միսիոներ ծառայում է բնիկ ամերիկացիներին, որոնց թվում են նաև Ալյասկայի բնիկները⁴³: Մարաքլը զեկուցում է, որ «գործում է մոտավորապես 190 Աժ եկեղեցի Միացյալ Նահանգների 104 ռեգերվացիայում: Սա նշանակում է, որ 150 ռեգերվացիա բոլորովին դուրս է մեր ազդեցությունից: Բնիկ ամերիկացիների ծառայության նպատակն է՝ ներկա լինել ամեն ռեգերվացիայում»: Այս նպատակին հասնելու համար, բնիկ առաջնորդները ստանում են մտավոր, ֆիզիկական, սոցիալական և հոգևոր պատրաստություն տեղական եկեղեցիներ հիմնելու համար: Այդ տեղական եկեղեցիները պետք է զարգանան՝ վերածվելով միսիոներական եկեղեցիներից շրջանային մասնաճյուղերի, իսկ հետագայում՝ Գլխավոր խորհրդի անդամ եկեղեցիների⁴⁴:

Ազգային և լեզվական մասնաճյուղեր, շրջաններ և ընկերակցություններ

Ազուգա փողոցի արթնությունը միջոսաշախարակյան սկիզբ ուներ: Նույնիսկ դիտորդներից մեկը նշեց, որ

«մաշկի գույնի սահմանը լվացվեց արյամբ»: Այս դիրքորոշումն ընդունվել էր շատերի կողմից Աստծո ժողովներում՝ որպես միաբանության և բազմազանության օրինակ Հոգով լցված եկեղեցու համար: «Աստծո ժողովների» հիմնադրման ժամանակ՝ 1914թ.-ին, իր մոտավորապես 300 հիմնադիր հովիվները, միսիոներները և ավետարանիչները հիմնականում սպիտակամորթ էին: Նրանցից առնվազն երկուսը բնիկ ամերիկացի էին: Շուտով «Աստծո ժողովներին» միացան այլ ռասաների ներկայացուցիչներ: 1915թ.-ին «Աստծո ժողովները» լիազորեց իր առաջին սևամորթ ծառայողին՝ Էլսվորտ Ս. Թոմասին Բինգհեմթոնից, Նյու Յորքից: 1918թ.-ին Հ. Ս. Բոլլը և Իսաբել Ֆլորեսը կազմակերպեցին իսպանալեզու հովիվների առաջին համաժողովը (Լատինամերիկյան համաժողովը): 1922թ.-ին Եվրոպացի գաղթականները կազմեցին Գերմանական մասնաճյուղը: 1940 կամ 1941թ.-ին Աժ-ի կողմից հաստատվեց Ֆիլիպինյան մասնաճյուղը, բայց այն գործեց կարճ ժամանակով: Ուկրաինական (1943թ.), Հունգարական (1944թ.), Լեհական (1944թ.) և Յուգոսլավյան (1945թ.) մասնաճյուղերը կազմվեցին Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ընթացքում:

Այս լեզվական խմբերն ավելի բարձր դիրք ձեռք բերեցին 1945թ.-ին, երբ դրանք հանձնվեցին Ներքին միսիայի ղեկավարությանը: Առանձին մասնաճյուղը դարձավ հավասար առանձին շրջանային խորհրդի: Այն ուներ ներկայացուցչություն Գլխավոր երիցական կազմում և լիարժեք անդամություն Գլխավոր խորհրդում: Միակ տարբերությունը մասնաճյուղի և շրջանի մեջ այն էր, որ մասնաճյուղը ոչ աշխարհագրական էր և «սահմանափակ էր առանձին ռասայական և լեզվական խմբի ներկայացուցիչներին ծառայելով»: Մասնաճյուղերը պետք է խորհրդակցեին Ներքին միսիայի հետ և համագործակցեին աշխարհագրական շրջանների հետ՝ «փոխադարձ եղբայրական հարաբերություններ կառուցելու համար»⁴⁵:

1973թ.-ի Գլխավոր խորհուրդը որոշում կայացրեց լեզվական մասնաճյուղերը շրջանների վերածելու մասին: Հաստատվեց հետևյալը. «նման շրջանի տարածքը սահմանափակ է առանձին լեզվական խմբերի ծառայելով, և այդ պատճառով, դրանց գործունեության աշխարհագրական տարածքները կարող են զուգարկաբար կամ համընկնել մեկ կամ ավելի շրջանային խորհուրդների հետ»⁴⁶: Ոչ անգլո-ամերիկյան ծագում ունեցող մարդկանց դիրքն ավելի էր բարձրանում «Աստծո ժողովներում»: Եկեղեցիների առաջնորդները ձգտում էին բարձրացնել նոր առաջնորդների այս խմբերից, և ավելի սերտորեն ներգրավել նրանց ազ-

Ազգային խմբերի կոմիտեն «Մայքլ Կարդուն» Մեդիա կենտրոնի առջև Սփրինգֆիլդում՝ Միսուրիում, օգոստոսի 14, 2008թ.: Առաջին շարքը (ձ-ա). Ջոն Պալմեր (գլխավոր քարտուղար), Դազ Կլեյ (գլխավոր գանձապահ), Ալտոն Գարիսոն (Գլխավոր վերակազմի օգնական), Սեմյուել Ասիեդու (ԱՖրիկյան ընկերակցության նախագահ), Մայքլ Բոդուին (Հաիթյան ընկերակցության նախագահ), Բարի Բոդուին (նրա կինը), Ռուդի Լոլովանգ (Ինդոնեզյան ընկերակցության նախագահ), և Ջորջ Վուդ (Գլխավոր վերակազմի):

Երկրորդ շարքը (ձ-ա). Մալկոլմ Բարլեյզ (Սևամորթների ընկերակցության նախագահ), Ռոջեր Կրի (Կլեյի և Գարիսոնի մեջտեղում) (Բնիկ ամերիկացիների ներկայացուցիչ), Նիլո «Ջարեն» Լապասարան (Ֆիլիպինյան ընկերակցության նախագահ), Ջորջ Ռաֆիդի (Արաբական ընկերակցության նախագահ), և Ջոն Է.Մարաքլ (Ջորջ Վուդի ծախ կողմում) (Բնիկ ամերիկացիների ընկերակցության նախագահ և Գործադիր երեց):

Երրորդ շարքը (ձ-ա): Վիկտոր Ջոզեֆ (Հարավային Ասիայի ընկերակցության նախագահ), Կլեմենտե Մալդոնադո (Միջին Արևմուտքի Լատինամերիկյան ընկերակցության վերակազմի), Տալոսազա Վանիլաու (Սամոական ընկերակցության նախագահ), Ֆելիքս Հարպել (Հրեական ընկերակցության նախագահ), Իսիկելի Տուրիաբլե (Ֆիջիական ընկերակցության նախագահ), Ֆիլիմոն Մաու (ԱՄՆ-ի Տոնգացիների ընկերակցության նախագահ), Գարի Ջոնս (Օվվանդոսի Լատինամերիկյան ընկերակցության վերակազմի), Մուուսես Կաո (Վիետնամական ընկերակցության նախագահ), Խուան Սուարես (Պուերտո Ռիկոյի շրջանի վերակազմի), Վիկտոր Պրոխոր (Սլավոնական ընկերակցության ներկայացուցիչ), և Ջոլի Սմիթ (ԱՄՆ Միսիսիպի գործադիր տնօրեն):

Ետևի շարքը (ձ-ա): Էմորի Կ. Դայվի (Խուլերի մշակութային ընկերակցության նախագահ), Դենիել Միլլեր (Գերմանական շրջանի վերակազմի), Ջոել Ֆ. Կոստա (Բրազիլիական շրջանի վերակազմի), Ռաֆաել Ռեյես (Իսպանալեզու Արևելյան շրջանի վերակազմի), Դենիս Ռիվիերա (Կենտրոնական Լատինամերիկյան շրջանի վերակազմի) և Սերխիո Նավարետե (Հարավային Խաղաղօվկիանոսյան Լատինամերիկյան շրջանի վերակազմի):

գային կառույցներում: Միևնույն ժամանակ, կար գիտակցում այն մասին, որ «Աստծո ժողովներն» ամբողջովին չի իրագործել Ազուգա փողոցի միջոսաայական սկզբունքը:

1989թ.-ի Գլխավոր խորհուրդն ընդունեց բանաձև ընդդեմ «ցանկացած կերպով դրսևորվող ռասայական խտրականության մեղքի», որն ապաշխարության կոչ էր անում ամեն մեկին, ով ռասայական խտրականություն էր ցուցաբերել «սեփական մտքերի կամ գործողությունների, կամ էլ եկեղեցական կամ հասարակական կառույցների միջոցով»⁴⁷: Թեև պատվիրակները որոշեցին գործել ընդդեմ ռասայական խտրականության և ձգտել հաշտության, որևէ կառույց գործի չդրվեց՝ այս

նպատակն իրականացնելու համար, այնպես որ դա մեծ արդյունք չտվեց: Իրավիճակը փոխվեց, երբ 1995թ.-ին Գլխավոր խորհուրդը լիազորեց ազգային/լեզվական ընկերակցությունների ստեղծումը, որոնք բաղկացած էին տարբեր շրջանների եկեղեցիներից՝ միավորված «տեղեկությունների փոխանակման, ավետարանչական գործը դյուրացնելու և սեփական խմբի մեջ եկեղեցիներ հիմնելու» նպատակով⁴⁸: Ազգային/լեզվական ընկերակցությունները նշանակվեցին ԱՄՆ Միսիսիպի պատասխանատվության ներքո⁴⁹:

1997թ.-ին Գլխավոր խորհուրդը կողմ քվեարկեց ազգային/լեզվական ընկերակցությունների ներկայացուցիչներին Գլխավոր երիցական կազմում

ընդգրկելու համար, ինչպես նաև Գործադիր երիցական կազմն ընդլայնելու համար, որպեսզի այն կարողանա ընդունել մեկական ներկայացուցչի ամեն ազգային/լեզվական ընկերակցությունները: Այս կառուցողական փոփոխությունները էական արդյունք տվեցին: Ազգային փոքրամասնություններն ավելի պատշաճ կերպով ներկայացվեցին «Աստծո ժողովների» բարձրագույն ղեկավար մարմիններում: Դրա ամենից ակնհայտ արդյունքը, թերևս, տեսանելի դարձավ 2007թ.-ին, երբ Ջոլի Սմիթն ընտրվեց որպես «Աստծո ժողովների» ԱՄՆ Միսիսիպի տնօրեն: Նա հայտնի էր դարձել ողջ Ընկերակցությունում այն ժամանակ, երբ ծառայում էր որպես ազգային/լեզվական

ընկերակցությունները ներկայացնող գործադիր երեց:

Ավելի ստվարացող ոչ սպիտակամորթ հետևորդների պատճառով 2009թ.-ին ստեղծվեց նոր Ազգային հարաբերությունների գրասենյակ, որը ենթակա էր Գլխավոր վերակացուին: Սքոթ Թեմսիլը թողեց Միջմշակութային ծառայության տնօրենի պաշտոնը՝ նշանակվելով Ազգային հարաբերությունների տնօրեն: Համաձայն «Աժ-ի Նորությունների», Ազգային հարաբերությունների տնօրենի պարտականություններն էին՝ նախագահել հանդիպումները, «ծառայել գոյություն ունեցող ընկերակցություններին կամ լեզվական խմբերին, աճելու և հաստատվելու հնարավորություններ ընձեռնել դրանց, օգնել այն խմբերին, որոնք ցանկանում են համաժողովի կամ շրջանային խորհրդի կարգավիճակ ստանալ, օգնել ընկերակցություններին կենտրոնանալ աշակերտելու և եկեղեցիներ հիմնելու վրա, ինչպես և կատարել այլ պարտականություններ»⁵⁰: Միջմշակութային ծառայության ներկա տնօրենը՝ Մալկոլմ Բարլեյգը, զբաղեցրեց այս պաշտոնը 2009թ.-ին: Նա ծառայեց որպես Սևամորթների ազգային ընկերակցության նախագահ 2008-2012թթ.-ին: Նա դարձավ առաջին անգլո-ամերիկացին, ով ծառայեց տնօրենի պաշտոնում: Իսկ արդեն 2013թ.-ին, ոչ սպիտակամորթները կազմում էին «Աստծո ժողովների» հետևորդների 41 տոկոսը Միացյալ Նահանգներում⁵¹:

Միջմշակութային ծառայության բաժին (1945թ.-մինչ օրս)

Միջմշակութային ծառայության բաժինը հիմնադրվեց 1945թ.-ին «Ներքին միսիոներական բաժանմունք» անվանումով՝ Ներքին միսիայի կազմում⁵²: Այդ ժամանակ ԱՄՆ-ի Միսիան բաղկացած էր եկեղեցու ընդլայնման և Ներքին միսիայի բաժանմունքներից: Ներքին միսիոներական բաժանմունքի նպատակն էր՝ ղեկավարել միսիոներական աշխատանքը տարբեր խմբերի հետ՝ հրեաների, Ալյասկայի տեղաբնակների, սևամորթ ամերիկացիների, բնիկ ամերիկացիների, խուլերի, բանտարկյալների և ոչ սպիտակամորթների հետ Միացյալ Նահանգներում: Հետաքրքրական է, որ իսպանալեզուներն այդ ժամանակ գտնվում էին Արտաքին միսիայի բաժնի ներքո (որն այժմ կոչվում է «Աստծո ժողովների» Համաշխարհային միսիա)⁵³:

Ներքին միսիայի բաժանմունքը վերանվանվեց Հատուկ ծառայությունների բաժանմունքի 1957թ.-ին⁵⁴: Արդեն 1973թ.-ին Գլխավոր խորհուրդը կատարեց երեք հավելյալ փոփոխություն, ինչն իր ազդեցությունը թողեց Հատուկ ծառայությունների բաժանմունքի վրա⁵⁵:

Առաջին՝ անվանումը փոխվեց Հատուկ ծառայության բաժնի: Երկրորդ՝ Հատուկ ծառայության բաժնի բոլոր աշխատանքների ղեկավարումը, բացի «Կոչ դեռահասներին» ծառայությունից, հանձնվեց այն շրջաններին, որտեղ այդ աշխատանքները կատարվում էին: «Կոչ դեռահասներին» ծառայությունը հայտնվեց իր կողմից նշանակված ներկայացուցչի ենթակայության ներքո⁵⁶: Երրորդ՝ այն օտար լեզուների մասնաճյուղերը, որոնք բաղկացած էին առնվազն 12 եկեղեցիներից, դարձան

Միլդրեդ Ուիտնի, կույրերին ուղղված ծառայության առաջագնացներից մեկը, բրայլյան գրամեքենայի մոտ իր տանը՝ Փիուոքիում, Վիսկոնսինում: Վաղ 1960-ական թվականներ:

օտար լեզուների շրջաններ և հեռացվեցին Ներքին միսիայի վերահսկողությունից⁵⁷:

Հատուկ ծառայության բաժինը վերանվանվեց Միջմշակութային ծառայության բաժնի 1985թ.-ին⁵⁸: Միջմշակութային ծառայությունն ունեցել է ութ տնօրեն՝ Փոլ Ռ. Մարկստրոմը (1973-1980թթ.), Ռալֆ Զ. Ֆարելը (1982թ. հունիս-1984թ.)⁵⁹, Ջեյմս Ս. Կեսլերը (1984թ. հոկտեմբեր-1994թ.), Դեյվիդ Մուրը (1994-2000թթ.), Սթիվեն Թուրվիլը (2000-2002թթ.), Զ. Պատրիկ Ֆիորեն (2002-2003թթ.), Սքոթ Թեմսիլը (2003-2009թթ.) և Մալկոլմ Բարլեյլը (2009թթ.-մինչ օրս)⁶⁰:

Միջմշակութային ծառայության ներկա և ապագա աշխատանքը

ԱՄՆ-ի ներքին միսիոներներն առընչվում էին Միջմշակութային ծառայության աշխատանքի հետ տարբեր դաշտերում, որոնց թվում էին բազմաթիվ գթության ծառայությունները, քաղաքային միսիաները, նաև միսիոներական աշխատանքները՝ ուղղված գնչուներին, մուսուլմաններին, այլ պաշտամունքներին և Ամերիկայի ներսում գտնվող բազմաթիվ մշակութային խմբերին: Գոյություն ունի ութ խոշոր միսիոներական դաշտ ներքին միսիոներների համար՝ Խուլերի մշակութային ծառայությունը, Հաշմանդամների ծառայությունը, Հրեական ծառայությունը, Մուսուլմանական ծառայությունը, Ալյասկայի բնիկների ծառայությունը, Ազգային ծառայությունները, Բնիկ ամերիկացիների ծառայությունը և Կույրերի ծառայությունը: 2013թ.-ին Միջմշակութային ծառայությունը գործում էր ԱՄՆ-ում ծառայող 324 միսիոների և միսիոներական զույգերի հետ: Այն զբկուցել է 4.381 ազգային եկեղեցական համայնքների և չորս միջմշակութային Աստվածաշնչյան դպրոցների ստեղծման մասին⁶¹: Միջմշակութային ծառայության միսիոներները կրթվում և պատրաստվում են՝ քարոզելու Ավետարանը ԱՄՆ-ում բնակվող բոլոր մշակույթների ներկայացուցիչներին: Նրանք «սովորեցնում են, քարոզում են, օգնում են, պատրաստում են, կերակրում են, աղոթում են, մխիթարում են, կառուցում են, նորոգում են և խորհրդատվություն են տրամադրում՝ օգտագործելով այն պարզակները և տաղանդները, որոնք Աստված տվել է նրանց, և անելով անհրաժեշտ ամեն ինչ՝ մեր ազգին հասնելու համար, որպեսզի ոչ ոք չկորչի»⁶²:

«Աստծո ժողովների» անդամները կարող են մասնակցություն ունենալ Միջմշակութային ծառայությանը երկու ձևով: Առաջինը՝ հնարավորություններ փնտրեք այս աշխարհի վրա ազդեցություն թողնելու համար: Երբեմն դուք կարող եք ազդեցություն թողնել այս աշխարհի վրա շատ պարզ կերպով, օրինակ՝ այցելելով ձեր դիմացի հարևանին: Երկրորդը՝ արեք հնարավորինս ամեն ինչ, որպեսզի մոտեցնեք մարդկանց Կենդանի Աստծո Հոգուն, Ով ցանկանում է, որ բոլորը գան Իրեն՝ բազմապիսի ընտանիք կազմելով: Միջմշակութային ծառայությունն օգնում է իրականացնել Մեծ Հանձնարարականը Միացյալ Նահանգներում: Այն աջակցում է մեր միսիոներներին, որպեսզի նրանք հասնեն ազգերին մեր ազգի մեջ: ✝

Բոլոր միջնակուսային Մասնաճյուղերի, Տարածքների և Ընկերակցությունների ցուցակը⁶³

Ազգային/Լեզվական խմբեր	Տարեթվեր	Նշումներ
«Աստծո ժողովների» Աֆրիկյան ընկերակցություն, ԱՄՆ	2003-	Ընկերակցության կանոնադրությունն ընդունվեց 2003թ.-ի սեպտեմբերի 27-ին, և հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2003թ.-ի նոյեմբերի 18-19-ին:
«Աստծո ժողովների» Արաբական ընկերակցություն, ԱՄՆ	2005-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2005թ.-ի նոյեմբերի 15-16-ին:
Բրազիլիական շրջան	2003-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2003թ.-ի հունվարի 21-ին:
Կենտրոնական շրջան / Դիստրիկտ Սենտրալ (նախկինում՝ Կենտրոնական շրջան, որը դրանից առաջ կոչվում էր «Կենտրոնական Լատինա-ամերիկյան շրջան»)	1972-	Կազմվեց Լատինաամերիկյան շրջանից:
Ոչ սպիտակամորթների մասնաճյուղ		1945թ.-ի Գլխավոր խորհուրդը խրախուսեց այս մասնաճյուղի ստեղծումը: 1947թ.-ի Գլխավոր խորհրդի ժամանակ նշանակվեց հետազոտական կոմիտե, որը պետք է առաջարկներ ներկայացներ 1949թ.-ի Գլխավոր խորհրդին այս մասնաճյուղի ստեղծման վերաբերյալ: Այնուամենայնիվ, ոչ մի առաջարկներ չներկայացվեցին և այս մասնաճյուղն այդպես էլ չհաստատվեց: Ստեղծվեց առանձին Սևամորթների ազգային ընկերակցություն 1989թ.-ին:
Կովբոյների ընկերակցություն	2005-	Սկզբնականորեն հայտնի որպես Կովբոյների եկեղեցական ընկերակցություն: Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2005թ.-ի նոյեմբերի 15-16-ին՝ այն վերապահումով, որ նրանք, ի տարբերություն այլ ընկերակցությունների, չեն ունենալու ներկայացուցչություն Գլխավոր երիցական կազմում:
Եթովպական ընկերակցություն	2011-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2001թ.-ի հունիսի 9-10-ին:
«Աստծո ժողովների» Ֆիլիպինյան-ամերիկյան քրիստոնեական ընկերակցություն	1976-	Հաստատվեց 1976թ.-ին: Ստացավ Ընկերակցության կարգավիճակ Գործադիր երիցական կազմի կողմից 1997թ.-ի նոյեմբերի 11-ին: Տվյալները թարմացումը Գործադիր երիցական կազմի արձանագրության մեջ՝ 2006թ.-ի հունվարի 17-ին:
Ֆլորիդայի բազմամշակութային շրջան (նախկինում՝ Հարավ-Արևելյան իսպանալեզու շրջան)	1981-	Նախկինում Իսպանալեզու Արևելյան շրջանի մասը: Կազմակերպվեց 1981թ.-ի հունվարի 29-31-ին: Անվանումը փոխվեց Ֆլորիդայի բազմամշակութային շրջանի 2013թ.-ին:
Գերմանական շրջան (նախկինում՝ Գերմանական մասնաճյուղ)	1922-	Կազմակերպվեց Նյու Քասթլում՝ Փենսիլվանիայում, 1922թ.-ի նոյեմբերի 17-24-ին: 1973թ.-ին այն հայտնի դարձավ որպես Գերմանական շրջան:
«Աստծո ժողովների» Գանայական ընկերակցություն, ԱՄՆ	2011-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2011թ.-ի հունիսի 9-10-ին:
Հունական մասնաճյուղ	1953-1968	Սկզբնականորեն կազմակերպված որպես «Էլենիկ Պրոտոգոնոս Ապոստոլիկ Էկլեսիա» («Հունական սկզբնական առաքելական եկեղեցի»)՝ Հունական մասնաճյուղը վերակազմավորվեց Գլխավոր քարտուղարի կողմից 1953թ.-ի օգոստոսի 14-ին: Մինչև 1962թ.-ը, այն հայտնի էր որպես Հունական մասնաճյուղ: Այն կազմալուծվեց 1968թ.-ին:
Ծովաձոցի Լատինաամերիկյան շրջան	1972-2012	Կազմված Լատինաամերիկյան շրջանից: Այն կազմալուծվեց՝ չորս նոր Իսպանալեզու շրջան ստեղծելու համար:
Հաիթյան-ամերիկյան ընկերակցություն	2005-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2005թ.-ի հունիսի 6-8-ին:
Հնոնգների ազգային ընկերակցություն	1996-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 1996թ.-ի մարտին, տվյալների թարմացումը՝ 2003թ.-ի հունիսի 9-11-ին:
Հունգարական մասնաճյուղ	1944-1960	
Հյուսիսային Ամերիկայի Հնդկաստանի Ընկերակցություն (կամ «Աստծո ժողովների» Հնդկաստանի ընկերակցություն, ԱՄՆ)	1993-	Ստեղծվեց 1993թ.-ին: Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2007թ.-ի սեպտեմբերի 18-19-ին, իր Ընկերակցության կանոնադրության հետ:

Իտալական շրջան (նախկինում՝ Իտալական մասնաճյուղ)	1948-1990	Կազմվեց Սիրակուզում՝ Նյու Յորքում, 1948թ.-ի հունվարի 15-17-ին: Կազմալուծվեց 1990թ.-ի նոյեմբերի 30-ին:
Կորեական շրջան (նախկինում՝ «Աստծո ժողովների» Ամբողջ Ավետարանի կորեական խորհուրդ)	1982-	Կազմակերպչական հավաքույթն անցկացվեց Սփրինգֆիլդում՝ Միսուրիում, 1982թ.-ի փետրվարին:
Կորեական ընկերակցություն	2003-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2003թ.-ի մարտի 18-19-ին:
Լատինամերիկյան շրջան (նախկինում՝ Լատինամերիկյան համաժողով)	1918-1971	Հիմնադրվեց 1918թ.-ին՝ որպես Տեխասի շրջանի Լատինամերիկյան համաժողով, և դարձավ Լատինամերիկյան շրջան 1925թ.-ին: Լատինամերիկյան շրջանից առաջացավ Իսպանալեզու Արևելյան շրջանը 1956թ.-ին, որն ի վերջո բաժանվեց չորս հավելյալ շրջանների 1972թ.-ի հունվարի 1-ին՝ Օւվաձոնցի Լատինամերիկյան շրջանի, Կենտրոնական Լատինամերիկյան շրջանի, Միջին Արևմուտքի Լատինամերիկյան շրջանի և Խաղաղ Օվկիանոսի Լատինամերիկյան շրջանի:
Միջին Արևմուտքի Լատինամերիկյան շրջան	1972-	Կազմված Լատինամերիկյան շրջանից:
«Աստծո ժողովների» Սևամորթների ազգային ընկերակցություն	1989-	Կազմվեց Քաղաքի կենտրոնի աշխատավորների համաժողովից, որը սկսեց գործել 1970-ական թվականների վերջում: Կազմվեց 1989թ.-ին, հաստատվեց 1990թ.-ի մարտի 27-ին:
«Աստծո ժողովների» Չինական ազգային ընկերակցություն	2003-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2003թ.-ի հունիսի 9-11-ին:
«Աստծո ժողովների» Իսուլերի մշակութային ազգային ընկերակցություն	1992-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից որպես «Իսուլերի մշակութային ծառայություն» 1992թ.-ի սեպտեմբերի 22-ին:
Ֆիջիական ազգային ընկերակցություն	1990-	Հաստատվեց 1990թ.-ին: Գործադիր երիցական կազմը պաշտոնապես Ընկերակցության կարգավիճակ շնորհեց 1997թ.-ի նոյեմբերի 11-12-ից: Տվյալների թարմացումը Գործադիր երիցական կազմի արձանագրության մեջ 2006թ.-ի հունվարի 17-18-ին:
Ինդոնեզիական ազգային ընկերակցություն (կամ «Աստծո ժողովների» Ինդոնեզիական ընկերակցություն)	2004-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2004թ.-ի նոյեմբերի 16-17-ին:
«Աստծո ժողովների» Հրեական ազգային ընկերակցություն	2008-	Հաստատվեց 2008թ.-ի մայիսին: Հաստատվեց որպես շրջան Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2008թ.-ի հունիսի 2-4-ին, իր Ընկերակցության կանոնադրության հետ:
Սլավոնական ազգային շրջան (նախկինում՝ Սլավոնական ազգային ընկերակցություն)	2002-	Սկզբնականորեն առաջարկված որպես Ռուսական և Ուկրաինական ազգային ընկերակցություն 1992թ.-ին, այն դարձավ Սլավոնական ազգային ընկերակցություն և հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2002թ.-ի նոյեմբերի 19-20-ին: Այն վերածվեց շրջանի Գործադիր երիցական կազմի հաստատմամբ 2008թ.-ի հունիսի 2-4-ին, և Գլխավոր խորհրդի հաստատմամբ՝ 2009թ.-ին:
«Աստծո ժողովների» Բնիկ ամերիկացիների ընկերակցություն	1996-	Կազմվեց 1996թ.-ի հունվարի 1-ին՝ Ընկերակցության կարգավիճակով, ստացավ Գործադիր երիցական կազմի հավանությունը 1996թ.-ի սեպտեմբերի 25-ին:
Նիգերիական ԱԺ ընկերակցություն, ԱՄՆ	2010-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2010թ.-ի սեպտեմբերի 21-22-ին, իր Ընկերակցության կանոնադրության հետ:
Խաղաղ Օվկիանոսի Հյուսիսային լատինամերիկյան շրջան	1998-	Կազմվեց Խաղաղ Օվկիանոսի Լատինամերիկյան շրջանից:
Խաղաղ Օվկիանոսի լատինամերիկյան շրջան	1972-1998	Կազմվեց Լատինամերիկյան շրջանից: Բաժանվեց 1998թ.-ին՝ կազմելով Խաղաղ Օվկիանոսի հյուսիսային լատինամերիկյան շրջանը և Խաղաղ Օվկիանոսի հարավային լատինամերիկյան շրջանը:
Ֆիլիպինյան մասնաճյուղ	1940? – (*)	Կազմվեց 1938թ.-ին որպես Ֆիլիպինյան շրջանի խորհուրդ, թեև այն պաշտոնապես ճանաչված չէր ԱԺ-ի կողմից որպես շրջան: Այն ղեկավարվում էր ԱԺ ծառայողի կողմից և ճանաչվեց որպես մասնաճյուղ 1940 կամ 1941թ.-ին: Գլխավոր գործառույթն էր՝ կազմակերպել ԱՄՆ-ում ապրող ֆիլիպինցի ԱԺ ծառայողների և անդամների ամենամյա համաժողովը: Այն աշխատանքային հարաբերություններ ուներ Արևմտյան Աֆիոն գտնվող տարբեր շրջանների հետ:
Լեհական մասնաճյուղ	1944-1960	Լեհական մասնաճյուղը կազմվեց 1944թ.-ի մայիսին և կազմալուծվեց 1960թ.-ի սեպտեմբերին:

Պորտուգալական շրջան (Նախկինում՝ Պորտուգալական ընկերակցություն)	1994-2003	Պորտուգալական Ընկերակցությունը ճանաչվեց 1994թ.-ին և կազմակերպվեց որպես շրջան 1998թ.-ին: Պորտուգալական շրջանը կազմալուծվեց Գլխավոր երիցական կազմի որոշմամբ 2003թ.-ի սեպտեմբերի 23-ին:
Պուերտո Ռիկոյի շրջան	1975-	Նախկինում Իսպանալեզու Արևելյան շրջանի մաս: Հաստատվեց որպես առանձին շրջան Գլխավոր երիցական կազմի կողմից 1975թ.-ի օգոստոսին:
«Աստծո ժողովների» Ռումինական ընկերակցություն	2003-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2003թ.-ի հունվարի 21-22-ից:
Ռուսական մասնաճյուղ	1945-1960	Ռուսական մասնաճյուղը կազմվեց 1945թ.-ին և կազմալուծվեց 1960թ.-ին:
Սամոական շրջան (Նախկինում՝ «Աստծո ժողովների» Սամոական ընկերակցություն)	2003-	Ընկերության կանոնադրությունը ստորագրվեց 2003թ.-ի դեկտեմբերի 30-ին: Այն վերածվեց Սամոական շրջանի՝ ստանալով Գլխավոր խորհրդի հաստատումը 2013թ.-ին:
Երկրորդ կորեական շրջան	2005-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2005թ.-ի հունվարի 18-ին:
Կենտրոնական հարավային Իսպանալեզու շրջան	2011-	Կազմվեց Ծովածոցի լատինաամերիկյան շրջանից: Հաստատվեց Գլխավոր խորհրդի կողմից 2011թ.-ին:
«Աստծո ժողովների» Հարավային ասիական ընկերակցություն	2007-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2007թ. նոյեմբերի 12-14-ին, իր Ընկերակցության կանոնադրության:
Հարավային լատինաամերիկյան շրջան	2013-	Հարավ-Արևելյան Իսպանալեզու շրջանի մեջ գտնվող Հարավային լատինաամերիկյան համաժողովը և Միջատլանտյան իսպանալեզու համաժողովը միացան՝ դառնալով Հարավային Լատինաամերիկյան շրջան, 2013թ.-ի Գլխավոր խորհրդի հաստատմամբ:
Հարավային Խաղաղ Օվկիանոսի շրջան (Նախկինում՝ Հարավային Խաղաղ Օվկիանոսի լատինաամերիկյան շրջան)	1998-	Նախկին Խաղաղ օվկիանոսի լատինաամերիկյան տարածքը: Անվանումը փոխվել է Խաղաղ Օվկիանոսի հարավային շրջանի 2009թ.:
Հարավ-Արևմտյան շրջան (Նախկինում՝ Արիզոնայի լատինական շրջան)	2008-	Սկզբնականորեն կազմվեց 2006թ.-ին որպես Խաղաղ օվկիանոսի հարավային լատինաամերիկյան տարածքի համաժողով: Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2008թ.-ի հունիսին՝ Արիզոնայի լատինաամերիկյան շրջան դառնալու համար: 2009թ.-ի Գլխավոր խորհուրդը հաստատեց անվանման փոփոխությունը Հարավ-Արևմտյան շրջանային խորհրդի:
Իսպանալեզու Արևելյան շրջան (Նախկինում՝ Իսպանալեզու արևելյան համաժողով)	1956-	Կազմվեց Լատինաամերիկյան շրջանից 1956թ.-ին՝ որպես Իսպանալեզու Արևելյան համաժողով: Անվանումը փոխվեց Իսպանալեզու Արևելյան շրջանային խորհրդի 1957թ.-ի օգոստոսի 15-ին:
Տեխասի Ծովածոցի Իսպանալեզու շրջան (Նախկինում՝ Տեխասի ծովածոցի Իսպանալեզու շրջան)	2011-	Կազմվեց Ծովածոցի լատինաամերիկյան շրջանից: Հաստատվեց 2011թ.-ի Գլխավոր խորհրդի կողմից: Անվանումը փոխվեց Տեխասի Ծովածոցի իսպանալեզու շրջանի խորհրդի 2013թ.-ին:
Տեխասի Լուիզիանայի Իսպանալեզու շրջան	2010-	Կազմվեց Ծովածոցի լատինաամերիկյան շրջանից: Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2010թ.-ի սեպտեմբերի 21-22-ին, և վավերացվեց 2011թ.-ի Գլխավոր խորհրդի կողմից:
Տոնգացիների ընկերակցություն (կամ «Աստծո ժողովների» Տոնգացիների ընկերակցություն)	2002-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2002թ.-ի մարտի 15-ին: Փոփոխեց իր Կանոնադրությունը, Գործադիր երիցական կազմի արձանագրություն, 2004թ.-ի հունվարի 20-21:
Ուկրաինական մասնաճյուղ	1943-1971	Ուկրաինական մասնաճյուղը ճանաչվեց 1943թ.-ի սեպտեմբերի 17-ին: Այն կազմալուծվեց 1971թ.-ի դեկտեմբերի 31-ին:
«Աստծո ժողովների» Վիետնամական ընկերակցություն	2007-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2007թ.-ի սեպտեմբերի 18-19-ին, իր Կանոնադրության հետ:
Արևմտյան Տեխասի և Տափաստանների շրջան	2011-	Կազմվեց Ծովածոցի լատինաամերիկյան շրջանից: Հաստատվեց 2011թ.-ի Գլխավոր խորհրդի կողմից:
Հարավսլավյան մասնաճյուղ	1945-1961(*)	

Լատինաամերիկյան շրջանի առաջին երեք վերակացուները (ա-ձ). Խոսե Գիրոն (3-րդ վերկ.),
Դեմետրիո Բազան (2-րդ վերկ.) և Հ. Ս. Բոլլ (1-ին վերկ.): Լուսանկարն արված է Չամայում, Նյու
Մեքսիկոյում, մարտ, 1939թ.:

«Այլևս լուռ չենք լինելու». «Աստծո ժողովների» Լատինա- ամերիկյան շրջանը Դեմետրիո Բազանի և Խոսե Գիրոնի ղեկավարության ներքո

Գաստոն Էսպինոզա

Քսաներոյ դարի սկզբում Ամերիկայի հարավ-արևմուտքի հասարակական և կրոնական իրավիճակը սկսեց փոխվել: Երկու միաժամանակ տեղի ունեցող իրադարձությունները՝ Մեքսիկական հեղափոխությունը և Հոգեգալստական շարժման ծնունդը, փոխելու էին անթիվ մարդկանց կյանքերը, ովքեր փախստական դարձան՝ հեռանալով Մեքսիկայից: Ամերիկայում նրանք ոչ միայն ապաստան գտան պատերազմից, այլև կրոնական վերափոխում ապրեցին: Հազարավոր մարդիկ ընդունեցին Քրիստոսին և մկրտվեցին Սուրբ Հոգով փախստականների սահմանային ճամբարներում, փոքրիկ Ավետարանական միսիաներում, վրաններում, դպրոցական հանրակացարաններում և տներում:

Այս փախստականները դարձի էին գալիս հովիվների, ավետարանիչների և եկեղեցու հասարակ անդամների օգնությամբ, որոնց Հոգեգալստական արմատները սկիզբ էին առնում թե՛ Վիլյամ Զ. Սեյմուրի Ազուգա փողոցի արթնությունից Լոս Անջելոսում, թե՛ Չարլզ Ֆոքս Փարիեմի Առաքելական հավատքի միսիայից Հյուսթոնում: Այդ մարդիկ և մեքսիկացի նորադարձները սկսեցին փոքրիկ միսիաներ, որոնք միացան 1914թ.-ի ապրիլին հիմնադրված «Աստծո ժողովներին»: «Ասամբլեաս դե Դիոս» անվանումը կրող ցուցանակները սկսեցին հայտնվել աճող իսպանալեզու բնակչության ունեցող համայնքներում: Լատինաամերիկյան «Աստծո ժողովները» աշխատանքը սկսեցին այնպիսի հովիվներ և ավետարանիչներ, ինչպիսիք էին Էնեմեսիո Ալանիսը, Անտոնիո Ռիոս Մորինը, Անուֆո Մ. Լոպեսը, Ռոդոլֆո Ս. Օրոսկոն, Պրն. Իսաբել Ֆլորեսը, Ջորջ Ջոյները, Ջոն Փրեստոնը, Ֆելիքս Հեյլը, Մ. Մ. Պինտոնը և այլոք ողջ Տեխասի և Հյուսիսային Մեքսիկայի տարածքում: Տաղանդավոր երիտասարդ մեթոդիստ քարոզիչ Հենրի Ս. Բոլլը Տեխասից, ով հոգեգալստական էր դարձել, միաբանեց բոլոր այս ծառայողներին: Բոլլը և Էլիս Ի. Լուսը դարձան մեքսիկացի գաղթականներին ծառայող ամենաակնառու միսիոներները «Աստծո ժողովներում»:

1918թ.-ի վերջում Բոլլը և Ֆլորեսը համախմբեցին իսպանալեզու ծառայողներին և եկեղեցիները՝ «Լատինաամերիկյան համաժողով» կազմելով: Բոլլն անմիջականորեն ղեկավարեց այս համաժողովն այնքան ժամանակ, մինչև որ կոչվեց դրա վերակազմում: Այն վերածվեց Լատինաամերիկյան շրջանի խորհրդի 1929թ.-ին²: Բոլլը շարունակեց առաջնորդել այս շրջանը մինչև 1939թ.-ը, երբ իսպանալեզու ծառայողների նոր սերունդը ստանձնեց իսպանախոս ժողովների առաջնորդությունը:

Այն երկու տղամարդիկ, ովքեր հաջորդեցին Բոլլին՝ Դեմետրիո Բազանը (1939-1958թթ.) և Խոսե Գիրոնը (1959-

1971թթ.), ընդունակ առաջնորդներ էին, որոնք հիմք դրեցին իսպանալեզու հավատացյալների թվի կտրուկ աճի համար ԱՄՆ-ի «Աստծո ժողովներում»: Բազանը և Գիրոնը, և հազարավոր այլ իսպանալեզու քարոզիչներ, ովքեր անխոնջ կերպով աշխատում էին՝ Ավետարանը տարածելու և «Ասամբլեաս դե Դիոսը» կառուցելու համար, հիմնականում անուշադրության մատնվեցին հարանվանության պատմագրության կողմից:

1979թ.-ին Վիկտոր Դե Լեոնը գրեց «Լուռ հոգեգալստականները. քսաներոյ դարի իսպանալեզու բնակչության միջև տեղի ունեցած հոգեգալստական շարժման կենսագրական պատմություն» աշխատությունը: Սա «Աստծո ժողովների» իսպանախոս հետևորդների մասին պատմելու առաջին ակնառու փորձն էր: Դե Լեոնը փաստեց, որ իսպանալեզու քրիստոնյաների թվացյալ լուռության պատճառը պատմության գրքերի մեջ ոչ թե ծառայողական կամ ավետարանչական գործունեության պակասն էր, այլ ամերիկյան հասարակության անտարբերությունը լատինաամերիկացիների հանդեպ, և «Աստծո ժողովները» բացառություն չէր այս կանոնից: Նա հույս ուներ, որ իր պատմությունը ճանապարհ կհարթեր Լատինաամերիկյան «Աստծո ժողովների» իրադարձությունների հետագա վերապատմումների համար:

Այս պատմական աշխատությունը գերազանց հիմք էր, որի վրա կառուցեցին այլ մարդիկ: 2014թ.-ին ես պատասխանեցի Դե Լեոնի կոչին՝ գրելով Լատինաամերիկյան Աժ-ի պատմությունը 1914-ից 2014թթ.-ը, որի վերնագիրն էր. «Լատինաամերիկացի հոգեգալստականներ. Հավատքը և քաղաքականությունը՝ գործողության մեջ»: Այս հոդվածը, որը ներկայացնում է քաղվածքներ իմ գրքից, պատմում է Բազանի և Գիրոնի մասին, ովքեր Լատինաամերիկյան շրջանի առաջին վերակազմներն էին:

Դեմետրիո Բազան

Դեմետրիո Բազանի հայրը՝ Մոդեստոն, ով ծնվել էր 1900թ.-ի դեկտեմբերի 22-ին³ Մեքսիկայի Տամաուլիպաս նահանգի Լա Պեսկա քաղաքում, ձկնորս էր, իսկ մայրը՝ Դյուրես Պեյան, տնային տնտեսուհի էր: Նրանց ընտանիքում շրջադարձային փոփոխություն տեղի ունեցավ, երբ Դեմետրիոն ինը տարեկան էր: Նրա հայրը մահացավ, իսկ նրա մայրն այլևս չէր կարողանում հոգ տանել նրա համար: Նա որդեգրվեց մի հարուստ ընտանիքի՝ Ռաֆայել և Էպիմենիա դե լոս Սանտոս Կոյերի կողմից:

Ռաֆայելը գործարարական ջիղ ուներ, ինչը գործույթ և կենսունակ բնավորություն ձևավորեց Դեմետրիոյի մեջ: Տար-

LA LUZ APOSTOLICA

LA ENTRADA DE TUS PALABRAS ALUMBRA

Año XXV, San Antonio, Texas, Octubre de 1949, Número

TIEMPO PRECIOSO

El Hno. D. BAZAN, Superintendente del Concello tomará parte muy activa en esta fiesta.

JOSUE CRUZ, Pastor del Templo Cristiano y Secretario del Concello.

La Seita, RUTH R. BAZAN estará a cargo de la Música y Cantos especiales de esta fiesta espiritual.

EL TEMPLO CRISTIANO, Calles El Paso y Sur Cibola, San Antonio, Texas. Lugar donde será la fiesta Noviembre 10-17, 1940. En el retrato de izquierda a derecha, Josue Cruz, H. C. Ball y G. V. Flores, Presbítero de la Conferencia Fronteriza, quien también dará su ayuda en estos cultos.

El Hno. H. C. BALL, Vice-Superintendente del Concello al para esa fecha en el salido de San Antonio también nos ayudará.

VENGAN TODOS

Tiempo precioso, tiempo de bendiciones celestiales, tiempo de lluvias del Espíritu Santo, tiempo de Sanidades, tiempo de refrigerio espiritual, y sobre todo tiempo de descanso a los pies de Cristo para los fatigados siervos de Dios, será el tiempo que prepara El Templo Cristiano de San Antonio, Texas de donde es pastor el Hno. Josue Cruz, los días 10-17 de Nov. de 1940.

Nuestro Hno. Cruz ha sentido que es la voluntad de Dios que todo el pueblo de Dios tenga en tiempo de reunión especial, y desde luego extier una muy cordial y calurosa invitación a todos nuestros hermanos en toda nuestra fraternidad. Los miembros del Templo Cristiano ofrecen todos los que vengan de afuera dormitorios y (Pasa a la página 10)

Դեմետրիո Բազանը, Խոսե Կրուզը, Ռուս Բազանը և Հ. Ս. Բոլլը «Լա լուզ ապոստոլիկա» («Առաքելական լույս» իսպ.) թերթի 1940թ.-ի հոկտեմբերի համարի կազմի վրա: Բոլլն այս պարբերականի հեղինակը և խմբագիրն էր 1916թ.-ից: «Ֆլաուեր» հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնը գտել և թվայնացրել է «Լա Լուզ Ապոստոլիկայի» 330 տարբեր համարներ (1936-1973թթ.), որոնք անվճար հասանելի են իր ինտերնետային կայքում: ՖՀԺ-ն չունի մինչև 1940թ.-ը լույս տեսած համարների մեծ մասը: Եթե ձեզ մտ կան «Լա Լուզ Ապոստոլիկայի» հին համարներ, խնդրում ենք, կապ հաստատեք ՖՀԺ-ի հետ:

բեր ժամանակներում նրա հայրն ուներ բար, հագուստի, արծաթյա իրերի և մթերային խանութներ: Նա նույնպես աշխատել էր որպես փոստատար և ժամագործ: Կար ժամանակ, երբ նա երեք շաբթ ջորի ուներ, որոնք պարեն էին տեղափոխում քաղաքից քաղաք: Նա առևտրական էր: Քրջնաջան աշխա-

տանքը, մեքսիկական հումորի առողջ չափը և ձեռնարկատիրական բնավորությունը դե լուս Սանտոսների ապրանքանշաններն էին, և այս հատկանիշները փոխանցվեցին նաև Բազանին: Երբ Մեքսիկական հեղափոխության հրդեհը բռնկվեց երկրի ողջ հյուսիսում, դե լուս Սանտոս Կոյ ընտանիքը, հազա-

րավոր այլ մարդկանց պես, փախուստի դիմեց դեպի Մատամորոս քաղաքը Տամաուլիպասում, որը բաժանվում է Տեխաս նահանգի Բրաունսվիլ քաղաքից Ռիո գրանդե գետով: Ռաֆայելը մթերային խանութ բացեց այդտեղ: Ընտանիքի հույսերը նոր կյանքի մասին փշրվեցին այն բանից հետո, երբ հեղափոխական գեներալ Վենուստիանո Կարրանսայի զորքերը ներխուժեցին այդ քաղաք և ամբողջովին կողոպտեցին այն: Նրանց խանութը նույնպես կողոպտվեց: Ընտանիքը փախուստի դիմեց դեպի Բրաունսվիլ՝ անցնելով սահմանը: Այդտեղ նրանք ապրեցին Ռաֆայելի հորեղբորորդի Մանուելի տանը, մինչև որ հաստատվեցին Սարիտայում Տեխասում:

Ընտանիքն աշխատանք գտավ Քինգսվիլի երկաթուղում և բամբակի դաշտերում՝ մոտ այն տեղին, որտեղ Հենրի Ս. Բոլլն անցկացնում էր իր վրանային ծառայությունը: Բազանները ծանոթացան Բեյլի հետ, քանի որ Դեմետրիոյի մայրը՝ Դյուրտեը, վճանում էր նրա հագուստը: Բոլլը եկեղեցի հրավիրեց նրան: Ժամանակի ընթացքում Բոլլի ուղերձները թափանցեցին նրանց սրտերը, և 1917թ.-ի աշնանը Դեմետրիոն առաջ գնաց ապաշխարության կոչերից մեկի ժամանակ և ընդունեց Հիսուս Քրիստոսին որպես իր Փրկիչ և Տեր: Դեմետրիոն վերստին ծնվեց: Բոլլն աշակերտեց և կարգապահության վարժեցրեց նրան (պատանի հասակում Դեմետրիոն սիրում էր չար կատակներ անել, օրինակ՝ կատու շարտել մարդկանց վրա Բոլլի կիրակնօրյա առավոտյան երկրպագության ծառայություններին):

Ինչ վերաբերվում էր կարգապահ քրիստոնեական կյանք ապրելուն, Դեմետրիոն Բոլլի խնամարկյալն էր ամեն առումով: Բոլլը սովորեցրեց նրան, թե ինչպես անգիր հիշել Աստվածաշնչյան խոսքեր, իսկ 1918թ.-ին՝ այն բանից հետո, երբ սկսվեց Դեմետրիոյի ինքնուրույն կյանքը, Բոլլը թույլ տվեց Դեմետրիոյին մի սենյակ վարձել իր տանը՝ մանր տնային գործեր կատարելու դիմաց: Շատ ժամանակ չանցավ, մինչ Դեմետրիոն հանդիպեց և սիրահարվեց գեղեցիկ մեքսիկոհի Մանուելիտա (Նեյլի) Տրևինյոին, ով ծնվել էր Հելոստեսում Տեխասում, և նույնպես եկեղեցու անդամ էր:

Նեյլին ծնվել էր 1898թ.-ի նոյեմբերի 19-ին⁴: Նրա մայրը մահացել էր 1914թ.-ի դեկտեմբերին՝ խոր վիշտ և ընկճվածություն պատճառելով Նեյլին: Այդ ընկճվածությունը տեղի տվեց հույսի ավելի ուժգին զգացողության այն բանից հետո, երբ Աժ ավետարանիչներ Մ. Մ՝ Պինսոնը և Ռ. Դ. Բեյլերը սկսեցին վրանային հավաքույթներ անցկացնել Սան Անտոնիոյում ոչ շատ հեռու այն վայրից, որտեղ նա ապրում էր իր կրտսեր եղբայրների և քույրերի հետ⁵: Պինսոնը վերապրել էր հոգեգալստական փորձառությունը Գաստոն Բ. Քեշվելի փրձոցով, ով մասնակցել էր Ազուլգա փողոցի արթնության հավաքույթներին և տարածում էր Հոգեգալս-

տական ուղերձը երկրի ողջ հարավային մասում: Այս փաստը ևս մեկ հոգևոր կապ հաստատեց Սեյմուրի առաջնորդությամբ տեղի ունեցած տեղի ունեցած Ազուգա փողոցի արթնության և Տեխասում գտնվող Լատինաամերիկյան ԱԺ-ի միջև:

Հայտնի է, որ առաջին վրանային հավաքույթի ժամանակ Նեյլին խնդրեց Հիսուսին ներել իր մեղքերը և լինել իր փրկիչը և Տերը: Նա գրեց այն մասին, թե ինչպես գտավ լավատեսություն և նոր նպատակ կյանքում, և շուտով կանչվեց որպես ավետարանիչ իսպանալեզու ժողովուրդների մեջ⁶: Նա և Դեմետրիոն ընկերներ դարձան, և որոշ ժամանակ անց ամուսնացան (1920թ.-ի փետրվարի 18-ին): Բոլլն անցկացրեց նրանց պատկառությունը նորակառուց Սան Անտոնիոյի եկեղեցում՝ Տեմպլո Կրիստիանոյում, որը կառուցվել էր ԱԺ մեքսիկացի ավետարանիչների (օրինակ, Անուֆիո Մ. Լոպեսի, և այլոց) նախկինում իրականացրած հոգևոր աշխատանքի վրա:

Բոլլի հոգաբարձության ներքո

Եվ Դեմետրիոն, և Նեյլին զգում էին, որ կանչված էին ծառայության համար: Նրանք միասին ծառայության նշանակվեցին 1920թ.-ի հունվարի 25-ին՝ իրենց ամուսնությունից պակաս, քան մեկ ամիս առաջ⁷: Ամուսնուն և կնոջը որպես ավետարանչական, միսիոներական կամ հովվական թիմ նշանակելն ընդունված էր Լատինաամերիկյան ԱԺ-ում, և պատմականորեն եղել է այն միջոցներից մեկը, որով կանայք ծառայողական հավատարմագիր էին ստանում: Բազանները մեծ ընտանիք ունեցան, և նրանց երեխաներից շատերը նույնպես ծառայողներ դարձան:

Բոլլն ուղարկեց Բազաններին օգնելու մեկ այլ ծառայողի՝ Ֆրանցիսկո Օլասաբալին, ով գտնվում էր Էլ Պասոյում: Դրանից երեք ամիս առաջ Օլասաբալը խնդրել էր հենց Բոլլին միանալ իրեն, բայց մերժում էր ստացել: Ժամանակը հարմար էր. Օլասաբալի ավետարանչական գործի արդյունքում հարյուրավոր մարդիկ էին դարձի գալիս, և նա հուսահատորեն մշակների կարիք ուներ: Օլասաբալները և Բազանները մտերիմ ընկերներ դարձան՝ կիսելով միմյանց փորձությունները, նեղությունները և ուրախալի պահերը: Արդյունքում, 1922թ.-ին՝ երբ Օլասաբալը լքեց ԱԺ-ն և հիմնեց իր սեփական կազմակերպությունը՝ «Լատինաամերիկյան քրիստոնեական եկեղեցիների խորհուրդը» (ԼԲԵՄ), Բազանները հետևեցին նրանց: Դեմետրոն ծառայեց մի շարք առաջնորդական դիրքերում և օգնեց խմբագրել և հրատարակել Օլասաբալի «Էլ Մեսանխերո Կրիստիանո» (Քրիստոնյա ավետարար) պարբերականը:

Բազանների հեռանալը պետք է որ խոր ցավ պատճառեր Բոլլին: Իրականում, Բազանները երբեք հարմարա-

վետ չէին զգում իրենց այն պատճառով, որ ստիպված էին ընտրել Օլասաբալի և Բոլլի միջև: Դեմետրիոն փոխեց իր սրտի դիրքն այն բանից հետո, երբ Նեյլին զգաց, որ նրանք պետք է վերադառնալին ԱԺ: Բազանները վերադարձան Լատինաամերիկյան ԱԺ 1924թ.-ի նոյեմբերին: Բոլլն անչափ ուրախ էր: Բազանն Օլասաբալի ամենակարևոր խնամարկյալներից մեկն էր, և նրա վերադարձը լուրջ վատասության թվե էր Բոլլի համար: Այդ քայլը ոգեշնչեց շատերին՝ անելու նույնը⁸:

Կարճ ժամանակով Քինգսվիլի եկեղեցին միասին հովվելուց հետո Բազանը սկսեց իր շրջիկ ծառայությունը Վերայ. Գվադալուպե Ֆլորեսի հետ: Ինչպես Էնեմեցիո Ալանիսը, Անտոնիո Ռիոս Մորինը, Ֆրանցիսկո Օլասաբալը, Ավգուստին Լոպեսը և այլոք, նրանք

1929թ.-ին, երբ նրանց ծառայությունը բուռն զարգացում էր ապրում, Բոլլը խնդրեց Բազաններին առաջնորդել իր 400 անդամ ունեցող «Տեմպլո Կրիստիանոն» Սան Անտոնիոյում: Այդ առաջարկը հրաշալի թվաց նրանց, մինչև որ Դեմետրիոն չիմացավ, որ եղբայր Բոլլը ծրագրում էր մնալ համայնքում: Նա ասաց, որ պետք է թողնել իր պաշտոնը, քանի որ խիստ զբաղված էր իր հրատարակչական, խմբագրական և ծառայությունների վերահսկման աշխատանքներով: Բազաններին չոգեշնչեց Բոլլի եկեղեցին հովվելու գաղափարը. նրանք գիտեին, որ մշտապես Բոլլի ուշադրության ներքո էին լինելու: Այնուամենայնիվ, նրանք նույնպես գիտեին, որ չէին կարող մերժել Բոլլին: Հասկանալով, որ նա օգնության կարիք ուներ, Բազանը խնդրեց Խոսե Կրուզին դառնալ իր օգնականը:

«Տեմպլո Կրիստիանոյի» համայնքը՝ եկեղեցու առջև, Սան Անտոնիոյում, Տեխասում, 1920թ.-ին: Այս եկեղեցու առաջին հովիվը Հ. Ս. Բոլլն էր, իսկ հաջորդը՝ Դեմետրիո Բազանը:

վրանային ավետարանչական ծառայություններ էին անցկացնում ողջ տարածաշրջանով մեկ: Մրանից հետո Բազանն աշխատանք սկսեց ԱԺ-ի համար Լարեդոյում՝ նոր եկեղեցի հիմնադրելու համար, նախքան Հյուսթոն տեղափոխվելը: Նա 6-9 մետրանոց վրան կանգնեցրեց Կոմմերս և Բաֆֆալո փողոցների անկյունում, և ավետարանչական ծառայություններ սկսեց: Հենց այստեղ նա հանդիպեց Միգել Գիլլենին՝ մի անձնավորության, ով դարձի էր եկել 1916թ.-ին Լոս Ինդիոսում: Բազանների ծառայությունն արագորեն աճեց ընդամենը մի քանի տարում, և նրանք բազմաթիվ ավետարանիչներ ուղարկեցին, որոնց թվում էին Պեդրո և Էլվիրա Պերլեսները, Հորասիո Մենչական և Խոսե Կրուզը, որոնցից բոլորն էլ վառ ծառայողական կարիերաներ կառուցեցին ԱԺ-ում⁹:

Երկուսն էլ ընդունեցին իրենց ուղղված առաջարկները և սկսեցին քրտնաջան աշխատել եկեղեցու աճի համար¹⁰:

Աշխատանքի սկիզբը Կոլորադոյում

Իր սովորության համաձայն, Բազանը շատ ժամանակ էր անցկացնում Աստծո հետ անձնական աղոթքի և շփման մեջ: 1932թ.-ին նա հստակորեն ստացավ Սուրբ Հոգուց, որ պետք է հեռանար Սան Անտոնիոյից և հոգեգալստական աշխատանք սկսեր Դեմվերում՝ Կոլորադոյում, որն իսկական միսիոներական ռազմաճակատ էր լատինաամերիկյան հոգեգալստական շարժման համար: Բազանը պատմեց իր վերապրման մասին Բոլլին, և փաստորեն օգտագործեց այն՝ ասելով, որ Աստված այլ տեղ էր կանչում իրեն: Եկեղեցու խորհուրդը մերժեց Բազանի հրաժարա-

Դեմետրիոս և Նելլի Բազան, 1939թ.

կանը: Այնուամենայնիվ, գիտակցելով, որ Բազանը կարող էր հեռանալ ԱՄ-ից, եթե նրա հրաժարականը չընդունվեր՝ Բոլլը և խորհուրդն օրհնեցին նրան, և Խոսե Կրուսը դարձավ ավագ հովիվ՝ Բազանի փոխարեն: Նրանք ընտրություն չունեին:

Դեմետրիոս Բոլլի ամենատաղանդավոր ծառայողն էր, և մեկ օր, երբ Բոլլը թոշակի անցներ, Դեմետրիոս կարող էր ղեկավարել նրա շարժումը: Բոլլը ղեկավարում էր միջոցների հանգանակումը՝ շարժումը ֆինանսավորելու համար: Թեև Բազանները շնորհակալ էին նրան օգնության համար, դա նույնպես պարտավորեցնում էր նրանց Բոլլի առջև: Սան Անտոնիոյի եկեղեցական համայնքը կապվել էր նրանց հետ: Երբ նրանք դանդաղորեն հեռանում էին քաղաքից մեքենայով, ողջ համայնքը հետևում էր նրանց մինչև քաղաքի ծայրամասերը և ձեռքերով հրաժեշտ էր տալիս՝ ճանապարհելով դեպի նոր աշխատանքի սկիզբը Դեմետրիոսի Մաունթինում, որտեղ նրանք ունեին կատարյալ ազատություն և հնարավորություն աճելու համար¹¹:

Բազանները ժամանեցին 1932թ.-ի սեպտեմբերի 12-ին՝ առանց լուրջ ֆինանսավորման, տաք հագուստի կամ նույնիսկ բնակության վայրի¹²: Նրանք հավատքի քայլ արեցին: Առաջին մարդը, ում նրանք հանդիպեցին Դեմետրիոս, Խոսե Արոյո անունով մի երիտասարդ էր: Արոյոն ասաց Բազանին, որ նախորդ գիշեր նա մի երազ էր տեսել, որում մի տուն գնալու հրահանգ էր ստացել: Առավոտյան նա գնացել էր այդ տուն և հարցրել էր տիրոջը, թե արդյոք այն վարձով է տրվում: Տան տերը դրական պատասխան էր տվել, և արագորեն հանձնել էր Արոյոյին տան բանալիները: Արոյոն փոխանցեց այդ բանալիները

Բազաններին: Բազանների ընտանիքն ապրեց այդ տանը տարիներ շարունակ՝ հավատալով, որ Աստված մատակարարել էր այն, որպեսզի հաստատեր Կոլորադոյում աշխատանք սկսելու իրենց որոշումը¹³: Թեև այսօրվա չափանիշներով դա համարձակ, բայց անմտածված քայլ էր, այս պատմությունը անորոշության մեջ ունեցած պարզ հավատքի և «Աստծո նախախնամության» մասին շարունակ պատմվում է Լատինաամերիկյան ԱՄ-ում:

Բազանները ոչ միայն սկսեցին ԱՄ-ի գործը Դեմետրիոս, այլև գրավեցին մի շարք անկախ հովիվների և միսիաների, որոնց թվում էին Ջ. Ֆ. Մարտեզ (Գրանդ Ջանքշերը), Կառլոս Տրոլսիյոն, Էնրիկե Լուիցերո, Ագուստին Լոպեսը և Էդվարդո Դուրանը (Գրինլին), և Սալոման Մենդոսան ու Խոսե Ագիլերան (Ջիլլին): Բազանները սկսեցին ԱՄ-ի աշխատանքը Տրինիդադում, Պուերթոյում, և Լա Վետայում, ինչպես նաև զարթականների այլ փոքր բնակավայրերում, որոնք ցրված էին ողջ այդ տարածքում: Բազանների եկեղեցին արագորեն դարձավ ողջ տարածքի մայր եկեղեցին, և տեղական հովիվներից շատերն ընդօրինակեցին Դեմետրիոսի կյանքը, աշխատանքը և նույնիսկ «ոգնի» սանրվածքը: 1939թ.-ին նա տեղափոխեց իր ընտանիքը և Լատինաամերիկյան շրջանի գրասենյակը Էլ Պասո քաղաքի երկաթուղային կենտրոնը, որը մարտավարական տարածք էր: Այդտեղ նա ձգտում էր դարձի բերել այն մեծաքանակ բազմություններին, որոնք տեղափոխվում էին Միացյալ Նահանգներ:

Հայտնի է, որ Դեմետրիոս Բազանը լավ քարոզիչ էր, գերազանց ադմինիստրատոր և վստահ, բայց խոնարհ և ջանասեր առաջնորդ: Թեև նա չէր

ավարտել «Լատինաամերիկյան Աստվածաշնչյան ինստիտուտը» (ԼԱԱԻ), նա ուներ բարձրագույն կրթություն (ինչը չունեի ԼԱԱԻ-ի ուսանողների մեծ մասը): Նա կրթվել էր Բոլլի և Օլասաբալի կողմից և Աստվածաշնչի և քրիստոնեական վարդապետության խորաթափանց աշակերտ էր, հատկապես՝ վերջին ժամանակվա մարզարեությունների: Նրա վարդապետական գիտելիքներն անհրաժեշտ էին դառնում Միարարական առաքելական շարժման հետ եռանդուն բանավեճերի ժամանակ Կոլորադոյում և նրա հովվական ուսուցողական սեմինարների ժամանակ:

Բազանի առաջնորդական ոճը

Շատ առումներով, Բազանի ընտրությունը՝ որպես Լատինաամերիկյան ԱՄ-ի վերակացու, շրջադարձային պահ դարձավ Լատինաամերիկյան ԱՄ-ի պատմության մեջ: Թեև Բազանը և Բոլլն ունեին նույնանման տեսիլք և կազմակերպչական կառուցվածք, ժոտուե Սանչեսը գրում էր, որ նրանք «լիովին հակապատկերներ էին... Եղբայր Բոլլն իշխանական դեր էր ստանձնում՝ պահանջելով, որ ամեն բան արվեր իր ցանկությամբ, այնինչ եղբայր Բազանը շատ ավելի ժողովրդավարական էր եկեղեցին կառավարելու մեջ»¹⁴:

Լատինաամերիկյան ԱՄ-ն աճեց Բազանի ղեկավարության ներքո՝ շնորհիվ նրա ժողովրդավարական ոճի, ավետարանչության հանդեպ ձգտման և հազարավոր մեքսիկացի աշխատավորների ներհուսքի սեզոնային աշխատանքների ծրագրի շրջանակներում, որը սկսվեց՝ լրացնելու համար աշխատուժի պակասը Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ընթացքում¹⁵: Սեզոնային աշխատանքների ծրագիրն աճեց 500 մեքսիկացի պայմանագրային աշխատողից՝ 1942թ.-ին, մինչև ավելի, քան 220.000-ը՝ 1947-ին¹⁶: Այս մեծ ներհուսքն առատ դաշտ տրամադրեց, որից Բազանը և նրա հայրենակիցները հունձք հավաքեցին¹⁷: Ընդամենը երկու տարվա ընթացքում Լատինաամերիկյան ԱՄ-ն աճեց 170 համայնքից և 3.765 անդամից (1939թ.-ին) մինչև 172 եկեղեցի, ավելի, քան 300 ծառայող և 5.344 անդամ (մինչև 1941թ.-ը): Բազանը պնդում էր, որ Լատինաամերիկյան ԱՄ-ի հետևորդների իրական թիվը գերազանցում էր 8.300-ը¹⁸:

Չնայած այս առաջխաղացումներին, Բոլլը դեռ զգալի ազդեցություն ուներ Լատինաամերիկյան ԱՄ-ում: Բազանը մի որոշում կայացրեց, որը պարզորեն ցույց էր տալիս նրա առանձնացումը Բոլլից: Նա տեղափոխեց Լատինաամերիկյան ԱՄ-ի գլխավոր գրասենյակը Սան Անտոնիոյից Էլ Պասո (ավելի, քան 900 կմ. դեպի արևմուտք) 1939թ.-ին, իսկ հետո՝ Նյու Մեքսիկո, 1953թ.-ին: Դրանից հետո նա վերակազմավորեց Լատինաամերիկյան ԱՄ-ն՝ թողնելով Բոլլի 11 համաժողովներից ընդամենը 4-ը: Նա վարձեց չորս լրիվ

ժամանակով աշխատող վերակազմների՝ մասնակի ժամանակով աշխատողների փոխարեն: Արդյունքում բարելավվեցին շրջանի գործունեության վերահսկողությունը և համակարգումը, կանոնավոր ավետարանչական գործունեությունը և հոգևոր հսկողությունը¹⁹:

Երբ երիտասարդ Ջեսի Միրանդան հարցրեց Դեմետրիոս Բազանին, թե ինչու նա տեղափոխեց գլխավոր գրասենյակն այդքան հեռու դեպի արևմուտք, Բազանը պատասխանեց. «Որդիս, մենք բավականին մոտ կմանք Գլխավոր խորհրդին Սփրինգֆիլդում, որպեսզի սովորենք նրանցից, բայց և բավականին հեռու, որպեսզի գործենք մեր կերպով»: Միրանդան նշեց, որ ամբողջական ազատությունը պահպանելու և միևնույն ժամանակ անհրաժեշտության դեպքում ընդհանուր հարանվանության ռեսուրսներից և աջակցությունից օգտվելու կարողությունը Լատինաամերիկյան ԱՄ-ի հաջողության պատճառներից մեկն էր²⁰:

պի Միացյալ Նահանգները: Այստեղ էր գտնվում «Աստծո ժողովների» առաջին «Լատինաամերիկյան Աստվածաշնչյան դպրոցը», որը Ֆրանցիսկո Օլասաբալը բացել էր 1922թ.-ին, թեև այն չէր գործել նույնիսկ մեկ տարի: Այդ դիրքը նույնպես ավելի հեշտացրեց ավետարանչական աշխատանքը Չիկագոյի, Դենվերի և Միջին Արևմուտքի տարածքում գտնվող ուսանողների միջև²¹:

Կալիֆոռնիայի շարունակ ավելացող ուսանողներին տեղավորելու համար, 1949թ.-ին նա տեղափոխեց Արևելյան Լոս Անջելեսի ԼԱԱԻ-ն (որը հիմնադրել էր Էլիս Լուր Սան Դիեգոյում 1926թ.-ին) դեպի Կալիֆոռնիա նահանգի Լա Պուենտե՝ ընտրելով ավելի մեծ հողատարածք:

Ձգտելով աստվածաբանական կրթություն տալ ծառայողներին և համայնքներին գյուղական աշխատանքային ճամբարներում և գաղթականների բնակավայրերում՝ *կրոնիաներում*, Բազանը գրեթե մեկ տարի անցկացրեց՝ ճանապարհորդելով ճամբարից ճամբար և անցկացնելով «ու-

և որպես վերակազմ»՝ 1939-1958թթ.-ին: Այն ժամանակ, երբ ծառայողները հաճախ էին տեղափոխվում մի ծառայությունից մյուսը, և կյանքի գայթակղությունները դրոյում էին շատերին այլ աշխատանքներ փնտրել, Բազանը, ինչպես և Բոլլը՝ նրանից առաջ, կայուն ժայռ էր անհանգիստ ծովում: Իր վստահությամբ, ստեղծարարությամբ և հոգևոր նվիրվածությամբ, նա օրինակ դարձավ հասարակ ծառայողների համար: Հավանաբար, սա նրա, ինչպես և նրա կնոջ՝ Նելլիի մեծագույն պարզևն էր ԱՄ-ին:

Բազանի հեռատես առաջնորդությունը հանգեցրեց Լատինաամերիկյան ԱՄ-ի արագ աճին, և մինչև 1950-ական թվականները այն գերազանցեց Մեթոդիստական և Երիցական լատինաամերիկյան ծառայությունները՝ դառնալով ամենամեծ լատինաամերիկյան բողոքական շարժումը երկրի հարավ-արևմուտքում: Իրականում, Երիցական եկեղեցին տագնապով նշեց, որ այն հարկադրված էր փակել մի շարք եկեղեցիներ 1940-ական և 1950-ական թվականներին «մարդկանց թվի և նյութական աջակցության պակասի» պատճառով, թեև հազիվ թե արժե մտածել, որ Հոգեգալստական շարժման աճը «կրճատեց նրանց մասնաբաժինը»:

Նույն ընթացքում, Լատինաամերիկյան ԱՄ-ը երկրի հարավ-արևմուտքում (չհաշվելով Իսպանալեզու Արևելյան շրջանի տվյալները), աճեց 170 եկեղեցուց և 3.765 անդամից 1939թ.-ին մինչև 325 եկեղեցի, 600 ծառայող և 20.000 անդամ (60.000 հետևորդ) մինչև 1960թ.-ը: 1960-ական թվականների մոտենալուն պես, Բազանը գիտակցեց, որ եկել էր նոր առաջնորդների ժամանակը: Լատինաամերիկյան ԱՄ-ն քսան տարի առաջնորդելուց հետո, նա որոշեց թողնել իր պաշտոնը²³:

«Լատինաամերիկյան Աստվածաշնչյան ինստիտուտ», Տեխաս, 1940-ական թվականներ:

Հարանվանության աջակցությունը ստանալու օրինակներից մեկը 1945թ.-ն էր, երբ Բազանը ցածր գներով ձեռք բերեց գրքեր և ուսումնական նյութեր հովիվներին և եկեղեցու անդամներին աստվածաբանական կրթություն և պատրաստություն տալու համար: Նա բանաձև ընդունեց առաջին անգամ Կիրակնօրյա դպրոցների տնօրենի պաշտոն ստեղծելու մասին, աշխատանքի վերցրեց Էպիֆանիո Ջարամիլոյին և 1948թ.-ին աշխատեց Ջարամիլոյի հետ՝ ստեղծելու համար առաջին ուսումնական ծրագիրը Կիրակնօրյա դպրոցների համար:

Նա կատարեց ևս մեկ համարձակ քայլ, որն ազդարարեց Բոլլից անկախանալու իր ձգտումը. 1945թ.-ին նա տեղափոխվեց ԼԱԱԻ-ը Հարավային Տեխասի Սասպակոյից դեպի Իսլետա, որը Մեքսիկայի դարպասն էր դե-

տուցումներ ծառայողների համար», ինչպես նաև կազմելով հատուկ սեմինարներ, մասնավորապես՝ վերակազմների համար, ովքեր իրենց հերթին սովորեցնում էին նույնը իրենց համաժողովներում գտնվող ծառայողներին: Բոլոր այս զարգացումները դրդեցին ականատեսներից մեկին ասել, որ Բազանն «այնքան շատ փոփոխություններ» իրականացրեց, որ պարզապես անկարելի էր հաշվել բոլորը²²: Այնուամենայնիվ, ամենակարևոր որոշումը՝ ավելի մեծ անկախության և ինքնավարության ձգտելն էր:

Բազանը բարեխղճորեն ծառայեց ԱՄ-ին և երկարատև ազդեցություն թողեց ողջ շարժման վրա: Թեև նա կարճ ժամանակով աշխատեց Օլասաբալի հետ (1922-1924թթ.), նա ծառայեց ԱՄ-ում որպես հովիվ, ավետարանիչ և եկեղեցիներ հիմնադրող 1920-1939թթ.-ին

Խոսե Գիրոն

Կար երկու առաջնորդ, որոնք բնականորեն կարող էին փոխարինել Բազանին՝ Խոսե Գիրոնը և Ժոսե Բանչեսը: Երկուսն էլ ապացուցել էին իրենց տոկունությունը և հավատարմությունը ծառայողական դաշտում՝ որպես ավետարանիչներ, եկեղեցիներ հիմնողներ և հովիվներ, ինչպես նաև Լատինաամերիկյան շրջանի քարտուղարի պաշտոնում, որը սովորաբար զբաղեցնում են վերակազմու ընտրվելուց առաջ: Այնուամենայնիվ, Սանչեսը չցանկացավ զբաղեցնել այս պաշտոնը: Գիրոնն ընտրվեց որպես Լատինաամերիկյան շրջանի վերակազմու 1958թ.-ին և ստանձնեց ղեկավարությունը 1959թ.-ի հունվարի 1-ին²⁴:

Ի տարբերություն Բազանի, ով մեծացել էր Հոգեգալստական շարժման մեջ, Գիրոնը մեծացել էր Մեքսիկայի Երիցական եկեղեցում: Նա այն բազմաթիվ մեքսիկական ծագում ունեցող ամերիկացի երիցականներից էր, ովքեր այդ

շրջանում միացան Հոգեգալստական շարժմանը: Երիցականներն աշխատանք սկսեցին պատմական Սան Լուիս դաշտավայրում՝ Հարավային Կոլորադոյում, տասնիններորդ դարի վերջում:

Ժամանակի ընթացքում նրանք Մեքսիկական Երիցական եկեղեցի հիմնեցին Դել Նորտեում: Մինչև 1940-ական թվականների կեսերը նրանք սկսեցին անկում նկատել անդամության մեջ: Արդեն նշված պատճառների հետ մեկտեղ, այս անկումը նույնպես տեղի ունեցավ Հոգեգալստական, Ավետարանական և այլ հազարամյակային շարժումների պատճառով:

1930-1935թթ.-ի ընթացքում Դել Նորտեի Երիցական համայնքը մի

Խոսե Գիրոն

փոքր թվային աճ ունեցավ՝ 51-ից 61-ը: Այնուամենայնիվ, նրանք չունեցան խոշոր թվային աճ, և ընդհանուր Լատինաամերիկյան Երիցական շարժման անդամները հարավ-արևմուտքում պակասեցին 3.874-ից 3.444-ի²⁵: Երբ Գիրոնն առաջին անգամ հանդիպեց հոգեգալստականներին Դել Նորտեում 1932թ.-ին, մեքսիկական երիցականների աշխատանքը մի փոքր արթնություն էր ապրում, այնպես որ նրա համար պետք է որ գրավիչ լինեին հոգեգալստական արթնության ծառայությունները:

Արթնության պատճառով, մեքսիկական երիցական առաջնորդները

մշտապես երիտասարդ առաջնորդների էին որոնում: Գիրոնի հետաքրքրությունն Աստվածաշնչով գրավեց նրա հովվի՝ Մանուել Մանչեսի ուշադրությունը: Նա խրախուսեց Գիրոնին մասնակցել սեմինարիայի դասերին և ասաց, որ եկեղեցին որոշել է «հոգավ նրա բոլոր ծախսերը»: Այնուամենայնիվ, Գիրոնը համոզված չէր, որ պետք է ծառայող դառնար: Նա սեր ուներ գործարարության և սպորտի հանդեպ: Այն աղքատությունը, որը նա տեսնում էր իր շուրջը, ամեն օր հիշեցնում էր նրան, թե ինչից էր նա ցանկանում խուսափել: Թեև նա հետաքրքրված էր Աստվածաշնչով, նա նույնպես հասկանում էր, որ ծառայությունը դժվար աշխատանք էր, որը հաճախ արվում էր առանց երկրային վարձատրությունների²⁶:

Վճռական շրջադարձային պահը եկավ այն ժամանակ, երբ Աժ ավետարանիչ Փոլ Ջոնսը եկավ նրա քաղաք և փողոցային ավետարանչություն սկսեց: Նա բրոշյուրներ էր բաժանում մարդկանց, և հենց այդ ժամանակ նա հրավիրեց Գիրոնին իր արթնության ծառայություններին: Ծառայություններից մեկի վերջում՝ 1932թ.-ի Փետրվարի 3-ին, Գիրոնը Ռ. Դ. Ջոնս անունով մի մեթոդիստ ծառայողի հետ ընդունեց մկրտությունը Սուրբ Հոգով²⁷:

Գիրոնը գերազանց նորադարձ էր Հոգեգալստական շարժման համար՝ խելացի, կրթված, սպորտային կազմվածքով և պատկառելի արտաքինով: Նա անմիջապես սկսեց նմանակել այդ ավետարանչին՝ փորձելով դարձի բերել իր ընկերներին և համոզել իր ընտանիքին ընդունել մկրտությունը Սուրբ Հոգով, և արդյունքում «թանկ մարդիկ սկսեցին ընդունել Տիրոջ հոգևոր օրհնությունները»: Այս ամենի պատճառով, Ջոնսը գովասանական նամակ գրեց Բոլլին՝ առաջարկելով ծառայության նշանակել Գիրոնին: Զարմանալի է, որ Բոլլը համաձայնվեց, և առանց նույնիսկ հանդիպելու Գիրոնին կամ ստուգելու նրա վարդապետական համոզմունքները՝ Աժ-ի ծառայողական արտոնագիր ուղարկեց նրան 1932թ.-ի հունիսի 29-ին: Ծնվեց ևս մեկ մեքսիկական ծագում ունեցող ամերիկացի հոգեգալստական առաջնորդ²⁸:

Ավետարանիչ և եկեղեցիներ հիմնադրող

Շեղանակով իր նորագյուտ կոչմանը՝ Գիրոնը ավետարանչական և արթնության ծառայություններ էր անցկացնում ողջ հարավային Կոլորադոյում և հյուսիսային Նյու Մեքսիկոյում: Նա սկսեց եկեղեցիներ հիմնել. նա իսպանալեզու Աժ եկեղեցի սկսեց իր հայրենի քաղաքում՝ Դել Նորտեում (1932-1933թթ.), և հովվեց այն մոտ մեկ տարվա ընթացքում, մինչև շրջիկ ավետարանչի ծառայություն սկսելը: Հաջորդ տասնամյակի ընթացքում նա հիմնեց և հովվեց

ութ եկեղեցի Ալամոսայում՝ Կոլորադոյում (1934-1935թթ., 1944-1945թթ.), Քվետտայում՝ Նյու Մեքսիկոյում (1935-1938թթ., 1942-1943թթ.), Սանտա Պաուլայում՝ Կալիֆոռնիայում, Մակ-Ֆիում՝ Կալորադոյում, Տաոսում՝ Նյու Մեքսիկոյում, Սենթերում՝ Կոլորադոյում, և Չամայում՝ Նյու Մեքսիկոյում²⁹:

Այս ընթացքում նա նույնպես շարունակեց կրթություն ստանալ: 1943թ.-ին նա ծառայեց որպես փոխարինող ուսուցիչ «Տաոս» նախակրթական դպրոցներում, իսկ 1944-1946թթ.-ին հեռակա կրթություն ստացավ և ավարտեց «Լայթ Հաուս» Աստվածաշնչյան քոլեջը Ռոքֆորդում, Իլլինոյսում՝ աստվածաբանական աստիճան ստանալով: Նա եռանդուն կերպով խրախուսում էր կրթությունը և գովում էր լատինաամերիկացի երիտասարդներին, ովքեր ընդունվում էին «Լատինաամերիկյան Աստվածաշնչյան դպրոցներից» մեկը կամ «Լատինաամերիկյան Աստվածաշնչյան սեմինարիա»:

Գիրոնի ավետարանչական և եկեղեցիներ հիմնելու աշխատանքը բնականորեն առաջխաղացում բերեց նրան, և նա սկսեց ծառայել Բազանի քարտուղարի պաշտոնում 1947-ից 1959թթ.-ը: Մինչ Բազանը շեշտադրում էր ոչիսկ, Գիրոնը աստիճանական փոփոխության կողմնակից էր: Հիմնական պատճառն այն էր, որ լատինաամերիկացի ծառայողները մեծ մասամբ հավանություն չէին տալիս ծայրահեղ փոփոխություններին, քանի որ հաշվի էին առնում իրենց անկայուն պայմանները: Այս աստիճանական մոտեցումը նույնպես որոշ չափով արտացոլում էր Գիրոնի երիցական դաստիարակությունը, ըստ որի ամեն ինչ պետք է արվեր պարկեշտորեն և կարգով: Լատինաամերիկյան Աժ-ն առաջնորդելու և ղեկավարելու այս չափավոր մոտեցումը բարի ծառայություն մատուցեց թե՛ նրան, թե՛ ողջ շարժմանը:

Առաջին դժվարություններից մեկը, որին նա բախվեց, այն փաստն էր, որ Լատինաամերիկյան Աժ-ն դեռևս թույլ կապակցված համաժողովների խումբ էր՝ առանց որևէ սահմանադրության կամ կանոնադրության: Այս խնդիրը լուծելու համար, 1960թ.-ին էլ Պասոյում կայացած Սահմանադրական համաժողովի ժամանակ Գիրոնն ավարտեց այն գործընթացը, որը սկսել էր Բազանը՝ պահանջելով ամեն համաժողովի կազմել և ընդունել սեփական սահմանադրությունը և կառավարման կանոնադրությունը:

Թեև ոմանք վախենում էին, որ ամեն համաժողովին սեփական սահմանադրությունը ստեղծելու իրավունք տրամադրելը կարող էր ապստամբություն և հնարավոր հերձվածություն առաջացնել, այդպես չեղավ: Այնուամեն

նայնիվ, այս որոշումը խոշոր և վտանգավոր ձեռնարկություն էր, որը Գիրոնի առաջնորդական դիրքի և համաժողովների հավատարմության և աջակցության իսկական ստուգում էր: Այնուամենայնիվ, առաջնորդները գիտեին, որ լատինաամերիկացիները նախընտրում էին եղբայրական հարաբերություններն ավելի, քան լիարժեք անկախությունը, որը կարող էր տանել մեկուսացմանը, ռեսուրսների պակասին և այլ դժվարությունների: Ավելին՝ քանի որ համաժողովներն արեցին սա միասին և հիմնականում ներդաշնակ կերպով, երբ բոլորը մեկտեղ հավաքված էին, և քանի որ նրանք կազմում էին իրենց սահմանադրությունները և կանոնադրությունները որպես օրինակներ, տարօրինակ կերպով դա ավելի մոտեցրեց նրանց ընդհանուր Լատինաամերիկյան շրջանին և Գլխավոր խորհրդին: Արդյունքում, ինչպես գեկուցեց Դե Լեոնը, մարդիկ ավելի մտերմորեն կապվեցին ԱՄ-ի հետ, որովհետև նրանց պարզորեն ներկայացվեցին իրենց լիազորությունները և սահմանափակումները»³⁰:

Համաժողովների միջև ներդաշնակության արտահայտիչ զգացում էր ձևավորվել, քանի որ նրանք փոխառություններ էին անում մեկը մյուսից՝ իրենց կանոնադրությունները կազմելու համար: Միգուցե ավելի կարևոր դեր խաղաց այն, որ վերակազմավորման պատճառով ամեն մի համաժողով կարողացավ լրիվ ժամանակով աշխատող վերակացու ունենալ, ով ի վիճակի էր լինելու հոգևոր վերահսկողություն իրականացնել և երկարաժամկետ տեսիլք կունենար իրենց համաժողովի համար: Մասնակիցները նույնպես համաձայնվեցին ֆինանսավորել իրենց չորս նոր վերակացուներին, որպեսզի նրանք կարողանային մասնակցել Գլխավոր խորհրդի հավաքույթներին: Այս ծառայողները հաճախ չէին կարողանում մեկնել այդ հավաքույթներին իրենց հովվական անհետաձգելի պարտականությունների և միջոցների բացակայության պատճառով:

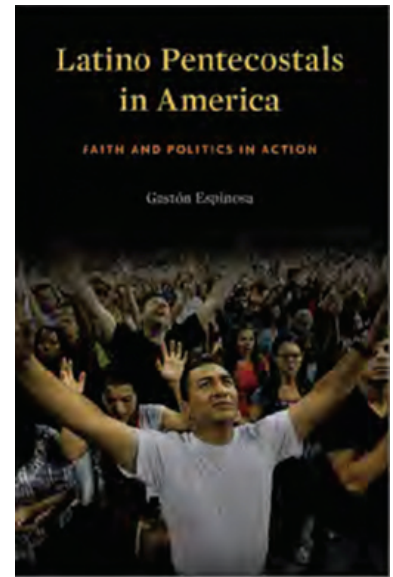
Գիրոնը մի շարք կարևոր ներդրումներ արեց Լատինաամերիկյան ԱՄ-ի աճի և զարգացման համար: Ինչպես Բազանն իրենից առաջ, նա խթանեց ավետարանչությունները, արթնության ծառայությունները և նոր եկեղեցիների հիմնադրումը: Նա առաջին վերակացուն էր, ով Էպիֆանո Ջարմիլոյի օգնությամբ ընդունեց «Եկեղեցիների ընդլայնման ծրագիրը» իր շրջանում: Նրա հատուկ նպատակն էր՝ միջոցներ հանգանակել նոր լատինաամերիկյան ԱՄ եկեղեցիների կառուցման համար, հաճախ մանրադրամով դրամահավաքի կամ մեքսիկական լավաշիկներ վաճառելու միջոցով:

Նա նույնպես ձգտում էր լրացնել ծառայողների կարիքները, և երբեմն

օգտագործում էր իր միջոցները՝ այլ մարդկանց օգնելու համար: Նա այսպես վարվեց մի հովվի հանդեպ, ով սկսել էր շրջանի աշխատանքը Ֆրեզնոյում: Գիրոնը 100 դոլարի չեք ուղարկեց այդ հովվին իր անձնական միջոցներից, երբ նրա կինը երեխա էր ունեցել: Այս լուռ քայլը, հայտնի դառնալուն պես, արժանացավ անթիվ ծառայողների գովեստի: Նրա անձնագրի առատաձեռնության համբավը այս և շատ այլ դեպքերում կարողություն տվեց նրան շահելու հովիվներին և մարդկանց հավատարմությունը³¹:

Գիրոնի անցյալը նույնպես դրդեց նրան կարևորել կրթությունը: Իր պաշտոնավարության ընթացքում նա, Էպիֆանո Ջարամիլոն, Խուան Ռոմերոն, Խոսե Լեյվան և Ալեքս Բազանը (Դեմետրիոսի և Նելլիի որդին) նոր կրթական ծրագրեր սկսեցին: 1962թ.-ին նրանք կազմեցին առաջին ազգային Լատինաամերիկյան ԱՄ Կիրակնօրյա դպրոցների կրթական մակարդակի չափանիշները և ուսումնական ծրագիրը, որն իրականում ավելի մեծ ժողովրդականություն վայելեց լատինաամերիկացիների մոտ, որովհետև ԱՄՆ-ում ծնված երեխաները գերադասում էին անգլերեն խոսել: Սա Կիրակնօրյա դպրոցի դասընթացի ձևաչափի առաջին խոշոր վերանայումն էր 1935թ.-ի կազմությունից հետո: Նրանք նույնպես թարգմանեցին իսպանարենով ավելի շատ գրքեր, այլ գրականություն, բրոշյուրներ և Կիրակնօրյա դպրոցի ուսումնական նյութեր, որոնք թողարկել էր Գլխավոր խորհուրդը՝ մայր կազմակերպության հետ ավելի մեծ աստվածաբանական ներդաշնակություն ունենալու համար: Շարունակելով այն աշխատանքը, որը սկսել էր Բազանը՝ 1966թ.-ին Գիրոնը նշանակեց շրջանի առաջին Միսիոներական քարտուղարին (Ալեքս Բազանին), Ծառայողների գնահատանքի ծրագիր սկսեց, և վերահսկեց Իսպանալեզու Արևելյան համաժողովի պաշտոնական բաժանումն առանձին Իսպանալեզու Արևելյան շրջանի 1956թ.-ին: Բոլոր այս գործերի մեջ նա շարունակում էր կառուցել այն հիմքի վրա, որը դրել էր Բազանը:

Չնայած չափավոր քայլերի կողմնակից լինելուն՝ Գիրոնը նույնպես գիտակցում էր, որ ժամանակն էր, որ Լատինաամերիկյան ԱՄ-ն իրագործեր Օլասաբալի, Բազանի և իրենից առաջ եղած անթիվ ծառայողների երազանքները: Ժամանակն էր բաժանել ամեն մի համաժողովն առանձին շրջանի՝ եվրոպական և ամերիկյան ԱՄ շրջանների օրինակով: Սա ռիսկային առաջարկ էր, բայց սևամորթ և մեքսիկացի ամերիկացիների քաղաքացիական իրավունքների շարժումները, հավասար իրավունքների աճող պահանջների հետ մեկտեղ, որոնք

Լատինաամերիկացի հոգեգալստականներն Ամերիկայում

Հավաքը և քաղաքականությունը՝ գործողության մեջ

Գաստոն Էսպինոզա

«Խթանող, առասպելներ փարատող և ճշմարտացի աշխատություն: Այն, որ Էսպինոզան ներկայացրել է Լատինաամերիկյան «Աստծո ժողովների» պատմությունն ավելի լայն հասարակական-մշակութային շրջանակում, նորարարական, արդիական և մարգարեական է: Այս գիրքն անհրաժեշտ է ընթերցել:»

– Էլդին Վիլաֆանյե, «Գորդոն-Կոնվել»
Աստվածաբանական սեմինարիա

«Բեկումային հետազոտություն, որը տարիներ շարունակ ոսկե չափանիշ է լինելու նմանատիպ թեմաների համար:»

– Ջեսի Միրանդա, տնօրեն, «Միրանդա» կենտրոն՝ իսպանալեզու առաջնորդների համար, «Վանգարդ» համալսարան

Վերջապես, մենք ունենք լուրջ ուսումնասիրությունների վրա հիմնված և սպառիչ պատմություն Միացյալ Նահանգներում իսպանալեզու հոգեգալստական աշխատանքի աճի և զարգացման մասին:»

– Ռաֆայել Ռեյես, Վերակացու (վաստակավոր), ԱՄ Իսպանալեզու Արևելյան շրջան 35.00 \$

Harvard University Press

HARVARD UNIVERSITY PRESS
www.hup.harvard.edu

Լատինաամերիկյան շրջանի խորհրդի գլխավոր երեցների հավաքույթը «Տեմպլո Բետանիայում»՝ Ալբուկերկեում, Նյու Մեքսիկոյում, 1954թ.-ի նոյեմբերի 18-ին: Կանգնածները (ձ-ա). Անհայտ, Ժոսուե Սանչես, անհայտ, Ռոբերտ Ավիտիա, Տեոդորո Բուենո, Դանիել Էնրիկես: Նստած (ձ-ա). Ալբերտո Գամես, չորս անհայտ անձինք, Դեմետրիո Բազան, Սիմոն Ֆրանկո, անհայտ, Կենզի Սավաջ, անհայտ, Հ. Ս. Բոլլ և Խոսե Գիրոն:

ներկայացվում էին Ռեյես Լուպես Տիխերինայի նման նախկին Աժ ավետարանիչների կողմից, սկսում էին դանդաղորեն ազդել Լատինաամերիկյան Աժ-ի առաջնորդների վրա և այն բանի վրա, թե ինչպես էին նրանք տեսնում իրենց դերն Աժ-ում:

Այն պայքարները ծայնի համար, որը նրանք վարել էին նախկինում, և այդ ժամանակվա հասարակության մեջ տեղի ունեցող պայքարները հող պատրաստեցին սրընթաց փոփոխությունների համար: Սա հեշտ չէր ընդունելը, որովհետև շատ լատինաամերիկացի հովիվներ և առաջնորդներ գերադասում էին, որ փոփոխությունը տեղի ունենար փոքր, սահմանափակ չափերով: Այնուամենայնիվ, Գիրոնը հասկացավ, որ նա և Լատինաամերիկյան Աժ-ն չէին կարող շարունակել իրենց աճը ներկա տեմպերով՝ մնալով որպես մեկուսացված շարժում ընդհանուր կազմակերպության մեջ: Աժ-ն և լատինաամերիկացիները պետք է փոխվեին ժամանակին համընթաց:

1970թ.-ի օգոստոսի 19-21-ին, Շրջանի խորհրդի 46-րդ հավաքույթին Ալբուկերկեում, Նյու Մեքսիկոյում, Գիրոնը հայտարարեց, որ ծրագրում է թողնել վերակացուի պաշտոնը: Ինչպես նշում է Դե Լեոնը «Լուռ հոգեգալստականներում», նա բերեց երեք պատճառ: Առաջինը՝ չնայած նրա ողջ աշխատանքին, Լատինաամերիկյան Աժ-ն «չէր լրացնում մարդկանց կարիքները»:

որովհետև կային բազմաթիվ ծառայողներ և եկեղեցիներ, ում հանդեպ անհրաժեշտ էր արդյունավետ վերահսկողություն իրականացնել, բայց մեկ շրջանը՝ չորս համաժողովներով, չափից ծավալուն աշխարհագրական տարածք էր ընդգրկում այդ անելու համար: Երկրորդը՝ նա ցանկանում էր կենտրոնանալ ողջ երկրով մեկ ավետարանչական ծառայություններ անցկացնելու և խարիզմատիկ նորոգում իրականացնելու վրա վրա, ոչ թե շրջանը ղեկավարելու: Եվ վերջապես, նա համոզված էր, որ Աստված էր ցանկանում, որ ինքը թողներ իր պաշտոնը³²: Եկել էր նոր ուժերի և թարմ առաջնորդության ժամանակը:

Լատինաամերիկյան շրջանների ծնունդը, 1971թ.- մինչ օրս

Ծառայողները ցնցված էին: Նրանք խնդրեցին Գիրոնին մնալ վերակացուի պաշտոնում: Հասկանալով, որ նրա ուժերը սպառվել էին աշխատանքի՝ շրջանը տվեց նրան երկու ամսվա վճարվող արձակուրդ և 1.000 դոլարի սիրո գոհաբերություն³³: Նա համաձայնվեց մնալ ևս մեկ տարով՝ այն պայմանով, որ նրանք համաձայնվելու էին իր առաջարկներին, հատկապես գոյություն ունեցող չորս համաժողովներն առանձին շրջանների բաժանելու պահանջին, այնպես, որ իրանցից ամեն մեկն ունենար թե՛ լրիվ ժամանակով աշխատող վերակացու, թե՛ ադմինիստրատիվ աջակցության համակարգ: Սա

հնարավորություն կտար լինել ավելի ստեղծարար և ապահովել ավելի արդյունավետ վերահսկողություն և հաշվետվողականություն: Նա համոզված էր, որ այս ամենի արդյունքում ողջ շարժումը կաճեր և ավելի պտղաբեր կդառնար: Չնայած այն փաստին, որ Գիրոնի ղեկավարության ներքո Լատինաամերիկյան շրջանի խորհուրդն արդեն իսկ ակնառու աճ էր ունեցել՝ հասնելով 403 եկեղեցու, 827 ծառայողի և 21.000 անդամի 1970թ.-ին, Խորհուրդը համաձայնվեց նրա պայմաններին³⁴:

Նրանք հայտնեցին իրենց որոշման մասին Գլխավոր վերակացուին Սփրինգֆիլդում՝ Թոմաս Ֆ. Յիմմերմանին: Նա համաձայնվեց: Այնպես որ, 1971թ.-ի նոյեմբերի 10-11-ին՝ Շրջանի խորհրդի 47-րդ հավաքույթին, նրանք պաշտոնապես թույլ տվեցին ամեն մի համաժողովի վերակառուցել ինքն իրեն լիարժեք շրջանի՝ նման Աժ-ի աշխարհագրական և մյուս լեզվական շրջանների: Չորս նոր տարածքները և վերակացուները հետևյալն էին. Ժոսուե Սանչեսը՝ Ծովածոցի շրջանի վերակացու (142 եկեղեցի, 254 ծառայող), Նեստոր Բազանը՝ Կենտրոնական Լատինաամերիկյան շրջանի վերակացու (92 եկեղեցի, 163 ծառայող), Ջեֆերիսոն Կաբելլոն՝ Միջին արևմուտքի շրջանի վերակացու (37 եկեղեցի, 46 ծառայող), և Խոսե Գիրոնը՝ Խաղաղովկիանայան լատինաամերիկյան շրջանի վերակացու (142 եկեղեցի, 364 ծառայող): Արջի Մարտինսը ստացավ ԼԱԱԻ-ի վերակացուի պաշտոնը Էլ Պասոյում: Տեխասի Աստ-

վածաշնչյան դպրոցը ծառայելու էր Ծովածոցի և Կենտրոնական շրջաններին, իսկ Կալիֆորնիայի Աստվածաշնչյան դպրոցը՝ Խաղաղօվիկիանոսյան շրջանին: Հիկազոյի ԼԱԱԻ-ին ընդգրկվել էր Միջին արևմուտքի շրջանի կազմում: Գիրոնն ընտրվեց որպես Լատինաամերիկյան Ընկերության տնօրեն, և Ա. Ֆ. Վիջիլը՝ քարտուղար: Գիրոնին խնդրեցին օգնել՝ կազմելու նոր շրջանային սահմանադրությունը չորս շրջանների համար³⁵: Իսպանալեզու Արևելյան շրջանի հետ մեկտեղ, այժմ «Աստծո ժողովներում» կար հինգ անկախ և ինքնավար լատինաամերիկյան շրջան, բոլորն իրենց եվրոպական և ամերիկյան անդամակիցների օրինակով, առնվազն տեսականորեն:

1971թ.-ի պատմական հավաքույթին Չարլզ Վ. Հ. Սկոտը՝ «Աստծո ժողովների» ներքին միսիայի գործադիր տնօրենը և հյուր քարոզիչը, պատվեր տվեց նոր շրջանների վերակազմության և կարողաց այն հաստատել Աստվածաշնչից, որտեղ գրված էր Մովսեսի հանձնարարականը Հետոին, մինչև նրա մուտքը Խոստման երկիր: Տիրոջ անունով, նա կոչ արեց վերակազմությունն ավետարանել, գրավել տարածքը և կառուցել նոր եկեղեցիներ Աստծո թագավորության և Նրա ժողովրդի համար³⁶: Այժմ Տիրոջ դաշտերում ոչ թե մեկ, այլ հինգ գեներալ կար:

Իր վերջին քարոզի մեջ՝ որպես Լատինաամերիկյան տարածքի վերակազմու, Գիրոնն ազդարարեց այն երեք ճանապարհները, որոնք տանելու էին դեպի հոգևոր հաջողությունը և բարգավաճումը թափաքայլում՝ «բարձր հոգևոր վիճակը թե՛ ծառայողների, թե՛ անդամության կյանքում», «ավետարանել կորածներին ամեն գնով», և բարձրացնել «ավելի լավ պատրաստված ծառայողներ՝ ազատվելով կրթված կրթականության վախից»³⁷:

Հաջորդ Գլխավոր խորհրդին՝ 1973թ.-ի օգոստոսին, Աժ-ը ջերմորեն հյուրընկալեց չորս նոր շրջանները և նրանց վերակազմությունն ընկերության ձեռք մեկնելով նրանց: Աժ-ի Սահմանադրությունը և Կանոնադրությունը հայտարարում էին. «Օտար լեզուների ցանկացած շրջան պետք է ունենա նույն արտոնությունները և պարտավորությունները, որոնք շնորհված են շրջանային խորհուրդներին՝ սույն Սահմանադրության և Կանոնադրության սահմաններում»³⁸: Պատմությունը կերտվեց, և երկար սպասված փոփոխությունը վերջապես տեղի ունեցավ:

Գիրոնի առաջարկը խոշոր շրջադարձային կետ էր Լատինաամերիկյան Աժ-ի շարժման պատմության մեջ: Մի ժամանակ առանձնացված և մեկուսացված Լատինաամերիկյան Աժ-ն այժմ լիովին ընդգրկված էր ազգային մակարդակի վրա ճանաչված շրջանների թվում: Իրա-

դարձությունների նման ծավալման արդյունքում ամեն վերակազմու և շրջան ոչ միայն ավելի մեծ պատասխանատվություն ստանձնեց իր աշխատանքի համար, այլև սկսեց բարեկամաբար մրցակցել մյուսների հետ նորադարձների և հիմնված եկեղեցիների բանակով: Բացի այդ՝ նրանք արդեն ուղարկում էին հինգ ներկայացուցիչ Աժ Գլխավոր խորհրդի հավաքույթներին, ինչի շնորհիվ նրանք ունեցան ավելի մեծ ձայն և տեսիլք իրենց մայր կազմակերպության շրջանակներում: Օլասաբայի, Ֆլորեսի, Բազանի և Գիրոնի կողմից առաջնորդվող Լատինաամերիկյան Աժ-ի առաջին սերնդի հովիվների երազանքները վերջապես իրականություն դարձան³⁹: Նրանք այլևս լուռ էֆին լինելու:

Գաստոն Էսպինոզան Գիտությունների դոկտոր է և Արթուր Վ. Ստոգբոնի կրոնական հետազոտությունների բաժնի պրոֆեսորի օգնական «Կլերմոնտ ՄակՔեննան» քոլեջում, Կլերմոնտ, Կալիֆորնիա:

Գաստոն Էսպինոզայի «Լատինաամերիկացի հոգեգալստականներն Ամերիկայում. Հավաքը և քաղաքականությունը՝ գործողության մեջ» գրքից: Հեղինակային իրավունքները © 2014թ. Գաստոն Էսպինոզայի: Օգտագործված է ըստ թույլատվության: Բոլոր իրավունքները պահպանված են:

ՆՇՈՒՄՆԵՐ

¹ Հ. Ս. Բոլլ. «Հիստորիա», «Առաքելական լույս» (իսպ.), մարտ, 1966թ., էջ 2: Միգել Գիլեն. «Քրիստոնեական եկեղեցիների լատինաամերիկյան խորհրդի պատմությունը» (իսպ.) (Բրուսսելի, Տեխաս, «Քրիստոնեական եկեղեցիների Լատինաամերիկյան խորհուրդ», 1991թ.), էջեր 79-81: Անգլալեզու հրատարակված պատմությունների մեծ մասը վերագրում են 1918թ.-ի Լատինաամերիկյան համաժողովի ստեղծումը Բոլլին: Այնուամենայնիվ, Գիլենը և այլոք ճշգրտորեն նշում են, որ Իսաբել Ֆլորեսը մեծապես նպաստել է Աժ առաջին համաժողովի կազմակերպմանը 1918թ.-ին:

² Լատինաամերիկյան շրջանի խորհրդի Կանոնադրությունը, 1929թ., ՖՀԺԿ:

³ Դեմետրիո Բազան, ծառայողական գործ, ՖՀԺԿ:

⁴ Նելի Բազան, ծառայողական գործ, ՖՀԺԿ:

⁵ Վիկտոր Դե Լեոն. «Լուռ հոգեգալստականները. քսաներորդ դարի իսպանալեզու բնակչության միջև տեղի ունեցած հոգեգալստական շարժման կենսագրական պատմություն» (Լա Հաբրա, Կալիֆորնիա), հրատարակված հեղինակի կողմից, (1979թ.), էջ 97:

⁶ Նելի Բազանը Էլիզաբեթ Բ.-ի և Դոն Մարտինես Կրոնի հետ. «Աստծո դեսպանները. Դեմետրիո և Նելի Բազաններ» (իսպ.) (Մայամի, Ֆլորիդա, «Էդիտորիալ վիդա»,

1987թ.), էջ 26:

⁷ Դեմետրիո Բազան և Նելի Բազան, ծառայողական գործեր:

⁸ Դե Լեոն, էջեր 100-101:

⁹ Նույնը, էջեր 101-103:

¹⁰ Նույնը, էջեր 102-103:

¹¹ Նույնը, էջ 103:

¹² Նույնը:

¹³ Նույնը, էջեր 103-104:

¹⁴ Ժոսե Գոնչես, «Հրեշտակներ՝ առանց թևերի. Իսպանալեզու «Աստծո ժողովների» պատմությունը» (Նյու Բրոնքս, Տեխաս. «Ավալու» հրատարակչություն, 1996թ.), էջ 27:

¹⁵ Նույնը, էջ 29:

¹⁶ Դավիդ Գ. Գուտիերես. «Պապեր և հայելիներ. Մեքսիկական ծագում ունեցող ամերիկացիները, մեքսիկացի գաղթականները և քաղաքականություն՝ ազգային պարկանջություն հիման վրա» (Բերկլի, «Կալիֆորնիայի համալսարանի հրատարակչություն», 1995թ.), էջ 134:

¹⁷ Նույնը, էջեր 133-151, հսկայ. էջ 142:

¹⁸ Դեմետրիո Բազան, նամակ Ջ. Ռ. Ֆլաուերին, հունիսի 30, 1941թ. «Նոր առաջխաղացումներ Լատինական Ամերիկայում», «Հոգեգալստական Ավետարան», փետրվարի 8, 1941թ., էջ 9:

¹⁹ Դե Լեոն, էջեր 108-110:

²⁰ Գաստոն Էսպինոզա, հարցազրույց էլ. նամակներով Ջեսի Միրանդայի հետ, օգոստոսի 27, 2013թ.:

²¹ Առաջին երկու տևական Լատինաամերիկյան Աժ-ի Աստվածաշնչյան դպրոցները (Երկուսն էլ կոչվել են «Լատինաամերիկյան Աստվածաշնչյան ինստիտուտ»), հիմնադրվել են 1926թ.-ին Լուսի կողմից՝ Կալիֆորնիայում, և Բոլլի կողմից՝ Տեխասում: ԼԱԱԻ-ը (Տեխաս) վերադարձվեց Սան Անտոնիո 1981թ.-ին:

²² Էսպինոզա, հարցազրույց էլ. նամակներով Ջեսի Միրանդայի հետ

²³ Դե Լեոն, էջեր 52, 108-110, 123:

²⁴ Նույնը, էջ 123:

²⁵ Ռ. Դավաա Բրեքենտիջ և Ֆրանցիսկո Գարսիա-Տրետո. «Երիցական եկեղեցի. Երիցականների և մեքսիկական ծագում ունեցող ամերիկացիների պատմությունը Ամերիկայի հարավ-արևմուտքում» (իսպ.), 2-րդ հրատ. (Սան Անտոնիո, Տեխաս, «Երրորդություն» համալսարանի հրատարակչություն, 1989թ.), էջեր 157-161:

²⁶ Խոսե Գիրոն. «Խոսե Գիրոնի համառոտ կենսագրական ակնարկ», ապրիլ, 1991թ., էջեր 1-4: Դե Լեոն, էջ 120:

²⁷ Նույնը, էջ 28:

²⁹ Դե Լեոն, էջ 121:

³⁰ Նույնը, էջ 127:

³¹ Նույնը, էջեր 32, 130:

³² Նույնը, էջ 131:

³³ «Աստծո ժողովների» Լատինաամերիկյան շրջանի քարտուղարի գեկույցը, 1970թ.: Դե Լեոն, էջ 52:

³⁴ Դե Լեոն, էջ 181: «Լատինաամերիկյան շրջանի խորհրդի արձանագրություն» (իսպ.), 1971թ., էջեր 7-14:

³⁵ Դե Լեոն, էջ 180: Չարլզ Վ. Հ. Սքոթ. «Այժմ իսպանալեզու ամերիկացիներին ծառայում է հինգ շրջան», «Հոգեգալստական Ավետարան», հունվարի 30, 1972թ., էջ 9:

³⁶ Դե Լեոն, էջ 184:

³⁷ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1973թ., էջ 133:

³⁸ Դե Լեոն, էջեր 129-131, 180-182:

ՀՈԳՈՒ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ,
ՄԻՆՁԵՎ ՈՐ

ԲՈԼՈՐՍ ՀԱՄՆԵՆՔ

ՀԱՎԱՏՔԻ
ՄԻՈՒԹՅԱՆԸ

Քրիստոնեական միաբանություն «Աստծո ժողովների» հիմնարար սկզբունքը

Վիլյամ Զ. Մուլնար

Հիսուսի աղոթքը. «Եվ ես այն փառքը, որ Ինձ տվիր, նրանց տվի, որ մեկ լինեն, ինչպես Մենք էլ մեկ ենք: Ես նրանցում, և Դու՝ Ինձանում, որ կատարյալ լինեն միությունում, որպեսզի աշխարհը գիտենա, թե Դու ուղարկեցիր Ինձ, և սիրեցիր նրանց, ինչպես Ինձ սիրեցիր» (Հովհաննես 17.22,23):

Ինչպես էին «Աստծո ժողովների» (ԱԺ) վաղ շրջանի առաջնորդները վերաբերվում եկեղեցու միաբանությանը: Միզուցե ընթերցողներից ոմանք զարմանան այն պատճառով, թե որքան մեծ տրտմություն էր պատճառում վաղ հոգեգալստականներին այն փաստը, որ Քրիստոսի մարմինն անմիաբան էր դարձել վարդապետական անհամաձայնությունների և հարանվանական բաժանության արդյունքում: Չնայած միաբան լինելու ցանկությանը՝ ռասայական տարանջատումն ակնհայտ էր շարժման մեջ, նաև առկա էին հակասություններ լեզուների բնույթի, սրբացման, ջրով մկրտության և Երրորդության ուսմունքների վերաբերյալ:

Այս պայմաններում էր, որ ԱԺ-ի վաղ շրջանի առաջնորդները մարգարեաբար քրիստոնեական միաբանության կոչ էին անում: Այս հողավածը ներկայացնում է վաղ շրջանի ԱԺ-ի առաջնորդներից մի քանիսի հիմնարար սկզբունքները եկեղեցու միաբանության վերաբերյալ: Այն նույնպես փորձում է վերապատմել, թե ինչպես էին այս առաջնորդները, Ընկերակցության կազմավորման տարիների ընթացքում, պահպանում ողջամիտ վարդապետությունը և միաժամանակ թույլ տալիս աստվածաբանական բազմազանություն՝ հանուն միաբանության:

Զ. Ռոսվել Ֆլաուերը՝ ԱԺ-ի հիմնադիր քարտուղարը, գրեց 1915թ.-ի պարբերականների իր խմբագրականներից մեկում, որում նա խնդրում էր ընթերցողներին հասկանալ այն, ինչ Հոր սրտում է Իր ժողովրդի միաբանության վերաբերյալ.

«Աստված բաժանությունների Աստված չէ, և ո՛չ էլ անկարգության Աստված: Նա սիրո, գթասրտության և կարգուկանոնի Աստված է: Մեր նպատակն է՝ հետևել Նրան և խորշել այն ամենից, ինչը վիճաբանության բնույթ ունի: Խնդիրները կատաշանան և կանցնեն, բայց Աստծո կարգուկանոնը հետևյալն է. խնդիրները երբեք չպետք է այնպիսի առարկություններ առաջացնեն, որ պառակտում բերեն և թշնամություն առաջացնեն Աստծո ժողովրդին մեջ... Մենք պետք է խոսենք, և աղաչանքներով ու արցունքներով բարձրաձայն աղաղակենք, մինչև որ Աստծո ժողովրդի միաբանությունը վերականգնվի, և մինչև որ նրանք անտեսեն բոլոր խնդիրները՝ բացի կյանքի ու մահվան խնդիրներից, կորածների փրկությունից և հավատացյալներին Աստծո և մեր Տեր և Փրկիչ Հիսուս Քրիստոսի սիրո և հաղորդության մեջ կատարելագործելուց և հաստատելուց»¹:

Թագավորը վերադառնում է

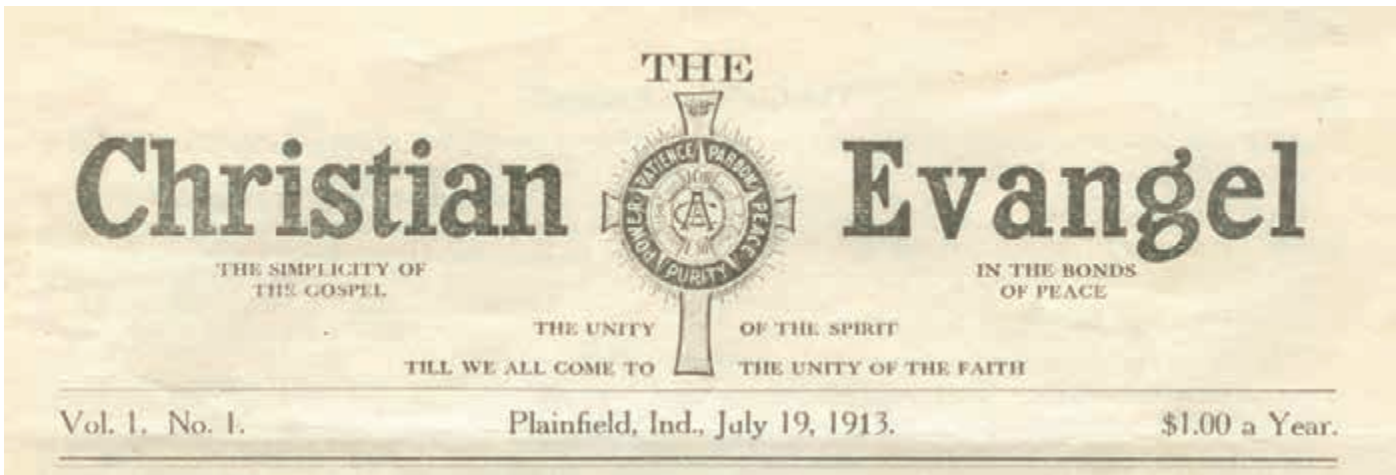
Հավատալով Քրիստոսի մոտալուտ վերադարձին՝ «Աստծո ժողովների» հիմնադիրները շեշտադրում էին միաբանության հրատապությունը և կարևորությունը: Հիմնադիր նախագահ Յ. Ն. Բելլը զգուշացրեց ընթերցողներին 1914թ.-ին գրված մի հողավածում. «Մենք ժամանակ չունենք վեճերի կամ անհամաձայնությունների համար», որովհետև «Տիրոջ գալուստը մոտ է»: Բելլը հորդորեց հոգեգալստականներին այդպես վարվելու փոխարեն «գործել սիրով, միաբանությամբ և խաղաղությամբ մեր Տիրոջ համար»²:

Արդյո՞ք Հիսուսը պատասխանված կգտնի Իր աղոթքը միաբանության մասին (Հովհաննես 17.23), երբ վերադառնա: Հիսուսի աղոթքը ցույց է տալիս, որ քրիստոնյաների միաբանությունը՝ Հոր սրտի ցանկությունն է: 1916թ.-ի խմբագրականներից մեկում նախագահ Զ. Վ. Վեյլը զգուշացրեց «վտանգներով լի օրերի մասին աշխարհի և եկեղեցու համար»: Նա շարունակեց՝ զգուշացնելով ընթերցողներին բաժանության վտանգի մասին, որը կարող էր հեշտությամբ շեղել հավատացյալներին եկեղեցու առաքելությունն իրականացնելուց. «Բաժանության և պառակտման ոգին գործում է մեր ժամանակներում խիստ արտահայտիչ և մտահոգիչ կերպով»³:

Վեյլը խրախուսեց հավատացյալներին խուսափել բաժանությունից՝ «հառելով իրենց հայացքը վեր»՝ Քրիստոսին: Նա գրեց. «Եթե մենք թույլ տանք ինքներս մեզ կորցնել մեր տեսիլը և կլանվել այլ բաներով, մենք կարող ենք հայտնվել «ամոթով կանգնածների» թվում Նրա վերադարձի ժամանակ: Եթե մենք ընկնենք սխալմունքի և մրցակցության, վիճաբանության և դառնության մեջ, մենք պատրաստ չենք լինի Նրա հետ հանդիպմանը»: Վեյլը գիտակցում էր, որ երբեմն դժվար է «խուսափել խիստ զգացմունքներից այլ մարդկանց հանդեպ»: Այնուամենայնիվ, նա այնպես, որ միաբանությունը և խաղաղությունը հնարավոր կլինեն մեզ համար, «եթե մենք ապրենք սերտ մտերմությամբ Աստծո հետ և հրաժարվենք ներգրավվել ցանկացած առարկելի հարցերի մեջ»: Միայն նրանք, ովքեր «շատ խոնարհ և զգուշավոր» են, կկարողանան խուսափել բաժանության «մտատանջող ազդեցությունից»⁴:

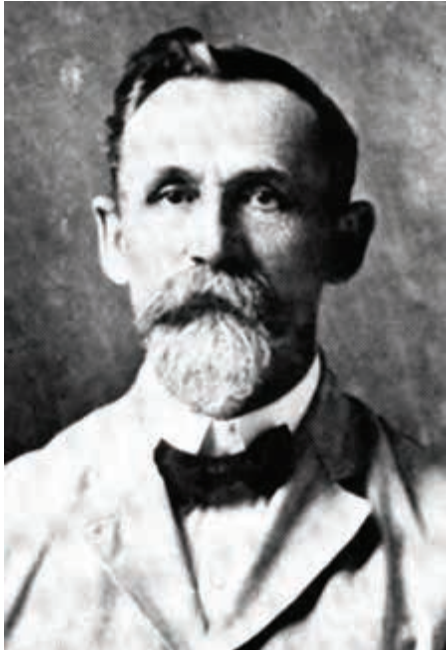
Հոգևոր պատերազմ

Վաղ շրջանի ԱԺ առաջնորդները հասկանում էին, որ միաբանությունն անհրաժեշտ էր արդյունավետ հոգևոր պատերազմի համար: Ա. Փ. Քոլինսը, ով ծառայում էր նախագահի պաշտոնում 1914-ից մինչև 1915թթ.-ը, հորդորում

«Քրիստոնեական Ավետարան» պարբերականի առաջին համարը, որը հրատարակվել է Փլեյնֆիլդում, Ինդիանայում, 1913թ.-ի հուլիսի 19-ին, առաջադրում էր քրիստոնյաների միաբանության գաղափարը, ինչպես երևում է գլխավոր ենթավերնագրից. «Ավետարանի պարզությունը», «Խաղաղության կապով», «Հոգու միաբանությունը», «Մինչև որ բոլորս հասնենք հավատքի միությանը»

էր հոգեգալստականներին միաբանության ձգտել «բոլոր սրբերի և ժողովների» հետ՝ լինելով «մեկ՝ աղոթքի, մեկ՝ մտադրության, մեկ՝ գործողության և մեկ՝ Հիսուսի Հոգու մեջ»: Նա կոչ էր անում «ամեն մի սրբի» միա-

Ա. Փ. Քոլինս

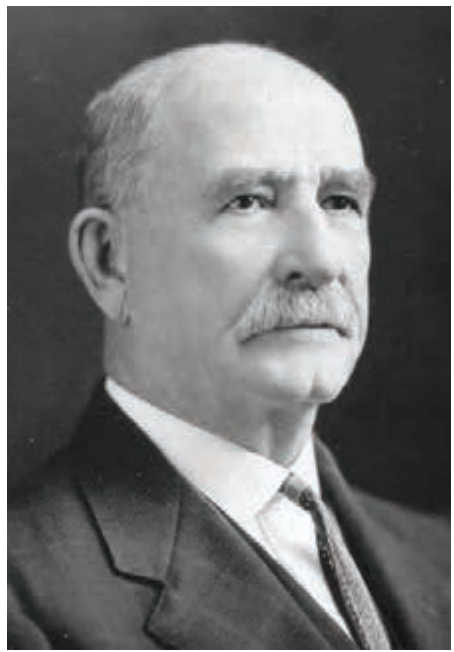
բանվել այնպես, որ «բոլոր սրտերը կլանված լինեն մեկ նպատակով՝ մարդկանց փրկության և Աստծուն փառք բերելու»: Նա հավատում էր, որ Քրիստոսը փառավորվելու էր, և որ տեղի էր ունենալու փառավոր համաշխարհային ավետարանչական շարժում, որը «կկապակցի մեզ իրար հետ և մենք, սեղմելով մեր վահանները

րը եզրերը, կընթանանք ամուր, փակ շարքերով ընդդեմ թշնամու՝ հնչեցնելով Աստծո փողի ձայնը, մինչև որ պարիսպներն ընկնեն»⁵:

Վելչը զգուշացրեց ընթերցողներին 1916թ.-ին գրված մի հոդվածում, որ սատանան «լարում է իր բոլոր ուժերը՝ եկեղեցին պառակտելու համար»: Նա գրում էր, որ սատանայի գործը կարելի է պարզորեն տեսնել «եկեղեցու անմիաբանության և համակենտրոնացում չունենալու մեջ»⁶: Յ. Ն. Բելլն աղաչում էր հավատացյալներին խուսափել «կռվարար տրամադրվածությունից ընդդեմ նրանց, ովքեր բացահայտ կերպով հայտնել են, որ իրենց նպատակն է՝ պարտության մատնել կամ կործանել ձեզ»: Բելլը զգուշացնում էր. «Որովհետև եթե այդպես վարվեք, դուք կպարտվեք ձեր անձերում, և սատանան կծիծաղի ձեզ վրա»⁷:

Վելչը հավատում էր, որ չափազանց շատ քրիստոնյաներ անտեղյակ են թշնամու հնարներից, և նույնիսկ «համագործակցում են թշնամու հետ» կամ «թույլ են տալիս իրենց մասնակցություն ունենալ այն գործերում, որոնք անում է սատանան՝ եկեղեցին կործանելու համար»: Նա գրում էր. «Որքան ցավալի է, և որքան ողբալի է սա: Այս երևույթի իրական պատճառն այն է, որ դևերի մի ամբողջ բանակ հարձակում է գործում եկեղեցու վրա այս վերջին օրերում, և սատանայից ստացած ողջ գործությամբ նրանք անկատ կերպով թափանցում են մարդկանց կյանքերը, մտքեր են տալիս նրանց և բարկություն գրգռում նրանց ներսում՝ ձգտելով քանդել միաբանության կապը, որն էապես կարևոր է Աստծո եկեղեցու հաջողության համար այս աշխարհում»⁸:

Ջ. Ռուսվել Ֆլաուերը հնչեցրեց միաբանության համախմբող կոչը. «Աստծո զորքերը՝ Հոգեգալստական

Ջ. Վ. Վելչ

ընկերակցությունը, շարվում են մեծ պայքարի համար»: Նա խրախուսեց քրիստոնյաներին մի կողմ դնել մեղքը և տարակարծությունները: Նա գրեց. «Մենք չպետք է հանդուրժենք ո՛չ երկպառակություն, ո՛չ անմիաբանություն պատերազմող զորքերի մեջ: Հիսուսը՝ մեր Հրամանատարը, առաջնորդում է մեզ առաջ՝ դեպի հաղթանակը, նստած սպիտակ ձիու վրա, որի երասանին գրված է. «Թագավորների Թագավոր և տերերի Տեր»»⁹:

Հոգեգալստական միաբանություն

Հոգեգալստաբանությունը ինքնին միաբանության փարոս է եկեղեցու համար: Հոգեգալստի օրը Հիսուսը սկսեց կատարել Հոր խոստումը, որն էր՝ Սուրբ Հոգու թափումը բոլոր ռասայական, սեռային և տարիքային խմբերի վրա (Գործք 2): Էլիս Ռեյնոլդս Ֆլաուերը, ում սիրով անվանում էին «Մայր Ֆլաուեր», խոսեց քրիստոնյաների միաբանության մասին 1916թ.-ի Կիրակնօրյա դպրոցի դասերից մեկում, որը գետեղվել էր «Շաբաթական Ավերարան» պարբերականում: Իր դասի մեջ, որը կազմվել էր Փիլիպեցիների 2-ի շուրջ մտորումների արդյունքում, նա գրեց, որ միաբանությունը գալիս է, երբ հավատացյալները կոտրված և զգայուն են Աստծո առջև.

«Ինչպիսիք հրաշալի գնահատական էր տալիս Պողոսը միաբանությանը: Այս խոսքի ընթացքում պետք է ավելի մեծ կարեկցանք առաջացնի մեր սրտերում դեպի Քրիստոսի մարմնի անդամահատված և խեղված վիճակը: Անկասկած, Աստված ծրագրի ունի Սուրբ Հոգու թափման միջոցով՝ Իր ժողովրդի սրտերը հալեցնելու և միաբանելու համար: Բայց ինչպիսիք համառ և խիստ մարդկանց հետ Նա պետք է որ գործ ունենա: Այնքան քչերն են պահպանել կոտրված և զգայուն դիրքը Տիրոջ առջև, այն դեպքում, երբ մենք կարող ենք ստանալ աստվածային միաբանության երկնային տեսիլքը, որն Աստված ցանկանում է հայտնել մեզ, միայն այս կերպով: Միթե մենք կարիք չունենք Երեմիաների, ովքեր լաց կլինեն Տիրոջ առջև Աստծո ժողովրդի այս իրական զորության և գեղեցկության վերականգնման մասին: Այն, որ մենք շփվում ենք նրանց հետ և հանդուրժում ենք նրանց, ովքեր տեսնում են ամեն ինչ ճիշտ այնպես, ինչպես մենք, աստվածային սեր և միաբանություն չէ: Միթե շնորհքը կարող է արտահայտվել նման պայմաններում... Հաճախ այն մարդիկ, որոնց մենք դատապարտում ենք և զուրկ ենք համարում զորությունից, որովհետև նրանք չեն քայլում մեր ճանապարհով, իրականում անում են շատ ավելին Աստծո համար և հաճեցնում են Նրան շատ ավելի, քան մենք, թեև մենք կարծում ենք, որ ավելի բարձր միտք և ավելի հարուստ փորձառություն ունենք: Վեճերը (պառակտումը կամ խմբակցությունների բաժանվելու միտումները) և սնամիտությունը (պարծենկոտությունը և հավակնոտությունը)՝ այն երկու սատանայական որդերն են, որոնք շարունակ կրծում են սիրո սրտանց միաբանությունն Աստծո ժողովրդի միջից: Ամբողջովին հեռացրեք ձեր սրտից այս մահացու բաները, որոնք թաքնվում են այդտեղ...

Մինչև որ եսասիրությունը դուրս չարվի մեր կյանքերից, հարաատև միաբանությունն Աստծո ժողովրդի մեջ կհանդիպի լուրջ արգելքի»¹⁰:

Էլիսի ամուսինը՝ Զ. Ռոսվել Ֆլաուերը, ամփոփեց Հոգեգալստական շարժման կարևորությունը քրիստոնյաների միաբանության հարցում. «Սուրբ Հոգու միաբանությունը բացարձակապես անհրաժեշտ էր, որպեսզի Հոգեգալուստը տեղի ունենար, և այն բացարձակապես անհրաժեշտ է Հոգեգալստի շարունակության համար: Առանց միաբանության չկա Հո-

Զ. Ռոսվել Ֆլաուեր

գեգալուստ: Միաբանությունը բերում է Հոգեգալուստը: Եկեք մեկ լինենք, ոչ միայն խոսքով, այլև գործով և ճշմարտությամբ»¹¹:

Ճիշտ, թե սխալ միաբանություն

Էկումենիկ շարժումը, որի նպատակն էր՝ միաբանություն կամ համագործակցություն բերել ողջ աշխարհի քրիստոնեական եկեղեցիների միջև, ծագեց քսաներորդ դարի սկզբում՝ ճիշտ այն ժամանակ, երբ երևան էր գալիս Հոգեգալստական շարժումը¹²: Էկումենիկ շարժումը փորձում էր միավորել տարբեր հարանվանություններ կազմակերպչական մակարդակի վրա՝ հաճախ անտեսելով վարդապետական կամ դավանանքային սկզբունքները: Երբեմն միաբանությունը ձեռք էր բերվում տարբեր առանցքային ուղղափառ քրիստոնեական համոզմունքներն անտեսելու հաշվին: 1915թ.-ին լույս տեսած «Շաբաթական Ավերարան» պարբերականի հոդվածներից մեկը, որի վերնագիրն էր «Վերջին օրերի

հետագա նշաններ», խրախուսում էր բոլոր ճշմարիտ քրիստոնյաների միաբանությունը, սակայն զգուշացնում էր չմասնակցել այնպիսի եկեղեցիներին միանալու փորձերին, որոնք «մերժում են Քրիստոսի աստվածությունը» և Նրա փրկարար աշխատանքը խաչի վրա¹³:

Զ. Ռոսվել Ֆլաուերը հավատում էր, որ միաբանությունը կարող է լինել կամ Սուրբ Հոգու աշխատանքի, կամ դիվային աշխատանքի արդյունք: Նա գրում էր, որ սատանան «սիրում է միաբանությունը», եթե այն որևէ «անսուրբ նպատակով» է: Նա խոսում էր կեղծ միաբանության տեսակների մասին, որոնք հաճախ ծառայում էին Քրիստոսին և Նրա թագավորությունը քայքայելու համար.

«(սատանան) այս աշխարհ է ուղարկել չար ոգիների, որոնք համախմբում են մարդկանց աշխատանքային, քաղաքական, ֆինանսական, կրոնական և ազգային միությունների մեջ: Այս բոլորը, ի վերջո, կհամախմբվեն՝ կազմելով մեկ մեծ միություն ընդդեմ Քրիստոսի և Նրա ժողովրդի, որը կսպանի և կհավաքի Աստծո զավակներին և լիակատար իշխանություն կունենա երկրի վրա, քանի դեռ Աստծո բարկության բաժակը չցքվի և այս անսուրբ, վիթխարի իշխանությունը վայր չգցվի և չկործանվի Մարդու Որդու գալստյան պայծառությամբ»¹⁴:

Ֆլաուերը նկատեց, որ կյանքի բոլոր բնագավառներում մարդկանց համախմբելու ջանքեր են գործադրվում՝ մեծ նպատակների հասնելու համար: Նա գրում էր. «Մենք ապրում ենք մեծ միությունների ձգտող շարժումների օրերում: Աշխարհը հասկանում է սրա անհրաժեշտությունը, և ամենուր ջանքեր է գործադրում, որպեսզի միաբան գործունեություն ծավալի մարդկանց միջև՝ ինչ-որ բան կառուցելու համար, որպեսզի նրանք անուն ստանան իրենց համար երկրի վրա: Այս հարցում այս աշխարհի որդիներն ավելի իմաստուն են, քան լույսի որդիները»¹⁵:

Ֆլաուերը ցավում էր, որ քրիստոնյաներն անվերջ բաժանվել են, նույնիսկ այն դեպքում, երբ մնացած աշխարհը հասկանում է, որ անհրաժեշտ է միաբան գործունեություն՝ նպատակներ իրականացնելու համար: Նա բացատրեց իր հիասթափության պատճառը. «Փոխարենը պատմության բազում դասերից օգուտ քաղելուն, քրիստոնեական աշխարհը թույլ է տվել իրեն մասնատվել այն աստիճան, որ ներկայումս գոյություն ունեն ավելի, քան վեց հարյուր տարբեր հարանվանություններ և աղանդներ, որոնցից շատերը կատաղիորեն պայքարում են վիճարկելի վարդապետությունների համար, որոնք ոչ շինություն են տա-

լիս մարդկանց, ո՛ր էլ օգնում են նրանց գտնել այն Քրիստոսին, Ով մահացել է նրանց համար»¹⁶:

Համաձայն Ֆլաուերի՝ Աստված ցանկանում է, որ ամբողջ եկեղեցին միաբան լինի. «Բավական չէ, որ մեկ տեղական ժողովը միաբան լինի. Աստված ցանկանում է, որ բոլոր ժողովները որևէ շրջանում, երկրում և ողջ աշխարհում հոգով միաբան լինեն»: Նա գրում էր, որ ամեն եկեղեցի «ամբողջի մասն է»: Ինչպիսին է լինելու այս միաբանությունը: Նա նկարագրեց այն հետևյալ կերպով.

«...միասին աշխատելով, աղոթելով, չարչարվելով և մահանալով, կիսելով օրվա դժվարությունները և տապը, ուրախանալով հաղթանակներ տանելիս և հակասությունները հարթելիս, աճ և ծաղկունք ապրելով, և այն ու ձախ տարածվելով աստվածային հարձակման մշտապես ուժգնացող հորձանքով, որի առաջխաղացմանը Քրիստոսի և Փրկության համար անկարելի է հակառակվել»¹⁷:

Ֆլաուերը հորդորում էր քրիստոնյաներին ձգտել միաբանության և խնարհության.

«Եկեք հակառակվենք անհամերաշխության, բաժանության և վիճաբանության դևին, և հագնենք համաձայնության Հոգին, Չորության, Սիրո և Չգաստության Հոգին՝ խնարհեցնելով մեզ մինչև փոշին Աստծո առջև, որպեսզի Նա կարողանա բարձրացնել մեզ, ովքեր ջանում են պահպանել հոգու միաբանությունը սիրո կապով, մինչև որ բոլորս հասնենք հավատքի և Աստծո Որդուն ճանաչելու միությանը: Աստված կշտապի օգնել մեզ սրանում: Եթե մենք մտադրվենք քայլել Նրա ճանապարհով, Նա կհեռացնի բոլոր խոչընդոտները մեր շավիղից և կօգնի մեզ այն աստիճան միաբան լինել ծառայության մեջ, որ աշխարհը կհիանա՝ ասելով. «Տեսեք, թե որքան են նրանք սիրում իրար»¹⁸:

Համաձայն Ֆլաուերի՝ եկեղեցու միաբանությունը և Մեծ Հանձնարարական արդյունավետ կերպով իրականացնելը փոխկապակցված են:

Աստծո ժողովները կազմակերպելը

Հյուսիսային Ամերիկայի վաղ հոգեգալստականները, ներառյալ «Աստծո ժողովների» հիմնադիրները, որպես կանոն, զգուշանում էին կազմակերպչական կառույցներից: Նրանից ոմանք վտարվել էին հարանվանական եկեղեցիներից՝ իրենց հոգեգալստական վկայությամբ կիսվելուց հետո: Մյուսները խաղաղությամբ հեռացել էին այդ եկեղեցիներից և միացել համակարծիք հոգեգալստականների: Մեկ այլ խումբ

պարզապես եկել էր ոչ դավանանքային կամ որևէ միության չպատկանող եկեղեցիներից¹⁹:

1914թ.-ին Յ. Ն. Բեյլը կանխատեսեց, որ «մարդկային ղոգմաները և իրարամերժ տեսությունները կանհայտանան», և ամբողջ եկեղեցին հաղթականորեն կբարձրանա Քրիստոսի հաղորդության մեջ²⁰: Դ. Վ. Կերրը զգուշացրեց, որ վարդապետական վեճերը թույլ չեն տալիս քրիստոնյաներին տեսնել Աստծո երեսը²¹: Շատերը նույնպես նշեցին, որ վիճաբանությունները վարդապետությունների շուրջ խանգարում են կատարել ավելի կարևոր առաջադրանքները, որոնք են ավետարանչությունը և միսիան²²:

Յ. Ն. Բեյլ

Այնուամենայնիվ, միևնույն ժամանակ վաղ Հոգեգալստական շարժման մեջ կային վարդապետական շփոթություններ, իշխանության չարաշահումներ տեղական եկեղեցիներում և միսիոներների հետ կապված խնդիրներ²³:

Նման պայմաններում էր, որ «Աստծո ժողովների» հիմնադիրները հանդիպեցին 1914թ.-ի ապրիլին: Նրանց նպատակն էր գտնել իրենց առջև ծառայած բազմաթիվ խնդիրների լուծումները, որոնց թվում էին 1) քրիստոնյաների միաբանության կարիքը, 2) կայունության կարիքը քրիստոնեական հավատքի դրույթների և գործելակերպի մեջ, 3) ավելի արդյունավետ միսիայի կարիքը, 4) ոչ հարանվանական կազմակերպություն ստեղծելու կարիքը, որը չէր ունենա որևէ օրինապես պարտավորվող հավատքի հանգանակ կամ դավանանք: Ընդհանուր առմամբ, առաջին Գլխավոր խորհրդի

մասնակիցները ձգտում էին միաբանել հոգեգալստականներին՝ Աստծո առաքելությունն ավելի արդյունավետ կերպով իրագործելու համար²⁴: Զարմանալիորեն, նրանց նախաձեռնությունը հիմնականում պսակվեց հաջողությամբ:

Սահմանադրության նախաբանը և որոշումը, որը հաստատվեց 1914թ.-ի ապրիլին կայացած Գլխավոր խորհրդի նիստում, հետևյալն է.

ՔԱՆԻ ՈՐ Նա պատվիրեց, որ չլինի որևէ հերձվածություն (պառակտում, աղանդավորություն) իր մարմնում՝ անդրանիկների ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎՈՒՄ (Եկեղեցում), որոնք գրված են երկնքում, Եբր. 12.23, և

ՔԱՆԻ ՈՐ Մենք ճանաչում ենք ինքներս մեզ որպես նշված ԱՍՏՈՂ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ անդամներ (որն Աստծո մարմինն է), և չենք հավատում, որ նույնացնում ենք կամ հաստատում ենք մեզ որպես որևէ աղանդ, այսինքն՝ մարդկային կազմակերպություն, որն օրինականացնում է կամ կազմում է օրենքներ կամ հավատքի կետեր, և ոչ սուրբգրային իրավասություն ունի իր անդամների կյանքերում, և ստեղծում է հաղորդակցման և հաղորդակցումից հեռացնելու ոչ սուրբգրային սահմաններ, և որն առանձնացնում է իրեն անդրանիկների Ընդհանուր ժողովի (Եկեղեցու) այլ անդամներից, ինչը հակառակ է Քրիստոսի աղոթքին...

ԱՅՍԴԻՍՈՎ, ՈՐՈՇՎԱԾ է. ԱՌԱՋԻՆԸ՝ Որ մենք վերակազմավորենք մեզ որպես Հոգեգալստական (Հոգով մկրտված) սրբերի ԳԼԽԱՎՈՐ ԽՈՐՀՈՒՐԴ, որի նպատակն է՝ ո՛ր թե ստեղծել օրենքներ կառավարման համար, ո՛ր թե բռնատիրել նշված բազմաթիվ Աստծո ժողովների իշխանությունը, ո՛ր թե զրկել նրանց իրենց սուրբգրային և տեղական իրավունքներից և արտոնություններից, այլ վերակազմավորել սուրբգրային մեթոդները և Աստծո համար կատարվող երկրպագության, միաբանության, հաղորդակցման, աշխատանքի և գործի կարգը, և մերժել բոլոր ոչ սուրբգրային մեթոդները, վարդապետությունները և վարքը, և հավանություն տալ ողջ սուրբգրային ճշմարտությանը և վարքին՝ ջանալով պահել Հոգու միաբանությունը խաղաղության կապով, մինչև որ բոլորս հասնենք հավատքի և Աստծո Որդու ճանաչողության միությանը, դեպի կատարյալ մարդը, դեպի Քրիստոսի լիության հասակի չափը, և վարվենք համապատասխան դրան, ինչպես գրված է Եփ. 4.17-32-ում, և հաշվի առնենք այն հինգ նպատակները,

որոնց մասին գրված է «ԽՈՍՔ ԵՎ ՎԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ» պարբերականի 1914թ.-ի փետրվարի համարի «Համաժողովի կանչ» հոդվածում²⁵:

Այս նախաբանը ցույց է տալիս, որ պատվիրակները նվիրված էին Երրորդությունը քարոզող ամբողջ Ավետարանին²⁶, Աստվածաշնչի հեղինակությանը, եկեղեցու միաբանությանը և իրենց կազմակերպության համար ոչ օրենսդրական և ոչ աղանդավորական հիմք կառուցելուն, որպեսզի այն չկարողանար պառակտել եկեղեցին: Հաշվի առնելով այս ամենը՝ նրանք որոշեցին հոգեգալստականների խորհուրդ ձևավորել՝ իրենց միսիոներական գործունեությունն ավելի արդյունավետ դարձնելու համար, նաև ավելի համապատասխանելու Աստվածաշնչին իրենց համոզմունքներով և վարքով, ինչը կբերեր հավատքի միաբանության և հասունության: Նրանք արեցին այս ամենը՝ առանց կազմելու հավատքի հանգանակ կամ դավանանք:

Ռասայական անմիաբանություն

Առաջին Գլխավոր խորհրդին մասնակցելու հրավերը պաշտոնապես վերաբերվում էր բոլոր ռասաներին: Եպիսկոպոս Չարլս Հ. Մեյսոնը, ով հիմնականում սևամորթներից բաղկացած «Աստծո եկեղեցին Քրիստոսում» եկեղեցու առաջնորդն էր, հրավիրվեց քարոզելու երեկոյան ծառայություններից մեկին, և բերեց իր հետ ավետարանական երգչախումբ Լեքսինգտոնից՝ Միսիսիպիից: Այնուամենայնիվ, «Աստծո ժողովների» հիմնադիրների մեծամասնությունը սպիտակամորթ էր:

Հարցերը ռասայական խտրականության դերի մասին Աժ-ի հիմնադրման ժամանակ դեռևս լիովին պատասխանված չեն: Որոշ ծառայողներ, ովքեր մասնակցել էին առաջին Գլխավոր խորհրդին, հավատարմագրված էին «Աստծո եկեղեցին Քրիստոսում» հարանվանության կողմից, որը հավատարմագրեր էր տրամադրում «Աստծո եկեղեցին Քրիստոսում և միության մեջ՝ առաքելական հավատքի շարժմամբ» խմբի անվանումով: Այս խումբը, որն առաջնորդվում էր Հովարդ Գոսի, Դ. Չ. Օ. Օպերմանի, Յ. Ն. Բեյլի և այլոց կողմից, հիմնականում բաղկացած էր սպիտակամորթ ծառայողներից:

Պատմաբանները վիճում են այն մասին, թե ինչ բնույթի հարաբերություններ ունեին Գոսի և Մեյսոնի խմբերը: Ոմանք պնդում են, որ Գոսի խումբը խզեց հարաբերությունները Մեյսոնի հետ, հավանաբար՝ ռասայական խտրականության պատճառով, և օգնեց հիմնադրել Աժ-ը: Մյուսները պնդում են, որ չնայած նմանատիպ անվանումների այս երկու խմբերն առանձին կազմակերպություններ էին²⁷: Թեև կազմակերպական հա-

րաբերությունների բնույթը Աժ հիմնադիրների և Մեյսոնի միջև ստույգ հայտնի չէ, պատմաբանների մեծ մասը համաձայնվում է, որ մշակութային ռասայական խտրականությունն իսկապես բաժանություն առաջացրեց վաղ շրջանի սպիտակամորթ և սևամորթ հոգեգալստականների միջև: Այնուամենայնիվ, հետաքրքրական է նշել, որ ամեն խումբ նշանակում էր թե՛ սպիտակամորթ, և թե՛ սևամորթ ծառայողների:

Դ. Վ. Կերր

Կարող են լինել տարբեր պատճառներ, թե ինչու Աժ-ի հիմնադիրները չմնացին Մեյսոնի ԱԵՔ հարանվանությունում, կամ չմիացան Մեյսոնին, այլ փոխարենը կազմեցին սեփական ընկերակցությունը: 1) ռասայական խտրականությունը մշակույթում, որին հարում էին որոշ սպիտակամորթ հոգեգալստականներ, 2) ռասայական առանձնացումը երկրի ընդհանուր մշակույթում (օր.՝ Ջիմ Բրաուի օրենքները), 3) աստվածաբանական տարբերությունները սրբացման ուսմունքի վերաբերյալ (ԱԵՔ հարանվանությունը կողմնակից էր երկրորդական գործերի ուսմունքին, իսկ Բեյլը և մյուս Աժ հիմնադիրները՝ կատարված աշխատանքի ուսմունքին), և 4) եկեղեցաբանական տարբերությունները (ԱԵՔ հարանվանությունում կառավարման երիցական համակարգ էր՝ եպիսկոպոսների ղեկավարմամբ, իսկ Աժ-ը համայնական իշխանության կողմնակից էր): Բայցևայնպես, թեև Աժ-ի հիմնադիրները բացառիկ տեսիլք ունեին եկեղեցու միաբանության մասին և հոյակապ նախաբան էին կազմել, ռասա-

յական անմիաբանությունը շարունակում էր վարակել խորհուրդը:

Երկրորդ Գլխավոր խորհուրդ

Երկրորդ Գլխավոր խորհրդի հրավերը, որը պետք է անցկացվեր 1914թ.-ի նոյեմբերին, հավաստիացնում էր ընթերցողներին, որ այն, ինչպես և նախորդ խորհուրդը, լինելու էր մի այնպիսի վայր, որտեղ բոլոր հոգեգալստականները կարող էին միասին հավաքվել՝ «անկախ աննշան ուսմունքներից և համոզմունքներից»²⁸: Հրավերի մեջ գրված էր խորհրդի նպատակը.

«...քննարկել միաբանության, հաղորդակցության և Աստծո համար կատարվող աշխատանքի և գործի սուրբգրային մեթոդները, և մերժել ոչ սուրբգրային մեթոդները և վարքը, «ջանալով պահել Հոգու միաբանությունը խաղաղության կապով, մինչև որ բոլորս հասնենք հավատքի և Աստծո Որդու ճանաչողության միությանը, ևն.»²⁹:

Հրավերի մեջ նշված էր, որ առաջին Գլխավոր խորհրդի ժամանակ հավատքի դավանանք ստեղծելու փորձ չէր արվել:

«Ներկա էին քարոզիչներ և պատվիրակներ տարբեր վայրերից, ովքեր հարում էին տարբեր կարծիքների վարդապետության և վարքի մասին, և ովքեր նպատակաուղղված էին, որ ոչինչ չվճռվեր, ինչը հակառակ կլիներ Աստվածաշնչին և իրենց սեփական խղճին... Ծճարտապես, որքան երանելի է, որ եղբայրները բնակվեն իրար հետ միաբանության մեջ»³⁰:

Եկեղեցու միաբանությունը և վարդապետությունը

Երկրորդ Գլխավոր խորհրդից կարճ ժամանակ անց Յ. Ն. Բեյլը գրեց մի հոդված՝ «Գլխավոր խորհրդի նպատակները»: Նա շարադրեց Աժ-ի ինքնության մի շարք կողմեր, որոնց թվում էին հոգեգալստական խոր հոգևոր կյանքը, սրբությունը, ավետարանչությունը և միաբանությունը: Բեյլը խոսեց քրիստոնյաների միաբանության մասին շատ ավելի, քան մյուս կողմերի: Ավելի լավ է՝ կարդալ հենց նրա խոսքերը:

«Մարդիկ մշտապես հարցնում են մեզ, թե արդյո՞ք մենք չենք հրաժարվում հաղորդակցությունից Աստծո մյուս զավակների հետ, եթե աննշան անհամաձայնություններ ունենք նրանց հետ ուսմունքների, տեսությունների, շնորհքի գործերի և այլ հարցերում: Ո՛չ, սիրելիներս, մենք ընդունում ենք ամեն մի մաքուր, հաճելի և ուսանելի Աստծո զավակի այս

երկրի վրա՝ անկախ այն բանից, թե որ շարժման անվանումն է նա կրում, և հաղորդակցվում ենք նրա հետ: Եթե Հիսուսի արյունը ձեր անձի վրա է, դուք մեր եղբայրն եք: Մենք հակառակ ենք բոլոր պառակտումներին, ամեն տեսակի անհնազանդությանը Աստծուն և բաժանություններին, անօգուտ վեճերին տարբեր բառերի շուրջ և ամեն տեսակի աղանդավորությանը ամենուր:

Այն հարցերում, որոնք առընչություն չունեն մեզից հետ, մեր դիրքորոշումն է՝ երկայնամտություն և մեծ հանդուրժողականություն: Այնուամենայնիվ, մենք չենք համաձայնվում փոխգիշման գնալ մեզից և պղծության հետ՝ անհուրժողականության կեղծ պատրվակով...

Մենք հավատում ենք, որ բարձր-յալ երկինքը տրտմում է այն վիճաբանությունների և բաժանությունների պատճառով, որոնք տեղի են ունենում Աստծո ժողովրդի միջև: Մենք աղոթում ենք, որ խաղաղություն լինի բոլորի միջև, ովքեր պատկանում են Տիրոջը, հատկապես՝ բոլոր Հոգով լցված հավատացյալների: Աստծո սուրբ անվան, մեր վեհ դավանության և մեկ Հոգու մեջ օրհնյալ մկրտության համար խայտառակություն է, երբ որևէ հոգեգալստական սուրբ պայքարում է և հրաժարվում է հաղորդակցությունից մյուսի հետ: Հավիտյան օրհնյալ Աստծուն պետք է որ մեծ տրտմություն պատճառի, որ բոլոր հոգեգալստականները լիովին միաբան չեն: Մեր Տերն աղոթեց սրա համար, և դեռ աղոթում է: Երբ մենք թույլ կտանք, որ Նրա աղոթքը պատասխանված լինի: Այնքանով, որքանով դա կախված է մեզանից, մենք պատասխանում ենք: «Հիմա, Տեր: Հենց հիմա, Տեր, դարձրու մեզ մեկ Քեզանում»:

Միզուցե մենք դեռ չենք կարող տեսնել ամեն ինչ նույն կերպով, բայց մենք կարող ենք սիրել մեզ մյուսին, մենք կարող ենք հրաժարվել քանդել Հոգու միաբանությունը ոչ էական հարցերի, մարդկային հասկացությունների, տեսությունների և մեկնությունների պատճառով...

Մենք կողմ ենք ազատությանը Սուրբ Հոգու մեջ, բայց ոչ՝ անիշխանությանը և մոլեռանդությանը: Մենք կողմ ենք ազատությանը ձևակա-նությունից և ոչ սուրբարային սահմանափակումներից, բայց կողմ չենք այն բանին, երբ մարդիկ թույլ են տալիս իրենց կործանել Աստծո գործը, որը կառուցել են այլ հավատա-րիմ մարդիկ: Մենք պատվում ենք սիրո և շփման կապերը Սուրբ Հոգու մեջ: Մենք կողմ ենք կառուցմանը, ոչ թե խզմանը: Ոչ մի ազատություն, որը մերժում է Նոր Կտակարանի կարգովանոնը և խախտում է Աստծո հոսքը, Աստծուց չէ: Քրիստոսը՝

մեր Տերն է, և մենք պարտավոր ենք հնազանդվել Նրան, անկախ այն բանից՝ մենք ընդունում ենք դա, թե ոչ: Թեև մենք Մովսեսի օրենքի ներքո չենք, սակայն գտնվելով Քրիստոսի իշխանության ներքո՝ մենք առանց օրենքի չենք: Նա մեր բարձրյալ Գլուխն է: Թող Աստված օգնի մեզ, որ պատշաճ կերպով վարվենք Նրա առջև՝ հաճեցնելով Նրան ամեն ինչում»³¹:

Դուք կարող եք տեսնել, թե ինչպես Բեյլը մեղմորեն և վիրաբույժի հմտությամբ փորձեց բժշկություն բերել Քրիստոսի մարմնին: Նա պաշտպանեց Աժ-ի դիրքորոշումն ընդդեմ «աղանդավորության» և մատնանշեց Հոգով լցված միաբանությունը: Միևնույն ժամանակ, նա հաստատակամորեն պնդեց, որ չի լինելու որևէ փոխգիշում մեզից կամ հավատքի հիմնադրույթներից շեղվելու դեպքում: Սա Աժ-ի վաղ շրջանի առաջնորդների ընդհանուր դիրքորոշումն էր³²: Այնուամենայնիվ, հերթական մարտահրավերն էր՝ սահմանել, թե ինչ են բովանդակում վարդապետության հիմնադրույթները:

Թեև առաջին Գլխավոր խորհուրդը չստեղծեց հավատքի պարտադիր դավանանք, Աժ-ի խորհրդի կազմը որոշում կայացրեց «մերժել բոլոր ոչ սուրբարային մեթոդները, վարդապետությունները և վարքը»: Իրականում, առաջին Գլխավոր խորհուրդը որոշումներ կայացրեց այդ ժամանակվա երեք հրատապ հարցի վերաբերյալ: Պատվիրակները որոշեցին. 1) առաջարկել, որ տեղական եկեղեցիները չարգելեն միս ուտելը (թողնելով դա մարդու խղճին), 2) ծառայության չնշանակել ամուսնալուծված անձանց, ովքեր կրկին ամուսնացել են այն դեպքում, երբ նրանց նախորդ կողակիցը դեռ կենդանի է, և 3) թույլ տալ ծառայության նշանակել կանանց՝ որպես ավետարանիչների և միսիոներների, բայց ոչ՝ երեցների³³: Հազիվ թե նրանք իմանային, որ դրանով իսկ նախադեպ էին սահմանում: Այդ նախադեպի հիման վրա հետագա խորհուրդներից մեկն ընդունեց հավատքի դավանանք, որն օգտագործվեց որպես հիմք հաղորդակցության համար:

Սրբացում

«Աստծո ժողովների» առաջնորդները պետք է պարզաբանեին երկու խոշոր վիճելի աստվածաբանական տարածայնություն՝ Ընկերակցության առաջին մի քանի տարիների ընթացքում: Առաջին տարածայնությունը, որը ծագել էր Աժ-ի կազմավորումից առաջ, վերաբերվում էր սրբացմանը: Հոգեգալստականները բաժանված էին այն հարցի շուրջ, թե արդյո՞ք սրբացումը ողջ կյանքում տևող ընթացք էր, թե՞ ակնթարթային վերապրում («Աստծո ժողովների» ծառայող-

ների մեծ մասը հարում էին առաջին տեսակետին): Առաջին երեք խորհուրդները միտումնավոր կերպով խուսափեցին այս հարցի վերաբերյալ որևէ դիրքորոշում արտահայտելուց՝ թույլ տալով երկու կարծիքներին հարող մարդկանց էլ Աժ-ի ծառայողներ դառնալ:

Յ. Ն. Բեյլը պնդում էր, որ «մարդու կողմից կազմված դավանանքը՝ աղանդավորական ոգու» նշան է: Նա հայտնեց իր վստահությունն այն մասին, որ «Աստծո ժողովները» չի գնա այդ ճանապարհով:

«Նրանք համաձայնվեցին երեք չգրել մարդու կողմից կազմված դավանանք և չօգտագործել այն, ինչպես անում են շատ հարանվանություններ՝ որպես ծառայողական հաղորդակցության չափանիշ: Եթե խորհուրդը երբևէ ուրանա այս հանդիսավոր խոստումը և վերադառնա դավանանքներ գրելուն՝ դարձնելով դրանք ծառայողական հաղորդակցության չափանիշ, այդ պահին աստվածապաշտ ծառայողների մի մեծ բազմություն, ովքեր կասեցրել են բոլոր նման փորձերը Հոր Սփրինգսում, կբարձրանա և կրկին կկասեցնի դա: Այնպես որ, մենք մտադրված չենք հաղորդակցության չափանիշ դարձնել մարդկանց կողմից կազմված դավանանքները: Մի վախեցեք Գլխավոր խորհրդից այդ հարցի վերաբերյալ... Եթե ինչ-որ մեկը կարծում է, որ պետք է դուրս անի ձեզ, որպեսզի արդար և հավատարիմ լինի Աստծո առջև, որովհետև դուք չեք դիտարկում շնորհքի գործերը կամ որևէ այլ վարդապետություն իր պես, սա մոլեռանդության հաստատ նշան է: Սա հենց այն աղանդավորական ոգին է, որը բաժանեց քրիստոնեությունն ավելի, քան 300 իրար դեմ պայքարող աղանդների, որպեսզի պախարակի Հիսուսի անունը և Աստծո Որդու Ավետարանի միաբանությունը»³⁴:

Բեյլն արտահայտեց իր բացասական դիրքորոշումը «ծառայողական հաղորդակցության չափանիշի» վերաբերյալ մոտավորապես մեկուկես ամիս առաջ 1916թ.-ի Գլխավոր խորհրդից, որն ընդունեց նման չափանիշ՝ Հիմնարար ճշմարտությունների դավանանքը (ՀՃԴ): Այնուամենայնիվ, ՀՃԴ-ի դիրքորոշումը սրբացման վերաբերյալ հնարավորություն տվեց թույլատրելի համարել երկու մոտեցումներն էլ»³⁵:

Միարարական տարածայնությունը

Երկրորդ տարածայնությունը, որը նույնպես սկիզբ էր առել Աժ-ի հիմնադրումից առաջ, վերաբերվում էր Միարարական աստվածաբանությանը, որը նաև կոչվում է «Նոր ուղղություն»: Այն դարձավ Գլխավոր խորհրդի կողմից ՀՃԴ-ն ընդունելու գլխավոր

ագրակր: Միարարականության կողմնակիցները սովորեցնում էին, որ հավատացյալները պետք է մկրտվեին Հիսուսի անունով՝ հիմնված Գործք Առաքելոց գրքի պատմության վրա, ոչ թե օգտագործելին Մատթեոս 28.19-ի մկրտական բանաձևը: «Հոր, Որդու և Սուրբ Հոգու անունով»: Նրանք շարունակում էին՝ մերժելով Երրորդության վարդապետությունը, և ընկալում էին Հոր, Որդուն և Սուրբ Հոգուն ոչ թե որպես Աստվածության Անձեր, այլ մեկ աստվածային Անձի տարբեր դրսևորումներ: Արդյունքում որոշ միարարական հավատացյալներ սկսեցին պնդել, որ չկար ոչ մի տարբերություն Հոր, Որդու և Սուրբ Հոգու միջև:

Միարարական աստվածաբանության մասին պաշտոնապես սկսեցին խոսել միայն 1915թ.-ին: 1915թ.-ի մայիսին Գործադիր երիցական կազմը հրապարակեց նախնական հայտարարություն, որի դիրքորոշումը հետևյալն էր. «Նոր ուղղությունը», ինչպես և այլ ավելի աննշան աստվածաբանական հարցեր, չպետք է բաժանություն առաջացնեն կամ «հարողակցությունն ընդունելու կամ մերժելու» պատճառ դառնային³⁶: Ավելի ուշ՝ 1915թ.-ի սեպտեմբերին, «Ճարթական Ավտարանի» խմբագրականներից մեկը փորձեց հավաստիացնել ընթերցողներին, որ որևէ դավանանք չի ընդունվելու: «Հոր Սիրիանգում մեկընդմիջտ որոշված է, որ մենք չենք կազմելու որևէ դավանանք՝ ազատ տուրբերին պարտավորելու համար, որ տեղական ազատությունը չի խոչընդոտվելու, այլ ընդհակառակը՝ այն զորացվելու և աջակցվելու է»³⁷:

1915թ.-ի Գլխավոր խորհուրդը, որը հանդիպեց հոկտեմբերին, որոշում կայացրեց թույլ տալ մկրտության երկու ձևերը (միարարական և երրորդության), և թույլ տալ ամեն ծառայողի որոշել, թե որ ձևն օգտագործել³⁸: Այնուամենայնիվ, պատվիրակները ընդունեցին մի դրույթ՝ հայտարարելով, որ Որդին՝ Հայրը չէ, և որ Քրիստոսն առանձին է Սուրբ Հոգուց³⁹:

Երբ նախագահ Ջ. Վ. Վեյլը հրավեր հղեց 1916թ.-ի հոկտեմբերին կայանալիք հաջորդ Գլխավոր խորհրդի համար, նա հավաստիացրեց ծառայողներին, որ հավաքույթը լինելու էր բաց և ընդգրկելու էր բոլորին: «Այս կանչը (Գլխավոր խորհրդին մասնակցելու համար) ուղղված չէ Աստծո ժողովրդի որոշակի խմբի՝ հավաքվելու փակ դռների ետևում և ընդունելու օրենքներ և կանոններ ըստ իրենց հայեցողության, որոնք պահպանում են առանձին աղանդին կամ հարանվանությանը հատուկ անփոփոխ սահմանները... Կայանալիք խորհուրդը կարելի է անվանել ԲԱՅ ԱՍՏՎԱԾԱՆՆԵՐ ԱՆ Խորհուրդ⁴⁰:

Չնայած այս հավաստիացմանը՝ Գլխավոր խորհուրդը ստեղծեց գոր-

ծող դավանանք, որը պահանջում էր, որ ծառայողներն ընդունեին Երրորդության ուղղափառ ուսմունքը: Այնուամենայնիվ, ՀՃԴ-ն սկսվում էր հրաժարումով: «Այս Հիմնարար ճշմարտությունների դավանանքը նախատեսված չէ որպես հանգանակ Եկեղեցու համար, ոչ էլ որպես հաղորդակցության հիմք քրիստոնյաների համար, այլ ընդամենը որպես միաբանության հիմք՝ միմյայն ծառայության համար»⁴¹: «Աստծո ժողովների» պատմաբան Վիլյամ Մենգիսը նկարագրեց ՀՃԴ-ի ընդունումը որպես «հեռու գնացող քայլ ձևավորված հարանվանական կազմակերպություն հիմնադրելու համար»⁴²:

Հայտարարությունը 1916թ.-ի Գլխավոր խորհրդի մասին, որտեղ ներկայացվեց և ընդունվեց Հիմնարար ճշմարտությունների դավանանքը: Այս խորհուրդը միավորեց բազմաթիվ ծառայողների իր «Բաց Աստվածաշնչյան խորհուրդ» խորագրի շնորհիվ:

Երրորդության վարդապետությունը սատարելու հետ մեկտեղ, ՀՃԴ-ն նույնպես հաստատեց հետևյալ վարդապետությունները: Աստվածաշնչի ոգեշնչված լինելը և հեղինակությունը, մարդկության անկումը, շնորհքով փրկությունը՝ հավատքի միջոցով և արտաքին ապացույցի առկայությամբ, մկրտությունը Սուրբ Հոգով՝ որպես զորացում կյանքի և ծառայության համար, լեզուները՝ որպես Հոգու

մկրտության սկզբնական նշան, սրբացումը, Եկեղեցու ավետարանչական բնույթը, Տիրոջ ընթրիքը և մկրտությունը ջրով՝ որպես խորհրդանշական ծեսեր, աստվածային բժշկությունը, հարությունն ապագայում, հափշտակությունը, որի ժամանակը կայունի չէ, նախահազարամյակային դիրքորոշումը, վերջին դատաստանը, հավիտենական պատիժը և նոր ստեղծագործությունը:

Աժ-ի առաջնորդները պնդեցին, որ նրանք չէին ստեղծել «մարդու կողմից կազմված դավանանք»՝ որևէ հարանվանություն կամ աղանդ հիմնելու համար⁴³: Այնուամենայնիվ, ՀՃԴ-ն ակնհայտորեն հաղորդակցության հիմք էր, որը հաստատեց այնպիսի չափանիշներ անդամության համար, որոնք գերազանցում էին Տիեզերական եկեղեցու անդամության չափանիշները: Շատ շուտով արվեցին աղանդավորական բնույթի հայտարարություններ: «Քրիստոսի բոլոր ճշմարիտ ծառայողները պետք է հոժարությամբ համաձայնվեն այս պարզ հիմնարար ճշմարտություններին»⁴⁴:

Հավատքի դավանանքը բացարձակապես անհրաժեշտ էր Աժ-ին՝ հիմնարար ուղղափառ վարդապետություններին հավատարիմ մնալու համար: «Աստծո ժողովների» պատմաբան գերի ՄակԳին նշեց, որ ՀՃԴ-ն օգնեց «պահել «Աստծո ժողովների» համոզմունքները ավետարանական շարժման պարզ ավանդական սահմաններում»⁴⁵: Այնուամենայնիվ, ինչպես գրում է ՄակԳին, քանի որ սկզբում Աժ-ի առաջնորդներն ունեին ոչ դավանանքային և ոչ հարանվանական հստակ դիրքորոշում, նաև մեծ տեսիլներ քրիստոնեական միաբանության մասին, Հիմնարար ճշմարտությունների դավանանքի ստեղծումը նման էր «դժկամորեն դառը հաբ կոլ տալուն»⁴⁶:

Ապագա միաբանություն

«Աստծո ժողովների» հիմնադիրները, ինչպես և մյուս վաղ հոգեգալստականները, խթանում էին քրիստոնեական միաբանության կատարելատիպը: Նրանք պարզորեն տեսնում էին, որ Աստծո ժողովրդի անմիաբանության պատճառներից մեկը դիվային ուժերն էին, որոնք անխոնջ կերպով գործում են՝ Աստծո առաքելությունը խափանելու համար: Նրանք հայտարարում էին, որ Թագավորը վերադառնում է, և որ Աստծո թագավորությունը բաժանված լինելու ժամանակ չունի: Լսեք Աստծո միսիոներերական Հոգու կոչը Քրիստոսի մարմնի միաբանության համար, և թույլ տվեք, որ այն թափանցի մինչև ձեր ոսկրերի ծուծը:

Աժ-ի վաղ շրջանի առաջնորդները սկզբնականորեն որոշել էին որևէ կերպով չմեկուսացնել իրենց շարժու-

Ի պատասխան միարարական տարածայնությանը՝ 1915թ.-ի Գլխավոր խորհուրդը հաստատեց տարբեր ձևերով կատարվող ջրով մկրտությունը: Ամենից քիչ հայտնի մեթոդներից մեկը, որը հիմնականում անհայտացել է «Աստծո ժողովներից», «եռակի ընկղման» ձևն էր, երբ հավատացյալին ընկղմում էին ջրի մեջ երեք անգամ՝ մեկական անգամ Երրորդության Անձերից Յուրաքնայուրի համար: Սայրուս Ֆոկլերը, ով «Ավետարանի խորան» եկեղեցու հովիվն էր (Միլուոկի, Վիսկոնսին), նաև առաջին Գործադիր երիցական կազմի անդամ, եռակի ընկղման կողմնակից էր: Այս լուսանկարում Ֆոկլերը (բլորից ձախ) մկրտում է մի խումբ նորադարձների Միչիգան լճում 1916թ.-ին: Հյուզո Ուրիխը (բլորից աջ) հետագայում ծառայեց որպես Գերմանական ճյուղի վերակացու 1929-1933թթ.-ին:

մը, և չկազմել ոչ մի դավանանք: Այս համոզմունքների լույսի ներքո, «Աստծո ժողովները» կառուցվեց որպես ծառայողների և եկեղեցիների միություն՝ կենտրոնացած Մեծ Հանձնարարականի վրա: Միևնույն ժամանակ, այս առաջնորդները հավատում էին, որ անհրաժեշտ էր հաստատել հիմնարար ուղղափառ դրույթները՝ մերժելով և ակնհայտորեն ոչ սուրբգրային սխալմունքները, և հանդուրժողականությունը մեղքի հանդեպ:

Թող որ «Աստծո ժողովները» հիշի այս հիմնարար սկզբունքները՝ անդրադառնալով իր ժառանգությանը և պատրաստվելով Քրիստոսի վերադարձին: Ամեն սերունդ պետք է շարունակաբար նայի թե՛ Հոգուն, թե՛ Աստվածաշնչին՝ վերահաստատելով հավատքի հիմնարար սկզբունքները և բազմազանություն թույլ տալով ոչ էական դրույթների մեջ: Այսպես վարվելով՝ Աժ-ը կկատարի այն, ինչի մասին աղոթեց Հիսուսը. «...որ մեկ լինեն, ինչպես Մենք էլ մեկ ենք: Ես՝ նրանցում, և Դու՝ Ինձանում, որ կատարյալ լինեն միությունում, որպեսզի աշխարհը գիտենա, թե Դու ուղարկեցիր Ինձ...» (Հովհաննես 17.22-23):

Վիլյամ Զ. Մոուկարը (ԱժԱՍ-ի Աստվածաբանության մագիստրոս) թվային պահոցապան է «Ֆլաուեր» հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնում, Սփրինգֆիլդ, Միսուրի:

ՆՇՈՒՄՆԵՐ

1. Զ. Ռոսվել Ֆլաուեր. «Խմբագրական մեկնաբանություն», «Շաբաթական Ավետարան», հուլիսի 17, 1915թ., էջ 1:
2. Զ. Ն. Բելլ. «Համագործակցություն և սեր», «Շաբաթական Ավետարան», հուլիսի 11, 1914թ., էջ 1:
3. Զ. Վ. Վելչ. «Խմբագրական», «Շաբաթական Ավետարան», հուլիսի 1, 1916թ., էջ 3:
4. Զ. Վ. Վելչ. «Խմբագրական», «Շաբաթական Ավետարան», հունվարի 15, 1916թ., էջ 3:
5. Ա. Փ. Քոլինս. «Գործնական առաջարկներ գործիչներին», «Քրիստոնեական Ավետարան», փետրվարի 20, 1915թ., էջ 3:
6. Զ. Վ. Վելչ. «Խմբագրական», «Շաբաթական Ավետարան», փետրվարի 12, 1916թ., էջ 3:
7. Զ. Ն. Բելլ. «Գործք Առաքելոց գիրքը միայն Քրիստոսի անունով մկրտության մասին», «Շաբաթական Ավետարան», հունիսի 12, 1915թ., էջեր 1, 3:
8. Զ. Վ. Վելչ. «Խմբագրական», «Շաբաթական Ավետարան», հունիսի 10, 1916թ., էջեր 3, 9:
9. Զ. Ռոսվել Ֆլաուեր. «Կարճ գրույցներ գրասենյակային խմբագրի հետ», «Շաբաթական Ավետարան», մայիսի 27, 1916թ., էջ 2:
10. Էլիս Ռեյնոլդս Ֆլաուեր. «Կիրակնօրյա դպրոցի դաս», «Շաբաթական Ավետարան», հունվարի 29 և փետրվարի 5, 1916թ., էջ 11:
11. Զ. Ռոսվել Ֆլաուեր. «Ավելի իմաստուն, քան լույսի որդիները», «Շաբաթական Ավետարան», ապրիլի 24, 1915թ., էջ 1:
12. Գ. Ուեյնրայթ. «Էկումենիկ շարժում», Դենիել Գ. Ռեյդի և այլոց «Քրիստոնեության բառարանն Ամերիկայում» բառարանում (Դաուներս Գրոուդ, Իլլինոյս, «ԻնտերՎարսիթի Փրես», 1990թ.), էջեր 375-377:
13. «Վերջին օրերի հետագա նշաններ», «Շաբաթական Ավետարան», ապրիլի 10, 1915թ., էջ 1: Այս հոդվածը վերատպված էր (Է. Ա. Սեքստոն) «Խմբագրականից», «Փենսագուի Ավետարանները», ապրիլի 1, 1915թ., էջ 1:
14. Ֆլաուեր. «Ավելի իմաստուն, քան լույսի որդիները», էջ 1:
15. Նույնը:
16. Նույնը:
17. Նույնը:
18. Նույնը:
19. Նրանց ոչ դավանանքային և ոչ աղանդավորական դիրքորոշման պատճառներից մեկն

- այն էր, որ նրանց կարծիքով, դրանք բաժանություններ էին առաջացնելու: Տես Դ. Վ. Կերր. «Հավատացյալների մեկույունը», «Գուր Ռեպորտ», դեկտեմբերի 1, 1913թ., էջ 4: Զավեշտական է, բայց հետագայում Կերրը դարձավ Հիմնարար ճշմարտությունների դավանանքի գլխավոր հեղինակը:
20. Զ. Ն. Բելլ. «Խմբագրի ղեկավարությունները», «Քրիստոնեական Ավետարան», օգոստոսի 22, 1914թ., էջ 2: Տես նույնպես «Չափազանց նախանձավոր վարդապետության համար», «Քրիստոնեական Ավետարան», մարտի 28, 1914թ., էջ 6: Վիլլ Թրոթերը, ով Գործադիր երեք դարձավ, նույնպես նշեց. «Երկար ժամանակ է, ինչ առաքելական և հոգեգալստական հավատքի քրիստոնյաները փորձել են հասնել ներդաշնակության և այն այն մեկույուն, որը պատվիրված է մեզ Քրիստոսի աղոթքի մեջ, և պահպանել դրանք վարդապետությունների շուրջ համաձայնության գալու միջոցով: Նրանք ասում էին. «Ընդունիր այս աստվածաշնչյան խոսքի կամ դրույթի նույն մեկույունը, որն ընդունում եմ ես, և ես հարողդակցություն կունենամ քեզ հետ, բայց վայ քեզ, եթե դու այլ կարծիք ունենաս. ես բոլորովին կխոսեմ իմ շփումը քեզ հետ, և մենք չենք կարողանա միարան լինել» մեկնույն ժամանակ պաղելով, որ իրենք երբայրներ են: Այս սխալ նախապայմանն արդեն մոտ յոթ տարի է, ինչ տարածում է գտել, և արդեն իսկ սպառնել է իրեն: Աստված պահանջում է, որ մենք թողնենք այս դիրքորոշումը, որը լիովին ծախողվել է միաբանություն բերելու հարցում, և վերադառնանք Աստծո Խոսքին»: Տես Վիլլ Թրոթեր. «Անհրաժեշտ է սիրո արթնություն», «Շաբաթական Ավետարան», ապրիլի 3, 1915թ., էջ 1:
 21. Դ. Վ. Կերր. «Երես առ երես», «Շաբաթական Ավետարան», ապրիլի 1, 1916թ., էջ 6:
 22. Բարտ Մակֆերթի. «Անհրաժեշտ է արթնություն», «Շաբաթական Ավետարան», ապրիլի 29, 1916թ., էջ 6:
 23. «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլի 1914թ., էջ 2: Տես նաև Վիլյամ Մենգիս. «Օծված՝ ծառայելու համար» (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 1971թ.), էջեր 73-74, 83-84, և Գարի Բ. Մակ-Գի. «Հոգու մարդիկ. Աստծո ժողովներ» (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 2004թ.), էջեր 111-112:
 24. «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլի 1914թ., էջ 2: Տես նաև «Գլխավոր խոր-

Ինչը դրդեց նրանց մտածել, որ իրենք կարող էին. «Աստծո ժողովների» վաղ շրջանի տաս կին միսիոներ

Ռոզմարի Դահեր Կովալսկի

Կանայք կարևոր դեր էին կատարում ամբողջ աշխարհում Ավետարանը և Սուրբ Հոգու մկրտությունը տարածելու մեջ «Աստծո ժողովների» առաջին տասնամյակների ընթացքում: Նրանց շրջապատող մշակութային կարծիքով, այս կանայք ոչ ուժեղ էին, և ոչ էլ իդեալական թեկնածուներ էին միսիայի համար: Այնուամենայնիվ, նրանք բաց չթողեցին ավետարանելու, նորադարձներին աշակերտելու և մարդասիրական հոգատարություն ցուցաբերելու հնարավորությունները: Նրանք հարատևեցին օտար երկրներում՝ հաղթահարելով հոգևոր հակառակությունը, ֆիզիկական վտանգները, զգացմունքային ծանրությունները և այն մշակութային շրջանները, որոնք ընդդիմանում էին կանանց ծառայությանը:

Ինչը դրդեց նրանց մտածել, որ իրենք կարող էին: Կին միսիոներների նամակները և միսիոներական գեկույցները ցույց են տալիս, որ Հոգու մկրտությունը նրանց կոչման և ծառայության որոշիչ գործոնն էր: Նրանք կարծում էին, որ ապրում էին վերջին օրերում Քրիստոսի վերադարձից առաջ, և այն մարդիկ, ովքեր անձամբ ընդունում էին Քրիստոսին՝ որպես Փրկիչ, կհափշտակվեին դեպի իրենց հավիտենական վարձատրությունը,

իսկ չապաշխարող և անտեղյակ մարդիկ, ովքեր մերժում էին Քրիստոսին, հավիտյան պատիժ էին կրելու: Չփրկված մարդկանց դժոխք գնալու սարսափը մղում էր հոգեգալստականների օտարերկրյա միսիոներական դաշտեր: Նրանք հավատում էին, որ Աստված սպառազինում էր մշակներին Հոգու մկրտության միջոցով վերջին հոգևոր հունձքի համար:

Այդ առաջադրանքի հրատարակությունը պահանջում էր, որ յուրաքանչյուրը քարոզեր Ավետարանը: Աստվածային կոչումն ընդունելով՝ սովորական կանայք զգացին, որ արտոնություն ունեին ծառայելու ազգերին որպես Աստծո արտասովոր ծառաներ, թե՛ անելով այն, ինչը շատերը «կանացի աշխատանք»² էին համարում, թե՛ ավետարանելով և եկեղեցիներ հիմնելով, ինչպես նրանց տղամարդ ծառայակիցները:

«Աստծո ժողովների» վաղ շրջանի միսիոներներն առնվազն երեք տեսակի մարդիկ էին: Առաջինը՝ նրանք, ովքեր նախկինում ծառայել էին որպես միսիոներ ոչ հոգեգալստական եկեղեցիներում: Նրանք իրենց կամքով միացել էին «Աստծո ժողովներին» այն համոզմունքի պատճառով, որ Հոգու մկրտությունը՝ փրկությանը հաջորդող կարևոր վերապրում է: Երկրորդ տեսակի մարդիկ փորձված միսիոներներ էին, որոնք դուրս էին արվել իրենց ոչ հոգեգալստական հարանվանությունների միսիոներական խորհուրդների կողմից Հոգու մկրտությունը վերապրելուց հետո:

Կազմակերպված գործունեության և գործող հաստատությունների պակասը Հոգեգալստական շարժման սկզբնական շրջանում թույլ տվեց կին միսիոներներին ծառայել ստեղծարար կերպով՝ գերազանցելով կանանց ծառայության ընդունված չափանիշներն Ամերիկայում: Աննա Ս. Ռեյֆը՝ Սթոուն եկեղեցու պարբերականներից մեկի խմբագիրը, նույնիսկ մտահոգություն արտահայտեց, որ չափազանց շատ կանայք միսիայի էին գնում, և շատ քչերն էին ծառայում տանը, քանի որ Միացյալ Նահանգներից դուրս կանանց համար մեծ հնարավորություններ էին ընձեռնվում»³:

Այս անվեհեր կին միսիոներները հավատում էին, որ նրանց կոչումը երաշխավորված էր Սուրբ Հոգու մկրտությամբ: Նման աստվածային հավանության դեպքում և միսիոներների մշտական կարիքի պայմաններում կանայք կամ անտեսում էին, կամ հանդուրժում էին այն օրենքները, որոնք փորձում էին սահմանափակել նրանց ծառայությունը: Նրանք սկսեցին ցանկացած հնարավոր աշխատանքից ակնկալելով Սուրբ Հոգու թույլատրությունը, առաջնորդությունը և մատակարարումը միսիոներական դաշտում: Ոմանք հատկապես խիզախ և համարձակ էին, և գնում էին վտանգավոր վայրեր, որտեղ Արևմուտքի այլ բնակիչներ չէին համարձակվում ոտք դնել:

Չունենալով ֆինանսական և ադմինիստրատիվ աջակցություն, որը տրամադրվում էր հաստատված հարանվանություններում գոյություն ունեցող կանանց միսիոներական ընկերությունների կողմից՝ հոգեգալստական կանայք ինքնուրույն էին հովանավորներ գտնում իրենց տնային խմբակների անդամներից, ընկերներից և ընտանիքներից: Նրանք նույնպես արդյունավետ կերպով նոր միսիոներներ էին հավաքագրում: Հայտնվելով միսիոներական դաշտում՝ կանայք տարածում էին Հոգու մկրտության սպասումը՝ նոր լեզուներով խոսելու ապացույցով, թե՛ դարձի եկած տեղաբնակների, թե՛ այլ հարանվանությունների պատկանող իրենց ծառայակիցների միջև: Նրանք կապ էին պահպանում այլ հարանվանություններից ուղարկված միսիոներների հետ, ինչպես նաև իրենց աջակցող հոգեգալստականների հետ, և մինչև միսիոներական դաշտում հայտնվելը, և իրենց միսիայի ընթացքում:

Դժբախտաբար, շատ նորաթուփ կին միսիոներներ հեռացան տանից առանց բավարար ռեսուրսների: Հոգեգալստական հավատքի միսիոներները նույնպես տուժեցին, երբ նրանց հովանավորները դադարեցին օգնել կամ սոսոցան նրանց: Ոմանք հուսահատորեն նամակներ էին ուղարկում՝ բացակայելով, որ դաշտերի հունձքը պատրաստ էր, բայց չկային բավականաչափ աշխատողներ կամ ռեսուրսներ

Հոգեգալստական կին միսիոներներն ընդունում էին չարչարանքը որպես իրենց միսիոներական ծառայության մասը:

ավետարանչության անավարտ գործի համար: Նրանք հասցնում էին մատակարարում ստանալը հոգևոր աստիճանի՝ համարելով այն աստվածային հոգատարություն մարմնի, անձի և հոգու համար: Մյուսները հաղորդում էին, որ թեթևություն էին զգում, երբ տանը գտնվող նրանց աջակցիներն աղոթում էին նրանց համար կամ ֆինանսավորում էին հատուկ կարիքներ միսիոներական դաշտում:

Այս կանայք գրում էին սովերի և բնական աղետների մասին, որոնք պահանջում էին ավելի մեծ անձնական և եկեղեցական միջոցներ, քան նրանք ստանում էին: Առաջին Համաշխարհային պատերազմի ժամանակ տրանսպորտային միջոցները սահմանափակ էին, ինչի պատճառով ուղարկվող միջոցներն ուշանում էին և ապրանքներն ավելի էին թանկանում, այնպես որ միսիոներները մնում էին առանց միջոցների: Որոշ կանայք, ելնելով անհրաժեշտությունից, այնքան էին դիմանում առանց միջոցների, որ քաղց և խիստ զրկանքներ էին կրում, կամ տկարանում էին հիվանդություններից: Երբեմն նորությունները միսիոներական դաշտերից ընդգրկում էին ծանուցումներ միսիոներների, նրանց կանանց կամ երեխաների մահվան մասին, հաճախ այն պատճառով, որ չկային բավականաչափ միջոցներ բժշկական օգնություն ստանալու, ավելի լավ կլիմայական պայմաններում կազդուրվելու կամ հանգստի նպատակով արձակուրդ վերցնելու և տուն վերադառնալու համար:

Այնուամենայնիվ, հոգեգալստական կին միսիոներներն ընդունում էին չարչարանքը որպես իրենց միսիոներական ծառայության մասը: Նախևառաջ՝ Հիուսի չարչարանքներին միանալը արտոնություն էր նրանց համար: Երկրորդը՝ նրանք ակնկալում էին հալածանքը, քանի որ Քրիստոսի ավետաբերները պետք է մերժվեին և դժվարություններ կրեին մինչև Նրա վերադարձը: Որպես կանոն, նրանց կյանքի պայմանները շատ ցածր էին տան պայմաններից: Կոկիկ հյուսիսային ամերիկոսիները պետք է շատ հարմարվող լինեին՝ օտարերկրյա գյուղերում և քաղաքներում ապրելու համար: Գերտրուդ Մորիսոնը գրում էր Լիբերիայից. «Ամեն քայլափոխին կեղտ և հիվանդություն կա, բայց Աստված ավելի, քան կարող է պահել այն, ինչ մենք հանձնում ենք Նրա ձեռքերի մեջ»⁴: Որոշ կանայք ապրում էին կիսակառույց տներում և անավարտ շենքերում, մինչ տղամարդիկ զբաղված էին այլ միսիոներական գործերով:

Երկար ժամանակվա ընթացքում միսիոներական դաշտում չկային բավականաչափ տղամարդիկ, ինչի պատճառով կանայք ստանձնեցին ավանդականորեն տղամարդկային համարվող գործեր, օրինակ՝ շինարարությունը, որը կդատապարտվեր տանը որպես «ոչ կանացի»⁵:

Աստվածաշնչյան դպրոցները և ուսուցումները գործնական հմտություններ չէին տվել նրանց, այնպես որ շատերը չէին կարողանում կառուցել կամ վերանորոգել միսիոներական կայանները կամ պայմանավորվել վարձավճարի կամ սննդի գների մասին:

Այս կանայք մշտապես հաստատում էին, որ հենվում էին Սուրբ Հոգու գործության վրա միսիոներական գործում: Նրանք հարմարվում էին իրենց շրջապատող պայմաններին և հանգամանքներին՝ հավատարմով, որ Աստված կառաջնորդեր, թե որտեղ, ինչպես և երբ վկայել: Գերբնականը նրանց առօրյայի մասն էր: Նրանք համեմուն էին իրենց զեկույցներն Աստծո ցնցող միջամտություններով և գերբնական օգնությունով, որը գերազանցում էր նրանց տաղանդները, կարողությունները և պատրաստվածությունը: Աստված ուղեկցում էր Ավետարանի հոչակումն աստվածային առաջնորդությամբ, բժշկություններով, դիվային ուժերը հաղթող գործությամբ և այլ հրաշքներով:

Տաս կանայք, որոնք ներկայացված են ստորև, նկարագրում են «Աստծո ժողովների» վաղ շրջանի կին միսիոներներին, ավետարանիչներին, եկեղեցիներ հիմնադրողներին և սոցիալական աշխատողներին:

Երեք չամուսնացած կին միսիոներ

Բլանշ Էվիթ (1887-1968թթ.)

Բլանշ Էվիթին մկրտվեց Հոգով և կանչվեց որպես միսիոներ վաղ հոգեգալստական առաջնորդ Գաստոն Բ. Քեշվելի ծառայության ներքո: Բարձրագույն կրթություն ստանալուց հետո և Քրիստոնեական միսիոներական միության (ՔՄՄ) հիմնադիր Ա. Բ. Սիմփսոնի խրախուսանքի շնորհիվ Էվիթին հաղթահարեց միսիոներ դառնալու իր սկզբնական դժկամությունը, և 1911թ.-ին ուղևորվեց Չինաստան⁶:

Սկսելով ՔՄՄ-ի կազմում՝ Էվիթին միացավ ԱՄ-ին 1919թ.-ին և աշխատեց Էլիզաբեթ Քանքլի հետ Չինաստանի Սամ Շոյ և Լո Պաու քաղաքներում: Էվիթին բեղուն հեղինակ էր և միսիոներների արդյունավետ պաշտպան, որովհետև նա չէր վախենում անկեղծորեն խոսել իր կյանքի մասին միսիոներական դաշտում և միջոցներ խնդրել:

Նորադարձները հաճախ էին արդունավետ ավետարանիչներ դառնում: Էվիթին զեկույցեց, որ մի չինացի կին, ով փրկվել էր և մկրտվել էր Սուրբ Հոգով, արագորեն ուշագրավ ծառայող էր դարձել:

«1926թ.-ին քույր Շամի ծառայության միջոցով 300 մարդ ընդունեց Հոգու Մկրտությունը: Արթնության գաղտնիքը՝ նրա աղոթքի կյանքն է: Նա աղոթում է գիշերներ շարունակ՝ ամեն ուրբաթ ողջ օրվա ընթացքում ծոմ պահելու և աղոթելու հետ մեկտեղ: Երբեմն մարդիկ գալիս են նրա մոտ սկսած առավոտյան ժամը վեցից, և ողջ օրը եկողների և գնացողների հոսքը չի դադարում... Նրա միջոցով այնքան շատ նշաններ և հրաշքներ են լինում, որ նա գիտակցում է վտանգն այն մասին, որ թշնամին փորձում է հայարտություն բերել իր կյանքում դրանց պատճառով»⁸:

Բլանշն ավարտեց Կենտրոնական Աստվածաշնչյան ինստիտուտը (ԿԻ) 1929թ.-ին՝ երկարատև արձակուրդի ընթացքում: Նա ծառայեց որպես ավետարանիչ Չինաստանի հարավում գտնվող Կվանզուի գավառում Ռենա Բոլդուինի հետ (ով հետագայում ամուսնացավ Ալեքսանդր Լինդսիի հետ): Բլանշը և Ռենան չկարողացան վերադառնալ Չինաստան 1941թ.-ին՝ Չինաստանի և ճապոնիայի պատերազմի պատճառով, այնպես որ նրանք ուղևորվեցին Ֆիլիպիններ⁹: Ճապոնացիները երկու անգամ բանտարկեցին նրանց. առաջին անգամ՝ մեկ ամսով, 1942թ.-ին, և հաջորդ անգամ՝ ութ ամսով, 1944-1945թթ.-ին: Ամերիկյան զորքերը հրաշքով փրկեցին այս երկու կանանց 1945թ.-ի փետրվարի 23-ին՝ նրանց մահապատժի օրը¹⁰, և նրանք վերադարձան ԱՄՆ¹¹:

Էվիթի թոյլ առողջության պատճառով ԱՄ-ի միսիոներական խորհուրդը թոյլ չտվեց նրան վերադառնալ միսիո-

ներական դաշտ: Նա ծառայեց քանվեց տարի Չինաստանում և չորս տարի Ֆիլիպիններում: Վերադառնալով տուն՝ նա սովորեցնում էր Կիրակնօրյա դպրոցում և շաբաթական աղոթք էր վարում Աստվածատանում՝ Ջորջիայում, մինչև 1986թ.-ը՝ իր մահվանից մի քանի շաբաթ առաջ¹²: Համաձայն մի ձեռագիր նշման իր անձնական գործի մեջ՝ Բլանշը մեծ ժառանգություն էր թողել Արտաքին միսիայի բաժնին. «Չրկելով իրեն՝ նա թողել էր ավելի, քան 20.000 դոլար ԱՄ-ին»¹³:

Բերնիս Լի (1879-1958թթ.)

Բերնիս Ս. Լին ծնվել է Բենսոնում՝ Իլլինոյս նահանգում: Նա դպրոցական ուսուցչուհի դարձավ, իսկ հետո երկուական տարի տրամադրեց գերմաներենը և հինգիս ուսումնասիրելու համար, մինչև միսիոներ դառնալու դիմումը լրացնելը¹⁴: Նա մկրտվեց Հոգով 1907թ.-ին, և անմիջապես սկսեց ավետարանել:

Հոգեգալստական առաջնորդներ Յ. Ն. Բեյլը և Լ. Ս. Հոլլը ծառայության նշանակեցին Լիին 1910թ.-ին՝ որպես միսիոներ Հյուսիսային Հնդկաստանում¹⁵: Նա և Էդիթ Բոն ստանձնեցին Ուսկա Բագարում գտնվող բորոտների կացարանի տնօրինությունը, որը հիմնել էր Միննի Աբրամսը 1913թ.-ին: Նրանք հիմնեցին ևս մեկ կացարան բորոտների համար 225կմ. հեռավորության վրա՝ Հյուսիսային Հնդկաստանի Չուպրա քաղաքում, 1915թ.-ին: Բոն ստանձնեց Չուպրայի ղեկավարությունը, բայց մահացավ 1920թ.-ին: Լին գրում էր իր հովանավորներին, թե որքան էր կարոտում իր ընկերուհուն և

գործակցին¹⁶: Նա ղեկավարում էր երկու բնակավայրերը բորոտների համար, մինչև որ նրան միացավ Վայոլեթ Շելունմեյքերը՝ Չուպրան տնօրինելու համար¹⁷:

1921թ.-ին Բերնիսը տեղափոխվեց ԱՄ՝ որպես միսիոներ: Արդեն 1925թ.-ին, նա հոգ էր տանում քառասունինը երեխայի համար և տնօրինում էր Ուսկա Բագարի մանկատունը: Բերնիսը կիսվում էր իր ծառայողական հաջողություններով և ծառայելու մշտական ցանկությամբ. «Անցած մարտին՝ երբ ես մեկնում էի, բոլորը մեր կացարանում արդեն ընդունել էին Տեր Հիսուս Քրիստոսին և հնազանդվել էին Նրան մկրտությամբ, բացի յոթ հոգուց... իմ դուրը գալիս է մտածել այն մասին, որ եթե Հիսուսը մի փոքր էլ ուշանա, մի քանի ամսից ես նորից կկարողանամ վերադառնալ¹⁸: Նա վերադարձավ 1930թ.-ին՝ երրորդ ծառայողական ժամկետով, Լիդիա Վոի հետ (ավելի ուշ՝ Տկն. Սիդնի Բրայանթ), ով ԿԱԻ-ի շրջանավարտ էր:

Բերնիսը սրտի հիվանդություն ունեցավ ունաստիկ տենդի պատճառով 1935թ.-ին, և անցկացրեց 1936թ.-ի սեպտեմբերից մինչև 1938թ.-ի մայիսը արձակուրդի մեջ, մինչև իր վերջին ժամկետը: Նա վերջնականորեն տուն վերադարձավ 1940թ.-ին՝ խաթարված առողջությամբ: Նա բարեխոսում էր միսիայի համար մինչև իր մահը իր քրոջ տանը՝ Օբլենդում, Կալիֆորնիայում, 1958թ.-ին:

Էլիս Վուդ (1870-1961թթ.)

Էլիս Վուդը ծնվել է Բելվիլում՝ Օնտարիոյում, Կանադայում: Նա հաճախեց «Ընկերների մասնագիտական

դպրոց» (Քուեյբերական) Փիքրինգում՝ Օնտարիոյում, և հովվական ծառայություն սկսեց Բիլոյթում՝ Օհայոյում: Նա թողեց հովվական ծառայությունը 1898թ.-ին՝ միսիոներ դառնալու համար¹⁹: Նրա միսիոներական կարիերան Կենտրոնական և Հարավային Ամերիկայում տևեց վաթսուներկու տարի: Վուդը սկսեց իր միսիոներական գործունեությունը Վենեսուելայում և Պուերտո Ռիկոյում՝ ՔՄՄ-ի կազմում²⁰: 1909թ.-ին նա դարձավ առաջին հոգեգալստական միսիոներն Արգենտինայում, ով թողեց ՔՄՄ-ը և սկսեց ինքնուրույն գործել՝ առանց որևէ միսիոներական խորհրդի աջակցության²¹: Վուդը սկսեց իր երրորդ միսիոներական ժամկետը 1910թ.-ին որպես ավետարանիչ Արգենտինայի էնտրե Ռիոս գավառի Գուալեգայույու քաղաքում²²:

Էլիսի օրագրերը ցույց են տալիս, որ նա համարձակ, համառ և նյարդային հիվանդությունների ենթակա անձնավորություն էր: Նշանակվելով որպես ԱՄ միսիոներ 1914թ.-ին²³, նա այն փորձառու ծառայողներից մեկն էր, ով վստահություն և կայունություն էր հաղորդում ԱՄ-ին իր միսիոներական գործունեությամբ²⁴: Տարիներ շարունակ նա ղեկավարում էր Արգենտինայի Վենեսուելայի ղեկավարման մասին մտախառն գտնվող եկեղեցիները: Նրա կողմից թողած ծառանգության թվում է օգնությունը Արգենտինայի «Աստծո ժողովների» «Յունիոն դե լաս Ասամբլեաս դե Դիոսի» հիմնադրման մեջ 1917թ.-ին²⁵:

Վուդի ծառայության մեջ գրանցվել էր մի դեպք, երբ դարձի եկածներից մեկը խոսել էր մարդկային լեզվով, որը երբեք չէր սովորել²⁶: Մեկ այլ դեպքում, Արգենտինայի հնդկացիների համար գրեթե տաս տարի աղոթելուց հետո, նա գրել էր Սուրբ Հոգու հրաշալի դրսևորման մասին միսիոներական միջոցառումներից մեկի ժամանակ.

«Հանկարծ Սուրբ Հոգին իջավ հարյուրի չափ հնդկացիների վրա, ովքեր ծնկի էին եկել և աղոթում էին: Սկզբում եղավ ուժգին ցնցում՝ երկրաշարժի պես, և ձայն՝ քամու և թնդանոթի զարկին պես: Հնդկացիները միաժամանակ ոտքի ելան և սկսեցին ծափահարել և գոչել «Ավերյա», իսկ հետո սկսեցին խոսել լեզուներով... Սուրբ Հոգու այս թափման արդյունքում շատ մարդիկ փրկություն են ստանում»²⁷:

Էլիսը վերադարձավ Լեյքլենդ, Ֆլորիդա, 1960թ.-ին, անընդմեջ և նեկորդային հիսունամյա ծառայությունից հետո, և թոշակի անցավ ԱՄ-ի «Բեթանի» տարեցների համալիրում, որտեղ և մահացավ մեկ տարի անց²⁸:

Յոթ ամուսնացած կին միսիոներ

Մարգարեթ Մեյ Գեյլոր Քեյլի
(1889-1933թթ.)

Մարգարեթ Մեյ Գեյլորը ծնվել է Մազնոլիայում՝ Հյուսիսային Կարոլինայում: Նա ամուսնացավ Ջորջ Մ. Քեյլիի (1888-1975թթ.) հետ 1907թ.-ին և դարձավ միսիոներ Չինաստանում 1910թ.-ին²⁹: Քեյլիները հիշում էին իրենց հոգեգալստական դառնալու մասին.

«Մենք Չինաստան եկանք 1910թ.-ին՝ որպես «Ազատ կանգնի մկրտականներ» հարանվանության անդամներ, ովքեր խոստացել էին, որ անելու էին մեզ համար այն ամենը, ինչ կարող էին: Բայց մոտ երկու տարի անց մեզ հետաքրքիր որոշ աստվածաբանական հարցերի շուրջ ունեցած տարակարծությունների պատճառով, և մեր հավատարմագրերը ետ կանչվեցին: Մենք տանն էինք, երբ դա տեղի ունեցավ, և մենք այցելեցինք տարբեր հոգեգալստական կենտրոններ... և Աստված ընկերներ տվեց մեզ՝ բարձրացնելով մի շարք հովանավորներ, ինչը հնարավորություն տվեց մեզ կրկին վերադառնալ Չինաստան և վերսկսել մեր գործը»³⁰:

Մարգարեթը ծառայության նշանակվեց Հոգեգալստական «Աշխարհի ժողովների» կողմից 1915թ.-ին, և տեղափոխվեց Աժ 1917թ.-ի մարտի 13-ին³¹: Մարգարեթը և Ջորջը քարոզում էին Ավետարանը և բժշկության ուսմունքը եկեղեցիներում և գյուղերում³²: Նրանց նոր միսիոներական կայանը գտնվում էր այնքան վտանգավոր

վայրում, որ ամերիկացի հյուպատոսը հրաժարվեց ապահովել նրանց պաշտպանությունը: Այնուամենայնիվ, կայան ժամանելուց մի քանի օր անց, այդտեղ մի բորոտ բժշկվեց³³: Մեկ այլ դեպքում, «մի ծեր կին մոտեցավ և դեղամիջոցներ խնդրեց, բայց մենք ասացինք, որ ավելի լավ բան ունենք, որ մենք կարող ենք աղոթել նրա համար: Մենք աղոթեցինք այդ ծեր կնոջ հետ: Հաջորդ օրը... նա ամբողջովին փոխվել էր: Նա կանչեց Տիրոջը, և Տերը բժշկեց ու փրկեց նրան»³⁴:

Քեյլիների երեխաներից երկուսը մահացան Չինաստանում, մինչ նրանք ճանապարհ էին հարթում Չինաստանի հոգեգալստական ներքին միսիայի համար: Նրանք գնացին նոր տարածքներ և եկեղեցիներ հիմնեցին³⁵: Եվս չորս որդի մեծացավ առանց մոր. Մարգարեթը մահացավ 1933թ.-ին ծաղիկ հիվանդությունից: Առանց իր կնոջ մեղմացնող ազդեցության՝ Ջորջն աստիճանաբար սկսեց հրաժարվել համագործակցությունից տարածաշրջանների պատճառ դառնալ: Միսիոներ ծառայակիցներից ստացված մի քանի գանգատից հետո, Աժ-ն ետ կանչեց նրա հավատարմագիրը³⁶:

Ռուբի Ֆեաչայլդ Նայքոդեն
(1900-1973թթ.)

Ռուբի Ֆեաչայլդը հանդիպեց միսիոներ Ֆրենկ Նայքոդենին (1896-1936թթ.) Նյու Ջերսիի Նորթ Բերգեն քաղաքի «Բեուլա Հայթ» Աստվածաշնչյան և միսիոներական դպրոցում սովորելիս: Նրա դասընկերները հիշում էին նրան որպես ակնառու և աշխատասեր ուսանողուհու: Ֆրենկն ամուսնության առաջարկություն արեց նրան Հնդկաստան ուղևորվելուց հետո, և Ռուբին հետևեց նրան միայն մեկ աշխատակցուհի Սառա Կոքսի հետ: Նա տասնինը տարեկան էր, երբ Յ. Ն. Բեյլը անձամբ հաստատեց նրա միսիոներական դիմումը 1919թ.-ին՝ դարձնելով նրան Աժ-ի ամենաերիտասարդ միսիոներներից մեկը»³⁷:

Ռուբին և Ֆրենկն ամուսնացան 1920թ.-ին Հարավային Հնդկաստանում: Նրանք տեղափոխվեցին Հյուսիսային Հնդկաստան, որպեսզի դեկավրտեին մի միսիոներական կենտրոն և մանկատուն տղաների համար՝ փոխարինելով Լիլիան Դեննի անունով մի

տարեց ամուրի միսիոների³⁸: Նրանք նույնպես մասնագիտական կրթության կենտրոն հիմնադրեցին, որպեսզի օգնեին տղաներին անցում կատարել դեպի չափափակ կյանքը: Այդ կենտրոնը մոտ էր Նեպալի սահմանին, և այդ դիրքն իդեալական էր՝ հասնելու համար նեպալցի աշխատավորներին, ովքեր տեղափոխվում էին երկու երկրների միջև՝ աշխատանք որոնելով: Ռուբին գրի էր առնում բազմաթիվ հետաքրքրաշարժ դիտարկումներ հնդիկների ընտանեկան կյանքի, կոապաշտության և կաստային համակարգի մասին, որն այդ մշակույթի խեղդող օղակն էր³⁹:

Նայքոդենները սիրում էին երեխաների, և տասներկու տարվա ընթացքում վեց երեխա ունեցան⁴⁰: Ռուբին ծառայում էր իր քրոնիկ հիվանդ ամուսնու հետ: Երկուսն էլ զեկուցում էին Աստծո հրաշալի բժշկությունների մասին տարիների ընթացքում⁴¹: 1934թ.-ին ծանր հիվանդ Ֆրենկը հարկադրված էր ԱՄՆ վերադառնալ ութ տարի անընդմեջ միսիոներական դաշտում մնալուց հետո: Ռուբիի խնդրանքները հովանավորներին բավականաչափ միջոցների համար, որոնցով նա կկարողանար տուն բերել բոլոր երեխաներին, արդյունք չստացին: Նրանք թողեցին երեք ավագ որդիներին դպրոցում՝ Հնդկաստանում, իսկ կրտսեր որդին և երկու դուստրերը երկու ամիս տևող ճանապարհորդություն կատարեցին ծնողների հետ դեպի Ամերիկա 1934թ.-ին⁴²: Նրանց ընտանիքը կրկին միավորվեց 1935թ.-ի վերջում: Ֆրենկի առողջական խնդիրները շարունակվեցին մինչև նրա մահը 1936թ.-ին: Այդիացած Ռուբին մնաց միսիոներական դաշտում՝ շարունակելով դաստիարակել իր երեխաներին և ղեկավարել մանկատունն ու դպրոցը:

Նա վերջնականորեն վերադարձավ միսիայից 1942թ.-ին, ինչից հետո ամուսնացավ Լուիս Պետերսենի (1897-1998թթ.) հետ 1950թ.-ին: Նա մահացավ Սփրինգֆիլդում՝ Միուրիում, 1973թ.-ին⁴³: Նրա թաղման ժամանակ միսիոներ Մեյնարդ Քեթչամը զեկուցեց, որ նեպալցիները դեռ պատվում էին Նայքոդենների անունը նրանց բարեխիղճ աշխատանքի և Ավետարանը խանդավառությամբ հռչակելու համար⁴⁴:

Լավ Լուի Ֆարինգթոն Փեյջ
(1886-1919թթ.)

Լավ Լուի (Ֆարինգթոն) Փեյջը ծառայել է Ֆիջիում մեկ միսիոներական ժամկետով: Նա դպրոցական ուսուցչուհի էր Նյու Յորքից, մինչև ավստրալիացի ավետարանիչ Ալբերտ Թ. Փեյջի (1882-1918թթ.) հետ ամուսնանալը 1911թ.-ին: Նա մկրտվեց Հոգով 1911թ.-ի հուլիսի 4-ին, իսկ Ալբերտը մկրտվեց Հոգով 1912թ.-ի մարտի 1-ին: Նրանք դարձան Աժ-ի միսիոներներ և չորս

երեխա ունեցան այն բանից հետո, երբ կորցրին իրենց նորածինն միսիոներական դաշտ ուղևորվելիս: Դատելով նրանց նամակներից՝ Ա Լուն, Ա Ալբերտը հուսովանեց մեծ զգացում ունենալ: Դարձի եկածներից մեկը հիշում էր Լուին որպես մեծ սրտով և շատ աշխատասեր կնոջ. «Որքան էր նա սիրում ինձ: Նա սիրում էր ինձ, ինչպես Տեր Հիսուսն է սիրում»⁴⁵:

Ալբերտ Փեյջը գրում էր, որ դիվանի գործունեությունը Ֆիջիում ճնշում էր նրանց և մեծ դժվարություններ էր ստեղծում նրանց համար.

«Մեր նեղությունների և փորձանքների մեծ մասի նպատակը, մեր համոզմամբ, մեզ ավելի լուսավորելն էր այն մասին, թե ինչպես պայքարել սարսափելի սատանայական ուժերի դեմ, որոնք բռնում են այս մարդկանց մտքերը և մարմինները: Բոլոր հեթանոսները շատ բան գիտեն չար ոգիների մասին... իսկ միսիոներների անտեղյակությունը սատանայական ուժի մասին, ինչպես որ այն դրսևորվում է այս օտարերկրյա դաշտում, շատ փորձանք ու ցավ կպատճառի նրանց»⁴⁶:

Փեյջերն այն աստիճան էին աղքատացել, որ երբեմն նրանք և նրանց երեխաները չունեին պատշաճ հագուստ՝ տանից դուրս գալու համար: Նրանք գոյատևում էին խղճուկ սննդով և ապրում էին կաթացող տանիք ունեցող հյուղական, մինչև որ Լուն դարձավ բացեց հնդկ խանութպանների երեխաների համար, և սկսեց սնունդ և անհրաժեշտ պարագաներ ստանալ՝ որպես վարձատրություն⁴⁷:

Սողոմոնյան կղզիներում ծառայելու կանչն այդպես էլ չիրականացավ, որովհետև 1918թ.-ին Ալբերտը մահացավ հարբուխից, իսկ երեք ամիս անց Լուն տեղի տվեց նույն հիվանդությանը:

նր: Նրանց երեխաները տասներեք ամսից վեց տարեկան էին, երբ նրանց ծնողները մահացան: Մի ամուսին միսիոներ հոգաց նրանց մասին, մինչև որ նրանց բարեկամներն Ավստրալիայից եկան նրանց ետևից⁴⁸: Կրտսեր աղջիկը մահացավ Ավստրալիայում մի քանի ամիս անց, բայց մյուս երեք երեխաներն ուղարկվեցին Նյու Յորք՝ իրենց բարեկամների հետ: Այս միսիոներների երեխաները չգիտեին, որ իրենց ծնողներն ԱՄ-ի միսիոներներ էին: Նրանք իմացան այդ մասին 1986թ.-ին՝ կարճ ժամանակ առաջ այն բանից, երբ արդեն չափահաս որդին՝ Լյուդ Փեյջը և դուստրը՝ Օլիվ Փեյջ Դե-Լանտն, ուղևորվեցին Ֆիջի, որտեղ ծնվել էր Օլիվը⁴⁹:

Ջեսի Արմս Փերկինս (1862-1941թթ.)

Ջեսի Ջենեթ (Արմս) Փերկինսը ծնվել է Վիսկոնսին նահանգի Բրիջփորթի մոտակայքում գտնվող ագարակներից մեկում: Ընդհանուր առմամբ, նա ծառայեց վեց ժամկետով Լիբերիայում՝ սկսելով Մեթոդիստական Եպիսկոպոսական (ՄԵ) խորհրդից 1895թ.-ին: Նա վերադարձավ Լիբերիա 1900թ.-ին երկրորդ ժամկետով, տաս միսիոներից բաղկացած մի խմբի կազմում: Երեք ամսվա ընթացքում միայն երկուսը կենդանի մնացին այդ դաշտում: Ջեսին ամուսնացավ մյուս կենդանի մնացած միսիոների այրիացած Ջոն Մ. Փերկինսի (1866-1949թթ.) հետ 1903թ.-ին:

Ջեսին և Ջոնը մկրտվեցին Հոգով իրենց արձակուրդի ժամանակ՝ 1906թ.-ին⁵⁰: Երբ Մեթոդիստական Եպիսկոպոսական եկեղեցու միսիոներական խորհուրդը հրաժարվեց կրկին ուղարկել նրանց, նրանք վերադարձան Աֆրիկա որպես Հոգեգայտական հավատքի միսիոներներ 1908թ.-

ին⁵¹: Մոտավորապես քառասուն տարի շարունակ նրանք ծառայեցին Լիբերիայում որպես ազդեցիկ միսիոներական թիմ:

Այն հրաշքները, որոնք հոգեգայտականները սպասում էին և որոնց համար աղոթում էին, գրավեցին անհավատների ուշադրությունը: Փերկինսները զեկուցում էին.

«Մարդիկ մի շատ հիվանդ երեխայի բերեցին բուժման համար, բայց քանի որ երեխային արդեն անկարելի էր որևէ կերպ օգնել, մենք միայն կարող էինք աղոթել նրա համար: Տերը իրական հրաշք գործեց՝ հավելով այդ երեխային և կյանքի վերադարձնելով նրան անմիջապես այդ մարդկանց աչքերի առջև, և սա հրաշալի կերպով օգնեց ընդհանուր իրավիճակին (այն քրիստոնյաների, ովքեր սկսել էին թողնել Ավետարանը)... Ինչպես որ աստվածաշնչյան ժամանակներում, մեկ բժշկարար հպումն Աստուծոց անում է ավելի՛ն՝ հեթանոսներին Աստուծո գործության մեջ համոզելու համար, քան հազարավոր քարոզները»⁵²:

Ջեսիի առողջությունը հարկադրեց նրանց տուն վերադառնալ 1935թ.-ին⁵³: Նա շարունակեց հավաքագրել այլ մարդկանց՝ միսիոներ դառնալու համար, նույնիսկ այն բանից հետո, երբ մահվանից երեք տարի առաջ կորցրեց տեսողությունը: Նա մահացավ 1941թ.-ին Կալիֆոռնիա նահանգի Փասադենա քաղաքում:

Մարգարեթ Փիլիս Շայրեր (1896-1983)

Մարգարեթ (Փիփլս) Շայրերը⁵⁴, ով ծառայեց Արևմտյան Աֆրիկայում, ծնվել է Իռլանդիայում: Նա փրկվել է երեք կանանց ծառայության միջոցով, որոնց թվում էր Իռլանդացի կին ավետարանիչ և քաղաքական ակտիվիստ օրիորդ Բեյլ Մալսիդը⁵⁵: Նա կանչ զգաց Աֆրիկական միսիայի համար, երբ տասնինգ տարեկան էր, և կանչ զգաց քարոզելու համար մեկ տարի անց: Նրա հողագործ հայրը թույլ չտվեց Մարգարեթին շարունակել իր կրթությունը միջնակարգ դպրոցից հետո՝ համարելով, որ հետագա ուսումնառության համար ընդամենը միջոցների վատնում է: Նա ստացավ տնային ծառայի կրթություն Իռլանդիայում (և հետագայում՝ Ֆիլադելֆիայում): Երկու տարվա ընթացքում իր դեռահաս տարիներին նա արթնանում էր առավտյան ժամը չորսին, որպեսզի ուսումնասիրեր Աստվածաշունչը մինչև ժամը վեցը՝ անգիր հիշելով և յուրացնելով Աստվածաշնչի խոսքերը: Նա թաքցնում էր լույսն իր ծածկոցի տակ՝ իր ընտանիքի անդամներին չանհանգստացնելու համար⁵⁶: Մարգարեթը տեղափոխվեց Ֆիլադելֆիա 1917թ.-ին, որպեսզի մոտ լիներ իր քրոջը, և շարունակեց ուսումնասիրել Աստվածաշունչը:

Ֆիլադելֆիայում Փիփլսը քրիստոնյա ընկերներ գտավ, և սկսեց փնտրել Սուրբ Հոգու մկրտությունը: Նա մեծանակ էր տանը, երբ ընդունեց Հոգու մկրտությունը, և ավելի ուշ դա հաստատվեց լեզուներով ստացած մի ուղերձով եկեղեցական ծառայություններից մեկի ժամանակ: Նրա եկեղեցին, որն անկախ հոգեգալստական համայնք էր, խոստացավ աջակցել նրան որպես հավատքի միսիոներ Աֆրիկայում⁵⁷: Մարգարեթը շարունակեց կապ պահպանել ավետարանչուհի Մալսիդի հետ ԱՄՆ տեղափոխվելուց հետո: Նա թվարկել էր այդ կնոջն իրեն երաշխավորների ցուցակում իր միսիոներական դիմումի մեջ: Այդ դիմումի մեջ նա նշում էր, որ լավատես էր և կարողանում էր աշխատել մարդկանց հետ⁵⁸: Նա նույնպես տեղեկացրել էր, որ երկու աշխատանք ուներ՝ ցանկանալով նշել այն առույգությունը, որով նա կատարելու էր միսիոների պարտականությունները:

Աժ-ի Գլխավոր վերակացու Բեյլը խանդավառությամբ ընդունեց Փիփլսի դիմումը, թեև նա նշել էր, որ «տարրական դպրոցի» կրթություն ուներ, և որ նախկինում շահել էր մի քանիսին Քրիստոսի համար⁵⁹: Նա սկսեց միսիոներական գործունեությունը Վերին Վոլտայում (Բուրկինա Ֆասոյում) 1919թ.-ին, երբ դեռ չամուսնացած էրիտասարդ աղջիկ էր, երկու զույգերի՝ Բայթների և Լիփերների, նաև մեկ այլ չամուսնացած կնոջ՝ Ջեննի Ֆարնսվորտի հետ⁶⁰: Աֆրիկա հասնելուն պես նա հիվանդացավ ծանր տենդով: Այնուամենայնիվ, երբ ողջ թիմը պետք է նավակով անցնեք գետով վեր ընթացող դժվարին ճանապարհը դեպի Վերին Վոլտա, նա գնաց նրանց հետ:

Միսիոներները շարժական երգեհոն հավաքեցին, որպեսզի երգեին և վկայեին ամեն կանգառին՝ սկսած նավամատուցներից մինչև երկաթուղային կայարանները⁶¹:

Իր առաջին արձակուրդի ժամանակ, որը 1925թ.-ին էր, Փիփլսը ծառայության նշանակվեց Ի. Ս. Վիլյամսի կողմից, ով իր հովիվն էր Ֆիլադելֆիայում: Նա անցկացրեց երեք ամիս Միացյալ Նահանգներում և ինը ամիս Ֆրանսիայում՝ սովորելով ֆրանսերեն լեզուն, որովհետև Վերին Վոլտայում մարդիկ ֆրանսերեն էին խոսում: Վերադառնալով Աֆրիկա՝ նա ծանոթացավ միսիոներ Լյուդ Շայրերի հետ (1903-1972թթ.)⁶²: Մարգարեթը սպասեց քոջ ամուսնական զգեստին Ֆիլադելֆիայից, մինչև Լյուդի հետ ամուսնանալը: Նրանց արարողությունն անցնում էր չորս լեզվով՝ բանրայով, մորեով, անգլերենով և ֆրանսերենով⁶³: Նրանց որդին և դուստրը ծնվեցին Աֆրիկայում⁶⁴:

Եվ Մարգարեթը, և Լյուդը լավ քարոզիչներ էին: Հաճախ Լյուդը թողնում էր կնոջն իր մոտոցիկլետով որևէ գյուղում՝ քարոզելու համար, իսկ ինքը գնում էր քարոզելու հաջորդ գյուղում, և վերցնում էր նրան ետ վերադառնալիս: Նրանք բացեցին առաջին Աժ միսիոներական կայանը Ոսկե ափին (Գանայում)՝ սկսելով Յենդիում: Շայրերի հարգանքը տեղական սովորությունների հանդեպ շատ դուներ բացեց նրա առջև⁶⁵: Ոսկե ափում գտնվող իրենց կայանից Լյուդը և Մարգարեթն ուղևորվեցին Նիգերիա 1938-1939թթ.-ին այն բանից հետո, երբ այդտեղ Հոգու թափում տեղի ունեցավ⁶⁶:

Շայրերները հեռացան Աֆրիկայից 1942թ.-ին և հովվեցին մի եկեղեցի Վաշինգտոն ԿՇ-ում հինգ տարով, բայց 1947թ.-ին հրաժարվեցին հովվական պաշտոնից՝ Աֆրիկա վերադառնալու համար: Լյուդի հետագա ամուսնական դավաճանությունից հետո Մարգարեթը որոշեց պահպանել ընտանիքը և մնաց նրա հետ, մինչև նա աշխատում էր մի քանի աֆրիկյան կառավարությունների համար⁶⁷: Մարգարեթ Շայրերի միսիոներական նշանակման գործը ցույց է տալիս, որ 1968-1971թթ.-ին նա ծառայում էր Հաիթիում գտնվող մի Աստվածաշնչյան դպրոցում:

Լյուդի մահից հետո Մարգարեթը վերադարձավ լրիվ ժամանակով ծառայության ԱՄՆ-ում: Նա ակնառու քարոզիչ էր, ով հաջողությամբ քարոզում էր և հավաքագրում էր երիտասարդ միսիոներների նույնիսկ ութսուն տարեկանից հետո: Նա մահացավ սրտի կաթվածից 1983թ.-ի սեպտեմբերի 25-ին⁶⁸:

Էրիզել Չանթր Սելզեր (1889-1959)

Հոգով մկրտվելուց հետո Էրիզելը (Էրի) Չանտը պարզորեն զգաց, որ

կանչված է միսիայի համար: Նա անտեսեց զգուշացումներն այն մասին, որ մահանալու էր իր ընթացիկ հիվանդությունից մինչև միսիոներական դաշտ հասնելը, և 1910թ.-ին ժամանեց Մոնդոլիա՝ որպես տասնիննամյա չամուսնացած կին միսիոներ: Նա հավատում էր, որ Աստված, Ով կանչել էր իրեն միսիայի համար, նաև կբժշկեր իր մարմինը⁶⁹: Նա ամուսնացավ Հոլանդիայի քաղաքացի Ջորջ Կրիստիան Սելզերի (1866-1968թթ.) հետ 1914թ.-ին, և նրանք նշանակվեցին Աժ-ի կողմից որպես միսիոներներ Չինաստանում 1914թ.-ի նոյեմբերին⁷⁰: Նա թույլ առողջություն ուներ երեսունվեց տարի շարունակ, որոնց ընթացքում նա ծառայեց Չինաստանի կենտրոնում և հյուսիսում, նաև երկու ժամկետով Ցինգտայում:

Սելզերները որոշել էին ավետարանել նույնիսկ քաղաքական կոնֆլիկտների և պատերազմների ժամանակ⁷¹: Երկրորդ Համաշխարհային պատերազմի ընթացքում ճանպոհացիները բանտարկեցին նրանց պատերազմական գերիների ճամբարներից մեկում չորս տարով՝ 1942-1945թթ.-ին⁷²: Նրանք վերադարձան ԱՄՆ, երեք տարի աշխատեցին Հոլանդիայում, ինչից հետո աշխատեցին որպես օգնականներ մի տարեցների համալիրում, որը գտնվում էր Սիեթլում, Վաշինգտոնում: Նրանք թռչակի անցան Վանկուվերում՝ Բրիտանական Կոլումբիայում: Էրիզելը մահացավ 1959թ.-ի սեպտեմբերի 7-ին⁷³:

Մերեն Վիտտիս Կելլեր (1889-1953)

Մերեն Վիտտիս Կելլերը ծառայել է և որպես ամուրի, և որպես ամուսնացած միսիոներ: Ինչպես հարյուրավոր հաստատական կանայք, նա անտեսեց

հասարակական կարծրատիպերը կանանց կարողությունների, ուժի և տղամանկության մասին⁷⁴: Նա չէր ժխտում, որ միսիոներական կյանքը լի է խիստ դժվարություններով, բայց դիմացկունության և հարմարվողականության օրինակ էր ցուցաբերում:

Մերիենը, իր առաջին ամուսինը՝ Կառլ Վիտտիխը (-1914թ.) և մի ամուսնի տղամարդ միսիոներ երեք ամիս ապրեցին ջունգլիներում գտնվող մի փոքրիկ հյուղակում՝ կառուցված գերանների վրա, այն բանից հետո, երբ ժամանեցին Արևելյան Աֆրիկա: Նա նկարագրում էր, որ այն նման էր հավաքնի, և հիշում էր.

«Դժբախտաբար, մենք հանկարծակի էինք գալիս ամեն անգամ, երբ անձրև էր գալիս... Մենք չգիտեինք, թե ինչ էր առանց թռչվելու գիշերային հանգիստը (որովհետև ջուրը շիթերով ներս էր թափվում պատերից): Մեր տղաները, ամուսինս և մյուս երիտասարդը, ով մեզ հետ էր եկել, ջանում էին լավացնել մեր պայմանները, բայց ամեն ինչ անօգուտ էր, որովհետև մենք ջունգլիները պատշաճ շինարարական նյութեր: Նրանք հարկադրված էին քայլել յոթ կամ ինը մղոն՝ մի փոքր խմելու ջուր բերելու համար: Գիշերը առյուծները և այլ կենդանիներ գաղտնաբար պատվում էին մեր շուրջը, և մեր տղաներն արթուն էին մտում ու կրակոցներ էին արձակում՝ նրանց վախեցնելու և քշելու համար»⁷⁵:

Նա սնունդ էր պատրաստում սահմանափակ մթերքներից, որը հայթայթում էին տեղացիները, և ձեռագործ սպասք էր օգտագործում: Երեք ամիս անց նրա ամուսինը և իրենց ծառայակիցը մահացան թերսնումից և տենդից: Նրա ամուսինը կտակ չէր կազմել, այնպես որ Մերիենը չէր կարող կանխ-

կացնել հովանավորների վճարագրերը, որոնք գրված էին նրա անունով:

Այնուամենայնիվ, դրանից հետո Մերիենը չհամարեց իրեն ազատված միսիոներության կանչից: Նա վերադարձրեց այն գումարը, որը նրա ընտանիքն ուղարկել էր իրեն Միացյալ Նահանգներ վերադարձնելու համար, և շարունակեց գործել որպես ամուսնի միսիոներ, նույնիսկ Առաջին Համաշխարհային պատերազմի սկզբից հետո: Նա խոստովանում էր, որ կորցնում էր ամեն ինչ Ավետարանի համար՝ ներառյալ իր կողակցին, աշխատակիցներին, ֆինանսները և ընկերներին: Հետագայում նա պատմում էր իր միայնության մասին. «Թեև ես բաժանված էի իմ սիրելիներից, ես բարորություն էի ցանկանում նրանց: Բայց Աստված վերցրեց իմ բոլոր հենարանները»⁷⁶: Նրա միսիոներական կայանը միակն էր, որը բաց էր մնացել Կենիայում ողջ պատերազմի ընթացքում. մնացած բոլորը փակ էին:

Արձակուրդից հետո, 1920թ.-ին Մերիենը վերադարձավ Աֆրիկա՝ քարոզելու և սովորեցնելու նորոգված վճռականությամբ: Նա ամուսնացավ Օտտո Կելլերի հետ (1888-1942թթ.), ով իր առաջին ամուսնու ընկերն էր և փորձված միսիոներ էր: Մի քանի տասնամյակ շարունակ նրանք քարոզեցին Ավետարանը և հարյուրավոր եկեղեցիներ հիմնեցին այն տեղացիների հետ, որոնց իրենք մարզել էին ծառայության համար:

Ամփոփում

Վաղ հոգեգալստականները համաձայն էին, որ համաշխարհային ավետարանչությանը հրատապ առաջադրանքը հնարավոր կլինի իրականացնել միայն նրանց միջոցով, ովքեր կանչված են և ուղարկված են Սուրբ Հոգու զորությամբ: Էլիս Լուսը մտորում էր Հոգեգալստական շարժման վաղ շրջանի միսիոներական աստվածաբանության և գործելակերպի արդյունքների շուրջ, երբ գրում էր. «Սուրբ Հոգին գալիս է այս օրինյալ Մկրտությամբ, որպեսզի լինի զորություն՝ ծառայության համար, և գրի մեր սրտերում Աստծո նամակն այն մարդկանց, ովքեր չեն ճանաչում Նրան: Այնպես որ, այս նամակն առաջին հերթին ուղղված չէ մեզ, այլ ուրիշներին, թեև մենք, անկասկած, վախելում ենք դրա օրինությունը»⁷⁷: Աժ պատմաբան Գարի ՄակԳին գրում է, որ կանանց ակնառու դերը ծառայության մեջ հատուկ է այնպիսի արթնությանը, որում «ցանկացած մարդ կարող է ընտրվել Հոգու կողմից որոշակի ծառայության համար»⁷⁸:

Կին միսիոներների ժառանգությունը ցույց է տալիս Հոգու զորությունը, որը գործում է մի խմբի միջոցով, որը զրկված է իր կարողությունից մշակույթի

և կրոնի պատճառով: Նրանք անցան մշակութային և կրոնական արգելքները: Նրանք իրականացրին Գործք 2.17-ի մարգարեությունն այն մասին, որ Աստված զորացնելու է կանանց այնպես, ինչպես և տղամարդկանց՝ Իր վկաները լինելու համար: Նրանց հարմարվող և հոժարական ծառայությունը դռներ բացեց չավետարանված կամ անտեսված ազգերի մեջ: Այս կանայք տարան Ավետարանը անհրաժեշտ մարդասիրական ծառայությունների հետ՝ վերափոխելով տեղաբնակների վարքագծերը, մշակույթները և հասարակական ակնկալքները:

«Աստծո ժողովները» հաստատվել է ողջ աշխարհով մեկ վաղ շրջանի հոգեգալստական արթնությունների ժամանակակից, մասամբ շնորհիվ կանանց եռանդի և ինքնագոհաբերող ծառայության: Թույլ տալով իր հետևորդների մեծ մասին (կանանց) քարոզել Ավետարանը՝ Աժ-ն արձակեց զորացված կին ծառայողների այլք, որին անթիվ եկեղեցիներ և ծառայություններ ողջ աշխարհով մեկ պարտական են իրենց գոյությանը:

Ռոզմարի Դահեր Կովալսկին Գիտությունների դոկտոր է, «Աստծո ժողովների» նշանակված ծառայող, և ժամանակավոր դասախոս «Հյուսիս-Արևմտյան Համալսարանում» (Կիրկլենդ, Վաշինգտոն) և ԱՄԿԱՄ-ում (Սինգապոր): Նա ապրում է իր ամուսնու՝ Վալդեմարի հետ Բաևդունգում, Ինդոնեզիայում:

ՆՇՈՒՄՆԵՐ

¹ Այս հոդվածը վերամշակված է Ռոզմարիի ատենախոսությունից, որի վերնագիրն է՝ «Ո՛ւմ ուղարկեմ: Եվ Ո՛վ կգնա Մեզ համար. Սուրբ Հոգու զորացումը վաղ շրջանի հոգեգալստական կին միսիոներների համար» (Գիտությունների Դոկտոր, «Աստծո ժողովների» Աստվածաբանական սեմինարիա, 2012թ.):

² «Կանանց աշխատանքը՝ կանանց համար» սա 19-րդ դարի կարգախոս էր, որը խթանում էր կին կամավորականների և հատուկ պատրաստված օգնականների ծառայությունը աղքատ և կարիքավոր կանանց, որոնց տղամարդ օգնականները չէին կարող ծառայել: Նրանց թվում էին կանայք, ովքեր մեկուսացված էին ընտանիքի անդամ չհանդիսացող տղամարդկանցից մուսուլմանական հասարակություններում, մարմնավաճառները, այրիները, որբերը և այլ կանանք այնպիսի շրջաններում, որտեղ տղամարդկանց աշխատանքը նրանց հետ ողջունելի կամ մշակութապես թույլատրելի չէր:

³ Աննա Ս. Ռեյֆ. «Ինդիաներ՝ մտածելու և աղոթելու համար», «*Վերջին անձրևի Ավետարան*», նոյեմբեր, 1922թ., էջ 12:

⁴ Տկն. Վերնոն Մորիսոն. «Քսանյոթ տեղաբնակ մկրտվել է», «*Վերջին անձրևի Ավետարան*», մայիս, 1927թ., էջեր 15-16:

⁵ Ջուլիա ՄակՌիչարդսոն. «Աստծո փրկությունն Աֆրիկայի սրտում», «*Վերջին անձրևի Ավետարան*», հունիսի 1, 1926թ., էջեր 10-11:

⁶ Ինես Սփենս. «Երգն իր սրտում. Բլանշ Էփրի» Հաղթանակի հերոսները, հատ. 1 (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Աստծո ժողովների» Արտաքին միսիայի բաժին, ամսաթիվը նշված չէ), էջ 6:

⁷ Էփրիին և Քանյըրը նշված են «Միսիոներական օրագիր, 1924թ.»-ում («Կանտոնի, Հարավային Չինաստանի միսիոներական համաժողով», Կանտոն, Չինաստան), էջ 54:

⁸ Բլանշ Էփրի. «Քույր Շամի հրաշալի պատմությունը», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», օգոստոսի 4, 1928թ., էջ 9:

⁹ Տրինիդադ Է. Սեյնթ. «Ֆիլիպինների «Աստծո ժողովներ» կազմակերպությունը և վաղ միսիոներների դերը», «Հոգեգալստական հետազոտությունների ասիական ամսագիր» հմ. 8:2 (2005թ.), էջ 274: Սփենս, էջեր 3-14:

¹⁰ Բլանշ Էփրի. «Ինչպես մենք ազատվեցինք Լոս Բանոսի բանտարկությունից», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», հունիսի 16, 1945թ., էջ 1:

¹¹ Բլանշ Էփրի. «Ես հիշում եմ», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», մայիսի 24, 1964թ., էջ 5:

¹² Ուեյն Ուորներ. «Երկրորդ Համաշխարհային պատերազմի հավատքի հերոսները», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 24.4 (ձմեռ, 2004-2005թթ.), էջ 3:

¹³ Բլանշ Ռ. Էփրի. «Հողվածներ, լուրեր, և այլն», ՖՀԺԿ:

¹⁴ Բերնիս Ս. Լի. «Դիմում միսիոներական ծառայության նշանակելու համար» (1921(")): Նույնը:

¹⁵ «Արդյո՞ք այս փարոսը կմնա», «*Վերջին անձրևի Ավետարան*», հունիս, 1920թ., էջեր 13-14:

¹⁶ Սառա Կոքս. «Սահառանպուր, Ն. Հնդկաստան», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», մայիսի 14, 1921թ., էջ 13:

¹⁷ Բերնիս Լի. «Աշխատանքը բորոտների հետ Ուսկա Բագարում», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», նոյեմբերի 23, 1929թ., էջ 6:

¹⁸ Էլիս Վուդ. «Էլիս Քրիստի Վուդ» (ինքնակենսագրությունը նրա ԱԺ-ի Համաշխարհային միսիայի գործի մեջ), 1923թ., էջ 3:

¹⁹ Ադել Ֆլուտեր Դակոտն. «Ռիսկի դիմել Քրիստոսի համար», «*Woman's Touch*», նոյ-դեկ., 1983թ., Լ6: «Արգենտինա», Սթենլի Մ. Բերդիսի և Էդուարդ Մ. Վան դեր Մասի խմբ. (Գրանդ Ռեփիդս, «Ձոնդերվան», 2002թ.), էջ 23: Նրա գործունեությունը Վենեսուելայում ավարտվեց այն ժամանակ, երբ ժերար Բեյլին՝ նրա տղամարդ միսիոներ գործակիցը, չքանակացավ աշխատել ծառայող կանանց հետ:

²⁰ Դերիլ Պլատ և Քիթսոն Լ. Հոլլանդ. «Բողոքական շարժման սկզբնավորման ժա-

մանակագրություն. Արգենտինա», 2002թ., www.prolades.com/cra/regions/sam/arg/arg-chron.pdf (մուտքը՝ դեկտեմբերի 2, 2008թ.):

²¹ «Աստծո ժողովների միության համառոտ պատմություն», «*Աստծո ժողովների միություն*» (խսպ.), <http://www.uad.org.ar/folders/informacion.html> (մուտքը՝ դեկտեմբերի 2, 2008թ.):

²² Էլիս Վուդ, օրագիր, դեկտեմբերի 9, 1914թ.:

²³ Բերգես և Վան դեր Մասս, էջ 889: Տես նաև Աննո Վ. Էննա. «Մանը, Միլյուն և մի-սիան Արգենտինայում. Եկեղեցու աճի մանրակրկիտ դիտարկում» (Գրանդ Ռեփիդս, «Վ. Բ. Էրդմանս», 1971թ.), էջեր 76-77:

²⁴ «*Աստծո ժողովների միություն. Արգենտինա*» (խսպ.), <http://www.uad.org.ar/index.html> (մուտքը՝ հունվարի 2, 2009թ.):

²⁵ Էլիս Վուդ, օրագիր, մայիսի 17, 1912թ.:

²⁶ Էլիս Վուդ, «Ձորավոր դրսևորում», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», փետրվարի 3, 1934թ., էջ 7:

²⁷ Նոռա Բ. Բլան. «Հիսուն տարի առանց արձակուրդի», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», օգոստոսի 28, 1960թ., էջ 5:

²⁸ Ջորջ Մ. Քեյլի. «Սայնամ, Հարավային Չինաստան», «*Շաբաթական Ավետարան*», դեկտեմբերի 8, 1917թ., էջ 10:

²⁹ Նույնը:

³⁰ Մարգարեթ Քեյլի, դիմում նշանակման համար, ՖՀԺԿ:

³¹ Ջորջ Քեյլի. «*Էկկլեսիա. Մարգարեթ Քեյլի. հիշատակի թիվ*» (Հոնկ Կոնգ, Չինաստան. «Կանտոն Քրիստեն Թեմիլ», 1933թ.), էջ 7: «Ֆլուտեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոն. տես նաև էջ 11, որտեղ մեջբերվում է Մարգարեթի նամակը՝ ուղարկված 1932թ.-ի հուլիսի 21-ին. «Բազմաթիվ հրաշալի բժշկություններ: Մարդիկ բժշկվում էին իրենց նստատեղերի վրա, երբ լսում էին հոսքը: Ամեն օր մի քանիսը լցվում էին Սուրբ Հոգով, և մեկ օրում 10 մարդ մկրտություն ստացավ», տես նաև էջ 12, որտեղ Մարգարեթը գեկուցում էր, թե ինչպես էր քարոզում 30 երիտասարդ կանանց և մի քանի բժիշկների Ֆու Յի Յեն հիվանդանոցում (1932թ.-ի դեկտեմբերի 20) մի նամակում, որը գրվել էր նրա մահից օրեր առաջ:

³² Տկն. Ջորջ Մ. Քեյլի. «Աստված պատասխանում է մի չինացու աղոթքին տասնչորս տարի անց», «*Վերջին անձրևի Ավետարան*», հունվար, 1917թ., էջ 10:

³³ Տկն. Ջորջ Քեյլի. «Քարոզելով և ապրելով Ավետարանը Հարավային Չինաստանում», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», սեպտեմբերի 8, 1923թ., էջ 2:

³⁴ Սթենլի Հ. Ֆրոդզեմ. «Մեր միսիոներների օրհասական վիճակը Չինաստանում», «Քրիստոնեական Ավետարան», հունիսի 1, 1918թ., էջ 11:

³⁵ Մերի Լեդբերթեր, նամակ Նոել Պերկինին, փետրվարի 11, 1933թ., ԱԺՀՄ Պահոց: Մարկ Վ. Քեյլի. «Միսիոների ամունությունը և քաղաքացիական պատերազմը.

Ջորջ Քեյլին և Եվգենիա Վանը Չինաստանում, 1935-1950թթ.», (հետազոտական հոդված, Հյուսիսային Կարոլինայի Պետական համալսարան, ամսաթիվը նշված չէ), էջ 22: Ջորջը շարունակեց ծառայել որպես անկախ հավատքի միսիոներ, և ամունանացավ մի չինացի կին հովվի՝ Եվգենիա Վանի հետ: Քսան տարվա միասնական կյանքից հետո Ջորջը վերադարձավ՝ հովվելու մի մեթոդիստական եկեղեցի Հյուսիսային Կարոլինայում իրենց որդի Ջոնի հետ՝ թողնելով Եվգենիային և իրենց որդեգրված դստերը՝ Լիլիին: Նա «արձակեց» Եվգենիային իրենց ամունանական երդումներից, և 1955թ.-ին՝ 67 տարեկանում, ամունանացավ իր երրորդ կնոջ հետ, ով ամերիկայից էր, և ապրեց նրա հետ քսան տարի՝ մինչև իր մահը 1975թ.-ին:

³⁶ Ձեռագիր նշում Յ. Ն. Քեյլի կողմից, Ռուբի Կլարիսսա Ֆեաչայլը. «Դիմում միսիոներական ծառայության նշանակելու համար», հունիս, 1919թ.: «Հրաշալի է նրա տարիքի համեմատ, և նա պատրաստվում է ամունանայ միսիոների հետ, թեև նա երիտասարդ է. ես հաստատում եմ նրա մեկնումը, Յ. Ն. Բ.»:

³⁷ Ռուբի Նայքոդեմ Պետերսեն. «Ֆրենկ Նայքոդեմ» (կենսագրությունը՝ նրա այրու կողմից), փետրվարի 18, 1954թ., ԱԺՀՄ Պահոց: Տես նաև «Նոր դպրոց տղաների համար Հնդկաստանում», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», օգոստոսի 21, 1926թ., էջեր 10-11:

³⁸ Ֆրենկ Նայքոդեմ. «Հնդկաստանը քաղաքակրթ չէ», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», հունիսի 24, 1922թ., էջ 12: Ֆրենկ Նայքոդեմն ապշել էր՝ տեսնելով, որ մի տասնյոթամյա տղա «լավ ընտանիքից» մահացավ այրոցներից, երբ նրա հագուստը սկսեց այրվել: Նրա մոտ կանգնածներից ոչ մի մարդ չօգնեց նրան հանգցնել կրակը, որովհետև նրանք մտածում էին, որ այդ տղան դե էր: Նման «անմարդկային վարքը» դրդեց Ֆրենկին մի նամակ գրել՝ պարսավելով «քաղաքակրթության» բացակայությունը Հնդկաստանում: Նեպալի նման փակ երկրները բացվում էին Արևմուտքի մարդաբանների և այլ դիտորդների համար Ռուբիի նման միսիոներների տեղեկությունների միջոցով: Տես նույնպես Պրն. և Տկն. Ֆրենկ Նայքոդեմ. «Նեպալի կարիքը», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», հոկտեմբերի 30, 1926թ., էջեր 10-11: Ռուբի Կ. Նայքոդեմ. «Հապաղումը՝ ծրագրված սատանայական ուժերի կողմից», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», սեպտեմբերի 28, 1940թ., էջ 8, և Ռուբի Կ. Նայքոդեմ. «Վերադարձ դեպի Երկիրը», «*Լուրեր Հյուսիսային Հնդկաստանի դաշտից*», 4.2 (ապրիլ, 1941թ.), էջեր 6-7:

³⁹ «Նայքոդեմը՝ Հիսուսի հետ», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», սեպտեմբերի 19, 1936թ., էջ 7:

⁴⁰ «Եղբայր Ֆրենկ Նայքոդեմը գրում է...», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», հունիսի 26, 1920թ., էջ 12: Տես նաև «Մի քանի շա-

բաթ առաջ...», «Հոգեգալստական Ավետարան», սեպտեմբերի 2, 1922թ., էջ 13:

⁴² Ռուբի Նայթրդեմ. «Այն «մայրերին», ովքեր կարդում են «Ավետարան» թերթը», «Հոգեգալստական Ավետարան», հունվարի 13, 1934թ., էջ 11: Ռուբի Նայթրդեմ. «Խնդրանք մայրերին», «Վերջին անձրևի Ավետարան», փետրվար, 1934թ., էջ 2:

⁴³ «Քրիստոսի հետ 73 տարեկանում. Տկն. Ռուբի Կ. Պետերսեն», «Հոգեգալստական Ավետարան», դեկտեմբերի 23, 1973թ, էջ 27: Նրանց երեք երեխաները մնացին եկեղեցում և ծառայության մեջ, իսկ նրանց որդին՝ Ֆրենկ Կրոստերը, հետագայում դարձավ «Ավետարանականների ազգային միության» գանձապահը:

⁴⁴ Մեյնարդ Լ. Քեթչամ. «Մահախոսական Տկն. Ռուբի Պետերսենի համար» (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Թիմե» Սգո սրահ, հոկտեմբերի 24, 1973թ.):

⁴⁵ Պիտեր Ումբո, նամակ Լյոյդ Փեյջին, մարտի 8, 1924թ. ՖՀԺԿ:

⁴⁶ «Եղբ. Ալբերտ Թ. Փեյջը գրում է...», «Հոգեգալստական Ավետարան», հուլիսի 27, 1918թ, էջ 10:

⁴⁷ «Եղբ. և Քույր Փեյջերը գրում են...», «Հոգեգալստական Ավետարան», ապրիլի 16, 1918թ, էջ 11: Տեն նաև Իվին Կարլսոն. «Ինչ-որ մեկի հիշատակը. պատմություն Ֆիջիի առաջագնաց միսիոներների մասին», «Հոգեգալստական Ավետարան», դեկտեմբերի 31, 1989թ, էջ 21:

⁴⁸ Սառա Լ. Դաուլ. «Քույր Լու Փեյջը ննջեց Քրիստոսում», «Հոգեգալստական Ավետարան», մայիսի 3, 1919թ, էջ 4:

⁴⁹ ՕԼիվ Փեյջ Դելանո. «Վերադարձ դեպի վաղը», չիրատարակված ձեռագիր, 1986թ.: ԱժՀՄ Պահոց:

⁵⁰ Հ. Բ. Գարլոբ, նամակ Էվերետ Ֆիլիպսին, հուլիսի 6, 1968թ., որտեղ նա մեջբերում է մի նամակից, որն ուղարկել էր նրան Ջոն Պերկինսը հունիսի 8-ին, 1944թ-ին. «Մեր արձակուրդի ժամանակ՝ 1906-1907թթ.-ին, մենք հոգեգալստական վերապրում ունեցանք, և Մ. Ե. (Մեթոդիստական Երիցական) Խորհուրդը հրաժարվեց կրկին ուղարկել մեզ: Բայց մենք՝ զգալով, վստահելով և հավատալով, որ Աստված ցանկանում էր մեր վերադարձը, վերադարձանք որպես անկախ միսիոներներ՝ վստահելով Տիրոջը մեր մատակարարման համար»: Տեն նաև Սթենլի Հ. Ֆրոդշեմ. «Նշաններ, որոնք հեղինակ են. Հոգեգալստական արթնության պատմությունը քսաներորդ դարում», վերն. հրատ. (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 1946թ.), էջեր 171-172:

⁵¹ Ֆրոդշեմ, էջ 172:

⁵² Ջոն և Ջեյմի Պերկինսներ. «Աղոթքի կարիք ունենալով», «Փեսասցուի ավետաբերը», դեկտեմբեր, 1934թ., էջ 3:

⁵³ Ջոն Պերկինսի միսիոներական գործը, ԱժՀՄ Պահոց:

⁵⁴ Մարգարեթին անվանում էին Փիվյու, երբ նա ամուսին էր ծառայության մեջ, և Շայրեր՝ ամուսնանալուց հետո և մինչև իր միսիոներական կարիերայի վերջը:

⁵⁵ Բեյլ Մալսիդի ստորագրությունը հայտնվեց Ալստերի Ուլստի Կանանց հոջակագրի ցուցակում 1912թ.-ի սեպտեմբերի 28-ին Իռլանդիայի Դոուլգալ քաղաքում, որը Մարգարեթի ծննդավայրն է: Ալստերի ունիոնիստները հակառակ էին Իռլանդիայի ինքնավարությանը: Ռոբերտ Ա. Մալսիդ. «Ալստերի ուլստը», Մալսիդի ազգաբանությունը և ընտանեկան պատմությունը. http://malseed.com/malseeds_records/ireland/pronilster_covenant/ulster_covenant.htm (մուտք՝ հուլիսի 19, 2011թ.):

⁵⁶ Ադել Ֆլաուեր Դալտոն. «Հարցազրույց Մարգարեթ Փիվյու Շայրերի հետ», ամառ, 1976թ., էջ 1: Տպագրված ձեռագիր, ԱժՀՄ Պահոց:

⁵⁷ Դալտոն. «Հարցազրույց Մարգարեթ Փիվյու Շայրերի հետ», էջ 2: «Ինձ Աֆրիկա ուղարկեց մի անկախ հոգեգալստական եկեղեցի: Հոգու թափումը նոր էր եղել, և դա լիովին նոր եկեղեցի էր: Ես ասացի հովվին և մյուսներին, որ Աֆրիկա գնալու կանչ ունեի, բայց չգիտեի, թե որտեղ: Նրանք ասացին. «Գնա և պատրաստվիր. վերադարձիր մեզ մոտ այն ժամանակ, երբ պատրաստ լինես: Մենք կաջակցենք քեզ»: Այնպես որ, ես ուսումնասիրում էի Աստվածաշունչն ամեն գիշեր և պատրաստվում էի»:

⁵⁸ Մարգարեթ Փիվյու Շայրերի. «Դիմում միսիոներական ծառայության հաստատելու համար», նոյեմբերի 11, 1919թ.:

⁵⁹ Նույնը: Շայրերը խելամուտ էր և վաղ տարիքից սեր ուներ ուսման հանդեպ: Այն, որ անցյալում նա լրջորեն զբաղվել էր ինքնակրթությամբ և քաղ էր նոր բաների համար, օգնեց նրան առաջադիմել ուսման մեջ և սովորեցնել միսիոներական դաշտում: Նա դարձավ ակնառու թարգմանիչ, ավետարանիչ և եկեղեցիներ հիմնադրող:

⁶⁰ Հ. Մ. Ռայթ. «Միսիոներական թիմն ապահով կերպով ժամանել է», «Հոգեգալստական Ավետարան», մարտի 19, 1921թ, էջ 19:

⁶¹ Նույնը: Տեն նաև Դալտոն. «Հարցազրույց Մարգարեթ Փիվյու Շայրերի հետ», էջ 4:

⁶² Դալտոն. «Հարցազրույց Մարգարեթ Փիվյու Շայրերի հետ», էջ 6:

⁶³ Նույնը, էջ 8:

⁶⁴ Նույնը, էջ 7:

⁶⁵ «Իմ սովորություն էր՝ պատվել գյուղի առաջնորդին, նույնիսկ եթե նա քրիստոնյա չէր... Երբ ես որևէ գյուղ էի գնում, առաջին հերթին ես այցելում էի առաջնորդին: Նա ասում էր իր մարդկանց. «Թմբկահարներ և ասացեք իմ երեխաներին, որ այս սպիտակամորթ կինն այստեղ է և ինչ-որ բան է ցանկանում ասել նրանց»: Մինչ նրանք թմբկահարում էին, ես նստում և զրուցում էի առաջնորդի հետ: Նրանցից շատերն ասում էին ինձ. «Սպիտակամորթ կին, մենք քրիստոնյա չենք, բայց մենք ցանկանում ենք, որ դու իմանաս, որ մենք համակրում ենք քրիստոնեությանը: Մենք արդեն ծեր ենք, բայց մենք ցանկանում ենք, որ դու վերցնես մեր տղաներին և սովորեցնես նրանց: Նույնը:

⁶⁶ Նույնը, էջ 7:

⁶⁷ Նույնը, էջեր 7-11: Մարգարեթը մեծ հարգանքով էր վերաբերվում Լյուդին և աջակցում էր նրան. «Իմ ամուսինը շատ տաղանդներ ունեցող մարդ էր: Նա կարող էր անել գրեթե ամեն ինչ: Նա առաջինը սկսեց տպագրությունը Գանայում»:

⁶⁸ «Միսիոներներ, որոնք արդեն Քրիստոսի հետ են. Մարգարեթ Շայրեր», «Հոգեգալստական Ավետարան», փետրվարի 26, 1984թ, էջ 29:

⁶⁹ Տկն. Ջորջ Ա. Սլեյգեր. «Բժշկված՝ Չինաստանում ծառայելու համար», «Վերջին անձրևի Ավետարան», հուլիս, 1918թ, էջ 21:

⁷⁰ Էբիգեյլ Սլեյգեր. միսիոներական գործը, ԱժՀՄ Պահոց:

⁷¹ Էբիգեյլ Սլեյգեր. «Վտանավոր օրեր Չինաստանում», Հոգեգալստական Ավետարան», մայիսի 14, 1927թ, էջ 4: Տեն նաև Ջորջ Ա. Սլեյգեր. «Պատերազմի սարսափները Չինաստանում՝ պատմված միսիոների կողմից», Հոգեգալստական Ավետարան», դեկտեմբերի 18, 1937թ, էջ 6:

⁷² Էբիգեյլ Սլեյգեր. «Առաջին բժշկական ստուգումն արձակուրդի ընթացքում», օգոստոսի 28, 1947թ., ԱժՀՄ Պահոց: Նրա բժիշկն առաջարկեց նրան չվերադառնալ, քանի որ նա բազմաթիվ հիվանդություններ ուներ:

⁷³ Էբիգեյլ Սլեյգեր, միսիոներական գործ:

⁷⁴ Սյուզեն Հիլ Լինդլի. «Դուք քայլ եք արել՝ դուրս գալով ձեր սովորական միջավայրից. Պարմություն կանանց և կրոնի մասին Ամերիկայում» (Լոսիսվիլ, Կենտակի, «Վեստմինստերի Ջոն Նոքսի հրատարակչություն», 1996թ.), էջ 75: «Մարդկանց համար անհավատալի էր, որ կինը կարող է դիմանալ ճանապարհորդության, բնակության և աշխատանքի դժվարություններին «ոչ քաղաքակիրթ» վայրում առանց ամուսնու պաշտպանության և առաջնորդության, և եթե մեկը սխալմամբ հավատար, որ նա կարող է անել դա, ապա նրա ճշմարիտ կանացիության հատկանիշները միանշանակ կերպով կասկածի էին ենթարկվելու: Հնարավոր էին բացառություններ ամուսնի կնոջ համար, ով կարող էր ճանապարհորդել և ապրել ամուսնացած զոյգի հետ, բայց նման բացառություններ արվում էին հազվադեպ և դժվամորեն:

⁷⁵ Մերիեն Է.Վիտտի. «Լինել առաջագնաց պատերազմի վտանգների միջև», «Վերջին անձրևի Ավետարան», հունիս, 1919թ, էջ 6: Այստեղ, ինչպես և այլու պահոցային փաստաթղթերի մեջ, ամերիկյան միսիոներներն անվանում էին տեղացի տղամարդ օգնականներին «տղաներ»՝ անկախ նրանց տարիքից կամ փորձառությունից, ինչն արտացոլում էր Արևմուտքի մարդկանց մեծամիտ վերաբերմունքն այլ մշակույթների հանդեպ:

⁷⁶ Նույնը, էջ 7:

⁷⁷ Էլիս Է. Լուս. «Կենդանի ուղերձներ». «Հավատքի հաղթանակները», հոկտեմբեր, 1921թ., էջեր 226-227:

⁷⁸ Գարի Բ. ՄակԳի. «Ավետարանը պետք է քարոզվի. «Աստուծո ժողովներ» Արտաքին միսիայի պատմությունը և աստվածաբանությունը մինչև 1959թ.-ը» (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 1986թ.), էջ 46:

Վերջին ձեռքբերումները

«Տլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնը (ՖՀԺԿ) տպագիր նյութերի, բանավոր պատմությունների, լուսանկարների և մշակութային ու պատմական արժեք ունեցող առարկաների զարմանալի հավաքածու ունի: Բազմաթիվ չափանիշներով, այն մեծագույն հոգեգալստական պահոցն է աշխարհում: Շատ աստվածաբաններ և եկեղեցական առաջնորդներ, ովքեր ցանկանում են գրել Հոգեգալստական շարժման պատմության մասին, անցկացնում են իրենց առաջին հետազոտությունը ՖՀԺԿ-ում: Մենք պարտավոր ենք հարյուրավոր մարդկանց, ովքեր նվիրաբերել են բազմաթիվ նյութեր ՖՀԺԿ-ին նախորդ տարվա ընթացքում: Ստորև պատմվում է ստացված հավաքածուներից վեցի մասին:

Դոկտոր Սթենլի Մ. Հորտոնի հավաքածուն

Դոկտոր Սթենլի Հորտոն, ցուցադրում է իր գրքերի մի մասը ԱՄՆ-ում:

Իսկ «Աստծո ժողովների» գլխավոր վերակազմը Վեսլի Սթիվերզը նրա քեռին էր:

«Հարվարդի» շրջանավարտ Դոկտոր Հորտոնը «Աստծո ժողովների» Աստվածաբանական սեմինարիայի (ԱՄԱՍ) Աստվածաշնչի և Աստվածաբանության Պատվավոր և Վաստակավոր Պրոֆեսոր էր: Նա դասավանդեց ԱՄՆ-ում 1978-1991թթ.-ին: Նախկինում նա Աստվածաշնչի ուսումնասիրության բաժնի ամբիոնի վարիչ էր «Կենտրոնական Աստվածաշնչյան քոլեջում» 1948-1978թթ.-ին, և պրոֆեսոր «Մետրոպոլիտեն» Աստվածաշնչյան ինստիտուտում 1945-1948թթ.-ին: Ավելի, քան 25 տարվա ընթացքում նա կազմում էր «Աստծո ժողովների» Կիրակնօրյա դպրոցի ուսումնական ծրագիրը չափահաս անդամների համար: 1980թ.-ին նա նախագահեց «Հոգեգալստական հետազոտությունների ընկերությունը»: Դադարելով դասավանդել 1991թ.-ին՝ նա շարունակեց զբաղեցնել «Լոգոն փրենսի» կողմից հրատարակվող հոգեգալստական դասագրքերի շարքի գլխավոր խմբագրի պաշտոնը Սփրինգֆիլդում մինչև 2.000թ.-ը: Իր դասավանդման կարիերայի ընթացքում Հորտոնը հյուրընկալվող պրոֆեսոր էր տարբեր համալսարաններում և սեմինարիաներում, բոլոր աշխարհամասերում՝ բացի Ավստրալիայից և Անտարկտիկայից: Հորտոնը և նրա հանգուցյալ կինը՝ Էվելինը, երեք երեխա ունեցան:

Դոկտոր Հորտոնն ավանդեց իր անձնական նամակները և փաստաթղթերը ՖՀԺԿ-ին: Այդ հավաքածուն բաղկացած է նրա նամակագրությունից, թե՛ ուսանողական, և թե՛ պրոֆեսորական ժամանակվա նշումներից, նրա գրավոր նյութերից և այլ նյութերից՝ կապված նրա եկեղեցական և ակադեմիական պաշտոնավարության հետ:

Մայր Լիզի Ռոբինսոնի և Վերայ. Էլայջա Լ. Հիլլի հավաքածուն

ՖՀԺԿ-ի տնօրեն Դարին Ռոջերսը և Էլայջա Լ. Հիլլը (աջ կողմում):

Մայր Լիզի Ռոբինսոնը (1860-1945թթ.)՝ «Աստծո եկեղեցին Քրիստոսում» հարանվանության (ԱԵՔ) Կանանց մասնաճյուղի հիմնադիրը, ծառայել էր Չարլզ Հ. Մեյսոնի կողքին և տասնամյակներ շարունակ կարևոր դեր էր ունեցել ԱԵՔ-ի կազմավորման մեջ: Որպես կանանց օժանդակ ծառայությունների ղեկավար՝ նա հիմնադրեց Ադոլֆի և Աստվածաշնչի ուսումնասիրության թիմը և

Կարուձևի շրջանը: Նա նույնպես օգնեց հիմնադրել Միսիոներական բաժինը (որը սկզբնականորեն հայտնի էր որպես Ներքին և Արտաքին միսիայի թիմ): Էլայջա Հիլլը, ով ԱԵՔ հարանվանության ծառայող և պատմաբան է, ավանդեց Ռոբինսոնի անձնական փաստաթղթերը ՖՀԺԿ-ին:

Մայր Լիզի Ռոբինսոնի և Վերայ. Էլայջա Լ. Հիլլի հավաքածուն ընդգրկում է Ռոբինսոնի և նրա դստեր՝ Իդա Ֆ. Բեյքերի անձնական փաստաթղթերը, ինչպես նաև այլ հրատարակություններ, որոնք Հիլլը հավաքել է: Այս հավաքածուն ընդգրկում է մոտավորապես 500 օրագինալ լուսանկար (մոտ 1899թ.-ից 1960-ական թթ.-ը), մոտավորապես 100 ԱԵՔ հրատարակություն և Հիլլի հետազոտումների արդյունքում ձեռք բերած նյութերը և փաստաթղթերը Ռոբինսոնի մասին:

Այս հավաքածուն նվիրաբերվեց 2013թ.-ի հոկտեմբերի 4-ին՝ ուրբաթ օրը, «Աստծո ժողովների» Աստվածաբանական սեմինարիայի Վիլյամ Սեյմուրի աղոթքատանը: Հիլլը, ով յոթ գրքի հեղինակ է և ում աշխատությունների թվում է Ռոբինսոնի կենսագրությունը, խոսեց Մայր Ռոբինսոնի կյանքի և ժառանգության մասին: Գլենդա Գուդսոնը, ով կազմել է ԱԵՔ առաջագնաց կին միսիոներների պատմությունը, ներկայացրեց պատմական ակնարկ ԱԵՔ շարժման ծառայող կանանց մասին: Խմբային քննարկումը, որին մասնակցում էին Հիլլը, Գուդսոնը, ՖՀԺԿ-ի տնօրեն Դարին Ռոջերսը և «Աստծո ժողովների» միսիայի պատմաբան Բարբարա Կավանես Փարքսը, նույնպես տեսագրվել է: Այս ծառայությունը և խմբային քննարկումը կարելի է դիտել agtv.ag.org կայքում:

Փոլ և Ջեն Քրաուչներ

Փոլ և Ջեն Քրաուչների հավաքածուն

Փոլ (1934-2013թթ.) և Ջեն (1938-) Քրաուչները, որոնք հայտնի են որպես քրիստոնեական հեռուստատեսության հիմնադիրներ, խոր արմատներ ունեն «Աստծո ժողովների» մեջ: Փոլի ծնողները էնդրյու և Սառա Քրաուչները, միսիոներներ էին Եգիպտոսում, և «Աստծո ժողովների» հիմնադիր անդամներ: Ջենի

ծնողները՝ միջազգային ավետարանիչներ և հովիվներ էդգար և Լորի Բեթանիները, օգնեցին հիմնադրել «Հարավ-Արևելյան Աստվածաշնչյան ինստիտուտը» (այժմ՝ «Հարավ-Արևելյան Համալսարան» Լեյքլենդում, Ֆլորիդայում): Էդգար Բեթանին նույնպես ծառայեց որպես «Աստծո ժողովների» գործադիր երեց մինչև իր մահը 1975թ.-ին:

«Կենտրոնական Աստվածաշնչյան համալսարանն» ավարտելուց հետո (1955թ.), Քրաուչն աշխատեց որպես մենեջեր մի շարք ռադիո և հեռուստատեսային կայաններում: «Աստծո ժողովները» հանձնարարեց Քրաուչին կազմակերպել և ղեկավարել իր նոր ստեղծված Հեռուստատեսության և ֆիլմերի պատրաստման բաժինը, որը գտնվում էր Բերբանկում՝ Կալիֆոռնիայում: Նա զբաղեցրեց այդ պաշտոնը 1961-1965թթ.-ին: 1975թ.-ին Քրաուչները հիմնադրեցին «Երրորդություն հեռարձակման ցանցը» (ԵՀՑ կամ ԹԻԲԻԷՆ): «ԹԻԲԻԷՆ»-ը աճեց դառնալով ամենամեծ կրոնական հեռուստատեսային ցանցն աշխարհում:

«ԹԻԲԻԷՆ»-ն ավանդեց 80 արկղ նյութեր ՖՀԺԿ-ին, որոնց թվում էր Ս. Ս. Ուորդի անձնական գրադարանը, ով «Արթնության ժամը» ռադիո հաղորդման հաղորդավարն էր 1953-1978թթ.-ին:

Հենրի Ջեռոյսի հավաքածուն

Հենրի Ջեռոյսեն, մոտ 1965թ.:

Տասնամյակներ շարունակ Հենրի Ջեռոյսենը (1924-) ծառայել է «Քրիստոնեական ժողովների ընկերակցությունում» (ՔժԸ)՝ լինելով ամենաակնառու պատմաբանը և աստվածաբանը: ՔժԸ-ը, որը հայտնի էր որպես «Անկախ Աստծո ժողովներ» մինչև 1973թ.-ը, կազմվել էր հոգեգալստական արթնության ընթացքում, որը սկանդինավյան ներգաղթյալները բերեցին Ամերիկա քսաներորդ դարի սկզբում: Կրելով շվեդ հոգեգալստական առաջնորդ Լևի Պեթրոսի ազդեցությունը՝ ՔժԸ-ն աճեց՝ հասնելով մոտ 100 եկեղեցու ԱՄՆ-ում, և 100-ի՝ Կանադայում:

Ջեռոյսենը մեծացել է ֆինն գաղթականների համայնքում, Միչիգանում: Նա երկու տարի սովորեց «Սուոմի» քոլեջում, մինչև «Մինեսոտա-Դոլուս» համալսարանում պատմության բակալավրի աստիճան ստանալը: Դրանից հետո նա ստացավ Ծառայության Դոկտորի աստիճան «Հյուսիսային Մկրտական Աստվածաբանական համալսարանում», Լոնբարդում, Իլինոյսում: Նա և նրա կինը՝ Մաքսինը, չորս որդի են ունեցել: Ջեռոյսենը հաջորդեց Էլմեր Էրիկսոնին՝ որպես Դոլուսի (Մինեսոտա) Ավետարանի «Խորան» եկեղե-

ցու հովիվ, որը ՔժԸ-ն գլխավոր համայնքներից մեկն է: Նա նույնպես ծառայեց այլ եկեղեցիներում՝ Միչիգանի Լաուրիում քաղաքում, Մինեսոտայի Կլոկետ քաղաքում և Իլինոյսի Կրիստալ Լեյք քաղաքում:

Ջեռոյսենը ՔժԸ-ի անվանափոխության, մանրակրկիտորեն մշակված վարդապետական հայտարարությունների և քաղաքականության հեղինակն էր 1950-1980-ական թվականներին: Ջեռոյսենի ընկերներից մեկը՝ աստվածաբան Ռոբերտ Վեբերը, գրել է, որ նա «շատ խոհեմ և խոր մարդ է»: Նրա խորությունն արտահայտվում էր ամեն ինչում, ինչ նա անում էր՝ ներառյալ քարոզելը, գրավոր աշխատությունները և անձնական հարաբերությունները: Նա կամուրջներ կառուցեց տարբեր ավանդությունների հարող քրիստոնյաների միջև և գործուն մասնակցություն ունեցավ խարիզմատիկ նորոգման մեջ:

Ավելի, քան 60 տարի շարունակ Ջեռոյսենը հավաքել էր ՔժԸ-ին վերաբերվող նյութերի մի հարուստ պահոց: Նա հարցազրույցներ էր վերցրել անթիվ մարդկանցից, կուտակել էր հազվագյուտ հրատարակություններ և գրել էր ծավալուն նյութեր պատմական աշխատության համար, որը, թեև ծրագրում էր, բայց այդպես էլ չհրատարակեց: Ջեռոյսենն ավանդեց իր հավաքածուն ՖՀԺԿ-ին, որպեսզի այլ մարդիկ շարունակեին այնտեղից, որտեղ նա կանգ էր առել: Այս հավաքածուն թույլ է տալիս թափանցել Հոգեգալստական շարժման կարևոր հատվածներից մեկի մեջ, որը եզակի ներդրում ունեցավ ամերիկյան և համաշխարհային քրիստոնեության մեջ ազդեցիկ տեղական եկեղեցիների, հրատարակությունների և միսիոներական գործունեության միջոցով:

«Պատտեն» համալսարանի պահոցը

Քիթի Պատտեն, մոտ 1931թ.

«Պատտեն» համալսարանը, որը հիմնադրվեց որպես «Օբլենդի Աստվածաշնչյան ինստիտուտ» 1944թ.-ին նշանավոր կին ավետարանիչ Դոկտոր Քիթի Հ. Պատտենի կողմից (1913-2004թթ.), երկար ժամանակ է, ինչ Կալիֆոռնիա նահանգի Օբլենդ քաղաքի կարևոր մասն էր: Պատտենը սկսեց իր ավետարանչական ծառայությունը, երիտասարդ տարիքում: Նա ավարտեց «ԿՅԱՆՔ» Աստվածաշնչյան քոլեջը 1933թ.-ին և ծառայության նշանակվեց «Քառակողմ Ավետարանի միջազգային եկեղեցու» կողմից 1934թ.-ին: 1944թ.-ին, Օբլենդում հաջողությամբ պսակված արթնության հավաքյալների արդյունքում, ստեղծվեց «Օբլենդի Աստվածաշնչյան համալսարանը», «Պատտեն» Քրիստոնեական կրթության ակադեմիան և «Քրիստոնեական տաճարը»: Նա նույնպես կազմեց «Ամերիկայի Քրիստոնեական Ավետարանական եկեղեցիները» (ԱՔԱԵ), որը ծառայության էր նշանակում համալսարանի ավարտած ուսանողներին և «Ավետարանականների ազգային միության» անդամ էր:

2013թ.-ին՝ այն բանից հետո, երբ խիստ ֆինանսական դժվարությունների պատճառով «Յունիվերսիթի Նաու» շահույթ հետապնդող կրթական ընկերությունը ձեռք բերեց «Պատտեն» համալսարանը, այն քրիստոնեականից վերածվեց աշխարհիկ հաստատության: Համալսարանը ձեռք բերելուց հետո համալսարանական պահոցը տեղափոխվեց ՖՀԺԿ: Վերջին տարիներին այդ պահոցն ավելի զարգացավ շնորհիվ Դոկտոր Աբրահամ Ռուելլասի, ով տարիներ շարունակ աշխատել է

Շարունակելի էջ 78-ում

թափում «գրեթե ամեն քրիստոնեական շարժման վրա Միացյալ Նահանգներում»: Երկրորդը՝ նա հավատում էր, որ «այն արթնությունը, որն» օտար երկրներում է, Ամերիկա կբերի «այն արթնությունը, որը պետք է գա»: Նա կանխատեսում էր, որ «ամբողջ աշխարհում ապրող մեր եղբայրների պարզությունը, նախանձավորությունը և հոգևոր գործունեությունը» ի վերջո կբերի «նոր այցելության մեր հայրենի երկրում»⁶:

«Աստծո ժողովներն» աճում է Ամերիկայում, ինչի իրական պատճառն ԱՄ-ի ազգային ձևափոխությունն է: Այն սկսում է ընդգրկել ավելի քիչ սպիտակամորթ հետևորդներ և ավելի արտացոլել այն ազգային, լեզվական և հասարակական բազմազանությունը, որը գոյություն ունի համաշխարհային եկեղեցում: ԱՄ-ի հիմնադիր հայրերը և մայրերը հիմք դրեցին այս ազգային փոփոխության համար 1914թ.-ին, երբ նվիրեցին այս Ընկերակցությունը «մեծագույն ավետարանչական աշխատանքին, որն այս աշխարհը երբևէ տեսել է»: 1921թ.-ին, ԱՄ-ն ընդունեց տեղաբնակների կողմից կառավարվող եկեղեցու սկզբունքը՝ որպես իր պաշտոնական միսիոներական ռազմավարություն, համաշխարհային ավետարանչությունն ավելի արդյունավետ կերպով իրականացնելու համար: Շնորհիվ այս ռազմավարության իրագործման (այն որ ամեն մի ազգային եկեղեցի ինքնավար է և չի վերահսկվում Արևմուտքի կողմից)՝ բարձրացան ազդեցիկ ազգային եկեղեցիներ և առաջնորդներ: Եվ այժմ, իրադարձությունների ներկա զարգացման պայմաններում, հնարավոր է, որ այդ եկեղեցիները նորոգում բերեն Ամերիկային:

Դարին Ջ. Ռոջերսը, ով Հումանիտար գիտությունների մագիստրոս և Իրավագիտության դոկտոր է, «Ֆլաուեր» հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնի տնօրենն է և «Աստծո ժողովների ժառանգություն» ամսագրի խմբագիրը:

ՆՇՈՒՄՆԵՐ

- ¹ Ջորջ Օ. Վուդ. «Աստծո ժողովների Համաշխարհային ընկերակցությունը. Միաբանվել՝ մեր առաքելությամբ. Հոգեգալստական համագործակցությունը համաշխարհային ավետարանչության մեջ» հոդվածում, խմբ. Արտո Համալայնեն և Գրանտ ՄակՔլանգ (Քլիվլենդ, Թենեսի, «Pathway Press», 2012թ.), էջեր 123-130: Տե՛ս նաև Վիլյամ Մոուլնար. «Աստծո ժողովների Համաշխարհային ընկերակցությունը. Միաբանված միսիոներական հոգով», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 31 (2011թ.), էջեր 40-47:
- ² Թոմաս Ֆ. Տիմմերման. «Ատորումներ՝ կապված հոբեյլանի հետ», «Հոգեգալստական Ավետարան», ապրիլի 5, 1964թ., էջ 2:
- ³ Քեյթ Թրեյսի. «Հինգ պատճառ, թե ինչու Հարավային Մկրտական եկեղեցիների մեծ մասը գրեթե չի մկրտում «հազարամյակայինների»», «Christianity Today», Մայիսի 29, 2014թ., <http://www.christianitytoday.com/gleanings/2014/may/five-reasons-why-southern-baptist-baptize-millennials-sbc.html> (մուտքը՝ հունիսի 21, 2014թ.):
- ⁴ «Աստծո ժողովները (ԱՄՆ) տոնում է 24 տարի տևող աճը: Համաշխարհային աճը հասնում է 67.5 միլիոնի», «ԱՄ-ի Նորություններ», հունիսի 16, 2014թ.:
- ⁵ Կառլ Բրյումբաք. «Հանկարծակի երկնքից. Աստծո ժողովների պատմությունը» (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 1961թ.), էջեր 350-351:
- ⁶ Նույնը, էջեր 352-354:

որպես դասախոս և ադմինիստրատոր «Պատտեն համալսարանում»: Նա նույնպես «Կասկածի ոչ մի նշույլ. Բիբլի Պատմության կյանքը և ծառայությունը» գրքի հեղինակն է («Սեյմուր փրենս», 2012թ.): Պատտենի հավաքածուն ընդգրկում է համալսարանական դասագրքեր, դասընթացների ծրագրեր և պարբերականներ, ծավալուն նամակագրություն Պատտենի և նրա ամուսնու՝ Կառլ Թոմաս Պատտենի միջև, լուսանկարների պրոմներ և գրանցամատյաններ, ինչպես նաև այլ հրատարակություններ և նյութեր: Բիբլի Պատտենն աներևակայելի անձնավորություն էր, և այս հավաքածուի նյութերի մեծ մասը կապ ունի նրա և նրա ընտանիքի հետ:

Վերպ. Ջորջ Վ. Սաուրվիկի հավաքածուն

Ջորջ Վ. Սաուրվիկ

Ջորջ Վ. Սաուրվիկը (1918-2006թթ.) հայտնի անձնավորություն էր Հարավային Կալիֆորնիայի հոգեգալստական եկեղեցիներում: Տարբեր ժամանակներում նա ծառայող է եղել հետևյալ չորս ընկերակցություններում. «Քառակողմ Ավետարանի միջազգային եկեղեցի», «Աստծո ժողովներ», «Ով ցանկանում է» և «Առաքելական

արթություն»: Ավարտելով «ԿՅԱՆՔ» Աստվածաշնչյան քոլեջը Լոս Անջելեսում, նա սկսեց ուսուցանել Աստծո խոսքը և հավաքել աստվածաբանական գրքեր և պարբերականներ: 1975թ.-ին նա և նրա կինը Լեոնան, հիմնադրեցին «Աստվածաշնչի ուսուցման ծառայությունը», որն ուղարկում էր իր ուսումնական լսաժապավենները ողջ աշխարհով մեկ: Իր բոլոր առաքինությունների հետ մեկտեղ, նրան հիշում են իր քաղցրաբար վարքով և Հոգեգալստական և Անգլո-իսրայելական ուղերձները հավատարմորեն ուսուցանելով:

Սաուրվիկը նշանակալի հավաքածու էր կազմել, որը բաղկացած էր 4.000 գրքից, ինչպես նաև բազմաթիվ պարբերականներից, գրքուկներից, թոռցիկներից, լուսանկարներից և այլ պահոցային նյութերից: Նրա մահից հետո նրա ընտանիքը հանձնեց այդ հավաքածուն Չարլզ Ջենինգսին, ով հովիվ էր Օվասոյում՝ Օլյահոմայում: Ջենինգսն ավանդել էր այդ հավաքածուն ՖՀԺԿ-ին: Սաուրվիկը հարում էր Միարարական, Անգլո-իսրայելական, Կալվինական և «Վերջին անձրևի» համոզմունքներին, և նրա հավաքածուի մեծ մասը ներկայացնում էր այդ փոքրիկ ավանդությունները Հոգեգալստական շարժման մեջ: Այս կարևոր հավաքածուն ընդգրկում է բազմաթիվ հրատարակություններ, որոնք այլպես հասանելի չէին լինի հետազոտողների համար: Բազմաթիվ գրքեր, որոնք չէին համապատասխանում ՖՀԺԿ-ի չափանիշներին, փոխանցվեցին «Աստծո ժողովներին» Աստվածաբանական սեմինարիայի գրադարան: Անգլո-իսրայելական հավաքածուն, որը նրա հավաքածուի մի մասն է և որը որոշվել է չդնել շրջանառության մեջ, տեղադրվելու է գրադարանի Հատուկ հավաքածուների սրահում, իսկ մյուս նյութերն ընդգրկվել են շրջանառվող հավաքածուների թվում: ✠

Շարունակելի էջ 35-ից / Ո՛վ ով էր Հոթ Սփրինգսում

191 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.:

192 Պրն. և Տկն. ՄակԿեյնիների դուստրը, հետագայում ամուսնացած Վիլյամ Կլարենս Վիլերսի հետ: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303) (ինքնություն անորոշ է): Միլի (Վիլերս) Դեյ, անձնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, ապրիլի 10, 2014թ.:

193 Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303) (ինքնություն անորոշ է): Միլի (Վիլերս) Դեյ, անձնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, ապրիլի 10, 2014թ.:

194 Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303) (ինքնություն անորոշ է): Միլի (Վիլերս) Դեյ, անձնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, ապրիլի 10, 2014թ.:

195 Վ. Ա. Մերսեր Կրտ., նամակ Ուեյն Ուորնթերին, նոյեմբերի 19, 1987թ.:

196 Դուեյն Միլեր, անձնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, ապրիլի 14, 2014:

197 Լույսը:

198 Ջոշուա և Վիլի Միլներների դուստրը, հետագայում ամուսնացած Թոմաս Հ. Գրանտի հետ: Վերա. Էռնեստ Սթրոնգ, անձնական այցելություն Աժ Պահոց, մարտի 23, 1993թ.: Փեն Գրին (Տկն. Թոմ), անձնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, հունվարի 31, 2001թ.:

199 Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303).

200 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Բոյումբաբ., էջեր 67, 162-190: Մենգիս, էջեր 97-107: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): «Քասնիինգ ծառայող», էջ 8: Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Վայնհաուս, «Աստծո ժողովները», էջեր 31-32, 35: Բարնետ. «Աստծո ժողովների վաղ շրջանի պատմությունը», էջեր 8-11: «Առաջին Աստծո ժողովը, Վան Բյուրեն, Արկանզաս. Ընծայման օրը՝ հունիսի 9, 1985թ.», էջեր 8-9: Բուրլե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42: Բարնետ. «Պատվիրակների կազմում են Աստծո ժողովները», էջեր 5, 8, 9:

201 Վերա. Էռնեստ Սթրոնգ, անձնական այցելություն Աժ Պահոց, մարտի 23, 1993թ.: Փեն Գրին, հարցազրույց, հունվարի 31, 2001թ.: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Բուրլե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42:

202 Պատվիրակների լուսանկարը 50 տարի անց (L4351):

203 «Քասնիինգ ծառայող», էջ 8:

204 Ֆորեստ Գ. Բարլերի քույրը: Վերա. Էռնեստ Սթրոնգ, անձնական այցելություն Աժ Պահոց, մարտի 23, 1993թ.: Փեն Գրին, հարցազրույց, հունվարի 31, 2001թ.: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Բուրլե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42:

204 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

205 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

206 Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Պատվիրակների լուսանկարը 50 տարի անց (L4351): «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Ուորնթեր. «Հոթ Սփրինգսի կանչը, Արկանզաս», էջեր 1, 6: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): «Քասնիինգ ծառայող», էջ 8: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Վիլի Թ. Միլսեփս, հարցազրույց «Առաջնորդների Ազգային ինստիտուտում», դեկտեմբեր, 1973թ.: Վիլի Թ. Միլսեփս, «Մեր Աստծո ժողովների ժառանգությունը» հուլիսի 12, 1989թ.: Վիլի Թ. Միլսեփս. «Ժամանակակիցություն», 1896-1914թթ., ծեփագրով, տարեթիվը նշված չէ: Ջեյ Կարնիլ.

«Վիլի Թ. Միլսեփս. Հոգեգալստի առաջացնում Ապալաչիայում (Սենթ Փոլ, Վիրջինիա, հրատարակված հեղինակի կողմից, 1980թ.): «Տղամարդիկ, ովքեր մասնակցել էին Առաջին հորրորդին, կրկին հանդիպում են 66 տարի անց», էջ 26: Քանիցհեն, էջեր 12-13, 38: Ուորնթեր. «Այցելություն մեր պատմական վայրերը»: Հարցազրույցներ բանավոր պատմությունների մասին Վերա Բոլլի, Դոլի Սմիթ, Վիլի Միլսեփսի, Դեյվիդ Լի Ֆոլոյի հետ. Ինդիանա, Ինդիանա, «Ուսուցիչների համաժողով», օգոստոսի 8, 1989թ.: Միլսեփս, «Վիլի Միլսեփսը հիշում է 2. Հ. Մեյսոնին», էջ 8: ՄակԳի. «Սրբերը բռնում են իրար ձեռքերը», էջեր 4-13:

207 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.:

208 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10:

209 «Առաջին Աստծո ժողովը, Վան Բյուրեն, Արկանզաս. Ընծայման օրը՝ հունիսի 9, 1985թ.», էջեր 8-9:

210 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Դ. Վ. Մեր-Ֆի. «Ջեյուց Օլլահոմայից», «Շաբաթական Ավետարան», մայիսի 22, 1915թ., էջ 3:

211 Տկն. Դոն ՄակՄեյնս (Ուոլտեր Օլիվերի դուստրը), հետախուսային հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, հունիսի 1, 1994թ.:

212 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.:

«Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Ուորնթեր. «Հոթ Սփրինգսի կանչը, Արկանզաս», էջեր 1, 6: Բոյումբաբ., էջեր 67, 162-190: Մենգիս, էջեր 97-107: Վասթ, էջեր 58-59: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Առաջին գործադիր երիցական կազմի լուսանկարը (L0304): Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Վայնհաուս, «Աստծո ժողովները», էջեր 31-32, 35: Բարնետ. «Աստծո ժողովների վաղ շրջանի պատմությունը», էջեր 8-11: Ֆլաուեր. «Աստծո ժողովների պատմությունը», էջեր 20-23: «Խոսք և վկայություն», մայիսի 20, 1914թ.: Ջոզեֆ Օպերման, նամակ Ուեյն Ուորնթերին, հուլիսի 11, 1989թ.: Գոս, էջեր 174-178: Դեյվիդ Լի Ֆոլոյ, Ուեյն Ուորնթերի հետ անցկացրած հարցազրույցի տեքստը, ապրիլի 10, 1981թ., էջեր 1, 27: Ուորնթեր. «Այցելություն մեր պատմական վայրերը»: Բուրլե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42: Բարնետ. «Պատվիրակների կազմում են Աստծո ժողովները», էջեր 5, 8, 9: Բարտոլ. «Հուշեր», էջեր 2-3: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914): Ջոնսթոն. «Ամհավատությունից դեպի Քրիստոսը», էջեր 58-65: Ջոնսթոն, «Հովարդ Ա. Գոս», էջեր 109-120:

213 Դ. Չ. Օպերմանի դուստրը, հետագայում ամուսնացած Լեսլի Ռեյսի հետ: Օպերման, նամակ, հուլիսի 11, 1989թ.: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914):

214 Օպերման, նամակ, հուլիսի 11, 1989թ.: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914):

215 Դ. Չ. Օպերմանի որդին: Օպերման, նամակ, հուլիսի 11, 1989թ.: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914):

216 Դ. Չ. Օպերմանի որդին: Օպերման, նամակ, հուլիսի 11, 1989թ.:

217 Դ. Չ. Օպերմանի դուստրը, հետագայում ամուսնացած Մայլս Ռինգի հետ: Օպերման, նամակ, հուլիսի 11, 1989թ.: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914):

218 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.:

«Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Ուորնթեր. «Հոթ Սփրինգսի կանչը, Արկանզաս», էջեր 1, 6: Բոյումբաբ., էջեր 67, 162-190: Մենգիս, էջեր 97-107: Վասթ, էջեր 58-59: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Առաջին գործադիր երիցա-

կան կազմի լուսանկարը (L0304): Ռիգու. «Ես հիշում եմ», էջ 3: Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Վայնհաուս, «Աստծո ժողովները», էջեր 31-32, 35: Բարնետ. «Աստծո ժողովների վաղ շրջանի պատմությունը», էջեր 8-11: Ֆլաուեր. «Աստծո ժողովների պատմությունը», էջեր 20-23: «Խոսք և վկայություն», մայիսի 20, 1914թ.: Դեյվիդ Լի Ֆոլոյ, Ուեյն Ուորնթերի հետ անցկացրած հարցազրույցի տեքստը, փետրվարի 26, 1981թ., ժապավեն 2, 3, և ապրիլի 10, 1981, էջ 27: Ուորնթեր. «Այցելություն մեր պատմական վայրերը»: ՄակԳի. «Սրբերը բռնում են իրար ձեռքերը», էջեր 4-13: Բուրլե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42: Բարնետ. «Պատվիրակների կազմում են Աստծո ժողովները», էջեր 5, 8, 9: Հլլ. «Ես այնտեղ էի, երբ դա տեղի ունեցավ»: Ջոնսթոն. «Ամհավատությունից դեպի Քրիստոսը», էջեր 58-65: Ջոնսթոն. «Հովարդ Ա. Գոս», էջեր 109-120:

219 Եվ Կառլ Բոյումբաբ., և Վիլյամ Մենգիսը նշում են, որ Հոթ Սփրինգսում ներկա է եղել Ֆրեդրիկ Պոլսոնը, ոչ թե Ջոն Պոլսոնը, բայց այս պետք է որ սխալմունք լինի: «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Բոյումբաբ., էջեր 67, 162-190: Մենգիս, էջեր 97-107: Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: Վայնհաուս, էջեր 31-32, 35: Ֆլաուեր, համակարգված նշումներ, էջեր 20-23: «Խոսք և վկայություն», ապրիլի 20, 1914թ.:

220 Ջերալդ Ս. Փոուլս, նամակ Գլեն Գորին, հուլիսի 27, 1992թ.: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խմբակը (L3660):

221 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Հոուկինս, էջեր 37, 45: Ջերալդ Ս. Փոուլս, նամակ Գլեն Գորին, հուլիսի 27, 1992թ.: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խմբակը (L3660): Բուրլե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42:

222 Ռոբերտ Պրեստոն (թողը) Բեդ Աքս, Միչիգան, անձնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, մարտի 14, 1997:

223 Բրանս. «Այն վաղ հոգեգալստական օրերը»:

224 Լույսը:

225 Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.:

226 Ռեյմոնդ Թ. Ռիչիի հայրը: «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Բոյումբաբ., էջեր 67, 162-190: Մենգիս, էջեր 97-107: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): «Քասնիինգ ծառայող», էջ 8: Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Վայնհաուս, «Աստծո ժողովները», էջեր 31-32, 35: Բարնետ. «Աստծո ժողովների վաղ շրջանի պատմությունը», էջեր 8-11: Ֆլաուեր. «Աստծո ժողովների պատմությունը», էջեր 20-23: «Խոսք և վկայություն», ապրիլի 20, 1914թ.: Դեյվիդ Լի Ֆոլոյ, Ուեյն Ուորնթերի հետ անցկացրած հարցազրույցի տեքստը, ապրիլի 10, 1981թ., էջ 26: «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Բուրլե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42:

227 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Ֆլաուեր. «Աստծո ժողովների պատմությունը», էջեր 20-23: «Խոսք և վկայություն», ապրիլի 20, 1914թ.:

228 «Քասնիինգ ծառայող», էջ 8: Հոուկինս, էջեր 37, 45: Բուրլե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42:

229 Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Պատվիրակների լուսանկարը 50 տարի անց (L4351): «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Բոյումբաբ., էջեր 67, 162-190: Մենգիս, էջեր 97-107: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Քասնիինգ տարվա պատվիրակների

Ճարտանակելի էջ 80-ին

Ճարտանակելի էջ 79-ից / Ո՛վ ով էր Հոթ Սփրինգսում

լուսանկարը (L7209): Քանհինգ ծառայող», էջ 8: Ռիզս, էջ 3: Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: «Հաղթանակի հիսուն տարի. 1914-1964թթ.», էջեր 3, 6-7, 20: Դեվիդ Լի Ֆլոյդ, Ուելս Ուորներսի հետ անցկացրած հարցազրույցի տեքստը, ապրիլի 10, 1981թ., էջ 24, 26: Բուրլեն. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42: Բարնետ. «Պատվիրակները կազմում են Աստծո ժողովները», էջեր 5, 8, 9:

²³⁰ Ուիլիզեր Ռայլի (Մեսա, Արիզոնա), անծնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, ապրիլի 3, 1996թ.:

²³¹ «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Քանհինգ, էջեր 12-13, 38: Լերի Փայլ, հարցազրույցներ Դոլի Սիմսի և Վերա Հ. Ռայլի հետ, մայիսի 2, 1989թ.: Վերա Հ. Ռայլի, հեռախոսազրույց Գլեն Գորիի հետ, հուլիսի 6, 1994թ.: Գլեն Գոր. «Ռայլի կյանքը. Վերա Ռայլիի ժառանգությունը», «Քրիդինգ», հմ. 43:3 (օգոստոս-հոկտեմբեր, 2002թ.), էջեր 14-15: Գոր. «Հուշեր Հոթ Սփրինգսից», էջ 17: Հիլլ. «Ես այնտեղ էի, երբ դա տեղի ունեցավ»:

²³² «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Լերի Փայլ, հարցազրույցներ Դոլի Սիմսի և Վերա Հ. Ռայլիի հետ, մայիսի 2, 1989թ.: Վերա Հ. Ռայլի, հեռախոսազրույց Գլեն Գորիի հետ, հուլիսի 6, 1994թ.: Քանհինգ, էջեր 12-13, 38: Գոր. «Ռայլի կյանքը»: Գոր. «Հուշեր Հոթ Սփրինգսից», էջ 17: Հիլլ. «Ես այնտեղ էի, երբ դա տեղի ունեցավ»:

²³³ Լ. Լ. և Ջոսի Ռայլիների դուստրը, հետագայում ամուսնացած Լուրդեն Հեմփթոնի հետ: Վերա Հ. Ռայլի, հեռախոսազրույց Գլեն Գորիի հետ, հուլիսի 6, 1994թ.: Գոր. «Ռայլի կյանքը»: Հիլլ. «Ես այնտեղ էի, երբ դա տեղի ունեցավ»:

²³⁴ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

²³⁵ Լ. Լ. և Ջոսի Ռայլիների դուստրը: Պատվիրակների լուսանկարը 20 տարի անց (L4351): «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Լերի Փայլ, հարցազրույցներ Դոլի Սիմսի և Վերա Հ. Ռայլիի հետ, մայիսի 2, 1989թ.: Վերա Հ. Ռայլի, հեռախոսազրույց Գլեն Գորիի հետ, հուլիսի 6, 1994թ.: Քանհինգ, էջեր 12-13, 38: Հարցազրույցներ քանավոր պատմությունների մասին Վերա Ռայլիի, Դոլի Սիմսի, Վիլի Սիլվասիսի, Դեվիդ Լի Ֆլոյդի հետ. Ինդիանապոլիս, Ինդիանա, «Նուսցիցների համաժողով», օգոստոսի 8, 1989թ.: Գոր. «Ռայլի կյանքը»: Հիլլ. «Ես այնտեղ էի, երբ դա տեղի ունեցավ»:

²³⁶ Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Տկն. Փրեն Ռոբերտս. «Հրեշտակների հետ», «Քրիստոնեական Ամերիկան», սեպտեմբերի 12, 1914թ., էջ 2:

²³⁷ Տկն. Փրեն Ռոբերտս. «Հրեշտակների հետ», էջ 2:

²³⁸ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): ««Ժառանգությունն» իմանում է այլ մարդկանց մասին, ովքեր ներկա էին 1914թ.-ի հավաքույթին», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 4:2 (ամառ, 1984), էջ 12:

²³⁹ ««Ժառանգությունն» իմանում է այլ մարդկանց մասին, ովքեր ներկա էին», էջ 12:

²⁴⁰ Չարլզ Գ. Ռոբինսոնի որդին: Նույնը:

²⁴¹ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303) (ինքնուրույն անորոշ է): «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ, 1914թ.: Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Տկն. Փրեն Ռոբերտս. «Հրեշտակների հետ», «Քրիստոնեական Ամերիկան», սեպտեմբերի 12, 1914թ., էջ 2:

վոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10:

²⁴² «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Պատվիրակների լուսանկարը 50 տարի անց (L4351): Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.:

²⁴³ Լա ծելեյ էր Իտալիայում: Անդերսոն, նամակ Ջ. Ռ. Ֆլաուերին, օգոստոսի 11, 1939թ.: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914):

²⁴⁴ Լա նեյե է մասուի հասակում այլ ընտանիքի անդամների հետ, անկասկած մտերմաբար Ջեյմս Քարնահանի, մորաքույր Հաննա Քարնահանի, և իր երկու քույրեր Վեյմայի և Վադայի հետ. հետագայում ամուսնացած էր Ֆ. Մայերսի հետ: Քանհինգ, էջեր 12-13, 38:

²⁴⁵ Նույնը:

²⁴⁶ Նույնը:

²⁴⁷ Սթրոնգ, անծնական այցելություն: Բուրլեն. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42:

²⁴⁸ Ջոզեֆ և Էֆֆի Ռասսելների դուստրը: Սթրոնգ, անծնական այցելություն:

²⁴⁹ Սթրոնգ, անծնական այցելություն: Բուրլեն. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42:

²⁵⁰ Ջոզեֆ և Էֆֆի Ռասսելների դուստրը: Սթրոնգ, անծնական այցելություն:

²⁵¹ Ջոզեֆ և Էֆֆի Ռասսելների դուստրը: Սթրոնգ, անծնական այցելություն:

²⁵² Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914) (ինքնուրույն անորոշ է):

²⁵³ Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914) (ինքնուրույն անորոշ է):

²⁵⁴ Լա Քոասիների ընտանիքի գաղմկն էր: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303).

²⁵⁵ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.:

²⁵⁶ Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Հասթի, էջեր 58-59: Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): «Քանհինգ ծառայող», էջ 8: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Անդերսոն, նամակ Ջ. Ռ. Ֆլաուերին, օգոստոսի 11, 1939թ.:

²⁵⁷ Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Պատվիրակների լուսանկարը 50 տարի անց (L4351): Հասթի, էջեր 58-59: Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): «Քանհինգ ծառայող», էջ 8:

²⁵⁸ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.: Բուրլենգը, էջեր 67, 162-190: Մենզլի, էջեր 97-107: Հասթի, էջեր 58-59: Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Վայնհաուս, «Աստծո ժողովները», էջեր 31-32, 35: Ֆլաուեր. «Աստծո ժողովների պատմությունը», էջեր 20-23: «Խոսք և վկայություն», ապրիլի 20, 1914թ., մայիսի 20, 1914թ.:

²⁵⁹ Ջ. Թ. Սմոլինգի ընտանիքը, որն ապրում է Մեմֆիսում, նվիրաբերեց Հոթ Սփրինգսում արված մի լուսանկար, որտեղ կարելի էր տեսնել, որ նա ներկա էր եղել այդ հավաքույթին:

²⁶⁰ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.:

²⁶¹ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

²⁶² «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209):

²⁶³ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.:

²⁶⁴ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հիզհեն, «Հոգեզայտի անաջագնացները», էջեր 41-43: Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Գոր. «Հոգեզայտի անաջագնացները», էջեր 21-22:

²⁶⁵ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հիզհեն, «Հոգեզայտի անաջագնացները», էջեր 41-43: Գոր. «Հոգեզայտի անաջագնացները», էջեր 21-22:

²⁶⁶ Ջոն Ջեյ Ուիլյամս (Վիլյամս Տերիի ծոռը),

անծնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, մայիսի 13, 2002թ.:

²⁶⁷ «Խոսք և վկայություն», ապրիլի 20, 1914թ.:

²⁶⁸ «Խոսք և վկայություն», մայիսի 20, 1914թ.:

²⁶⁹ Հետագայում ամուսնացած Ջ. Քեյլի Քեմփբելի հետ: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303).

²⁷⁰ Չերոկի գեղի ավետարանիչ, Տկն. Ֆիլիս Բենկսոտն (Ուոթ Ուոլքերի թոնտուհին), հեռախոսային հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, մայիսի 13, 2014թ.:

²⁷¹ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.: «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Ուորներ. «Հոթ Սփրինգսի կյանք, Արկանզաս», էջեր 1, 6: Բուրլենգը, էջեր 67, 162-190: Մենզլի, էջեր 97-107: Հասթի, էջեր 58-59: Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.:

²⁷² «Աստծո ժողովների վաղ շրջանի պատմությունը», էջեր 8-11: Ֆլաուեր. «Աստծո ժողովների պատմությունը», էջեր 20-23: «Խոսք և վկայություն», մայիսի 20, 1914թ.:

²⁷³ «Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Վայնհաուս, «Աստծո ժողովները», էջեր 31-32, 35: Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Վայնհաուս, «Աստծո ժողովները», էջեր 31-32, 35: Բարնետ. «Աստծո ժողովների վաղ շրջանի պատմությունը», էջեր 8-11: Ֆլաուեր. «Աստծո ժողովների պատմությունը», էջեր 20-23: «Խոսք և վկայություն», մայիսի 20, 1914թ.:

²⁷⁴ Դեվիդ Լի Ֆլոյդ, Ուելս Ուորներսի հետ անցկացրած հարցազրույցի տեքստը, ապրիլի 10, 1981թ., էջ 27: Ուորներ. «Այցելություն մեր պատմական վայրերը»: Բուրլեն. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42: Բարնետ. «Աստծո ժողովների կազմում են Աստծո ժողովները», էջեր 5, 8, 9: Բարնետ. «Հուշեր», էջեր 2-3: Ջոնսոն. «Անհավատությունից դեպի Քրիստոսը», էջեր 58-65:

²⁷⁵ Տկն. Լեյն Ուայթ (Սթիվեն Ուայթի հարսը), հեռախոսային հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, մայիսի 12, 2014:

²⁷⁶ Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.:

²⁷⁷ «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Այվայն Կոգեր (գաղմուհու դուստրը), անծնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, մայիս, 1989թ.:

²⁷⁸ Էֆթոն և Օպալ Ուայլիի դուստրը, հետագայում ամուսնացած Է. Ռ. Ֆուստերի հետ: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Այվայն Կոգեր, հարցազրույց, մայիս, 1989թ.:

²⁷⁹ Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Այվայն Կոգեր, հարցազրույց, մայիս, 1989թ.:

²⁸⁰ Էֆթոն և Օպալ Ուայլիի որդին: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303) (ինքնուրույն անորոշ է): Այվայն Կոգեր, հարցազրույց, մայիս, 1989թ.:

²⁸¹ Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Պատվիրակների լուսանկարը 50 տարի անց (L4351):

²⁸² «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7:

²⁸³ Համաձայն ընտանեկան պատմության՝ Հ. Հ. և Հիլդա Վրելները մասնակցել են համաժողովին:

²⁸⁴ Նույնը:

²⁸⁵ Նույնը:

²⁸⁶ Հ. Հ. և Հիլդա Վրելների որդին: Նույնը:

²⁸⁷ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

²⁸⁸ Հիզհեն, «Հոգեզայտի անաջագնացները», էջեր 42: Ուորներ. «Այցելություն մեր պատմական վայրերը»: ՄակԳի. «Սրբերը բռնում են իրար ձեռքերը», էջեր 4-13: Քաղուոլդեր, «Ես հիշում եմ»: Կալուոլդեր. «Անաջագնաց ծառայողը պատմում է վաղ տարիների մասին»: Ուորներ. «Հյու Քաղուոլդերը հիշում է Առաջին Բառիկորդը»: ՄակԳի. «Հոգու մարդիկ», էջ 108:

²⁸⁹ Տկն. Փրեն Ռոբերտս. «Հրեշտակների հետ»:

²⁹⁰ Առաջին «Աստծո ժողովը» (Նորտ Լիթլ Ռոք, Արկանզաս), 1914-1974, հորեյանական գրքույկ:

«ժառանգություն» ամենամյա հրատարակություն

Պատվիրեք 2014թ.-ի հրատարակության հավելյալ օրինակներ ձեր ընտանիքի անդամների և ընկերների համար: Այս համարում դուք կգտնեք ոգեշնչող պատմություններ «Աստծո ժողովների» մասին՝ Թ. Ք. Լեոնարդի, Միջնադարյան ծառայության, Դեմետրիոս Բագանի, Խոսե Գիրոնի և կին միսիոներների մասին: Հինգ կամ ավելի օրինակներ պատվիրելու դեպքում, մեկ օրինակը կարժենա 5 դոլար:

«ժառանգություն» ամենամյա հրատ. 2014թ.	8.00 դոլար
«ժառանգություն» ամենամյա հրատ. 2013թ.	3.00 դոլար
«ժառանգություն» ամենամյա հրատ. 2012թ.	3.00 դոլար
«ժառանգություն» ամենամյա հրատ. 2011թ.	3.00 դոլար
«ժառանգություն» ամենամյա հրատ. 2010թ.	3.00 դոլար
«ժառանգություն» ամենամյա հրատ. 2009թ.	3.00 դոլար

«Աստծո ժողովների ժառանգություն» (1981-2006թթ.) «CD-ROM»

«ժառանգություն» ամսագրերի այս «CD» հավաքածուն թույլ է տալիս օգտվողներին կատարել լիարժեք տեքստային որոնումներ՝ պահպանելով էջերի դասավորությունը: Այս ապրանքի համար պահանջվում է «Adobe Acrobat Reader» ծրագիրը

ԱժԺ (1981-2006թթ.) CD-ROM **750480** 20.00 դոլար

Պատվիրեք «ժառանգություն» ամսագրի նախորդ համարների անհատական հավաքածու (1981-2013թթ.): Հասանելի է 101 տարբեր համար, քանի դեռ նյութերն առկա են պահեստում: Ամեն համարի արժեքը՝ 3.00 դոլար:

iFPHC.org

«ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ» ԱՄԱԳԻՐ

«Աստծո ժողովների ժառանգություն» ամսագրում դուք կարող եք կարգալ առաջագնացների, եկեղեցիների և նորարար ծառայությունների մասին, որոնք օգնեցին ձևավորել մեզ՝ դարձնելով այնպիսին, ինչպիսին մենք այսօր ենք: Ամսագրի գունազարդ էջերը, որոնք ներկայացնում են մեր հոգեգալստական անցյալի վառ պատմությունները, կոգեշնչեն և հուշեր կարթնացնեն: Մենք հրատարակում ենք «ժառանգությունը» 1981թ.-ից: Երբեք ուշ չէ ընթերցել բաց թողած համարները: Անցյալում հրատարակված համարները հասանելի են առանձին օրինակներով, ընդհանուր կազմով, «CD-ROM»-ով և ՖՀԺԿ-ի կայքէջից ներբեռնելու միջոցով:

Այցելեք մեր «ժառանգություն» ամսագրի կայքը

www.iFPHC.org/Heritage

- > Օգտագործեք մեր որոնման համակարգը՝ հողվածներ գտնելու համար
- > Անվճար ներբեռնեք հողվածները
- > Պատվիրեք նախորդ համարները
- > Պատվիրեք «ժառանգության» նոր համարներ և հավաքածուներ

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԵՐՏՎՈՒՄ Է ՏԵՍԱՆՅՈՒԹ

«Պատմությունը կերտվում է» տեսանյութը լուսաբանում է ժամանակակից Հոգեգալստական արթնությունը և «Աստծո ժողովների» կազմավորումը 1914թ.-ին: Ակզբնականորեն այս տեսանյութը ստեղծվել է որպես ներածական նյութ «Աստծո ժողովների» գլխավոր գրասենյակում կազմակերպվող էքսկուրսիաների համար: Այն խմբագրվել է տեղական եկեղեցիներում դիտելու համար, և պարունակում է նոր երաժշտություն, հեղինակի պատմություն և գրաֆիկական էֆեկտներ: «Պատմությունը կերտվում է» տեսանյութը գերազանց միջոց է «Աստծո ժողովների» պատմությունը հասկանալու և փոխանցելու համար անդամական դասերի և եկեղեցիներում անցկացվող այլ կրթական միջոցառումների ժամանակ: (Թարմացված՝ 2008թ. / Տևողությունը՝ 8 րոպե 50 վայրկյան)

«Պատմությունը կերտվում է» տեսանյութը կարելի է անվճար ներբեռնել http://ag.org/top/About/history_video.cfm կայքէջից:

Բարձրորակ «DVD» ձևաչափը կարելի է ձեռք բերել 20 դոլարով:
Պատմական տեսանյութ «DVD» **750494** 20.00 դոլար

Սպառավաճառք. քանի դեռ նյութերն առկա են պահեստում

Գնեք «Պատմությունը կերտվում է» օրիգինալ տեսանյութը, որն առաջարկում է Աժ պատմության ավելի մանրամասն վերլուծություն, քան 2008թ.-ի թարմացված տարբերակը, քանի դեռ այն առկա է պահեստում: (1999թ. / Տևողությունը՝ 28 րոպե)

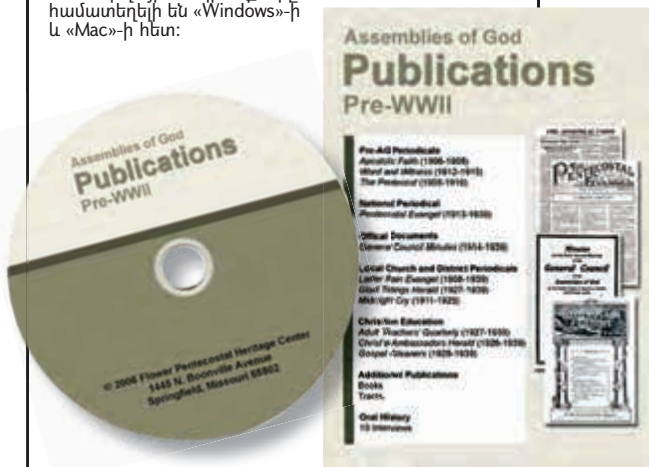
Պատմական տեսանյութ «VHS» **750195** 19.95 դ. 5.00 դ.

Տեղ խնայեք ձեր գրապահարանի վրա: Ժամանակ խնայեք տեքստային որոնումներով զբաղվելիս:

Ֆինանսներ խնայեք՝ ստիպված չլինելով օրհգինալ նյութեր գնել: ՖՀԺԿ-ի ապրանքները ստեղծված են ձեր հարմարավետության համար: Քանի որ մեր բոլոր թվային ապրանքները լայնորեն օգտագործվող «Adobe Acrobat» ծրագրի «PDF» ձևաչափով են, դուք կարող եք կենտրոնանալ պատմությունն ուսումնասիրելու վրա, ոչ թե նոր անձանոթ ծրագրի: Մեր ապրանքներից ամեն մեկը պարունակում է ուսումնասիրության համար նախատեսված նյութերի հազարավոր էջեր տեքստային որոնման հնարավորություն ունեցող «CD-ROM» և «DVD-R» սկավառակներով:

Ձեզ անհրաժեշտ կլինի «Adobe Acrobat Reader» ծրագրի 6.0 կամ ավելի բարձր տարբերակը՝ ֆՀԺԿ-ի թվային ապրանքներն օգտագործելու համար:

ՖՀԺԿ թվային ապրանքները համատեղելի են «Windows»-ի և «Mac»-ի հետ:

**ՀՐԱԺԱՐՈՒՄ
ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆՈՒՅ**

«Ֆյաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնի թվային ապրանքները այն նյութերի պատճեններն են, որոնք գտնվում են իր պահոցներում: ՖՀԺԿ հավաքածուն, ինչպես և այս ապրանքները, կարող են պարունակել բացակայող կամ մասամբ էջեր և վատ որակ ունեցող շարվածք: Այս ապրանքների ստեղծման ընթացքում արվել է ամեն մի ողջամիտ փորձ՝ այս հավաքածուներն ամբողջացնելու և լավագույն հասանելի օրինակներն օգտագործելու համար:

«Հոգեգալստական Ավետարան»
«Հոգեգալստական Ավետարանը» մշտապես կարևոր դեր է կատարել «Աստծո ժողովների» համար: Այս թերթի բազմաթիվ հոդվածները ներկայացնում են ուսմունքներ վարդապետական հարցերի վերաբերյալ, ոգեշնչող վկայություններ և օժանդակ նյութեր եկեղեցու աճի և միաիներական գործունեության մասին: Ինչպիսի թեմա էլ լինի, «Հոգեգալստական Ավետարանը» լավագույն աղբյուրներից մեկն է, որտեղ կարելի է ընթերցել «Աստծո ժողովների» աստվածաբանական հարցերի և ծառայողական միտումների մասին:

ՀԱ (1913-1969թթ.) 1 «DVD+R» **750486** 99.95 դոլար
ՀԱ (1913-1949թթ.) 10 «CD-ROM» **750418** 139.00 դոլար 99.95 դոլար

Գլխավոր խորհրդի արձանագրություններ և զեկույցներ
«Գլխավոր խորհրդի արձանագրությունները և զեկույցները» արժեքավոր աղբյուր է նրանց համար, ովքեր ցանկանում են իմանալ, թե ինչպես են «Աստծո ժողովներում» քննարկում հիմնական վարդապետական հարցերը, դժվարությունները համաշխարհային միսիայի մեջ, ազգային ծառայությունների հիմնադրումը և մի քանի տասնյակ այլ ծառայողական և եկեղեցական խնդիրներ: Այս ամենը և ավելին փաստագրված է «Գլխավոր խորհրդի արձանագրությունների և զեկույցների» մեջ:

ԳԽԱՀ (1914-1999թթ.) «CD-ROM» **750439** 20.00 դոլար

Հավելյալ հրատարակություններ «CD-ROM»-ով

- «Վերջին անձրևի Ավետարան» (1908-1939թթ.) 2 «CD-ROM» **750417** 30.00 դոլար
- «Խոսք և վկայություն» (1912-1915թթ.) և «Հոգեգալստաբլր» (1908-1910թթ.) «CD-ROM» **750419** 15.00 դոլար
- «Առաքելական լույս» (իսպ.) (1965-1973թթ.) և «Հոգեգալստական Ավետարան» (իսպ.) (1972-1992թթ.) «CD-ROM» **750446** 15.00 դոլար

Մեր առաջարկը

Մեր ամենասպառիչ ԱԺ-ի նյութերի հավաքածուն՝ բաղկացած ավելի, քան 40.000 էջից

«Աստծո ժողովների» հրատարակությունները. Երկրորդ Համաշխարհային պատերազմից առաջ

Գերազանցեք որոնումներ կատարելու ավանդական միջոցները: Ունենալով այս «DVD-R» սկավառակը՝ ձեր տրամադրության տակ կլինեն ավելի, քան 40.000 էջ պարունակող գրքեր, գրքուկներ, համազգային և տեղական պարբերականներ և քրիստոնեական կրթական նյութեր չափահասների և երիտասարդների համար: Հիմնական նյութերի թվում են «Հոգեգալստական Ավետարանը» (1913-1939թթ.) և «Գլխավոր խորհրդի արձանագրությունները և զեկույցները» (1914-1939թթ.), ինչպես նաև «Առաքելական հավաքածու» (Ազուլա փողոցի թերթը) և այլ պարբերականներ, որոնք նախորդում են «Աստծո ժողովների» ստեղծմանը: Որպես լրացուցիչ նյութ՝ այս սկավառակն ընդգրկում է 10 «MP3» ձևաչափով աուդիո հարցազրույց այն մարդկանց հետ, ովքեր կամ ներգրավված են եղել ծառայության մեջ վաղ շրջանի տարիներին, կամ մասնակցել են վաղ շրջանի տարիների նշանակալի իրադարձություններին և ճանաչել են այդ շրջանի հայտնի մարդկանց: Եթե դուք որոնում եք առաջնային աղբյուր հանդիսացող նյութերի լայնածավալ հավաքածու, որպեսզի պատկերացում կազմեք «Աստծո ժողովների» կազմավորման տարիների մասին, կարող եք դադարեցնել ձեր որոնումները:

ԱԺՀ1 (1906-1939թթ.) «DVD+R» **750487** 39.95 դոլար

50,000+ էջից բաղկացած պարբերականների և գրքերի հավաքածու մեկ «DVD-R» սկավառակով

Մեր առաջարկը

Բժշկող ավետարանիչներ

Այս «DVD»-ն պարունակում է հինգ հանրաճանաչ բժշկող ավետարանիչների պարբերականները և գրքերը, որոնք մեծ ազդեցություն ունեցան վաղ Հոգեգալստական շարժման վրա: Այդ ծառայողներն են Ջոն Ալեքսանդր Դոուլին (1847-1907թթ.), Էյմի Սենփի ՄակՖերսոնը (1890-1944թթ.), Կարի Ջադ Մոնտգոմերին (1858-1946թթ.), Չարլզ Ս. Փրայսը (1887-1947թթ.) և Մարիա Վուդվորտ-Էստերը (1844-1924թթ.): Ընդհանուր առմամբ ավելի, քան 50.000 էջից բաղկացած այս «DVD» սկավառակն առաջարկում է նյութերի հարուստ աղբյուր նրանց համար, ովքեր հետաքրքրված են բժշկության ծառայությամբ և վաղ Հոգեգալստական շարժմամբ:

Բժշկություն (1881-1957թթ.) «DVD+R» 750488 49.95 դոլար

Նույնպես հասանելի են առանձին «CD-ROM» սկավառակներով

«Բժշկության տերևները»

ԲՏ (1894-1906թթ.) 6 «CD-ROM» 750441 100.00 դոլար

«Ոսկե հատիկ»

ՈՀ (1926-1957թթ.) 2 «CD-ROM» 750436 30.00 դոլար

«Հավատքի հաղթանակները»

ՀՀ (1881-1946թթ.) 2 «CD-ROM» 750433 30.00 դոլար

Նշում. Այս պարբերականները նույնպես հասանելի են չափ ավելի ցածր գնով՝ որպես վերևում ներկայացված «Բժշկող ավետարանիչներ» «DVD» սկավառակի մաս:

Վաղ շրջանի պարբերականներ

«Վստահություն»

«Վստահությունը» վաղ բրիտանական հոգեգալստական պարբերական էր: Այն հրատարակվում էր անգլիկան ռեկտոր Ա. Ա. Բոդդիի կողմից, ով մկրտվել էր Հոգով 1907թ.-ին: Քարոզները և զեկույցները, որոնք ներկայացվում էին Բոդդիի եկեղեցական համայնքում անցկացրած համաժողովներին և արթնության հավաքույթներին, գրի են առնվել «Վստահության» էջերում:

Վ (1908-1926թթ.) «CD-ROM» 750420 20.00 դոլար

«Խոսք և գործ»

Սեմյուել Գ. Օտիսը հրատարակում էր «Խոսք և գործ» թերթը՝ զովագրելու համար հոգեգալստական հավաքույթները և եկեղեցիները Լոր Անգլիայի շրջանում, ներառյալ հավաքույթները Մարիա Վուդվորտ-Էստերի, Էյմի ՄակՖերսոնի և Սմիթ Վիգգլվորտի մասնակցությամբ: Համարները բաղկացած են քարոզներից, հողվածներից և վաղ Հոգեգալստական շարժման նորություններից:

ԽԳ (1899-1940թթ.) «CD-ROM» 750434 20.00 դոլար

Ակադեմիական ռեսուրսներ

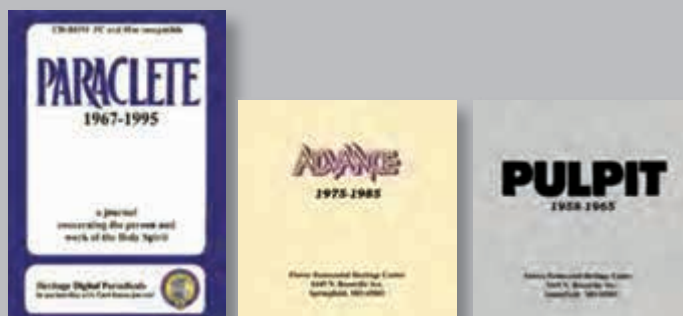
«Հոգեգալստական հետազոտությունների միության» թերթեր

Այս թերթերը ներկայացվում էին «Հոգեգալստական հետազոտությունների միության» ամենամյա հավաքույթներին 1982-ից 2004թթ.-ին: Դրանք պարունակում են հոգեգալստական աստվածաբանությանը վերաբերվող հետազոտություններ հետևյալ բնագավառներում. Աստվածաշնչի ուսումնասիրություն, Պատմություն, Միսիա և Միջնադարյան հետազոտություններ, Փիլիսոփայություն, Գործնական աստվածաբանություն և Քրիստոնեական կազմավորում, Կրոն և Մշակույթ, նաև Աստվածաբանություն:

ՀՀՄ (1982-2004թթ.) «CD-ROM» 750490 99.95 դոլար

Աստվածաբանություն և Ծառայություն տեղական եկեղեցում

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՊԱՐԱԿԼԵՏ

ԱՌԱՋԱՆՑՈՒՄ

ԱՄԲԻՈՆ

1

2

3

1 «Պարակլետ» (1967-1995թթ.) ամսագիր Սուրբ Հոգու Անձի և աշխատանքի մասին, որը հրատարակվում էր Աստծո ժողովների կողմից: Այն բաղկացած է երկխոսություններից և քննարկումներից այդ ժամանակվա ամենաթեժ աստվածաբանական հարցերի շուրջ:

«CD-ROM» 750435 20.00 դոլար

2 «Առաջանցում» (1965-1995թթ.) ամսագիրը կարևոր դեր է կատարել եկեղեցու առաջնորդների ընթացիկ կրթության մեջ: Այն պարունակում է հողվածներ Սուրբ Հոգու աշխատանքի մասին, քարոզների թեմաներ, նաև գործնական խորհուրդներ պարունակող հողվածներ, որոնք անդրադառնում են ծառայությանը տեղական եկեղեցում:

2 «CD-ROM» 750465 40.00 դոլար

3 «Ամբիոն» (1958-1965թթ.) «Առաջանցում» պարբերականի նախորդողը: Այն «Աստծո ժողովների» առաջին պարբերականն էր, որը ստեղծվել էր՝ անդրադառնալու համար գործնական աստվածաբանության և առաջնորդության հետ կապված հարցերին, որոնք բախվում էին հովիվները:

«CD-ROM» 750464 15.00 դոլար

«Առաջանցում» և «Ամբիոն» հավաքածուն
3 «CD-ROM» 750466 45.00 դոլար

Թվայնացված հրատարակությունները՝ տեքստային որոնման հնարավորությամբ, հետազոտողի երազանքն է: Այս նյութերի համար պահանջվում է «Acrobat Reader» ծրագրի 6.0 կամ ավելի բարձր տարբերակը: Ամեն ապրանք այս էջում բաղկացած է մեկ «CD» սկավառակից, եթե այլ կերպ նշված չէ:

ԱԺ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԿԻՐԱԿՆՕՐՅԱ ԴԴՐՈՑ		
Կիրակնօրյա դպրոցի ուսուցումներ չափահասների համար		
1927-1934թթ.	750003	20.00 դոլար
1935-1944թթ.	750004	20.00 դոլար
1945-1959թթ.	750005	20.00 դոլար
1960-1974թթ.	750006	20.00 դոլար
1975-1998թթ.	750007	20.00 դոլար

ՇԱՐԱԹԱԿԱՆ ԱՄԵՆՕՐՅԱ ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆՅՈՒԹԵՐ		
«Ավետարանի հասկերը հավաքողներ»		
1928-1938թթ.	750008	20.00 դոլար
1939-1950 թթ.	750009	20.00 դոլար
1951-1956 թթ.	750010	20.00 դոլար
Լի կյանքով		
1956-1970 թթ.	750011	20.00 դոլար
1971-1980 թթ.	750012	20.00 դոլար
1981-1989 թթ.	750013	20.00 դոլար

ԿԱՆԱՆՑ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ		
«Տեսանկյուն»		
1957-1977թթ.	750014	20.00 դոլար

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՄԻՍԻԱ		
«Միսիոներական կոչ»		
1944-1955թթ.	750030	20.00 դոլար
«Համաշխարհային կոչ»		
1955-1959թթ.	750031	20.00 դոլար

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹՅՈՒՆ		
«Քրիստոսի դեսպանները» (ամսական)		
1926-1930թթ.	750050	20.00 դոլար
«Քրի Ավետաբեր»		
1930-1941թթ.	750016	20.00 դոլար
1942-1951թթ.	750017	20.00 դոլար
1952-1961թթ.	750018	20.00 դոլար
1962-1970թթ.	750019	20.00 դոլար
«Ծանր ու թեթև»		
1979-1981թթ.	750032	20.00 դոլար

«Կենդանի երիտասարդություն»		
1970-1974թթ.	750003	20.00 դոլար
1975-1979թթ.	750004	20.00 դոլար
«Երիտասարդական առաջնորդ»		
1975-1996թթ. (3 «CD»)	750035	45.00 դոլար

ԱՅԼ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆՆԵՐ		
«Աղաղակ կեսգիշերին» («Բարի լուրի խորան», Նյու Յորք Սիթի)		
1911-1925թթ.	750036	20.00 դոլար
«Բարի լուրի ավետաբեր» («Բարի լուրի խորան», Նյու Յորք Սիթի)		
1927-1958թթ.	750037	20.00 դոլար
«Ազատության ավետաբեր» («Նորթ-Սայդ Աժ», Ֆորտ Վորտ, Տեխաս)		
1951-1958թթ.	750038	20.00 դոլար
1959-1974թթ.	750039	20.00 դոլար
«Արթնության լուրեր»		
1950-1954թթ.	750041	20.00 դոլար

ՈՂ ԱԺ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Աստծո եկեղեցին (Քիվլենդ, Թենեսի) «Ավետարան», «DVD»		
1910-1950թթ.	750495	89.95 դոլար
Աստծո եկեղեցին (Քիվլենդ, Թենեսի) Արձանագրություններ		
1906-2002թթ.	750047	19.95 դոլար

Աստծո եկեղեցին (Քիվլենդ, Թենեսի) Հրատարակություններ «DVD»
 Ընդգրկում է «Աստծո եկեղեցու» բոլոր խոշոր հրատարակություններն իր սկզբնավորման տարիներից: Ընդգրկում է գրքեր, Գլխավոր ժողովի արձանագրությունները, «Աստծո եկեղեցու» «Ավետարան» պարբերականի բոլոր հասանելի համարները, առաջին հրատարակված երգարանը և բազմաթիվ ոչ այնքան հայտնի հրատարակություններ:
 1901-1923թթ. 750048 49.95 դոլար

Է. Վ. Կենյոնի պարբերականները		
1898-1948թթ.	750042	20.00 դոլար

«Ավետարանի կանչը» (Ռուսական և Արևմտյան Եվրոպայի միսիա) և առընչվող հրատարակություններ		
1922-1965թթ.	750043	20.00 դոլար

«Շնորհք և ճշմարտություն» (Մեմֆիս, Թենեսի, խմբ. Լ. Պ. Ադամսի կողմից)		
1914-1918թթ.	750044	20.00 դոլար

«Բաց Աստվածաշնչի եկեղեցիների» պարբերականները
 Ընդգրկում է «Աստվածաշնչյան չափանիշի եկեղեցիների» և «Բաց Աստվածաշունչ» Ավետարանչական միության պարբերականներ, մինչև այս երկուսի միավորումը 1935թ.-ին, որի արդյունքում կազմվեց «Բաց Աստվածաշնչի եկեղեցիները»:
 1920-1935թթ. 750049 20.00 դոլար

«Հոգեգալստական միսիոներական միություն» (Մեծ Բրիտանիա) Նամակներ և արձանագրություններ		
1909-1928թթ.	750045	20.00 դոլար

«Վստահություն» (Ռոչեստերի Աստվածաշնչի ուսուցման դպրոց)		
1908-1932թթ.	750046	20.00 դոլար

«Հոգեգալստական Միսիոներական միություն», «Աստծո եկեղեցի» (Քիվլենդ, Թենեսի) և «Բաց Աստվածաշնչի եկեղեցիներ» թվային ապրանքները տրամադրվել են համապատասխանաբար «Դոնալդ Գիի Կենտրոնի» (Մեթերսի Հոլ, ՄԹ), «Դիքսոնի Հոգեգալստական հետազոտությունների կենտրոնի» (Քիվլենդ, Թենեսի) և «Բաց Աստվածաշնչի չափանիշի եկեղեցիների» (Դես Մոյնես, Այովա) կողմից: Օրիգինալ նյութերը հասանելի են տրամադրող կազմակերպություններում:

iFPHC.org
ԱՐԹՆՈՒԹՅԱՆ ԺԱՄՐ

Ո՛վ կարող է մոռանալ Ս. Մ. Ուորդին, Դեն Բեթսերին և «Արթնության ժամը» ռադիո հաղորդման երգչախումբը:

Քառասուն տարի շարունակ նրանց ձայները լսվում էին ողջ աշխարհով մեկ «Աստծո ժողովների» «Արթնության ժամը» ռադիոհաղորդման եթերում: Մեր «Արթնության ժամը» հաղորդաշարը ներկայացնող ապրանքների շնորհիվ դուք կարող եք կրկին զգալ Ս. Մ. Ուորդի

ջերմությունը, մեկ անգամ ևս ստանալ նրա իմաստուն պատասխանները կյանքի դժվարին հարցերին և լսել ձեր սիրելի երգերը՝ «Արթնության ժամը» երգչախմբի կատարմամբ:

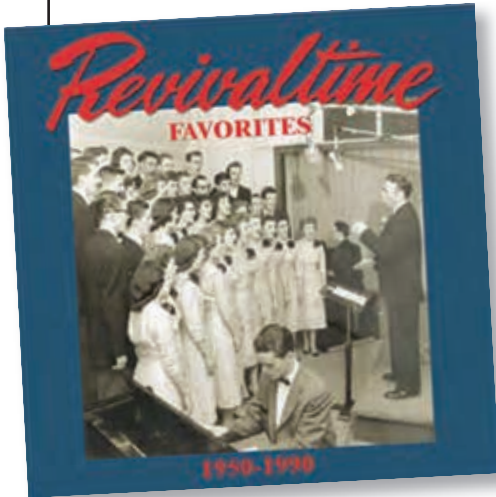
Ս. Մ. Ուորդ

«Արթնության ժամը»
 Լավագույն երգերի հավաքածու 21 երգ՝ ընտրված ռադիո հաղորդումներից և «Արթնության ժամը» երգչախմբի 1970-ական, 1980-ական և 1990-ական թվականների լսարկղներից:

ԱԺԼՀ «CD» **750473** 14.95 դոլար

Այս «CD» սկավառակի երգերը.

«Օրինյալ հավաստիացում»	«Նա եկավ ինձ մոտ»	«Նա եհովան է»
«Գրված կարմիրով»	«Եկեք փառաբանենք Ամենակարողին»	«Ելի՛ր, իմ անձ, ելի՛ր»
«Փառաբանության սիմֆոնիա»	«Տիրոջ անունով»	«Քիչ առաջ ես տեսա Հիսուսին»
«Դու ապաստանես ես իմ»	«Անուն՝ վեր բոլոր անուններից»	«Դեպի Փառքի երկիրը»
«Փնտրիր ինձ Գահի մոտ»	«Միաբան»	«Սուրբ քաղաքը»
«Իմ կյանքը Քեզանում է, Տեր»	«Այո, Նա արեց դա»	«Տերունական աղոթք»
	«Վեր կաց և բժշկված եղիր»	«Այո, այն իմն է»
		«Ես կօրհնեմ Տիրոջը»

Սպառավաճառք. քանի դեռ նյութերն առկա են պահեստում

«Արթնության ժամը»
Դասական հավաքածու
 Պարունակում է Ս. Մ. Ուորդի 14 քարոզ՝ նրա հաջորդող Դեն Բեթսերի նախաբաններով և հարցազրույցներով:

«Արթնության ժամը»
 Դասական հավաքածու
 7 «CD» **750463** 59.95 դոլար

«Արթնության ժամը»
 Դասական հավաքածու
 7 Լսաժապավեն **750455** 39.95 դոլար

«Արթնության ժամը»
 Դասական հավաքածու
 1 «MP3-CD» **750470** 29.95 դոլար

«Արթնության ժամը»
Վերականգնում 2005թ.
 Մի շարք երգեր և մեկ քարոզ 2005թ.-ի Գլխավոր խորհրդի հավաքույթներից Դենվերում՝ Կոլորադոյում:

«Արթնության ժամը» Վերականգնում
 Ժապավեն **750485** 9.95 դ. 4.95 դոլար
 «Արթնության ժամը» Վերականգնում
 «VHS» **750483** 19.95 դ. 9.95 դոլար

«Արթնության ժամը»
Վերականգնում 2003թ.
 Անցկացվել է 2003թ.-ի Գլխավոր խորհրդի հավաքույթների հետ Վաշինգտոն Կ.Շ.-ում:

«Արթնության ժամը» Վերականգնում
 Ժապավեն **750469** 19.95 դ. 4.95 դոլար

«Ֆլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնի բանավոր պատմության ծրագրի նպատակն է՝

պահպանել այն մարդկանց պատմությունները, որոնց կյանքի ճանապարհները հատվել են «Աստծո ժողովների» հետ: Այս ծրագիրը սկիզբ առավ ավելի, քան 25 տարի առաջ, և այժմ ՖՀԺԿ-ն ունի ավելի, քան 600 հարցազրույցից բաղկացած հավաքածու: Հարցազրույցների տևողությունը 30 րոպեից մինչև 8 ժամ է: Հարցազրույցները հասանելի են լսաժապավեններով, «RealAudio» ֆայլերով, «CD» սկավառակներով, տեսաժապավեններով և «MP3-CD» հավաքածուով:

Այցելեք մեր բանավոր պատմության կայքը

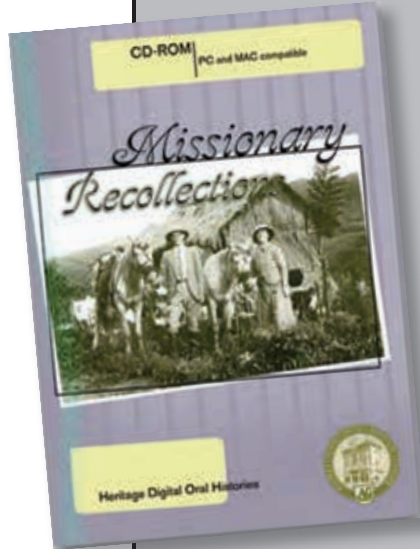
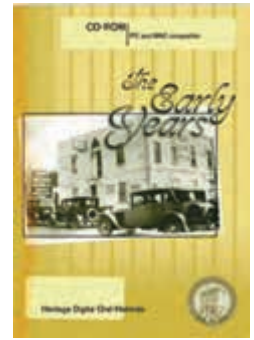
www.iFPHC.org/oralhistory

- > Լսեք հարցազրույցների անվճար ձայնագրությունները
- > Օգտագործեք «Պահոցի ընդլայնված որոնումը»՝ հարցազրույցներ գտնելու համար
- > Պատվիրեք առանձին հարցազրույցներ
- > Պատվիրեք հարցազրույցների հավաքածուներ «MP3-CD» սկավառակներով

Վաղ շրջանի տարիները

Այս հավաքածուի հարցազրույցները վերաբերվում են «Աստծո ժողովների» և Հոգեգալստական շարժման վաղ շրջանի տարիներին: Բազմաթիվ հովիվներ, ավետարանիչներ և առաջնորդներ հիշում են Ազուգա փողոցի արթնությունը, Աստծո ժողովների հիմնադրման համաժողովը 1914թ.-ին և մեր պատմության վաղ շրջանի տարիների ավետարանչությունները: Էլիս Ռեյնոլդս Ֆլաուերը, Ջոզեֆ Ուոննենմախերը, Ս. Մ. Ուորդը և Էռնեստ Վիլյամսը այն բազմաթիվ մարդկանց թվում են, ում հարցազրույցները կարելի է գտնել այս «MP3-CD» սկավառակում:

ՎՇՏ «MP3-CD» **750430** 20.00 դոլար

Միսիոներների հուշերը

Այս 16 ժամ տևողությամբ հարցազրույցների հավաքածուն, որը բաղկացած է միսիոներների բանավոր պատմություններից, «Ֆլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնի հարուստ հավաքածուի ընդամենը մի մասն է: Դուք կարող եք ավելի լավ ծանոթանալ այս մարդկանց պատմություններին և իմանալ մեր բանալի միսիոներներից մի քանիսի դժվարությունների, վտանգների, ուրախ և տխուր պահերի մասին օտարերկրյա միսիոներական դաշտերում՝ Աֆրիկայում, Հնդկաստանում, Չինաստանում և Լատինական Ամերիկայում:

Հարցազրույցներ հետևյալ միսիոներների հետ.

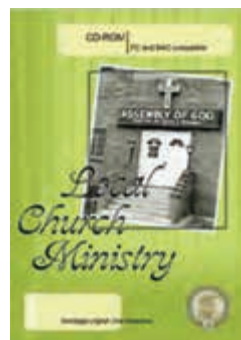
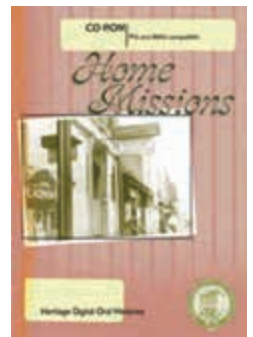
Հյու և Բեթի Բեյքեր, Հ. Ս. Բոլլ, Ադա Բոլտոն Բարդ, Եվա Բլում, Մյուրի Ն. Բրաուն Ավագ, Ջոն Հ. Բերգես, Ալֆրեդ և Էլիզաբեթ Քոպլանդ, Ջարլզ Գրինավել, Մեյվին Լ. Հոջս, Ջ. Ֆիլիպ Հոգան, Մեյնարդ Լ. Քեթչամ, Հովարդ Ս. Օսգուդ, Էլերետ Լ. Ֆիլիպս, Հարիեթ Վիլյամս Շխունմելբեր, Աննա Սթաֆորթ, Էսթեր Հարվի, Լորեն Օ. Թրիվերթ Կոտ., Արթուր Բերգ, Լուիս Ջեստեր Ուոլկեր, Աննա Թոմասեք, Վալթերգ Ֆրանկ-սեն, Ադել Ֆլաուեր Դալտոն, Գրեյս Ուոլթեր և Մարջորի Բրաուն:

ՄՀ «MP3-CD» **750431** 20.00 դոլար

Ներքին միսիա

Այս 28 ժամ տևողությամբ բանավոր պատմությունների հավաքածուն վերաբերվում է «Աստծո ժողովների» ներքին միսիային: Այն բաղկացած է հարցազրույցներից 14 տղամարդկանց և կանանց հետ, ում ծառայության հողը բանտերն էին, Կենտակիի սարերը, Ալյասկան, հնդկացիների ռեզերվացիաները, «Կոչ դեռահասներին» ծառայության կենտրոնները և այլ տարածքներ, որտեղ կարիքներ կան: Դուք կլսեք Էնն Ալֆի, Դեյվիդ Հոգանի, Էնդրյու Մարաքլի, Փոլ Մարկստրոմի, Լույս Մորտոնի, Ֆրենկ Ռեյնոլդսի, Կյորտիս Ռիսգենսի և յոթ այլ միսիոների ձայները:

ՆՄ «MP3-CD» **750437** 20.00 դոլար

Տեղական եկեղեցու ծառայություն

Այստր անհնար է գրուցել Բոնդ Բաումենի, Ջեյմս Համիլի, Մերի Ռամսի Վուդբերիի և 20-րդ դարի վաղ շրջանի այլ հովիվների հետ: Բայց կարելի է վերցնել այս սկավառակը և լսել ավելի, քան 10 ժամ տևողությամբ հազվագյուտ հարցազրույցներ 12 առաջնորդի հետ, որոնք ծառայել են Ամերիկայի բոլոր հատվածներում: Առաջին անգամ դուք կլսեք «MP3-CD» սկավառակով, թե ինչպես նրանք կարողացան կառուցել Աստծո թագավորությունը այն կարևոր դիրքերի շնորհիվ, որոնք զբաղեցնում էին «Աստծո ժողովների» կազմում:

ՏԵԾ «MP3-CD» **750474** 20.00 դոլար

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ

ՄԱՐԴԿԱՆՑ

ՄԱՍԻՆ

ՈՐՈՆՑ

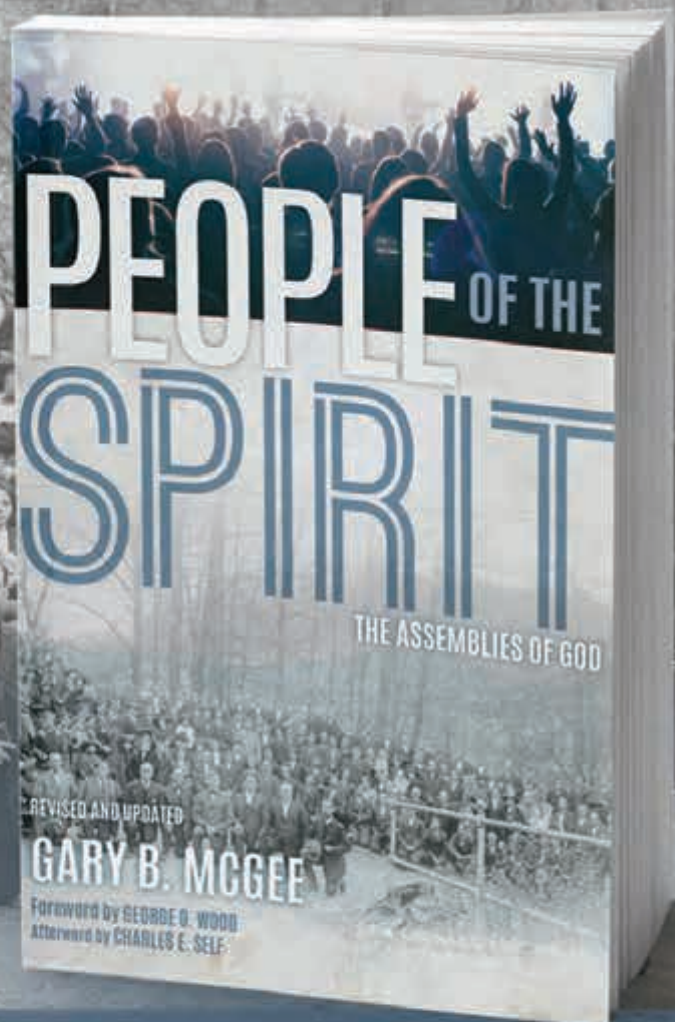
ՄԻԶՈՑՈՎ

ԱՍՏՎԱԾ

ԱՔՏԱՍՈՎՈՐ

ԳՈՐԾԵՐ

ԱՐԵՑ

MY HEALTHY CHURCH[®]
Equipping Spirit-Empowered People

MYHEALTHYCHURCH.COM
TOLL FREE: 855.642.2011
f /MYHEALTHYCHURCH
t @MYHEALTHYCHURCH

ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ԱՌԱՋԱՅՐԵՔ

Օգնեք ՖՀԺԿ-ին պատմել «Աստծո ժողովների» պատմությունը

Երբևէ մտածել եք այն մասին, թե ինչպիսին կլինի «Աստծո ժողովները» տարիներ անց: Դուք միայնակ չեք դրանում: Ահա թե ինչու է «Ֆլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնը ձգտում պահպանել և տարածել «Աստծո ժողովների» ժառանգությունը և առանձնահատուկ վկայությունը:

Դուք հիշում եք Ս. Մ. Ուորդին, Դեն Բեթսերին և «Արթնության ժամը» հաղորդման երգչախումբը: Արդյո՞ք ձեր կյանքը փոխվել է որևէ հովվի, ավետարանչի, միսիոների, եկեղեցու կամ «Կոչ դեռահասներին» կենտրոնի միջոցով: Աստված օգտագործում է մարդկանց, վայրերը և իրադարձությունները, որպեսզի փոխի պատմության ընթացքը անհատների և ամբողջ ազգերի համար:

Որպես «Աստծո ժողովների» մաս՝ մենք ոգեշնչող ժառանգություն ունենք: Դուք և ես գիտենք այս մասին, բայց շատերը հնարավորություն չեն ունեցել սովորել այն մարդկանց իմաստությունից, ովքեր եղել են մեզանից առաջ:

Կա չորս միջոց, որով դուք կարող եք օգնել մեզ պահպանել մեր հոգեգալստական ժառանգությունը և փոխանցել այն հաջորդ սերնդին.

1

Վստահելով մեզ ձեր կյանքի և ծառայության ընթացքում կուտակված նյութերը

«Ֆլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնը ձգտում է ձեռք բերել այն նյութերը, որոնք կապ ունեն ձեր ծառայության և համաշխարհային Հոգեգալստական շարժման հետ.

- Ամսագրեր
- Քարոզներ
- Լուսանկարներ
- Օրագրեր
- Հարցազրույցներ
- Լրագրերի կտրածոների
- Գրքեր
- Աուդիո և վիդեո նյութեր
- Կլիպեր
- Տեղեկագրեր
- Նամակագրություններ
- Հիշատակի առարկաներ
- Գրքուկներ
- Տեղական եկեղեցիների
- Համալսարանական դասընթացներ
- Կատարողություններ
- Կատարողներ

Միզուցեք ձեր նվիրատվությունը լինի հենց այն, ինչն անհրաժեշտ է մեզ՝ մեր բազմաթիվ հավաքածուներից մեկի պակասող մասերը լրացնելու համար:

2

Նվիրաբերելով ձեր օգտագործած գրքերը

Վերադարձրեք ձեր օգտագործած գրքերը ծառայության մեջ՝ նվիրաբերելով դրանք «Աստծո ժողովների» Օգտագործված գրքերի տեղեկատվական կենտրոնին:

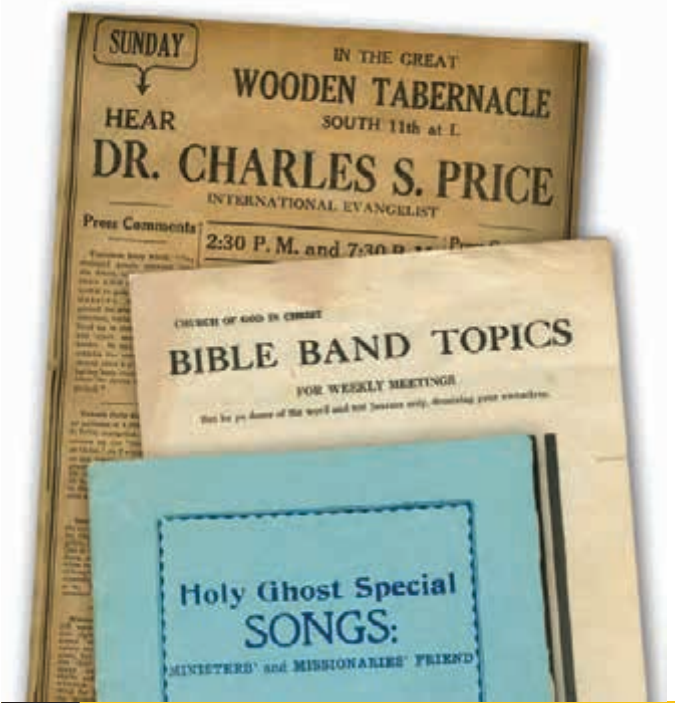
«Ֆլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնը մշտապես ընդունել է պահոցային նյութերի, ինչպես նաև գրքերի նվիրատվություններ, բայց երբեմն մարդիկ առաջարկում են գրքերի հավաքածուներ, որոնք դուրս են ՖՀԺԿ-ի հետաքրքրության շրջանակներից: Այժմ, ԱԺԱՍ-ի, «Կենտրոնական Աստվածաշնչյան քոլեջի» և «Իվենջել» համալսարանի գրադարանների հետ մեկտեղ, ՖՀԺԿ-ը կարող է ընդունել անձնական գրադարանների նվիրատվություններ Աժ ծառայություններին: Այն պահոցը կամ գրադարանը, որն ուղղում է որևէ նվիրատվություն մեր Տեղեկատվական կենտրոնին, պետք է կարողանա ընտրել լավագույն նյութերն այդ նվիրատվությունից: Մնացած գրքերը «4WRD Resource Distributors» կազմակերպության միջոցով հասանելի կդառնան միսիոներներին, արտասահմանյան Աստվածաշնչյան դպրոցներին, ԱՄՆ-ից դուրս բնակվող անհատներին և ԱՄՆ-ում գտնվող շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններին:

Թեև ընդունվում են բոլոր նյութերը, հետևյալ նյութերը մասնավոր հետաքրքրություն են ներկայացնում ՖՀԺԿ-ի համար.

1) Ցանկացած նյութ, որն առնչվում է «Աստծո ժողովների» կամ ավելի լայն Հոգեգալստական և Խարիզմատական շարժումների հետ, որոնց թվում են գրքեր, գրքուկներ, բրոշյուրներ, ամսագրեր, չիրատարակված ձեռագրեր, աուդիո ձայնագրություններ, վիդեո ձայնագրություններ, նամակագրություններ, Լրագրերի կտրածոների կամ լուսանկարների արձաններ, տեղական եկեղեցիների պատմություններ և պատմական ու մշակութային արժեք ունեցող իրեր:

2) Կրոնական բնույթի ցանկացած գրքեր (աստվածաբանություն, եկեղեցու պատմություն, միսիա, կենսագրություններ, մեկնություններ, և այլն):

3) Ցանկացած ակադեմիական գրքեր (ընդհանուր առմամբ, գրքեր բազմաթիվ տողատակի նշումներով կամ վերջի ծանոթագրություններով, կամ համալսարանական հրատարակչությունների կողմից հրատարակված գրքեր):

3 Աջակցելով «Ուեյն Ուորների Հետազոտական ընկերակցությանը»

Ուեյն Ուորները՝ «Ֆլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնի նախկին տնօրենը (1980-2005թթ.), հայտնի է ողջ «Աստծո ժողովներում»: Նրա տնօրենության ներքո այս կենտրոնը դարձավ մեծագույն քրիստոնեական պահոցը, և կուտակեց հոգեգալստական պատմությանը վերաբերվող նյութերի մեծագույն և ամենահասանելի հավաքածուն աշխարհում: Նա «Աստծո ժողովների ժառանգություն» ամսագրի հիմնադիր-խմբագիրն էր, և գրել կամ ամբողջացրել է տասնմեկ գիրք և անթիվ հոդվածներ:

2006թ.-ի հոկտեմբերին «Աստծո ժողովների» առաջնորդները հիմնադրեցին «Ուեյն Ուորների Հետազոտական ընկերակցությունը»: Այն մշտական ֆինանսավորում ունեցող ծրագիր է, որի նպատակն է՝ խրախուսել պրոֆեսորական-դասախոսական անձնակազմին, անկախ հետազոտողներին և ուսանողներին օգտվել և հրատարակություններ անել Կենտրոնի նյութերի հարուստ պաշարներից: Ամեն տարի այս ծրագիրը դրամաշնորհներ է տրամադրելու հետազոտությունների և ճանապարհորդությունների համար սահմանափակ թվով անձանց, որոնց հետազոտություններն «Աստծո ժողովների» պատմության վերաբերյալ մեծ մասամբ հրատարակվելու են և օգուտ են բերելու մեր Ընկերակցությանը:

Արդյո՞ք Ուեյնի գրավոր նյութերը կամ անձնական շփումը նրա հետ խրախուսել է ձեզ: Արդյո՞ք դուք գնահատում եք «Աստծո ժողովների» ժառանգությունը: «Ուորների ընկերակցությանը» ֆինանսական ներդրում անելով՝ դուք կպատվեք Ուեյնի ակնառու ներդրումն «Աստծո ժողովների» պատմության պահպանման և ընկալման մեջ, և զարկ կտաք հոգեգալստական պատմության գիտական զարգացմանը:

4 Ֆինանսապես աջակցեք ՖՀԺԿ-ին

Հնարավոր է, որ դուք ցանկանաք ֆինանսապես աջակցել «Ֆլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնին՝ այս հիշատակի ծառայության ապագան ապահովելու համար: Դուք կարող եք տրամադրել անհրաժեշտ աջակցությունը «Ֆլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնին՝ նվիրաբերելով կանխիկ գումար կամ անշարժ գույք, կամ պարզապես ընդգրկելով հետևյալ բառերը ձեր կտակի մեջ.

«Ես նվիրաբերում եմ, կտակում եմ և փոխանցում եմ «Աստծո ժողովներ» հիմնադրամին, 1445 Ն. Բունվիլ Պող., Սփրինգֆիլդ, Միսուրի 65802 հասցեով (գրեք այստեղ նվիրաբերվող գումարի չափը)՝ օգտագործվելու ի աջակցություն «Ֆլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնի ծառայությանը»:

Կտակված միջոցներն ազատ են գույքահարկից և կարող են էապես կրճատել ձեր ակտիվների չափը, որոնք յուրացվում են կառավարության կողմից: Կտակված միջոցը կարող է լինել որոշակի գումարային չափ՝ դոլարով, որևէ անշարժ գույք, անշարժ գույքի որևէ մաս կամ անշարժ գույքի մնացորդի ամբողջը կամ մի մասը: Դուք նույնպես կարող եք անվանել «Ֆլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնը որպես շահառու անկանխատեսելի իրավիճակների դեպքում՝ այն դեպքում, եթե որևէ անձնավորություն, ում անունն ընդգրկված է ձեր ժառանգության մեջ, հեռանա կյանքից: Առաջարկվում է օգտվել իրավաբանի օգնությունից՝ ձեր կտակը կազմելու կամ փոփոխելու համար:

Եթե դուք ցանկանում եք, իմանալ, թե ինչպե՞ս կարող եք օգնել մեզ պահպանել մեր հոգեգալստական ժառանգությունը և փոխանցել այն ապագա սերունդներին, կապ հաստատեք ինձ հետ: Ծնորհակալություն, որ նվիրված եք Աստծուն և «Աստծո ժողովներին»:

Darwin Rodgers

Դարին Զ Ռոջերս, Հումանիտար գիտությունների մագիստրոս և Իրավագիտության դոկտոր էլ. փոստ: drodgers@ag.org

«Ֆլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոն
1445 Ն. Բունվիլ Պող.
Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, 65802 ԱՄՆ
հեռախոս. (417) 862-2781 • (877) 840-5200
(տառնց հավելվածարի)
կայք. www.iFPHC.org

ՍՊԱՍԵՔ

Դեն մի՛ նեպեք դա:

Արդյո՞ք դուք ունեք հոգեգալստական պատմական նյութեր, որոնք պետք է պահպանվեն:

Արդյո՞ք դուք ճանաչում եք ինչ-որ մեկի, ով նման գանձեր ունի իր ձեղնահարկում կամ նկուղում:

Դուք կարող եք նվիրաբերել այս նյութերը ՖՀԺԿ-ին: Մենք ցանկանում ենք պահպանել դրանք և հասանելի դարձնել բոլորին, ովքեր գրում են ԱԺ-ի պատմությունը:

«Ֆլաուեր» Հոգեգալստական Ժառանգության կենտրոն
Ձանգահարեք մեզ առանց հավելավճարի. (877) 840-5200
Գրեք մեր էլ. փոստին. archives@ag.org

